

Universita Karlova
Přírodovědecká fakulta
Ústav pro životní prostředí

**Vybrané aspekty turistiky a udržitelného rozvoje
v Národním parku Šumava a v Národním parku Podyjí
z pohledu tří skupin respondentů**

Mgr. Jindřiška Staňková

říjen 2006

Disertační práce

Poděkování

Děkuji RNDr. Martinu Čihařovi, CSc. za odborné vedení této práce, za cenné připomínky a rady, díky nimž má tato práce předkládanou podobu.

Děkuji studentům a kolegům, kteří se podíleli na sběru dat a jejich zpracování. Poděkování patří také zejména Ing. Rothröcklovi, Ing. Silovskému, Dr. Kosovi a dalším zaměstnancům správ NP Šumava a NP Podyjí, kteří výraznou měrou přispěli ke vzniku této práce.

Ráda bych poděkovala také svým kolegům na Agentuře ochrany přírody a krajiny České republiky, díky jejichž podpoře jsem mohla práci dokončit.

Za neustálou podporu, toleranci, výdrž a sílu ze srdce děkuji své rodině, svým nejbližším, jelikož bez jejich pomoci bych o předložení této práce k obhajobě nemohla ani uvažovat.

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci vypracovala samostatně s využitím uvedené literatury a informací, na něž odkazuji. Svoluji k jejímu zapůjčení s tím, že veškeré (i přejaté) informace budou řádně citovány.

říjen 2006

Ula Kovaříková

Obsah

1. Úvod	1
1.1 Cestovní ruch a udržitelný rozvoj v chráněných územích	1
1.2 Interakce turistiky a obyvatel chráněných území	3
1.3 Negativní dopady turistiky	4
1.4 Udržitelná turistika a její podoby	5
1.5 Problematika udržitelné turistiky na mezinárodní úrovni	6
1.6 Koncepce turistiky a cestovního ruchu v České republice	9
2. Východiska a předpoklady, cíle práce	11
3. Charakteristika jednotlivých obcí, ve kterých probíhalo dotazníkové šetření	14
3.1 Šumava	14
3.2 Podyjí	15
4. Metodika	16
4.1 Metodika sběru dat mezi skupinami respondentů	16
4.1.1 Sběr dat u návštěvnické veřejnosti	16
4.1.2 Sběr dat u místních obyvatel	16
4.1.3 Sběr dat u představitelů místních samospráv	17
4.1.4 Souhrn metodiky sběru dat z lokalit	17
4.2 Koncepce vytváření použitých dotazníků	18
4.2.1 Dotazníky pro návštěvnickou veřejnost	18
4.2.2 Dotazník pro místní obyvatele a starosty obcí	19
4.3 Základní členění práce a použité statistické metody v konkrétních srovnáních ...	21
4.4 Použité statistické metody k vyhodnocení výsledků průzkumu	21
4.4.1 Testování homogenity pomocí kontingenčních tabulek	21
4.4.2 Testování předem předpokládaných vlastností četností	22
4.4.3 Párový neparametrický test	23
5. Charakteristika Národního parku Šumava	23
6. Charakteristika Národního parku Podyjí	25
7. Výsledky	27
7.1 Názorové spektrum místních obyvatel	27
7.1.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů místních obyvatel	36
7.2 Názorové spektrum návštěvnické veřejnosti	38
7.2.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů návštěvnické veřejnosti	46
7.3 Názorové spektrum místních obyvatel a starostů obcí na Šumavě v letech 1998 a 2003	49
7.3.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů místních obyvatel a starostů obcí na Šumavě v letech 1998 a 2003	68
7.4 Názorové spektrum místních obyvatel a starostů obcí v Podyjí v roce 2000	70
7.4.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů místních obyvatel a starostů obcí v Podyjí v roce 2000	78
7.5 Názorové spektrum turistů a místních obyvatel na Šumavě v letech 1998 a 2003	79

7.5.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů turistů a místních obyvatel na Šumavě v letech 1998 a 2003	85
7.6 Názorové spektrum turistů a místních obyvatel v Podyjí v roce 2000	87
7.6.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů turistů a místních obyvatel v Podyjí v roce 2000	90
8. Diskuse	92
8.1 Místní obyvatelé s přihlédnutím k názorům starostů obcí	92
8.1.1 Názory a postoje místních obyvatel s přihlédnutím k názorům starostů obcí v NP Šumava v letech 1998 a 2003	92
8.1.2 Názory a postoje místních obyvatel s přihlédnutím k názorům starostů obcí na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000	99
8.2 Návštěvnická veřejnost	105
8.2.1 Názory a postoje turistů na Šumavě v letech 1998 a 2003	105
8.2.2 Názory a postoje turistů na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000	108
8.3 Turisté a místní obyvatelé	112
8.3.1 Názory a postoje turistů a místních obyvatel na Šumavě v letech 1998 a 2003	112
8.3.2 Názory a postoje turistů a místních obyvatel v Podyjí v roce 2000	113
9. Závěry práce a doporučení pro management	116
9.1 Závěry a shrnutí zhodnocení vývoje a změn názorů a postojů respondentů na Šumavě mezi sledovanými roky 1998 a 2003	116
9.2 Závěry a shrnutí zhodnocení vývoje a změn názorů a postojů respondentů na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000	117
9.3 Doporučení	120
10. Použitá a citovaná literatura	122

Přílohy:

Příloha č. 1 – Ukázka zpracování dat testováním homogenity v kontingenčních tabulkách (zpracování všech výsledků uvedeno na přiloženém CD)

Příloha č. 2 – Ukázka zpracování dat testováním předpokládaných vlastností četností (zpracování všech výsledků uvedeno na přiloženém CD)

Příloha č. 3 – Neparametrický test – srovnání hodnocení vzniku a existence národního parku

Příloha č. 4, Tabulka A – Výsledky testování homogenity – místní obyvatelé, první úroveň

Příloha č. 4, Tabulka B - Výsledky testování homogenity – místní obyvatelé, druhá úroveň

Příloha č. 4, Tabulka C - Výsledky testování homogenity – turisté, první úroveň

Příloha č. 4, Tabulka D - Výsledky testování homogenity – turisté, druhá úroveň

Příloha č. 4, Tabulka E - Výsledky testování homogenity – turisté x místní na Šumavě v roce 1998 a 2003

Příloha č. 4, Tabulka F - Výsledky testování homogenity – turisté x místní v Podyjí

Příloha č. 5 – Ilustrační fotografie pořízené v průběhu sběru dat

Příloha č. 6 – úplné znění dotazníků pro místní obyvatele a návštěvnickou veřejnost

Příloha č. 7 – mapa NP Podyjí a mapa NP Šumava

Příložené CD:

Příloha 1: Výsledky – místní: Tabulky č. 1-23 (soubor: Priloha_mistni_tabulky)

Příloha 2: Výsledky – turisté: Tabulky č. 24 – 40 (soubor: Priloha_turiste_tabulky)

Příloha 3: Výsledky – místní x starostové (soubor: Excel_priloha_tabulky)

Příloha 4: Výsledky - turisté x místní (soubor: Excel_priloha_tabulky)

Příloha 5: Výsledky (místní x starostové) – testování předem předpokládaných vlastností četností (soubor: Predempredpokl_vlast_M x S_Pril5)

Příloha 5 A: Srovnání s populací ČR – (soubor: Priloha5A_Srovnani s populaci CR)

1. Úvod

1.1 Cestovní ruch a udržitelný rozvoj v chráněných územích

Cestovní ruch se v druhé polovině dvacátého století stává klíčovým ekonomickým odvětvím a vše nasvědčuje tomu, že bude růst a nabývat na intenzitě i v budoucnosti. S tímto růstem bude nabývat i škála turistických produktů a destinací, včetně růstu cestování do přírody a chráněných území. Samotní turisté se stávají více vzdělanými a sofistikovanými ve svých potřebách; nejen ve smyslu luxusu zařízení, které k rekreaci využívají, ale zejména ve smyslu hodnotné autentické zkušenosti včetně vnímání kultury, kontaktu s místními komunitami a znalosti flory a fauny, příslušných ekosystémů a života v přírodě celkově a jejich ochrany (Eagles, McCool, & Hayness, 2002). Cestovní ruch jako součást hospodářského vývoje, ochrana životního prostředí a kultury a udržení sociální soudržnosti na lokální úrovni jsou důležitými nástroji řízené péče o dané území v souladu s jeho udržitelným rozvojem a využíváním (upraveno podle: Internet /1/). Udržitelným rozvojem lze chápat takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby. Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů (§ 6 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí). Široká veřejnost je často zaplavována konfliktními informacemi o otázkách udržitelného rozvoje, zejména v oblasti životního prostředí, a je mnoho nejistot v tom, jak tyto informace interpretovat. K tomu, aby mohla veřejnost porozumět stavu životního prostředí, sociálním podmínkám a ekonomice, a aby mohla hodnotit úspěšnost rozhodovacího procesu, jsou zapotřebí detailní analýzy informací s kvalitními a užitečnými daty o indikátorech (Hardi, & DeSouza-Huletey, 2000; Schultink, 2000). Rozvoj území, a obzvláště jedná-li se o chráněné území, by měl být pečlivě plánován. Hlavním nástrojem pro plánování rozvoje může být hodnocení vlivů na životní prostředí (Warnken, & Buckley, 1998; Wong, 1998), k jehož provedení jsou zapotřebí kvalitní informace vztahující se k danému záměru a území.

Mnoho národů podporuje a propaguje přírodní turistiku jednak k ochraně přírody a jednak také ke zdroji příjmů (Hearne, & Salinas, 2002). Rekreace a cestovní ruch může mít mnoho podob, a když se jedná o turistiku a rekreační aktivity v chráněných územích, je nezbytné věnovat jejímu rozvoji a řízení v dané oblasti maximální pozornost. Reakcí na dosud obecně převážně masový charakter cestovního ruchu je turistika orientovaná na návštěvy přírodních území, zejména území chráněných. Až do nedávné minulosti byly cíle vyhledávání národních parků, jako jsou ochrana a rekreace, naplňovány orgány ochrany přírody v národních parcích zejména formou omezení a regulativ (Papageorgiou, 2001). V současnosti je tento starý model ochrany přírody systémem zákazů nahrazován systémem vzdělávání a výchovy (Kurczewski, 2001). Chráněná území jsou zdrojem přínosů, ale také vyžadují určité náklady. Přínosy, které z využívání chráněných území plynou, by měly být obecně rovnoměrně rozdělovány mezi podílíky v daném území (Borrini-Feyerabend, Kothari, & Oviedo, 2004).

Na celém světě představuje řízená péče a ochrana chráněných území jednotlivce, skupiny a organizace s široce rozdílnými rolemi. Ochránáři a terénní pracovníci ochrany přírody se den co den zabývají konkrétními problémy a přímo vnímají odezvu svých snah v chráněném území v širším slova smyslu. Místní instituce a obyvatelstvo žijí v tomto území, narážejí na různá omezení, jsou příjemci určitého prospěchu a příjmů, mají v oblasti rozličné zájmy a jsou různě zapojeni do rozhodovacího procesu. Lidé zodpovědní za plánovací proces na národní úrovni se zabývají systémem chráněných území a ochranných přínosů, které obecně přinášejí, na druhou stranu jsou odpovědní veřejnosti a plátcům daní za oficiální výdaje na chráněná území. Vědecká komunita (přírodovědná a sociálně-vědní) a zástupci lidských práv a ochrany přírody se zabývají porozuměním a pročištěním možností a technik ochrany přírody. Politici a legislativci na národní a mezinárodní úrovni zase pomáhají vytvářet celkový politický a legislativní rámec pro vytváření chráněných území (Borrini-Feyerabend, Kothari, & Oviedo, 2004).

Chráněná území jsou vyhlášována převážně k ochraně biofyzikálních procesů či podmínek, jejichž částí jsou volně žijící živočichové a planě rostoucí rostliny, jejich stanoviště, krajina, nebo kulturní dědictví, které jsou součástí kulturních tradic místního obyvatelstva. Turisté navštěvují tato chráněná území, aby pochopili a ocenili hodnoty, díky nimž bylo území vyhlášeno, a aby z této návštěvy získali nějaký osobní prospěch (Eagles, McCool, & Hayness, 2002). Hlavním zdrojem konfliktu zájmů je základní přístup – ochrana přírodních zdrojů versus rozvoj oblasti. Masová turistika již zničila mnoho atraktivních částí Evropy včetně některých chráněných území. Ochrana v těchto přírodních a národních parcích neměla žádný přínos z rekreace a cestovního ruchu a také místní obyvatelé z nich měli jen malé zisky (FNNPE, 1993; Lezzi, 2001). Většina takových konfliktů vyvstává často ne na území parku, ale mezi územím parku a přilehlými oblastmi (WTO/UNEP, 1992).

Chráněná území je třeba vnímat jako živoucí samostatnou složku naší společnosti. Tato území nejsou zakonzervovanými územími, ale oblastmi, které pro svou přírodní unikátnost a výjimečnost požívají zákonné ochrany a kde žijí lidé, kteří jsou s těmito územími spjati a tvoří s nimi jednotný celek. Existují metody, kterými lze měřit to, jak turisté oceňují dané chráněné území. Jednou z takových metod je metoda cestovních nákladů /travel cost method/, která je netržním přístupem hodnocení, jenž využívá výše cestovních nákladů jako zástupce ocenění území (Menkhous, & Lober, 1996; Font, 2000; Hesseln, Loomis, Gonzáles-Cabán, & Alexander, 2003). Další metodou může být například tzv. ochota turistů platit /willingness to pay/ za určité služby, či záchranu druhu, ochranu území apod. (Scarpa, Chilton, Hutchinson, & Buongiorno, 2000; Walpole, Goodwin, & Ward, 2000; Pavlikakis, & Tsihrintzis, 2004).

Jelikož přínosy z cestovního ruchu mohou přispět k ochraně území a ochranářským zájmům, může být mnohdy velmi těžké nalézt rovnováhu mezi ekonomickými zisky a již neúnosnými negativními vlivy na konkrétní území (Hadley /ed./, 2002; Gulinck, Vyverman, Van Bochout, & Gobin, 2001). Často je nutné regulovat nejen počet turistů v daném území, ale také různými mechanismy regulovat a ovlivňovat jejich chování (Johnston, 1997). Proto je nutné, aby byla turistika v národním parku či jakémkoli jiném chráněném území profesionálně řízena a plánována, a aby její rozvoj přispíval celkovému rozvoji území při zachování jeho identity a přírodních hodnot, s přihlédnutím k tradičnímu způsobu života místních obyvatel. Zcela zásadní součástí plánování rozvoje turistiky v daném území je, aby lidé, kteří tvoří tyto plány, porozuměli sociálním, politickým a ekonomickým trendům daného území (Eagles, McCool, & Hayness, 2002).

Regulační mechanismy, kterými je turistika v chráněném území usměrňována a řízena, musí být pravidelně vyhodnocovány a kontrolovány (Johnston, 1998). Ochranná strategie „use-it-or-lose-it“ (využijte nebo ztratíte) si dává za cíl dosáhnout svých zásad zvýšeným přístupem podílníků ke zdroji – a turistika je klíčovou součástí této strategie. Pokud má cestovní ruch přispět k udržitelnému rozvoji území, pak musí být ekonomicky životaschopný a ekologicky a kulturně citlivý k dané oblasti (Wall, 1997; Walpole, 2001).

Důležitou složkou úspěšné společné práce na řízené péči o dané chráněné území jsou také zejména kompetentní a kvalifikovaní pracovníci ochrany přírody (Clark, 2000). Názory profesionálních ochranářů a návštěvníků jsou nedílnou součástí hledání řešení možných konfliktů (Borrie, Freimund, & Davenport, 2002). Všechny tyto subjekty by se společně měly podílet na vytváření plánů rozvoje a péče o danou oblast, jelikož všichni mohou být nejrůznějšími aktivitami (i nečinnostmi) ovlivněni ve svých nárocích, finančních zájmech, výkonech své činnosti či obyčejného života v politické, sociální, kulturní rovině a v chráněném území zejména také v otázkách ochrany přírody a přírodního dědictví. Tuto myšlenku razí i koncepce zakládání biosférických rezervací. Biosférické rezervace jsou koncepcí i nástrojem, které jsou součástí mezivládního výzkumného programu pod UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) Člověk a biosféra (Man and Biosphere – MAB). Hlavním cílem je dosažení udržitelné rovnováhy mezi konfliktními cíli ochrany biologické diverzity (rozmanitosti) a podpory rozvoje místních obyvatel při současném zachování kulturních hodnot v dané oblasti. Biosférické rezervace jsou oblastmi, kde je tento cíl

testován a aplikován (Hadley /ed./, 2002). Na mnoha místech světa je vznik biosférických rezervací navrhován na základě průzkumů místních podmínek jak přírodních, tak kulturních a sociálních, k podpoře a zachování udržitelného rozvoje chráněných oblastí (např. Knight, Mitchell, & Wall, 1997).

1.2 Interakce turistiky a obyvatel chráněných území

Obvykle se předpokládá, že chráněné území musí být v konfliktu s právy a tradicemi místních komunit. Ve skutečnosti tam, kde se místní lidé zajímají o ochranu a tradiční využití půdy a dalších zdrojů a kde jsou zohledněna jejich lidská práva, nemusí vzniknout konflikty mezi zájmy místních obyvatel a ochranou chráněného území (Beltrán /ed./, 2000). Průzkumy také prokázaly, že postoje místních obyvatel jsou funkcí vnímaného podílu na turistickém průmyslu a/nebo možnosti ovlivnění turistického rozvoje; znamená to, že postoje k cestovnímu ruchu jsou funkcí procesu spojeného s rozvojem cestovního ruchu (Lindberg, & Johnson, 1997). Během posledních dvou desetiletí bylo vypracováno mnoho analýz, které se zabývaly vztahem místních obyvatel k turistice v určitém území a možného ovlivnění jejich života (např. Čihař, Staňková, & Najmanová, 2003; Čihař, Třebický, & Tancošová, 1998; Getz, 1994; King, Pitzam, & Milman, 1993; Lankford, & Howard, 1994; Lindberg, & Johnson, 1997; Těšitel, Kušová, & Bartoš, 1999). Aby se předešlo konfliktům, je potřeba místní obyvatele zahrnout do celého procesu plánování rozvoje turistiky v chráněném území. Kowalski (1997) navrhuje sestavení akčního plánu pro udržitelnou turistiku v národním parku, který by měl být průběžně konzultován s místními obyvateli. V podmínkách České republiky funkci takových akčních plánů plní plány péče o velkoplošná chráněná území. Mnoho místních komunit by rádo využilo potenciálu, který turistika v oblasti nabízí a skýtá, ale mnohdy narážejí na různé bariéry, které jim v účasti brání. Místní obyvatelé často nejsou schopni nabídnout zahraničním turistům služby, jaké jsou vyžadovány, nebo k těmto účelům nebyvají najímáni. Necháávají tak silné turistické operátory a podnikatele bez konkurence, či bez nutnosti rozdělovat zisky a přínosy (Yu, Hendrickson, & Castillo, 1997). Kromě toho, že místní nedisponují financemi na podnikání, jsou také často znevýhodněni tím, že nemají dostatek schopností a zkušeností, aby se podíleli na školeních vztahujících se k nabízení služeb v území a zvyšovali tak svoji kvalifikaci (Walpole, & Goodwin, 2000).

Často je nutné hledat kompromisy mezi ochranou přírody a zájmy místních obyvatel. Takovéto kompromisy, známé jako projekty integrovaného rozvoje a ochrany přírody (integrated conservation-development projects), jsou považovány za cennou strategii ochrany přírody (Primack, Kindlmann, & Jersáková, 2001; Newmark, & Hough, 2000). Existuje dokonce ochrana přírody založená na účasti místních obyvatel (community-based conservation), která zahrnuje venkovské a místní obyvatelstvo do politiky ochrany životního prostředí. Hlavním námětem této koncepce je skutečnost, že místní obyvatelé se podílejí na plánování využití přírodních zdrojů a zároveň mají z jejich využívání ekonomický prospěch. Dochází pak k tomu, že místní obyvatelé sami bojují za ochranu přírodních zdrojů (Hackel, 1998; Bowcut, 1999).

Průzkumy ukazují, že stále více turistů by chtělo mít kontakt s místními obyvateli. Rozrůznění turistických produktů na lokálním trhu by mohlo vytvářet více nízko-nákladových příležitostí pro místní obyvatele a mohlo by přispět k naplnění cílů udržitelné turistiky (DFID, n.d.). Názory na využití přírodních zdrojů, které chráněné území nabízí, se mohou mezi místními obyvateli a turistickou veřejností lišit, což může způsobovat různé tlaky na řízenou péči o území (Rosenberger, & Loomis, 1999). Nepochybně jedním z největších přínosů turistiky pro místní obyvatele a společnost je zvýšení možnosti výdělků a vyšší zaměstnanost. Dále mohou být obnoveny tradice, zvyky a místní lidé také mohou profitovat ze služeb na lokální úrovni a z využívání turistických zařízení, postavených pro turistické využití (FNNPE, 1993). Například v keňské národní rezervaci Masai Mara soukromá společnost Mara Conservancy, kterou najala místní státní rada, obhospodařuje určitou část území včetně poplatků, managementu turistiky, a zabezpečuje ochranu přírody. Dochází k tomu, že se zvyšují ekonomické příjmy, ze kterých jsou

financována ochranná opatření a jsou pravidelně placeni zaměstnanci z řad místních obyvatel (Walpole, & Leader-Williams, 2001). Ke zjištění potenciálu pro zahrnutí místních obyvatel do turistických služeb ve dvou českých velkoplošných chráněných územích směřuje předkládaná práce.

Jak již bylo řečeno dříve, turistika v chráněných územích by měla být koordinována s pomocí a zájmem všech podílníků v daném území. Podstatné je zejména zapojení místních obyvatel, jelikož lidé žijící v těchto marginálních oblastech obvykle nemají téměř co nabídnout na trhu práce (Guyer, & Pollard, 1997; Těšitel, Kušová, & Bartoš, 1999). Pokud se místní obyvatelé mají stát pilířem ochrany v chráněném území do budoucna, musejí profitovat (DFID, n.d.), musejí být efektivně zahrnuti do turistických aktivit (WTO/UNEP, 1992). Přímé příjmy (direct income) mohou být generovány v rámci ubytovacích kapacit, gastronomie, služeb (doprava, průvodcovské služby, půjčovny), nepřímé (indirect income) v důsledku zaměstnávání místních obyvatel v souvisejících službách (např. opravy, údržba) či prodeji suvenýrů, občerstvení. Problémem je, že 90% financí utracených v místě obvykle nedosáhne až do lokální úrovně a že výše příjmů pro místní obyvatele závisí na formě turistiky, nikoli na objemu celkových nákladů (Heinze, Bäurle, & Stolpe /eds./, 2001).

1.3 Negativní dopady turistiky

Přínosy z turistiky v národních parcích mohou být značné, ale negativní jevy, které je doprovázejí, musí být řešeny opatrným a důsledným plánováním a efektivní řízenou péčí (WTO/UNEP, 1992). Nekontrolovaná masová turistika může přispívat a přispívá k degradaci území s významnými přírodními a kulturními hodnotami, což může vyústit až ve ztrátu biologické a kulturní diverzity a tudíž i důležitých zdrojů přínosů (Ceballos-Lascuráin, 1996). Jelikož z posledních průzkumů (např. Čihař, 1996; Čihař, & Třebický, 1998; Čihař, Štursa, & Třebický, 2002) vyplývá, že charakter turistiky v Národním parku Šumava nabývá masových rozměrů, je cílem i této práce přispět k zamezení možných negativních dopadů na toto velkoplošné chráněné území tím, že pomůže efektivnímu plánování rozvoje turistiky v území.

Negativní vliv neudržitelné turistiky působí na přírodu (poškození životního prostředí, tlak návštěvníků, znečištění), na místní obyvatele (rušení, poškození sociálních struktur a běžného způsobu života, vyšší náklady) i na společnost (tlak na zdroje) (FNNPE, 1993). Proto je udržitelná turistika v chráněných územích v současné době stále častěji předmětem studií a vědeckých analýz po celém světě (GFANC /ed./, 1997; Arnberger, Brandenburg, & Muhar /eds./, 2002) i u nás. Takovéto studie, jejich závěry a aplikace v praxi umožňují kontrolovat turistické aktivity a řídit jejich rozvoj ve prospěch turistů, místních obyvatel a všech ostatních podílníků, kteří mají vazbu a zájmy v dané oblasti (Ceballos-Lascuráin, 1996). K takovým studiím se připojuje i předkládaná práce zaměřená na oblast dvou velkoplošných chráněných území v České republice – Národní park Šumava a Národní park Podyjí.

Mezi negativní vlivy, které může nešetrný rozvoj turistiky s sebou nést, patří poškození životního prostředí, ekonomická roztržičnost a nestabilita a negativní sociální, ekonomické a kulturní změny u místních obyvatel a komunit (Gulinck, Vyverman, Van Bochout, & Gobin, 2001; Mbaiwa, 2003). K nalezení negativních vlivů turistiky ve dvou českých národních parcích, které jsou svým charakterem i velikostí zcela odlišné, směřuje i tato práce. Konflikty se mohou objevovat také mezi lidskými aktivitami a místní faunou (Bellan, & Bellan-Santini, 2001). Turistika může mít vliv i na hnízdní predaci některých druhů živočichů, chování druhů, rušení hnízdní doby, ovlivnění rozmnožování a příjmu potravy, změnu vnitrodruhových vztahů, apod. (např. Miller, & Hobbs, 2000; Mann, Steidl, & Dalton, 2002; Roe, Leader-Williams, & Dalal-Clayton, 1997; Tisdell, & Wilson, 2002). Další odvrácenou stranou turistiky ve zranitelných ekosystémech je také vliv na floru, jako je například sešlap, a to jak pěšími turisty, cyklisty, tak například jízdou na koni či poškození a eroze jízdou na motorkách nebo terénními vozidly, dále znečištění vody, půdy, produkce odpadů, apod. (Whinam, Cannell, Kirkpatrick, & Comfort,

1994; Barančok, & Varšavová, 1996; Whinam, & Comfort, 1996; Sun, & Walsh, 1998; Whinam, & Chilcott, 1999; Kutiel, Eden, & Zhevelev, 2000; Farrell, & Marion, 2001; Priskin, 2003; Dumont, Roovers, & Gulinck, 2005). Obnova poškozených ekosystémů závisí na typu stanoviště, kvalitě a typu podloží, půdy a vegetace a mnohdy může trvat několik desítek let.

1.4 Udržitelná turistika a její podoby

Lidem, kteří se turistikou zabývají, je známo mnoho potenciálních negativních dopadů a nejrůznějších projevů turistiky. Proto o něco později, než vznikl pojem udržitelný rozvoj v osmdesátých letech (viz kapitola 1.1), vznikl pojem udržitelná turistika, následována podobnými pojmy jako ekoturistika, alternativní turistika, zelená turistika a zodpovědná turistika (McMinn, 1997). Definice těchto pojmů uvádějí různí autoři odlišně, lze je však obecně sumarizovat následovně:

Přírodní turistika (nature-based tourism) – obecněji se jedná o cestování do relativně nerušených a nepoškozených přírodních oblastí (Gössling, 1999). Je to turistika, u které místní obyvatelstvo hraje roli v jejím rozvoji, řízení a plánování, čímž je zajištěno spravedlivé sdílení příjmů z turistiky. Turistický průmysl tak přispívá ochraně přírodního zdroje, na němž je závislý (DFID, n.d.).

Ekoturistika (ecotourism, ecological tourism) – nové, rostoucí odvětví turistiky, které závisí na existenci a ochraně biologické rozmanitosti a stanovišť. Zatímco může mít menší nároky na infrastrukturu a výstavbu nových zařízení nežli tradiční turistika, je k zabránění škod na biologické rozmanitosti, na niž přímo závisí, nezbytné její plánování a řízený management (Morawa, 2000). Jedná se spíše o formu cestování, kdy turisté přijíždějí do přírody a také se snaží podílet na její ochraně.

(Trvale) udržitelná turistika (sustainable tourism) – zahrnuje přímo principy ochrany přírody společně s rozvojem turistiky v oblasti (FNNPE, 1993). Pojem často užívaný jako filozofické heslo k pozitivnímu veřejnému mínění, na jehož základě je propagován rozvoj zejména tam, kde „normální“ turismus může být vnímán jako negativní prvek (McMinn, 1997).

Udržitelná turistika a ekoturistika nejsou synonymy, ačkoli je to tak některými autory vykládáno. Mnoho forem ekoturistiky může být neudržitelných, a pokud má ekoturistika přispět udržitelnému rozvoji, musí být pečlivě plánována a také řízena (Wall, 1997). Turistika v chráněných územích je důležitou součástí ekoturistiky a jako taková musí být udržitelná (Farrell, & Marion, 2001).

Aby byla turistika udržitelná, musí respektovat při svém rozvoji nosnou kapacitu daného území, na jejíž hodnocení se také, mimo jiné, zaměřuje i tato práce svým šetřením v Národním parku Šumava (NP Šumava) a Národním parku Podyjí (NP Podyjí). Nosná kapacita území má tři úrovně:

- a) **Nosná kapacita životního prostředí** (environmentální nosná kapacita) – stupeň zátěže ekosystému, lokality, krajiny, do kterého turistika a její aktivity včetně infrastruktury nezpůsobí jejich poškození či ztrátu původních přírodních hodnot.
- b) **Kulturní a sociální nosná kapacita** – úroveň, za jejíž hranicí působí rozvoj turistiky a počty turistů negativně na místní obyvatelstvo a jejich běžný způsob života.
- c) **Psychologická nosná kapacita** – úroveň, za níž jsou základní kvality, které turisté a návštěvníci v území hledají (klid a odpočinek, málo dalších lidí, málo známek lidských aktivit), poškozeny turistickým rozvojem. (FNNPE, 1993; Saveriades, 2000).

Zasažení či ovlivnění zejména kulturní, sociální a psychologické nosné kapacity z pohledu místních obyvatel a návštěvnické veřejnosti v území NP Šumava a NP Podyjí, je diskutováno i v této práci (viz kapitola 7, 8 a 9).

Udržitelná turistika v chráněných územích sleduje tři cíle, na které se zaměřuje, a které by se měly vzájemně doplňovat a překrývat, jelikož společně vytvářejí celek. Prvním cílem je ochrana životního prostředí, ke které by měla přispívat dlouhodobě a o níž by měli nejméně vědět místní

obyvatelé, jejichž povědomí a veřejné mínění společně s povědomím turistů by se mělo stále udržovat a zvyšovat. Druhým cílem jsou sociální cíle. Mezi ně patří spokojenost turistů, zvýšení životní úrovně, dovedností a schopností místních obyvatel, nabídka alternativ k masové turistice apod. Třetí, ekonomický cíl, by se měl zasloužit o zlepšení lokálních a národních ekonomik, nabídku lokálního trhu a pracovních příležitostí a generování zvýšených příjmů, které budou investovány do chráněného území a péče o něj (FNNPE, 1993).

V přímé souvislosti s pochopením principů udržitelného rozvoje, stejně tak jako s cíli mnoha mezinárodních úmluv, sestavila IUCN/WCPA (International Union for Conservation of Nature - World Commission on Protected Areas) a WWF (World Wild Fund for Nature) pět principů pro chráněná území a místní komunity, z nichž vyplývá několik základních zjištění:

- chráněná území mohou přežít pouze tehdy, pokud budou vnímána jako území význačných hodnot, v nejširším smyslu, jak celkově pro národ, tak i konkrétně pro místní obyvatele a komunity
- práva místních obyvatel a komunit musí být respektována a podporována tím, že se místní obyvatele budou podílet na společné aktivní a řízené péči o přírodní zdroje způsobem, který neohrozí ochranný statut chráněného území
- zkušenosti, znalosti a tradiční hospodaření místních obyvatel jsou v mnohém velkým příspěvkem pro plán péče chráněného území
- místní zvyklosti a tradiční využívání zdrojů by měly být, stejně jako kontrolní mechanismy, zohledněny ochránáři jako prostředky k ochraně biodiverzity (Beltrán /ed./, 2000).

Soužití místních obyvatel s chráněným územím je ovlivněno souborem komplexních vlivů a působení všech podílníků v chráněném území i jeho okolí. Je nutné vzít na zřetel, že lidé se raději účastní na rozhodovacím procesu, pokud mají pocit, že na tom, co se bude dít dál, mají svůj podíl (Elcome, & Baines, 1999). Místní lidé by měli profitovat z aktivit prováděných v chráněném území stejně tak jako ostatní podílníci. Spravedlivé rozdělování zisků plynoucích z využívání přírodních zdrojů a složek biodiverzity je také jedním z hlavních principů Úmluvy o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity – CBD). Pro takové podmínky je nezbytné legislativní zabezpečení na národní úrovni a snaha o jejich prosazení i na nižších úrovních, a to zejména v dané lokalitě za přispění všech zainteresovaných subjektů. Pro biologa by bylo zbytečné navrhnout nějaká doporučení, pokud by jejich proveditelnost nebyla právně zakotvena v legislativě (Bellan, & Bellan-Santini, 2001).

Nalezení základních a klíčových práv a odpovědnosti podílníků je pro aktivní péči a ochranu území rozhodující. Hlavní otázkou zůstává, jak tuto odpovědnost efektivně a spravedlivě rozdělit, a přitom respektovat omezení ve využívání přírodních zdrojů a zachovat práva všech zúčastněných (Borrini-Feyerabend, Kothari, & Oviedo, 2004). Hlavním nástrojem by měla být zejména komunikace a snaha o řešení konfliktních situací diskusí s návrhy variantních řešení. Propagace hodnot národního parku a šíření poznatků a znalostí o životním prostředí a potřeby jeho ochrany mezi širokou veřejností je v současné době klíčovým elementem v řízené péči a ochraně prostředí národních parků (Papageorgiou, 2001). Všichni podílníci v chráněném území by měli být rovnocennými partnery, zahrnutými do rozhodovacího procesu, přičemž práva a znalosti jednotlivých skupin se vztahem k oblasti by měla být zachována a udržována (Trakolis, 2001; Walpole, & Goodwin, 2000). Pomocí k nalezení této cesty je i předkládaná práce, která svým zaměřením nahlíží do základních dat a vztahů mezi některými podílníky v Národním parku Podyjí a v Šumavském národním parku a může významně přispět ochrannářskému managementu a udržitelnému rozvoji v obou územích.

1.5 Problematika udržitelné turistiky na mezinárodní úrovni

Cestovní ruch je celosvětově jedním z nejdůležitějších průmyslových odvětví. Podle odhadů WTO (World Tourism Organisation) bude tvořit meziroční přírůstek cestovního ruchu ve světovém měřítku 2,5 až 2,8%. V roce 1999 se ve světě cestovní ruch podílel na tvorbě HDP

téměř 13%, ve státech EU pak 14%. Růst příjmů dosáhl meziročně 7,5%. V této době vytváří cestovní ruch celosvětově 11% pracovních míst (ve vyspělých ekonomikách až 15%). Objemem tržeb se cestovní ruch řadí na první místo mezi hospodářskými odvětvími před obchod s ropou a automobilový průmysl (Anonym, 2002).

Existuje mnoho důležitých mezinárodních dokumentů, strategií, návodů a politik se vztahem k turistice a udržitelnému rozvoji. Mezi nejdůležitější patří bezesporu konference Spojených národů O životním prostředí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development -UNCED) v Rio de Janeiro (1992), která vytvořila platformu pro další významné události. Jedním z výsledků konference bylo sepsání Úmluvy o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity), která se v jednom ze svých průřezových témat zabývá vztahem turistiky a biologické rozmanitosti; a dále sepsání Agendy 21, pod jejíž záštitou vznikaly dokumenty a strategie k naplňování udržitelného rozvoje a turistiky. Agenda 21 je soubor návrhů pro zlepšení kvality života obyvatel za podmínek udržitelného rozvoje. Základními principy Agendy 21 jsou společenská spolupráce na všech úrovních, mezisektorová spolupráce a odstraňování sociálních problémů a třecích ploch mezi občany (Klapková, Krajšek, & Pondělíček, 2001). Světová konference UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation) o udržitelné turistice, která se konala v roce 1995 v Lanzarote, kde byla schválena Světová charta udržitelné turistiky, poskytla mnoha zemím základ pro vytvoření politik rozvoje turistiky podle principů udržitelného rozvoje (Larws /ed./, 2000). V roce 1997 byla na mezinárodní ministerské konferenci podepsána tzv. Berlínská deklarace o biologické rozmanitosti a udržitelné turistice, kde vlády, mezinárodní organizace a národní nevládní organizace formulovaly principy pro turistiku, která je šetrná k biologické rozmanitosti (Gündling, Korn, & Specht /eds./, 2000). V roce 1995 započala úzká spolupráce mezi koordinátorem IUCN pro místní komunity pod Programem o chráněných územích (Programme on Protected Areas) a Světovou komisí pro chráněná území (World Commission on Protected Areas – WCPA). Paralelně také Světový fond na ochranu přírody (World Wild Fund for Nature – WWF) začal vyvíjet své vlastní náměty, postavené na základě výstupů mnoha národních pracovních skupin a setkání s místními lidmi a jejich organizacemi. Jelikož z obou těchto aktivit vzešly podobné výsledky a závěry, začaly IUCN a WWF spolupracovat na společném stanovisku. V roce 1999 byly WWF a IUCN přijaty společné Principy a návody pro chráněná území a místní komunity (Beltrán /ed./, 2000). Pod záštitou WWF vznikla iniciativa PAN Parks, která sdružuje chráněná území, kde je udržitelná turistika v souladu se zájmy ochrany přírody a se zapojením místních obyvatel. Také Rada Evropy se angažovala v mnohých aspektech zvyšování povědomí v této oblasti mezi svými členskými zeměmi. Jedná se například o Doporučení Rady č. R (94) 7 O obecné politice rozvoje udržitelné a přírodě šetrné turistiky, Doporučení Rady č. R (95) 10 O politice rozvoje udržitelné turistiky v chráněných územích, apod. Činnost Rady Evropy nebyla zaměřena na pouhou produkci těchto dokumentů, ale zahrnovala také řadu seminářů, kolokvií a konkrétní pomoc různým zemím východní Evropy prostřednictvím pilotních projektů zaměřených na aplikaci principů udržitelného rozvoje (Larws /ed./, 2000). Rada Evropy také uděluje tzv. Evropský diplom chráněným územím, ve kterých je řízená péče a hospodaření prováděno v souladu se zájmy ochrany přírody i společnosti. Držitelem tohoto diplomu je i Národní park Podyjí. Několik ředitelství Evropské komise se také zabývá turistikou a životním prostředím, ačkoli žádný z nich se nezabývá konkrétně chráněnými oblastmi. Hlavní ředitelství XI má hlavní zodpovědnost za rozvoj politik životního prostředí. Vydalo akční program s názvem Směrem k udržitelnosti (Towards Sustainability) k podpoře udržitelného rozvoje. Tento program navrhuje, aby byla ochrana životního prostředí zahrnuta do ostatních sektorových politik Evropské komise a zvýraznil turistiku jako jeden ze sektorů, který vyžaduje zvláštní pozornost kvůli významu jeho vlivu (FNNPE, 1993). Evropská komise organizuje mnoho seminářů a pracovních setkání se zaměřením na udržitelnou turistiku v souvislosti s ochranou území a udržitelným rozvojem. Výstupy těchto seminářů a závěry pracovních skupin se dále diskutují na vyšších úrovních v rozhodovacím procesu a stávají se součástí závazných politik a strategií. Evropská komise také podporuje program PHARE, který

poskytuje pomoc turistickým projektům v zemích bývalého východního bloku. Z tohoto programu byly vybudovány také nové informační tabule v mnoha českých chráněných krajinných oblastech a národních parcích. Na čtvrté Konferenci smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti v Bratislavě v roce 1998 bylo přijato Rozhodnutí IV/15, které vyžadovalo po smluvních státech, aby předložily generálnímu tajemníku Úmluvy základní informace o aspektech udržitelné turistiky a biodiverzity. Komise Spojených národů pro udržitelný rozvoj (Commission on Sustainable Development – CSD) na svém sedmém zasedání v dubnu 1999 přijala doporučení Turistika a udržitelný rozvoj, které zohledňovalo výzvu Úmluvy o biologické rozmanitosti k tomu, aby smluvní státy zvážily dosavadní zkušenosti s turistikou a udržitelným rozvojem, aby tak přispěly vzniku mezinárodních zásad pro činnosti související s rozvojem udržitelné turistiky ve zranitelných suchozemských, mořských a pobřežních ekosystémech a stanovištích hlavního významu pro biologickou diverzitu a chráněné oblasti, včetně horských ekosystémů. Poradní orgán Úmluvy o biologické rozmanitosti o vědecké, technické a technologické spolupráci (SBSTTA) na svém čtvrtém zasedání v kanadském Montrealu v roce 1999 přijal rozhodnutí nazvané Vývoj přístupů a praktik k udržitelnému využívání biologických zdrojů včetně turistiky (UNEP/CBD/SBSTTA/4/L.4) (Gündling, Korn, & Specht, 2000). Postupně začal pod hlavičkou Úmluvy o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity – CBD) vznikat dokument, který byl schválen v únoru 2004 sedmou Konferencí smluvních stran CBD v Kuala Lumpur pod názvem Návody Úmluvy o biologické rozmanitosti k rozvoji biologické rozmanitosti a turistiky (The CBD Guidelines on Biodiversity and Tourism Development, nebo Sustainable Tourism Guidelines). Dokument vznikl za přispění a podpory řady expertů, expertních organizací a nevládních i mezivládních organizací z podnětu Komise Spojených národů pro udržitelný rozvoj. Na zavedení těchto zásad či návodů (Sustainable Tourism Guidelines) do praxe v horských oblastech zemí střední a východní Evropy jsem se podílela svou aktivní účastí na pracovní skupině „Turistika v horských oblastech“ v polské Babí Hoře v roce 2002. Návody jsou vhodným nástrojem k praktické implementaci CBD a jejího cíle, který musí být dosažen do roku 2010, a to: výrazné redukce v současné rychlosti ubývání biologické rozmanitosti. Tento cíl je jádrem strategického plánu CBD (Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2004). Návody stanovují deset základních kroků, které mohou vést k ideálnímu řešení situace v turisticky využívaném území, které má nesporné environmentální hodnoty, v případě národních parků jsou tyto hodnoty národního i mezinárodního významu. Jedná se o: shromáždění základních informací a jejich přezkoumání, stanovení konkrétních cílů, definování vize a předpokladů, přehled legislativy a kontrolních opatření, hodnocení vlivu záměrů, projektů, rozhodnutí, minimalizaci negativních vlivů jakýchkoli zásahů, zajištění transparentního a odpovědného rozhodovacího procesu, aplikace rozhodnutí v praxi, monitoring zásahů, jejich naplňování a podávání zpráv o průběhu, aplikace adaptivního managementu (Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2002 a 2004).

CBD je tak zcela jednoznačně propojena s koncepcí biosférických rezervací, jelikož ekosystémový přístup, který zavádí CBD a který propaguje rovnováhu mezi využíváním a ochranou biologické rozmanitosti, je prakticky aplikován programem Člověk a biosféra (Hadley /ed./, 2002). Ekosystémový přístup je holistický přístup, ve kterém je podíl veřejnosti na rozhodovacím procesu, včetně zahrnutí lidských preferencí, potřeb a postojů do plánů péče klíčovým elementem (Pavlikakis, & Tsihrintzis, 2004). Nejvýznamnější mezinárodní organizací v turistickém průmyslu je Světová turistická organizace (World Tourism Organisation – WTO). Byla založena v roce 1975 se základním cílem propagace a podpory mezinárodní turistiky zavedením vhodných rámcových podmínek a odstraňováním existujících bariér. WTO velmi úzce spolupracuje se Spojenými národy (United Nations – UN), obzvláště s UNDP (United Nations Development Programme) a UNEP (United Nations Environment Programme). K výsledkům této spolupráce je možné řadit několik dokumentů, doporučení a regulativ týkajících se turistiky v chráněných územích. Ve spolupráci se Světovou radou pro cestování a turistiku (World Travel and Tourism Council – WTTC) vyvinula WTO strategii aplikující cíle

stanovené Agendou 21 pro cestování a turistiku s názvem „Směrem k environmentálně udržitelnému rozvoji“ (GFANC /ed./, 1997). Agenda 21 byla inspirací pro vznik Agendy 21 pro cestovní ruch a turistický průmysl (Agenda 21 for Travel and Tourism Industry), na jejímž vzniku se podíleli WTO a WTTC. Jsou zde nastíněny systematické návody k plánování a realizaci akcí, které povedou k udržitelné turistice a cestování (Internet /4/). V praxi jsou realizovány místní Agendy 21. Místní Agenda 21 má přínosy ve větší spokojenosti místních obyvatel, vyšší efektivitě práce, předcházení konfliktů a snižování rozporů, zlepšení kvality života obyvatel, zachování a zlepšení kvality životního prostředí, nalezení skutečných problémů a optimálních způsobů jejich řešení, dosažení společné vize o budoucnosti obce či regionu, aktivní zapojení občanů do řešení problémů, spolupráci různých profesních skupin, vyšší pochopení práce úřadů a zvýšení důvěry v jejich rozhodnutí, vybudování zpětné vazby v řízení obce, lepší společenské atmosféře, vzájemné pochopení názorů a postojů, posílení demokracie, pocitu sounáležitosti s regionem, obcí, zachování místních hodnot (kulturních, společenských i přírodních), zvýšení schopností a kapacit, rozšíření finančních a dalších zdrojů, větší flexibilitě v reakcích obce a místní stabilitě (upraveno podle: Anonym, 2003).

Generální shromáždění Spojených národů (United Nations General Assembly) vyhlásilo rok 2002 Mezinárodním rokem ekoturistiky, pod jehož vlivem začaly vznikat nejrůznější aktivity na zlepšení úrovně udržitelnosti v ekoturistice. Na jeho průběhu a vzniku se podíleli především WTO, UNEP a další mezinárodní organizace. Na pátém kongresu IUCN World Parks Congress v Durbanu v roce 2003 byla široce diskutována problematika ochrany biologické rozmanitosti v chráněných územích a návrhy, které zde byly na programu jednání, byly zpečetěny na Světovém IUCN kongresu ochrany přírody v listopadu 2004 v thajském Bangkoku. Stanoviska a možnosti řešení se staly součástí Programu činnosti v chráněných územích (Programme of Work on Protected Areas) CBD, které byly schváleny na sedmé Konferenci smluvních stran CBD v únoru 2004 v Kuala Lumpur (Borrini-Feyerabend, Kothari, & Oviedo, 2004).

1.6 Koncepce turistiky a cestovního ruchu v České republice

V České republice je základním koncepčním dokumentem, který se zabývá turistikou a cestovním ruchem Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002 – 2007, která aktualizuje Koncepci státní politiky cestovního ruchu z roku 1999 (usnesení vlády č. 717 ze dne 14.7. 1999). Nová koncepce vychází z aktualizace starší koncepce, z cílů Strategie regionálního rozvoje (usnesení vlády č. 713 ze dne 14.7. 1999), z priorit vytyčených Sektorovým operačním programem, jakožto součásti Národního rozvojového plánu (usnesení vlády č. 842 z 29.8. 2001), a z navazujících vládních a mezinárodních dokumentů v oblasti životního prostředí při rozvoji udržitelného cestovního ruchu (Anonym, 2002). Turistikou a rekreací se zabývá i Státní program ochrany přírody a krajiny ČR, když v bodě 4.3.5 mezi hlavními cíli ochrany přírody zdůrazňuje podporu rozvoje šetrné turistiky, využívání ekoturistiky k ekologické výchově, vytváření nových pracovních příležitostí pro místní obyvatele, a to zejména ve velkoplošných chráněných územích (Mlčoch, Hošek, & Pelc /eds./, 1998). Zajištění implementace principů Evropské charty udržitelného cestovního ruchu v chráněných oblastech a podpora ekologicky šetrné turistiky je zakotvena také ve Státní politice životního prostředí v kapitole Regionální rozvoj, obnova venkova a cestovní ruch (Anonym, 2004b). Podpora udržitelných forem turistiky a cestovního ruchu je vytyčena jako cíl také ve Strategii ochrany biologické rozmanitosti České republiky (Ministerstvo životního prostředí, 2005).

Cestovní ruch a turistika, považované ve světě za odvětví budoucnosti, se stává stále významnějším a nepostradatelným faktorem české ekonomiky, což lze dokumentovat na několika vybraných statistických údajích za první čtvrtletí 2004. Celkové příjmy z cestovního ruchu se na tvorbě hrubého domácího produktu v ČR podílely celkem 3,5%. Na celkové hodnotě exportu ČR se devizové příjmy z cestovního ruchu podílely 6%, na devizových příjmech ze služeb pak téměř 42,8%. Významný je rovněž podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti v ČR, a to 12,4%. Význam cestovního ruchu je dán i jeho vlivem na rozvoj dalších odvětví a

sektorů, jako jsou doprava, stavebnictví, obchod, bankovníctví, kultura, sport aj. V neposlední řadě hraje cestovní ruch důležitou roli v revitalizaci hospodářsky slabých a postižených území (Anonym, 2004a). Význam cestovního ruchu a turistiky pro chráněná území zatím zůstává v oficiálních rozvojových dokumentech ČR poněkud v pozadí, nicméně jsou zde patrné snahy o nápravu této situace. Výsledkem vyhodnocení celkové analýzy cestovního ruchu v ČR (SWOT) byla ve slabých stránkách, mimo jiné, absence koncepčního řízení cestovního ruchu ve velkoplošných chráněných územích (národních parcích a chráněných krajinných oblastech). Mezi příležitostmi byla identifikována také zvýšená poptávka po venkovské turistice a obecně ekologické turistice, cykloturistice; mezi hrozbami se objevují podcenění lidského faktoru a profesionální přípravy odborníků v oblasti cestovního ruchu, včetně poradenské a vzdělávací činnosti pro začínající podnikatele, podcenění významu koordinace společného postupu státních orgánů, orgánů samosprávy, regionálních rozvojových agentur, regionálních sdružení cestovního ruchu a zájmových profesních sdružení, podcenění významu turistiky pro rozvoj malého a středního podnikání a tvorbu nových pracovních příležitostí v regionech a podcenění péče o přírodní bohatství a krajinný ráz jako podmínky atraktivity území pro cestovní ruch. Koncepčnímu řízení turistiky v mezích udržitelného rozvoje v Národním parku (NP) Šumava a NP Podyjí by mohla významnou měrou přispět i tato disertační práce.

2. Východiska a předpoklady, cíle práce

Výsledky prezentované v této práci jsou tematicky součástí několikaletého průzkumu mezi návštěvnickou veřejností, místními obyvateli i představiteli místních samospráv na území národních parků (např. Čihař, 1996; Čihař, 1997; Třebický, 1997; Čihař, Třebický, Štursa, & Vítek, 1998; Čihař, & Třebický, 1998; Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Čihař, Štursa, & Třebický, 2002; Silovský, Čihař, Třebický, & Staňková, 2002), chráněných krajinných oblastí (např. Vítková, 1997; Kovanda, 1998; Kučera, 1998; Popelová, 1998; Staňková, 1999) a přírodních parků České republiky (např. Matoušek, 1993; Kutnarová, 1994), které byly zpracovávány na Ústavu pro životní prostředí přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Studie zaměřené na monitoring v národních parcích, jejichž hlavním řešitelem je RNDr. Čihař, CSc., byly uskutečněny za finanční podpory Ministerstva životního prostředí a odborné záštity pracovníků jednotlivých správ národních parků (Národní park Šumava, Krkonošský národní park, Národní park Podyjí, Národní park České Švýcarsko).

Na Šumavě probíhají průzkumy zaměřené na zkoumání postojů a názorů návštěvnické veřejnosti (kvalitativní část) a zároveň na monitorování počtu průchozích danými křižovatkami turistických cest (kvantitativní část) již od roku 1996. Ačkoli v roce 1996 bylo řízenými rozhovory zjišťováno názorové spektrum kompetentních pracovníků šumavských obcí Kvilda, Horská Kvilda, Srní, Modrava, Rejštejn a Prášily (Čihař, 1997), byl poprvé v roce 1998 kompletně monitorován nejen postoj představitelů místních samospráv, ale i místních obyvatel daných obcí, a to společně s dotazníkovým šetřením mezi návštěvnickou veřejností. Studie téhož rozsahu byla na Šumavě opakována až po pěti letech – v roce 2003, ačkoli v mezidobí probíhaly průzkumy počtu návštěvníků a turistů a dotazníkové akce mezi nimi. **Proto byly pro účely této práce vybrány právě roky 1998 a 2003**, aby byly výsledky plně srovnatelné.

V roce 2000 byly díky Ministerstvu životního prostředí poprvé a prozatím naposledy získány prostředky na monitoring návštěvnosti ve všech čtyřech národních parcích na území České republiky. Účastnila jsem se monitoringu v Národním parku Podyjí, které představovalo fyzické sčítání turistů na čtyřech křižovatkách turistických cest spojené s dotazníkovým šetřením postojů a názorů návštěvnické veřejnosti, dále dotazníkové šetření mezi obyvateli obcí na území národního parku a v jeho nejbližším okolí a v neposlední řadě průzkum názorového spektra představitelů místních samospráv. Jelikož se v případě jak šumavského šetření v roce 1998 a 2003, tak podyjského průzkumu jedná o data podobně strukturovaná a svým rozsahem unikátní, rozhodla jsem se o porovnání právě těchto souborů dat. Data předkládaná v této práci jsem zpracovávala se souhlasem Mgr. Zdenky Tancošové a Mgr. Kláry Najmanové, které se podílely na sběru a zpracování dat v uvedených letech. Výsledky jejich diplomových prací (Tancošová, 2001; Najmanová, 2004) diskutuji se svými závěry v kapitole 8. U dat ze Šumavy z roku 2003 se v případě Mgr. Najmanové jedná o data společná.

Data o počtech návštěvníků a turistů (v kategoriích pěší, cyklista, auto, ostatní), která byla sbírána fyzickým sčítáním subjektů procházejících vybrané křižovatkou turistických cest nejsou součástí předkládané práce, zaměřuji se pouze na výsledky dotazníkových šetření a jejich porovnání.

Národní park Šumava a Národní park Podyjí mají několik společných charakteristik. V obou případech se jedná o příhraniční velkoplošné chráněné území mezinárodního významu, za hranicemi České republiky se nacházejí taktéž národní parky – jedná se o bilaterální národní parky, v obou případech byla tato území v dobách socialismu součástí tzv. železné opony a obě území byla národním parkem vyhlášena v roce 1991. V dalších charakteristikách se však tato území liší. Národní park Šumava (NP Šumava) je území rozlehlé, jedná se o největší národní park České republiky. Národní park Podyjí je svou rozlohou mezi čtyřmi národními parky ČR ten nejmenší. Přírodní podmínky jsou taktéž odlišné. Zatímco NP Šumava je rozsáhlý komplex lesních porostů, často nazýván zelenou střechou Evropy, s množstvím vrchovišť a rašelinišť, hlavním předmětem ochrany v NP Podyjí jsou zejména meandry řeky Dyje, okolní nivy a lesní

porosty. Na území NP Šumava se nachází několik obcí, zatímco v NP Podyjí je přímo na území parku obec pouze jedna (Čížov). NP Šumava je již tradiční destinací pro návštěvnickou veřejnost. Je to území velmi známé a často mediálně zdůrazňované, a to v posledních letech zejména díky kůrovcové kalamitě. NP Podyjí není tak známým místem pro přírodní rekreaci a turistiku jako NP Šumava, okolí Znojma je spíše vyhlášené svým vinařstvím.

Obě tato území jsou velmi zajímavá pro sledování soužití místních obyvatel a národního parku, konfliktů mezi zájmy ochrany přírody a místních obyvatel, hodnocení udržitelného rozvoje a celkových nálad a postojů všech podílníků v území, která jsou turisticky vyhledávaná. V obou případech se jedná o území, kde po druhé světové válce probíhal odsun německých osadníků a docházelo k českému dosídlování.

V NP Šumava proběhla prozatím dvě takto komplexní šetření, a jednalo se o hledání názorových rozdílů na společná témata ochrany přírody, péče o toto území, život v národním parku a turistiku v národním parku z pohledu návštěvnické veřejnosti, místních obyvatel a starostů obcí. Průzkumy v tomto rozsahu se uskutečnily v roce 1998 a 2003, ačkoli v mezidobí probíhaly sčítací akce a dotazníková šetření pouze mezi návštěvnickou veřejností – viz výše. V NP Podyjí byl stejný průzkum mezi místními, turisty a představiteli místních samospráv uskutečněn pouze v roce 2000. Je proto cílem práce srovnat posun v názorovém spektru u třech skupin respondentů na Šumavě mezi sledovanými roky a zároveň nalézt rozdíly mezi situací v NP Šumava v roce 1998 a v NP Podyjí v roce 2000, tedy rozdíly mezi postoji dotázaných v malém a velkém národním parku s rozdílným managementem a celkovým charakterem několik let po pádu železné opony.

Celkově mne zajímala srovnání nejen mezi místními obyvateli navzájem, ale také mezi turisty a v neposlední řadě mezi místními obyvateli a starosty obcí. Porovnání názorů a postojů rozdílných skupin podílníků je základem pro možnost odhalení konfliktních situací a zájmů ve stejném cílovém území. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o národní parky, tedy území mezinárodního významu, ve kterých by měl být implementován princip udržitelné turistiky, jsou zde šetření tohoto rozsahu zásadní pro ochranný management. Konkrétní tematické členění práce uvádím v kapitole 3.

Základní hypotézy jsem stanovila takto:

- 📖 Charakter turistiky v NP Šumava (velký park) a v NP Podyjí (malý park) bude rozdílný, na Šumavě budou převažovat vícedenní pobyty se sklonem k projevům masové turistiky, což se bude odrážet na subjektivním vnímání ovlivnění sociální a psychologické nosné kapacity území z pohledu turistů a místních obyvatel.
- 📖 Mezi vzorkem dotázaných místních obyvatel ve velkém národním parku (NP Šumava) a místními, kteří žijí v blízkosti malého národního parku (NP Podyjí) budou markantnější rozdílné postoje vůči národnímu parku nežli v rámci dvou sledování postojů místních obyvatel na Šumavě.
- 📖 Místní obyvatelé budou vykazovat nízkou úroveň zaměstnanosti v cestovním ruchu v obou parcích, turistika v národních parcích nebude zdrojem příjmů pro místní obyvatele. Zapojení místních obyvatel do ochranného managementu a udržitelného rozvoje bude nízké v NP Šumava i v NP Podyjí a jeho ochranném pásmu. Názory a postoje místních obyvatel budou v obou parcích často odlišné od názorů starostů obcí v odpovědích na stejné otázky.
- 📖 Dotázaní místní obyvatelé na Šumavě budou častěji zastávat negativnější postoj k Národnímu parku Šumava, mezi hlavními problémy bude všemi skupinami respondentů identifikováno zejména řešení kůrovcové kalamity. V Podyjí bude národní park vnímán místními obyvateli žijícími v ochranném pásmu národního parku méně konfliktně.

Základní cíle předkládané práce:

- ☞ Srovnat a statisticky vyhodnotit názory dotázaných místních obyvatel v obou sledovaných letech v NP Šumava a dále v NP Šumava v roce 1998 a v NP Podyjí v roce 2000 na shodně formulované otázky hledající postoje k národnímu parku, ochranářskému managementu a turistice na území parku. Ve stejném rámci podchytit a analyzovat rozdíly mezi názory místních obyvatel a starostů obcí.
- ☞ Srovnat a statisticky vyhodnotit názory dotázaných vzorků návštěvnické veřejnosti v obou sledovaných letech v NP Šumava a v NP Šumava v roce 1998 a v NP Podyjí v roce 2000 na shodně formulované otázky hledající postoje k národnímu parku, ochranářskému managementu a turistice na území parku.
- ☞ Popsat a statisticky vyhodnotit rozdíly mezi názory a postoji dotázaných vzorků populací turistů a místních obyvatel v NP Šumava v roce 1998 a 2003 a v NP Šumava v roce 1998 a v NP Podyjí v roce 2000.
- ☞ Pokusit se v závěru práce formulovat doporučení pro vrcholový management Národního parku Šumava, Národního parku Podyjí a pro představitele místních samospráv.

3. Charakteristika jednotlivých obcí, ve kterých probíhalo dotazníkové šetření

Podle sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 (Internet /3/) a Internet (5).

3.1 Šumava

Borová Lada

Počet obyvatel obce Borová Lada je 284, z nichž 49,6% představují ženy. Nejvíce jsou v obci zastoupeni (z obyvatelstva staršího 15 let) obyvatelé se vzděláním vyučen a středním odborným vzděláním bez maturity (43%); z celkového počtu 155 ekonomicky aktivních obyvatel pracuje nejvíce v zemědělství, lesnictví a rybolovu (54,6%) a poté ve veřejné správě, obraně, sociálním zabezpečení (8,4%). Obec se nachází na okraji území NP Šumava.

Horská Kvilda

Na Horské Kvildě žije celkem 50 stálých obyvatel, ze kterých je 60% žen. Z obyvatelstva staršího 15 let dosáhlo relativně nejvíce (34,3%) obyvatel základního vzdělání (včetně neukončeného); z počtu 20 ekonomicky aktivních obyvatel pracuje 5 občanů v zemědělství, lesnictví a rybolovu (25%) a 3 v průmyslu (15%). Obec se nachází na území NP Šumava.

Kvilda

V obci Kvilda je celkem 169 obyvatel, z nichž 49,7% jsou ženy. Z obyvatel, kteří jsou starší 15 let je nejvyšší procento vyučených a vzdělaných se středním odborným vzděláním bez maturity (37,7%). Z celkového počtu 100 ekonomicky aktivních obyvatel pracuje nejvíce občanů obce v zemědělství, lesnictví a rybolovu (22%) a poté ve veřejné správě, obraně, sociálním zabezpečení (12%). Obec se nachází na území NP Šumava.

Modrava

V obci Modrava, pod kterou správně patří i Filipova Huť žije celkem 49 obyvatel, z nichž 46,9% představují ženy. Z obyvatelstva staršího 15 let je nejvíce vzdělaných v kategorii vyučen a vyučen středním odborným vzděláním bez maturity (38,6%); z 27 ekonomicky aktivních obyvatel pracuje 55,6% v zemědělství, lesnictví a rybolovu. Obec se nachází na území NP Šumava.

Prášíly

V Prášílech je 131 stálých obyvatel, ze kterých je 51,1% žen. Podle vzdělání je v obci z obyvatel starších 15 let nejvíce těch, kteří jsou vyučeni či mají střední odborné vzdělání bez maturity (35,5%) a poté se vzděláním základním (včetně neukončeného) (28%). Z ekonomicky aktivního obyvatelstva je i zde nejvíce občanů (celkem 15), kteří pracují v zemědělství, lesnictví a rybolovu (42%). Obec se nachází na území NP Šumava.

Srní

V obci Srní žije 343 obyvatel, z nichž 49,3% představují ženy. Celkem 41,3% z obyvatel starších 15 let je vyučeno či má střední odborné vzdělání bez maturity, 26,9% má vzdělání základní (včetně neukončeného). I zde je z ekonomicky aktivních obyvatel nejvyšší procento zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (29,2%), 8,2% pracuje v průmyslu. Obec se nachází na území NP Šumava.

3.2 Podyjí

Hnanice

Celkem zde žije 290 stálých obyvatel, 49,3% jsou ženy. Nejčastěji zastoupeným stupněm vzdělání (obyvatelstvo starší 15 let) mezi obyvateli Hnanic je kategorie vyučen a střední odborné vzdělání bez maturity (40,7%), poté kategorie vzdělání základního (včetně neukončeného) (38,8%). Z ekonomicky aktivního obyvatelstva pracuje nejvyšší procento lidí v průmyslu (17,4%) a v zemědělství, lesnictví a rybolovu (14,8%). Obec se nachází v ochranném pásmu NP.

Horní Břečkov

V obci, pod kterou správně patří i obec Čížov, která se jako jediná nachází na území národního parku žije celkem 278 obyvatel, z nichž 49,3% představují ženy. U obyvatelstva staršího 15 let je 41,5% vyučeno či středního odborného vzdělání bez maturity, 36,9% má vzdělání základní (včetně neukončeného). Z ekonomicky aktivního obyvatelstva je zde nejvyšší podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu (30,8%) a poté v průmyslu (18,2%).

Čížov – správní část Horního Břečkova

Obec se nachází na území NP. Nachází se zde návštěvnické centrum a Lesní správa - pracoviště Správy NP. Na konci obce podél pohraniční silnice je zachována část linie železné opony. Pod obcí v údolí Dyje je hraniční přechod Čížov - Hardegg pro pěší a cyklisty. Jedná se o východisko turistických tras do české i rakouské strany Podyjí (Internet /2/).

Lukov

V obci je celkem 218 stálých obyvatel, z nichž 49,5% jsou ženy. Nejvyšší procento z obyvatel starších 15 let je vyučeno či má střední odborné vzdělání bez maturity (43,2%) a 35,2% obyvatel má vzdělání základní (včetně neukončeného). Opět i zde je nejvyšší podíl z ekonomicky aktivního obyvatelstva zaměstnáno v zemědělství, lesnictví a rybolovu (26,1%) a průmyslu (17,1%). Obec se nachází v ochranném pásmu NP.

Mašovice

V Mašovicích žije celkem 405 stálých obyvatel, ze kterých 51,1% je žen. Vzděláním převažují mezi obyvateli staršími 15 let vyučení a obyvatelé se středním odborným vzděláním bez maturity (39,6%), následování vzděláním základním (včetně neukončeného) (33,6%). Zemědělství, lesnictví a rybolov jsou odvětví, ve kterých pracuje většina z ekonomicky aktivních obyvatel (23,4%), průmysl následuje (21,2%). Obec je v ochranném pásmu NP.

Vranov nad Dyjí

Ve Vranově nad Dyjí žije celkem 919 stálých obyvatel, 51,5% představují ženy. Jako nejčastěji zastoupený stupeň vzdělání je zde u obyvatel starších 15 let kategorie vyučen a vyučen středně odborně bez maturity (40,1%), poté vzdělání základní (včetně nedokončeného) (26,6%). Průmysl je zde hlavní odvětví, ve kterém pracuje většina zdejších ekonomicky aktivních obyvatel (21,3%), následuje stavebnictví (11,5%), školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnost (10,2%). Obec se rozkládá v ochranném pásmu NP.

4. Metodika

Předkládaná práce představuje výsledky šetření, které se snaží svým rozsahem a charakterem zmapovat postoje a názory respondentů vzhledem k jednomu společnému cílovému území – národnímu parku (Národní park Šumava v letech 1998 a 2003, a Národní park Podyjí v roce 2000). Skupiny respondentů byly v obou sledovaných územích vždy tři: místní obyvatelé, návštěvnická veřejnost a představitelé místních samospráv. Každá z těchto skupin má jiný vztah k příslušnému národnímu parku. Místní obyvatelé jsou skupinou, která je v přímém, každodenním kontaktu s národním parkem, jelikož zde mají trvalé bydliště. Starostové obcí jsou také místními obyvateli, avšak jejich vztah a názor na národní park může být formován v souvislosti s působením ve samosprávě konkrétních obcí, které mohou být rozdílně ovlivněny existencí národního parku. Návštěvnická veřejnost (turisté a návštěvníci) přijíždí do národního parku jen na krátké, časově omezené období a za účelem rekreace. Jejich pohled na národní park, ochranu přírody a turistickou infrastrukturu tak může být zcela odlišný od dvou předchozích skupin respondentů.

4.1 Metodika sběru dat mezi skupinami respondentů

4.1.1 Sběr dat u návštěvnické veřejnosti

Fyzický sběr dat (dotazníky) u návštěvnické veřejnosti na křižovatkách turistických cest (viz mapy v příloze č. 7) byl zajišťován studenty oboru Ochrana životního prostředí Ústavu pro životní prostředí přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Na každé z vybraných křižovatek prováděla metodou řízeného rozhovoru šetření mezi návštěvníky dvoučlenná hlídka, přičemž v intervalu jedné hodiny se oba jednotlivci střídali v zapisování průchozích subjektů a ve vyplňování dotazníků s dotázanými turisty. Dotazování probíhalo vždy devět dní (od soboty do neděle následujícího týdne) v druhém srpnovém týdnu (Šumava 1998: 8.8. – 17.8.; Podyjí 2000: 12.8. - 20.8.; Šumava 2003: 9.8. - 17.8.) každý den od 9,00 hod. do 18,00 hod. Průchozí byli osloveni metodou náhodného výběru, přičemž byla cíleně potlačována skupina nejmladších respondentů (věk do 17 let), kteří byli osloveni přibližně jako každý pátý respondent. Ostatní turisté a návštěvníci byli dotazováni náhodně tak, aby měl tazatel po vyplnění jednoho dotazníku alespoň 5 minut na odpočinek. Tazatelé byli před zahájením celé akce řádně instruováni a proškoleni skupinou řešitelů studie. Tazatel informoval respondenta o cílech a účelu průzkumu s tím, že čas společně strávený řízeným rozhovorem, na základě něhož tazatel vyplní dotazník, bude asi 10 minut a že se jedná o anonymní akci.

Celkem bylo na Šumavě v roce 1998 získáno 1020 dotazníků, v roce 2003 pak 900 dotazníků a v Podyjí v roce 2000 to bylo 523 vyplněných dotazníků od návštěvníků a turistů (z čehož 150 dotazníků bylo sebráno na rakouském území v Hardeggu). Dotazníky byly získány v Podyjí s úspěšností 67,4% (z celkového počtu 776 oslovených návštěvníků), na Šumavě v roce 2003 s úspěšností 87,5% (z celkového počtu 1028 oslovených návštěvníků), počty odmítavých respondentů na Šumavě v roce 1998 nebyly zaznamenávány. Výsledky viz kapitola 7.2.

4.1.2 Sběr dat u místních obyvatel

Dotazníkové šetření mezi místními obyvateli vybraných obcí probíhalo také metodou řízeného rozhovoru v kombinaci s obálkovou metodou opět dvoučlennými hlídkami ve stejném časovém období u respondentů starších 15 let. Hlídka procházela danou obcí a zvonila či klepala na každou domácnost (v bytových jednotkách každý byt) a po úvodním představení cílů průzkumu a tazatele požádala o rozhovor daného respondenta. Pokud nebyl nikdo zastížen doma, byl dotazník ponechán v obálce s průvodním dopisem ve schránce či za dveřmi, či na jiném viditelném místě k pozdějšímu samostatnému vyplnění. V průvodním dopise byla podrobně popsána metodika vyplňování dotazníku a způsob jeho pozdějšího vyzvednutí tazateli buď ještě též den, nebo v následujících dnech, kdy probíhal průzkum. V Podyjí byla metoda řízeného rozhovoru použita pouze v obci Čížov, v ostatních obcích byla použita obálková metoda s tím, že

v průvodním dopise byla stanovena sběrná místa (uzavřená kartónová krabice s názvem dotazníkové akce) vyplněných i nevyplněných dotazníků a respondenti byli požádáni o odevzdání dotazníků na tato místa (zpravidla místní prodejna potravin, pošta, obecní úřad). Místní obyvatelé v podyjských obcích byli navíc místním rozhlasem požádáni o spolupráci na tomto projektu.

Dotazníkové šetření mezi místními obyvateli probíhalo na Šumavě v letech 1998 a 2003 v obcích: Borová Lada, Horská Kvilda, Kvilda, Modrava (včetně Filipovy Hutě, která správně patří k Modravě), Prášíly a Srní. Při průzkumu v roce 1998 bylo od obyvatel šumavských obcí získáno 181 vyplněných dotazníků z 240 distribuovaných (návrstnost 75,4%), přičemž v jednotlivých obcích byly získány následující počty dotazníků: Borová Lada (46), Horská Kvilda (8), Kvilda (32), Modrava a Filipova Huť (16), Prášíly (26), Srní (53). V roce 2003 bylo s 84% úspěšností získáno 200 dotazníků z 238 rozdaných a oslovených respondentů. V jednotlivých obcích byly počty vyplněných dotazníků v roce 2003 následující: Borová Lada (32), Horská Kvilda (21), Kvilda (44), Modrava a Filipova Huť (24), Prášíly (32), Srní (47).

V Národním parku Podyjí v roce 2000 byla akce zaměřena na obyvatele obcí Čížov, Hnanice, Lukov, Mašovice a Vranov nad Dyjí. V obci Čížov, kde probíhala metoda sběru dat přímým rozhovorem v kombinaci s obálkovou metodou, byla úspěšnost sběru dat 52% (získáno 13 dotazníků z 25 rozdaných a oslovených domácností), v ostatních čtyřech obcích byla obálkovou metodou úspěšnost sběru dotazníků celkem 16% (103 vyplněných dotazníků z 645 rozdaných). Počty získaných dotazníků v jednotlivých obcích byly následující: Čížov (13), Hnanice (14), Lukov (11), Mašovice (17), Vranov nad Dyjí (61). Celkem tak bylo v Podyjí vyhodnocováno 116 dotazníků od místních obyvatel. Výsledky viz kapitola 7.1.

4.1.3 Sběr dat u představitelů místních samospráv

Dotazníky s představiteli místních samospráv byly vyplňovány pouze metodou řízeného rozhovoru po předem telefonicky dohodnuté schůzce mezi konkrétním starostou a hlavním řešitelem projektu. V práci neuvádím data od starostů obcí získaných na Šumavě v obci Rejštejn, jelikož zde neprobíhalo šetření mezi místními obyvateli, a ze stejného důvodu nesrovnávám data od starostů obcí Havraníky, Podmyče a Podmolí v Podyjí. Tyto obce jsou na mapách v příloze č. 7 vyznačeny jako místa sběru dat, jelikož do celého šetření zahrnuty byly, ovšem v této práci výsledky nezohledňuji.

Metoda řízeného rozhovoru i formulace otázek do dotazníků byly konzultovány jak s pracovníky příslušných správ národních parků (Šumava – Ing. Silovský, Podyjí – Ing. Rothröckl), tak se sociologem (Dr. Kašparová – Vysoká škola ekonomická v Praze). Metoda řízeného rozhovoru spočívala v takovém vyplňování dotazníku s respondentem, kdy tazatel formuluje otázky respondentu navozujícím způsobem tak, aby respondent nebyl zatěžován komplikovanou formulací otázek a přitom odpovídal na danou otázku zcela přesně a konkrétně. Tazatel nenechal respondenta nahlížet do dotazníku a zapisoval odpovědi sám. Většina otázek byla uzavřená, s uvedenou škálou odpovědí a s pouze jednou zvolenou možností jako odpověď. U některých dotazníků, zejména těch, které byly doručeny obálkovou metodou, se nepodařilo respondentům vybrat vždy jen jednu odpověď, což později komplikovalo vyhodnocování odpovědí.

U všech sledovaných šetření v této práci byla použita shodná metodika (např. Čihař, 1996, 1997; Čihař, & Staňková, 2001; Čihař, & Staňková, 2006; Čihař, Staňková, & Tancošová, 2000).

4.1.4 Souhrn metodiky sběru dat z lokalit

Šumava - rok 1998 a 2003

Turisté a návštěvníci - křižovatky turistických cest:

1. Antýgl - řízený rozhovor
2. Horská Kvilda - řízený rozhovor
3. Kvilda - řízený rozhovor
4. Modrava - řízený rozhovor

Místní obyvatelé:

1. Borová Lada - řízený rozhovor v kombinaci s obálkovou metodou

2. Horská Kvilda - řízený rozhovor v kombinaci s obálkovou metodou
3. Kvilda - řízený rozhovor v kombinaci s obálkovou metodou
4. Modrava a Filipova Hut' (jeden správní celek) - řízený rozhovor v kombinaci s obálkovou metodou
5. Prášíly - řízený rozhovor v kombinaci s obálkovou metodou
6. Srní - řízený rozhovor v kombinaci s obálkovou metodou

Starostové:

1. Borová Lada - řízený rozhovor
2. Horská Kvilda - řízený rozhovor
3. Kvilda - řízený rozhovor
4. Modrava a Filipova Hut' (jeden správní celek) - řízený rozhovor
5. Prášíly - řízený rozhovor
6. Srní - řízený rozhovor

Podyjí – rok 2000

Turisté a návštěvníci – křižovatky turistických cest:

1. Hardegg (na území rakouského národního parku Thayatal) – řízený rozhovor
2. Na Keplech – řízený rozhovor
3. Pod Šobesem – řízený rozhovor
4. Příčky – řízený rozhovor

Místní obyvatelé:

1. Čížov (správně spadající pod Horní Břečkov) – řízený rozhovor
2. Hnanice – obálková metoda
3. Lukov – obálková metoda
4. Mašovice – obálková metoda
5. Vranov nad Dyjí – obálková metoda

Starostové:

1. Hnanice – řízený rozhovor
2. Horní Břečkov (Čížov) – řízený rozhovor
3. Lukov – řízený rozhovor
4. Mašovice – řízený rozhovor
5. Vranov nad Dyjí – řízený rozhovor

Celkem byly použity dva typy dotazníků, jeden pro místní obyvatele a starosty obcí a druhý pro návštěvnickou veřejnost.

4.2 Koncepte vytváření použitých dotazníků

4.2.1 Dotazníky pro návštěvnickou veřejnost

Otázky v dotazníku pro návštěvnickou veřejnost byly vytvořeny ve třech jazykových verzích (čeština, němčina, angličtina) a byly tématicky členěny do 3 okruhů. Základními zjišťovanými daty byly informace o respondentu jako takovém, tedy základní socio-demografické údaje. Druhým blokem sledovaných otázek byly dotazy zaměřené na účel návštěvy v parku, způsob dopravy, ubytování, délku pobytu a vnímání ochrany přírody na území národního parku a stavu přírodních podmínek a intenzitu turistiky. Posledním okruhem byly otázky týkající se finančních aspektů pobytu na území parku, ty však nejsou součástí předkládané práce, jelikož byly každým rokem formulovány jinak a jejich statistické srovnání tak nebylo možné provést. Do výsledků z Národního parku Podyjí byly zahrnuty i dotazníky získané na rakouské lokalitě Hardegg, která se nachází u stejnojmenného hraničního přechodu pro pěší a cyklisty. Samostatně byla data

z křížovatky Hardegg také zpracována pro Správu Národního parku Thayatal (Čihař, & Staňková, 2001 b, c). Úplné znění dotazníku je uvedeno v příloze č. 6.

Znění dotazníku se v průběhu let nepatrně měnilo, protože zkušenost ukazovala, že některé otázky nebyly vhodně formulované, nebo nebyly již pro účely šetření relevantní. Proto musely být pro účel této práce a porovnání dat z jednotlivých let vybrány jen některé otázky, a to takové, jejichž formulace zůstala shodná a u nichž byla volena pouze jedna odpověď z výběru. Konkrétní vysvětlení a popis jednotlivých otázek lze nalézt v závěrečných zprávách z výzkumných úkolů za sledované roky (viz Čihař, Třebický, & Tancošová, 1998; Čihař, Staňková, & Tancošová, 2000; Čihař, Staňková, & Najmanová, 2003).

Obecná specifikace otázek z dotazníku pro návštěvnickou veřejnost /celkem 18 otázek v roce 1998, 19 otázek v roce 2003, 20 otázek v roce 2000 – viz příloha 6/

Základní údaje o respondentovi

U turistů a návštěvníků byly také sledovány socio-demografické charakteristiky dotazovaného (věk, pohlaví, vzdělání a sociální zařazení, povolání a bydliště).

Respondenti specifikovali, zda přijeli do území prvně či opakovaně a jak dlouho bude jejich pobyt trvat. Zároveň bylo sledováno, zda turisté přijíždějí s rodinou či s přáteli, či s partnerem, a kde a jak byli ubytováni. Šetření bylo také zaměřeno na způsob dopravy, který respondenti využívají pro pohyb po národním parku

Ochrana přírody a životní prostředí v národním parku

Respondenti hodnotili stav životního prostředí a jeho možné změny za poslední roky, dále také byli dotazováni na znalost a pojmenování konkrétního ekologického problému ve sledovaném území. Dále dotazovaní měli možnost specifikovat činnosti, které jsou pro přírodu v národním parku neškodlivější. V roce 1998 na Šumavě byla zařazena stejná otázka jako u místních obyvatel, která se ptala respondentů na hodnocení řešení kůrovcové kalamity a nakládání se suchými stromy v prvních zónách.

Turistika, rekreace a udržitelný rozvoj oblasti NP

Turisté a návštěvníci hodnotili intenzitu cestovního ruchu v oblasti, stejně jako místní obyvatelé, a byla tak zkoumána sociální a psychologická nosná kapacita národního parku z pohledu jeho návštěvníků. Stejně tak byli turisté dotazováni, zda by umožnili vstup turistů do nejohroženějších částí národního parku a v případě že ano, jak by případný vstup regulovali. Dále byl zjišťován názor respondentů na možnost otevření dalšího hraničního přechodu pro pěší a cyklisty v parku a zároveň bylo sledováno, do jaké míry byl respondenty využíván stávající hraniční přechod (na Šumavě zejména Bučina, v Podyjí Hardegg).

4.2.2 Dotazník pro místní obyvatele a starosty obcí

Dotazník pro místní obyvatele a starosty byl také členěn do třech tématických částí. První okruh se týkal základních socio-demografických ukazatelů, druhý se skládal z otázek zaměřených na životní prostředí a přírodu v národním parku a třetí okruh zahrnoval otázky zaměřené na turistiku, rekreaci, udržitelný rozvoj oblasti národního parku a vazbu mezi turistikou a životní úrovní obyvatel. Znění dotazníků doznalo v průběhu let 1998 – 2003 také nepatrných změn, proto byly ke srovnání použity pouze shodně formulované otázky, stejně jako v případě dotazníků u turistů. Základní rozdíl mezi místními obyvateli v NP Šumava a v NP Podyjí lze spatřovat v tom, že v Podyjí se pouze jediná obec skutečně nachází na území národního parku (Čížov), zatímco na Šumavě jsou téměř všechny obce přímo na území národního parku – viz kapitola 2 a 3, mapy v příloze č. 7. Úplné znění dotazníku je opět uvedeno v příloze č. 6. Konkrétní vysvětlení a popis jednotlivých otázek lze opět nalézt v závěrečných zprávách z výzkumných úkolů za sledované roky (viz Čihař, Třebický, & Tancošová, 1998; Čihař, Staňková, & Tancošová, 2000; Čihař, Staňková, & Najmanová, 2003).

Obecná specifikace otázek z dotazníku pro místní obyvatele a starosty obcí /celkem 29 otázek v roce 1998, 28 otázek v roce 2000 a 2003 – viz příloha 6/

Základní údaje o respondentovi

Kromě socio-demografických charakteristik respondenta (věk, pohlaví, vzdělání, povolání a sociální zařazení) bylo podstatné zjistit také místní příslušnost respondenta (místní, chalupář, atd.) a pokud zde dotazovaný žije od narození a v případě, že nikoli, jaký byl důvod přistěhování.

Životní prostředí a příroda v národním parku

Citová vazba dotazovaných respondentů k národnímu parku a nejbližšímu okolí byla zjišťována pomocí otázek zaměřených na to, zda se zde místní cítí doma, a jaký by byl jejich názor na možnost odstěhování se jinam. Dále byl sledován názor místních obyvatel na vznik národního parku v době jeho vyhlášení a také v době trvání průzkumu, tedy retrospektivní hodnocení vzniku národního parku a současné hodnocení parku – možný posun názorů na hodnocení národního parku, v jehož kontaktu místní obyvatelé žijí. Dále byly zjišťovány názory na stav životního prostředí na území parku a také znalost a pojmenování konkrétního ekologického problému na území národního parku. V roce 1998 byli na Šumavě respondenti požádáni o specifikaci neškodlivější aktivity pro přírodní prostředí, dále určení problémů, které by měly být přednostně řešeny a byl sledován i názor místních obyvatel na způsob řešení kůrovcové kalamity a nakládání se suchými stromy v prvních zónách národního parku.

Byl sledován i postoj respondentů k režimu ochrany přírody v parku, názor na návštěvní řád parku a na vstup turistů do nejcennějších částí národního parku a názor na možnost otevírání dalších hraničních přechodů v centrální části národního parku. Respondenti se také vyjadřovali k obecnému povědomí o dotačních titulech nebo programech zaměřených na podporu obyvatel žijících v chráněných územích i jejich případnému zapojení do těchto programů. Dále byl vyjadřován postoj místních obyvatel k ovlivnění jejich každodenního života existencí národního parku a hodnocení činnosti správy národního parku z pohledu místních obyvatel. Respondenti dále hodnotili ze svého pohledu úroveň komunikace mezi správou parku a příslušnou obcí a vyjadřovali svůj názor k tomu, zda národní park skýtá možnosti pro rozvoj dané obce.

Turistika, rekreace a udržitelný rozvoj oblasti NP

Místními obyvateli byla hodnocena nabídka pracovních příležitostí v území, a také vliv existence národního parku na pracovní příležitosti v oblasti. Dále bylo zjišťováno, zda mají místní obyvatelé podle jejich názoru nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v oblasti, jejich názor na návštěvnost národního parku a její možné změny za poslední roky, stejně tak jako byla zjišťována sociální a psychologická nosná kapacita území otázkou, ve které respondenti vyjadřovali, zda se cítí být rušeni intenzitou turistického ruchu. Místní obyvatelé měli také možnost vyjádřit svůj postoj k možnému zapojení do rozhodovacího procesu v dané obci a k formě výměny informací mezi obcí a správou parku. Zároveň byl vyjadřován také postoj respondentů k ovlivnění životních nákladů díky přítomnosti turistů v národním parku a jeho nejbližším okolí.

Pro účely práce byly srovnávány stejně či podobně formulované otázky v dotaznících z jednotlivých let, přičemž u některých otázek byli z odpovědí odfiltrováni respondenti, jejichž odpovědi mohly být v dané otázce irelevantní (např. jednodenní návštěvníci v případě dotazu na způsob ubytování).

Vyplněné dotazníky byly zpracovány ve formě databázových souborů v programu Microsoft Access 2000 a poté Microsoft Excel 97, ke statistickému zhodnocení byl použit program Statistica 6,0.

4.3 Základní členění práce a použité statistické metody v konkrétních srovnáních

RESPONDENTI	DATA	
Místní obyvatelé	Šumava 1998 x Šumava 2003*	Šumava 1998 x Podyjí 2000*
Návštěvnická veřejnost	Šumava 1998 x Šumava 2003*	Šumava 1998 x Podyjí 2000*
Místní obyvatelé x starostové obcí	Šumava 1998** Šumava 2003**	Podyjí 2000**
Návštěvnická veřejnost x Místní obyvatelé	Šumava 1998* Šumava 2003*	Podyjí 2000*

* testování homogenity v kontingenčních tabulkách v první a potom ve druhé úrovni – viz kapitola 4.1.1

** testování předem předpokládaných vlastností četností – viz kapitola 4.1.2

V kapitolách Výsledky, Diskuse i Závěry hovořím o „dotázaných“ místních obyvatelích, turistech, starostech obcí. Pro účely této práce a diskutovaných dat se tímto pojmem rozumí **dotázaní, kteří se účastnili šetření, tedy vlastní respondenti**. Dotázaní, kteří účast v šetření odmítli, ačkoli byli osloveni, nejsou pochopitelně předmětem výsledků práce.

4.4 Použité statistické metody k vyhodnocení výsledků průzkumu

4.4.1 Testování homogenity pomocí kontingenčních tabulek

K porovnání nespojitých odpovědí na shodné otázky u místních obyvatel a turistů-návštěvníků jsem použila testování homogenity rozložení odpovědí chí kvadrátem (χ^2) v kontingenčních tabulkách (Zvára, 1998). Odchylky od homogenity jsem testovala simultánním testováním hypotéz za pomoci Bonferroniho nerovnosti znaménkovými schémata porovnáním s kritickými hodnotami jednostranného standardního normálního testu (Řehák, & Řeháková, 1986). Použitelnost metody testování homogenity v kontingenční tabulce byla limitována kritériem, kdy dosažené očekávané četnosti (Fitted table) v tabulce musely být všechny vyšší než 0,5 (1/2) a maximálně 30% všech očekávaných četností mohlo být v intervalu 0,5 – 5 (ústní konzultace RNDr. Jarmila Zocová; Řehák, & Řeháková, 1986). Aby mohlo být toto kritérium splněno, muselo u některých otázek dojít ke slučování kategorií odpovědí, ale to bylo možné pouze tam, kde byla škála odpovědí ke slučení možná, aniž by došlo ke zkreslení výsledků (např. odpovědi *rozhodně ano* a *spíše ano* mohly být sloučeny do jedné odpovědi *ano*). Pokud byly očekávané četnosti nízké (menší než 0,5), použila jsem hodnotu δ (0,5), což nabízí statistický software Statistica 6,0 a jedná se o obdobu Yatesových korekcí (např. Lepš, 1996), kdy je každá pozorovaná četnost navýšena o hodnotu 0,5, aby tak mohlo být snáze splněno kritérium pro použití metody. Nulová testovaná hypotéza byla taková, že distribuce odpovědí je u všech souborů respondentů shodná, tedy, že distribuce sledované kategorie (tj. četnost odpovědí na danou otázku) je ve všech studovaných souborech stejná. Alternativní hypotézou bylo, že mezi soubory je alespoň jeden, který se alespoň u jedné kategorie odpovědí liší od ostatních. Hladinu významnosti α , na které byla hypotéza zamítnuta/nezamítnuta, jsem zvolila standardně 0,05 (5%), tedy, aby mohla být daná hypotéza zamítnuta, musela být vždy pravděpodobnost p menší než 5%, přičemž p je nejmenší hladina významnosti, na které lze ještě hypotézu zamítnout.

V případě přijetí alternativní hypotézy (zamítnutí nulové hypotézy) bylo třeba specifikovat, který soubor se liší a ve kterých kategoriích odpovědí. K tomuto účelu bylo použito testování dílčích hypotéz založené na Bonferroniho nerovnosti (Řehák, & Řeháková, 1986), kdy jsem zvolila tři hladiny významnosti ($\alpha_1 = 0,1$; $\alpha_2 = 0,05$, $\alpha_3 = 0,01$) a v tabulkách nalezené kritické hodnoty (U_k) jednostranného normálního testu pro simultánní testování hypotéz (pro $S = df \rightarrow$ počet hypotéz = počet stupňů volnosti) jsem porovnávala s normalizovanými rezidui (standardizované

odchylky, Residuals standardized) vypočtenými v Statistica 6,0. Tam, kde byla hodnota kritické hodnoty U_k na dané hladině významnosti vyšší nebo nižší nežli hodnota normalizovaného residua, uvedla jsem do tabulky + nebo -. Obecně lze stanovit, že tam, kde se standardizované odchylky blížily hodnotě + 2,5, tam bylo významné zvýšení rozdílu mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi, a tam, kde se hodnoty standardizovaných odchylek blížily hodnotě - 2,5, tam byl rozdíl významně snížený, tj. očekávané hodnoty byly významně nižší nežli naměřené. Tam, kde rozdíl nebyl zaznamenán, byla uvedena v příslušném políčku hodnota 0. Sumarizované výsledky analýzy kontingenčních tabulek a možnosti použití metody jsou uvedeny v příloze č. 4 v Tabulkách A – F, jednotlivé výpočty pak v příloze 1 a 2 na přiloženém CD.

V rámci vlastního testování bylo prakticky postupováno tak, že nejprve byly srovnávány (u srovnání postojů místních obyvatel a u srovnání názorů turistů) všechny tři sledované populace (Šumava 1998, Šumava 2003 a Podyjí 2000), a pokud byl v tomto srovnání nalezen rozdíl (první úroveň testu), prováděla jsem tzv. druhou úroveň testu, tedy srovnání názorů v rámci obou šumavských sledování (1998 x 2003) a poté názory na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 (rozdíl postojů v „malém“ a „velkém“ parku).

4.4.2 Testování předem předpokládaných vlastností četností

K vyhodnocení a porovnání odpovědí místních obyvatel a příslušných starostů jsem testovala hypotézu, že obě skupiny respondentů odpovídají shodně, testovala jsem předem předpokládanou shodu pravděpodobnosti odpovědí obou skupin respondentů (Řehák, & Řeháková, 1986). Tato metoda byla zvolena zejména proto, že naprostá většina srovnání odpovědí mezi místními obyvateli a starosty nemohla být testována výše popsanou metodou testování homogenity pomocí χ^2 , jelikož očekávané četnosti nespĺňovaly kritérium pro použitelnost metody. Metoda testování předem předpokládaných vlastností četností mohla být použita pouze u odpovědí zvolených oběma skupinami respondentů, tedy nikoli u odpovědi, kterou v jedné ze skupin nezvolil ani jeden respondent, a stejně tak i v případě, kdy daná odpověď byla zvolena jednou skupinou respondentů jako jediná ze všech možných odpovědí, neboť v takovém případě toto testování numericky nedává smysl (100% odpovědi ve výběrovém vzorku). Skupina dotázaných starostů byla zahrnuta do skupiny místních obyvatel jako vybraný vzorek a byla testována shoda odpovědí s teoretickým souborem místních.

Testová statistika byla vypočtena podle vzorců:

$$1) \quad s_\pi = \sqrt{\frac{\pi(1-\pi)}{n}}$$

$$2) \quad T = \frac{|f_k - \pi|}{s_\pi}$$

$$3) \quad T' = T - \frac{1}{2ns_\pi}$$

π - četnost odpovědi u místních obyvatel
 n - počet starostů
 f_k - četnost odpovědi u starostů
 z_a - kritická hodnota pro $\alpha = 0,05$; $z_a = 1,96$

Hypotéza $H_0 : p = \pi$

p - četnost vybrané kategorie (četnost odpovědi starostů = četnost odpovědi místních obyvatel)

Rozhodovací pravidlo:

$T' \leq z_a$ - nezamítáme H_0

$T' > z_a$ - zamítáme H_0

Výsledkem pak je informace, zda se četnost odpovědi starostů liší či neliší od četnosti odpovědi místních obyvatel na hladině významnosti 5% (viz příloha č. 5 na příloženém CD, tabulky č. 179 – 286).

4.4.3 Párový neparametrický test

Párový neparametrický test byl použit k vyhodnocení odpovědí místních obyvatel jednotlivých obcí v jednotlivých letech na otázku hodnocení národního parku v roce 1991 při jeho vzniku (Národní park Šumava i Národní park Podyjí byly založeny v roce 1991) a po sedmi (průzkum z roku 1998 na Šumavě), devíti (průzkum z roku 2000 v Podyjí) a dvanácti (průzkum v roce 2003 na Šumavě) letech jeho existence. Metoda párového testování mohla být použita díky tomu, že na obě otázky odpovídal vždy stejný respondent, takže se v podstatě jedná o jednovýběrový znaménkový test použitý na rozdíly v párech. Pro účely šetření jsem zvolila Wilcoxonův znaménkový párový test (Wilcoxon Matched Pair Test) za použití softwaru Statistica 6,0. Základní hypotézou bylo stanoveno, že národní park hodnotili jeho obyvatelé a nejbližší sousedé (ne všechny obce leží přímo na území národního parku) shodně jak při jeho vzniku, tak i v roce průzkumu, tedy, že medián rozdílů jednotlivých odpovědí je v obou letech shodný. Hladina významnosti byla zvolena opět $\alpha = 0,05$.

Ke hledání korelace mezi hodnocením parku v obou letech jsem použila Spearmannův korelační pořadový koeficient, kdy byla hypotéza stanovena taková, že odpovědi v jednotlivých letech nesouvisí, tedy korelační koeficient je nevýznamný (Lepš, 1996). Výsledky párového neparametrického testu jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 3.

5. Charakteristika Národního parku Šumava

Národní park byl vyhlášen v roce 1991. Celková výměra tohoto národního parku je 690,3 km³ a jedná se o největší národní park České republiky. Funkci ochranného pásma NP Šumava tvoří Chráněná krajinná oblast Šumava.

Jedná se o lesnaté pohoří podél česko - bavorsko rakouské hranice, jehož centrální část je až z 85% pokryta lesem. V hřebenové části se nachází řada ledovcových jezer, je zde množství mokřadů a rašeliníšť, na která jsou vázána unikátní společenstva fauny a flory, řada ohrožených a chráněných druhů, glaciální reliktů (bříza zakrslá) či endemity (hořeček český). Na německé straně hranic se rozprostírá Národní park Bavorský les (National Park Bayerischer Wald), společně s NP Šumava vytvářejí tzv. Zelenou střechu Evropy, jelikož se jedná o nejrozsáhlejší komplex lesů ve střední Evropě. Šumava jako rozlehlé pohraniční horstvo má výjimečné postavení. Jedná se o téměř souvisle zalesněné, málo osídlené a civilizačními tlaky téměř nedotčené území. I když většina porostů byla druhotně přeměněna na smrkové monokultury, najdeme zde na rozsáhlých plochách i porosty s přirozenou druhovou skladbou, z nichž některé mají pralesovitý charakter (oblast Boubína, Stožce, Trojmezne hory, Smrčiny, apod., viz Anonym, 2000b). Rozlehlé pohraniční hvozdy byly ještě relativně nedávno domovem velkých šelem (medvěd, rys, vlk). Rys ostrovid zde byl v 80. letech reintrodukovan, zatímco medvěd a vlk se zde již nevyskytují.

NP Šumava je v médiích často skloňován v souvislosti s tzv. kůrovcovou kalamitou. První historicky známá kalamita lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*) nastala na Šumavě v letech 1866 – 1876. Bylo nutno zpracovat miliony kubíků dřeva. Nebylo možno získat dostatek osiva pro zalesňování z místních zdrojů, a tak byly dováženy sazenice z celého Rakousko-Uherska, zvláště z Rakouska. Ke druhé kalamitě došlo po konci 2. světové války v letech 1945 – 1954. Byla způsobena hlavně lidským faktorem, nesprávným ošetřováním porostů a zanedbáním ochranných opatření. Třetí kalamita začala v roce 1981 a trvá dodnes. Například proti roku 1994 stoupl výskyt do roku 1996 desetinásobně (Skuhřavý, 1997a, b, c). Jako hlavní příčiny kůrovcové kalamity lze uvést stav ovzduší a jeho vliv, imise, kyselá deště a celkovou acidifikaci

spojenou s monokulturálním stejnověkým rázem smrkových porostů šumavských lesů. V jednom stromu se vyvine 30 000 až 150 000 brouků. Asi 80% jich zůstává poblíž míst, kde se vylíhli, kdežto 10 – 20% jedinců vyletuje do výše a je zanášeno větrnými proudy na vzdálenost několika set metrů až několika kilometrů.

Plán péče NP Šumava o původně 54 částech I. zóny vymezených na cca 22% rozlohy území parku nepředpokládal striktní bezzásadovost v této zóně. Snahy o zprůhlednění managementu v I. zónách vedly ke změně přístupu k péči o jádrové části I. zóny. Zároveň byly podmíněny v dané době objektivním způsobem posouzení autoregulačních schopností zejména lesních porostů, umocněné navíc snahou o vyrovnání se s principem bezzásadovosti, prosazovány jako jedno ze základních kritérií organizace IUCN – kategorie II – národní parky. Celková výměra I. zóny byla snížena na cca 9 000 ha (13% rozlohy území) a počet jejích částí, vzniklých fragmentací dosavadní I. zóny, vzrostl na 135 (Anonym, 2000a). V roce 1999 došlo k rozporu mezi Správou NP Šumava a částí odborné veřejnosti a nevládními organizacemi. Bylo to po schválení zásahů proti podkornímu hmyzu ve vybraných částech I. zóny. V důsledku prezentované snahy o zabránění masového šíření kůrovce mimo I. zónu bylo Správou přistoupeno k asanaci napadených stromů s následným ponecháním veškeré dřevní hmoty v porostech I. zóny (Anonym, 2000a).

Středověké osídlení nijak neovlivnilo krajinný ráz vyšších partií Šumavy. Zásadní význam pro formování dnešní nelesní vegetace i ve vysokých polohách Šumavy měla tzv. průmyslová kolonizace, spojená nejdříve s podstatným rozvojem sklářství, později dřevařství a pastevního hospodářství, započatá koncem 16. stol. a ukončená prakticky až v polovině století minulého (Anonym, 2000a; Vondruška, 1989). Osídlování Šumavy bylo na přelomu 18. a 19. století téměř dokončeno, bylo dosaženo horní hranice, která nebyla ani v pozdějších letech výrazněji překročena. Vzniklá síť osad přetrvala bez výraznějších změn až do 20. století. V první polovině 19. století však docházelo k odlivu obyvatelstva, a to především v důsledku zaostávání zemědělské výroby a úpadku domácí výroby pro manufaktury. Po třicetileté válce se z Šumavy postupně stal jeden z nejchudších a nejzanedbanějších koutů v zemi. 19. století přineslo západní části Šumavy jisté hospodářské zlepšení, ale nedostatečná dopravní síť a nedostatek základních průmyslových surovin omezovaly výrobu jen na některé obory. Kromě železných hamrů, několika papíren a skláren, rozvíjely činnost především pily (Záloha, Erhart, & Erhartová, 1984). Ke krátkodobému oživení došlo na počátku 70. let 19. století po obrovské vichřici a následující kůrovcové kalamitě - viz výše. Katastrofální dopad této kalamity již signalizoval určité narušení šumavských ekosystémů (Anonym, 2000a). Pro dřevařské dělníky to bylo období velice příznivé, i to ale po několika letech skončilo. Vzhledem k ostatní zemi bylo Pošumaví stále zaostalejším krajem. Větší průmysl zde nevznikl, možnosti zemědělství byly omezené. To vedlo v mnoha oblastech vystěhovalectví a hledání sezónní práce v cizině. Následkem toho byla tato oblast nejméně zalidněným územím Čech. Po 2. světové válce nastaly velké přesuny obyvatelstva především v důsledku odsunu německého obyvatelstva a nového osídlování vylidněného pohraničí. Do bývalých německých vesnic se stěhovali Češi z vnitrozemí, Slováci, slovenští reemigranti z Maďarska a Rumunska, Češi z Volyně a Romové (Záloha, Erhart, & Erhartová, 1984). Avšak řada míst už nebyla nikdy nově osídlena a časem zanikla zcela. Negativně se ve vývoji osídlení odrazilo také umělé vytváření „země nikoho“ v oblasti tzv. vojenského a hraničního prostoru, trvající až do konce 80. let 20. století, které s sebou neslo další násilné vylidňování rozsáhlých oblastí Šumavy (Řezníčková, 2003).

Katastrofální následky pro osídlení Šumavy měl komunistický puč v roce 1948. Docházelo k rušení přídělových dekretů na nemovitosti osobám státně nespolehlivým. V praxi to znamenalo vyhánění nových osídlenců, kteří se před únorem 1948 angažovali v jiných politických stranách či nesouhlasili s nástupem komunistů k moci – většina z nich se po odebrání nabytého majetku vrátila do svých původních bydlišť ve vnitrozemí. Další ranou byl vznik „hraničního pásma“ a „zakázaného pásma“ podél hranic, aby se zabránilo v útěku těm, kteří nesouhlasili s novým režimem. Hraniční pásmo bylo široké několik kilometrů, zůstávalo ale osídlené a omezeně

přístupné. Zakázané pásmo přímo u hranic bylo široké několik set metrů a vstup pro všechny, kdo zde neměli trvalé bydliště, byl od roku 1948 zakázán. Další ránu šumavskému osídlení zasadila nucená kolektivizace zemědělství v 50. letech, kdy byli lidé nedobrovolně připraveni o půdu. Se ztrátou půdy ztratila řada osídlenců jediné pouto s touto oblastí a opět docházelo k odlidňování (Valeník, 2003).

Teprve po listopadových událostech roku 1989 se šumavský kraj zbavil železné opony. Život se opět vrátil na opuštěné staré stezky i na některá místa vylidněných oblastí a zničených obcí (Jílek, 2003). Po vzniku národního parku se způsob předešlého zemědělského i lesnického hospodaření změnil. Zemědělství se stává prostředkem k údržbě kulturní krajiny chovem masných plemen skotu, případně produkcí objemových krmiv, lesnictví se stává nástrojem pro dosažení ekologicky stabilnějšího stavu lesních ekosystémů za účelem jejich ponechání autoregulaci (Anonym, 2000a). Po zpřístupnění hraničního pásma došlo k obrovskému nárůstu rekreačního využití území – přibýly další objekty, vzrostla celková vybavenost území (penziony, restaurace, parkoviště, informační střediska, značené trasy, naučné stezky, informační terénní systém, apod.). Tlak na rekreační a sportovní využití území neustále vzrůstá. Je nezbytné hledat rovnováhu mezi tzv. developery a zájmy ochrany přírody.

6. Charakteristika Národního parku Podyjí

Národní park Podyjí byl vyhlášen v roce 1991 na rozloze 63 km². Jedná se o ukázkou výjimečně zachovalého říčního údolí v zalesněné krajině na hranici České republiky s Rakouskem. Zahrnuje okolí řeky Dyje v úseku toku mezi Vranovem nad Dyjí a Znojmem (Internet /6/). Na rakouské straně se nachází Národní park Thayatal (National Park Thayatal). Je zde zastoupena významná druhová rozmanitost podmíněná polohou chráněného území na rozhraní dvou biogeografických soustav. V roce 2000 byl NP Podyjí udělen Evropský diplom Rady Evropy jako ocenění za přísné požadavky na přírodní hodnotu území, zabezpečení ochrany přírody a vhodný způsob správy území (Anonym, 2000c) a v roce 2005 byl tento diplom NP Podyjí udělen opětovně.

Území bylo pro většinu dnešních návštěvníků neznámé až do roku 1990, kdy byla odstraněna železná opona, oddělující tento malebný kout přírody od okolního světa. Řeka Dyje, která vytváří hranici mezi Českou republikou a Rakouskem, modelovala údolní zářez, jehož hloubka dosahuje v některých partiích hloubky až dvou set dvaceti metrů. Vlastní říční tok je bohužel i v samotném národním parku negativně ovlivněn činností člověka. V důsledku špičkového provozu vranovské elektrárny dochází dvakrát denně k prudkému zvýšení hladiny až o 1,5 metru a k odplavování jemnozrnných usazenin, které jsou biotopem mnohých vodních bezobratlých živočichů. Teplota vody vytékající z Vranovské přehrady se celoročně pohybuje mezi 4 – 7 °C. V letním období tedy řeku ochlazuje, což způsobilo změnu původně parmového pásma řeky, jehož živočichové mohli mít v Podyjí jedno z posledních zachovalých útočišť v Evropě, v druhotné pásmo pstruhové. V zimě naopak brání vyšší teplota vody vzniku kdysi běžného silného ledového příkrovu, což vedlo mimo jiné až k zániku tzv. dřenic bezlesých plošek pobřeží s typickou vegetací, jejichž existence byla podmíněna narušováním břehů při jarním chodu ledových ker.

NP Podyjí se vyznačuje mimořádnými přírodními scenériemi, tvořenými pestrou mozaikou skalních amfiteátrů a srázných stěn, meandry, suťovými poli, ale také nivními loukami a lesostepmi. V území je velmi vysoká druhová rozmanitost živočišných i rostlinných druhů, některé z nich mají reliktní charakter (kýchavice černá, tařice skalní, tis červený, jasoň červenooký) (Internet /2/). V celém území se projevuje tzv. říční fenomén. V důsledku tohoto jevu pronikají údolím teplomilné rostlinné a živočišné druhy z jihovýchodní teplé panonské oblasti do nitra hercynské oblasti osídlené běžnou středoevropskou květenou a zvířenou, a naopak, severní a stinné expozice údolí obsazují podhorské druhy rostlin a živočichů, které tak zasahují hluboko do oblasti výskytu teplomilných druhů (Anonym, /in m.s./).

Podle předběžného paleomalakologického hodnocení několika lokalit v národním parku (ústní sdělení Ložek) je patrné, že k ustávání intenzivnější lidské činnosti v údolí Dyje došlo již přibližně před 200 lety. Souvisí to pravděpodobně s opuštěním některých mlýnů a chorobami vinohradů v minulém století. Od této doby postupně docházelo k návratu některých částí údolí Dyje k přírodním poměrům, např. svahy pod Královým stolcem. Vinohrady byly opuštěny a zarostly listnatým lesem. Lokalizace některých mlýnů je v terénu již jen těžko patrná a dříve využívané pozemky jsou rovněž spontánně zalesněny. Po roce 1918 byla stará moravská zemská hranice jdoucí po řece Dyji znovu změněna v hranici dvou nezávislých států. I to mělo vliv na postupné utichání ruchu v údolí Dyje. Poslední velká změna nastala v roce 1951. Po spuštění „železné opony“ a zřízení hraničního pásma došlo k úplnému nucenému vysídlení tohoto prostoru (podobně jako na Šumavě). Byly vysídleny všechny mlýny i objekt Nového Hrádku. Bylo znemožněno využívání půdy v soukromém vlastnictví, a to umožnilo nástup sukcese na některých místech v nivě Dyje a v okraji lesního komplexu hlavního údolí. Tím došlo na mnoha místech k posunu hranice lesa směrem od údolí. Pro združstevněné podniky bylo nevýhodné udržovat drobné nezcelitelné pozemky a extenzivní sady. Podle předběžného odhadu téměř třetina výměry luk v údolní nivě Dyje podlehla sukcesním pochodům a dnes je pokryta mladým lesem. Dobře přístupné louky byly nadále udržovány zemědělskými družstvy a pohraniční stráží v přijatelném stavu. Vlhké a mezofilní louky v nivách přítoků (Lukovský potok, Klaperův potok), jež byly většinou v soukromém vlastnictví, byly opuštěny a z velké části nahrazeny olšinami. Téměř tak zmizelo jedno z nejunikátnějších společenstev v Podyjí - vlhké a slatinné louky s charakteristickou florou a faunou. Jedna z posledních lokalit tohoto typu pod Čížovem byla v polovině 70. let zničena drenážním odvodněním. V té době byla také celá nelesní část katastru Čížova vystavena drastickému rekultivačně-melioračnímu zásahu. Byly odstraněny meze s přirozenými porosty křovin, louky a pastviny byly převedeny na ornou půdu. Jedním z nejnápadnějších důsledků tohoto zásahu je zrychlená eroze na pozemcích orné půdy. Pásmo stepních pastvin a vřesovišť jihu západně od Znojma bylo podle dobových fotografií na některých místech ohraničeno až horní hranou údolního zářezu Dyje. Nevyužitelná skalnatá místa byla porostlá světlými dubovými remízky. Tento stav se výrazně změnil po 2. světové válce, kdy téměř přestal účinkovat udržovací faktor pastvy. Celé území je vystaveno sukcesi, zejména přes borovici lesní. Rozsáhlé plochy byly rovněž uměle zalesněny do značné míry velmi nevhodnou druhovou skladbou (smrk, modřín, dub červený, borovice černá a zejména akát) (Internet /2/).

7. VÝSLEDKY

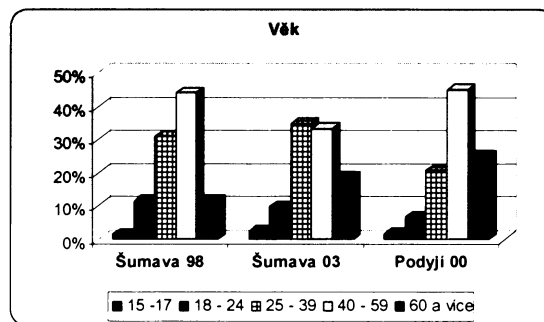
7.1 Názorové spektrum místních obyvatel

Kapitola uvádí srovnání postojů a názorů místních obyvatel obcí na Šumavě v roce 1998 a 2003 a obcí v ochranném pásmu i na území NP Podyjí v roce 2000. Kompletní tabulky s výsledky jsou uvedeny v příloze č. 1 (tabulky č. 1 – 23), které jsou uloženy na přiloženém CD. Tabulka, která uvádí souhrnné výsledky testování homogenity je v příloze č. 4 (tabulka A - první úroveň testu a tabulka B – druhá úroveň testu).

Věk (graf č. 1)

Mezi místními obyvateli Šumavy v roce 1998 relativně převažovala věková skupina *40-59 let* (44,2%), zatímco v roce 2003 byli relativně nejvíce na Šumavě zastoupeni místní obyvatelé ve věku *25-39 let* (35%). V Podyjí byla nejsilnější věková skupina *40-59 let* (45,2%) – tabulka č. 1 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině významnosti 5% (Pearsonův $\chi^2 = 18,126$, df 8, $p = 0,0203$). Při bližší analýze nebyl zjištěn rozdíl mezi očekávanými četnostmi odpovědí na Šumavě v roce 1998 a 2003 (Pearsonův $\chi^2 = 7,2$, df 4, $p = 0,13$), ale v odpovědích respondentů na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 rozdíl nalezen byl (Pearsonův $\chi^2 = 11,9$, df 4, $p = 0,02$), když bylo prokázáno, že v Podyjí bylo více respondentů ve věku 60 let a více (na hladině $\alpha_1 = 0,10$) – viz tabulka č. 1 b).

Graf č. 1: Věkové složení místních obyvatel ($N_{\text{Š98}}=181$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=115$)

Pohlaví (graf č. 2)

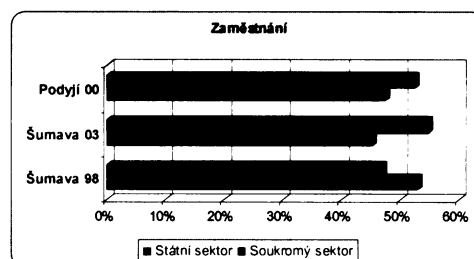
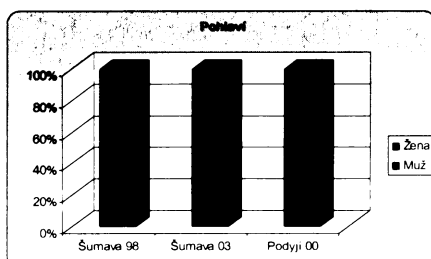
Na Šumavě převažovaly v obou sledovaných letech *ženy* (1998: 52,5%; 2003: 52,5%), zatímco v Podyjí v roce 2000 byla převaha *mužů* (57,4%) – viz tabulka č. 2 a). Testování homogenity prokázalo /tabulka č. 2 b)/, že očekávané a pozorované četnosti se významně nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 3,4525$, df 2, $p = 0,178$).

Zaměstnání (graf č. 3)

Mezi šumavskými obyvateli v roce 1998 byla většina zaměstnána ve *státním sektoru* (52,9%), což se změnilo v roce 2003 (54,8% bylo zaměstnáno v *soukromém sektoru*). V Podyjí byla v roce 2000 většina místních zaměstnána v *soukromém sektoru* (52,5%) – viz tabulka č. 3 a). Testováním homogenity /tabulka č. 3 b)/ bylo zjištěno, že se četnosti odpovědí mezi respondenty nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 1,4977$, df 2, $p = 0,4729$).

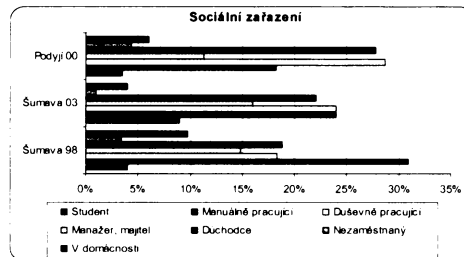
Graf č. 2: Zastoupení pohlaví mezi místními obyvateli ($N_{\text{Š98}}=181$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=115$)

Graf č. 3: Zaměstnání místních obyvatel ($N_{\text{Š98}}=119$, $N_{\text{Š03}}=126$, $N_{\text{P00}}=59$)

Sociální zařazení (graf č. 4)

Na Šumavě v roce 1998 relativně převažovali místní obyvatelé *manuálně pracující* (30,9%) následováni skupinou *důchodců* (18,9%). V roce 2003 byla skupina *důchodců* silnější (22%), zatímco *manuálně pracujících* ubylo (24%) a byli zastoupeni stejně jako *duševně pracující* (24%). Vzrostl také podíl *manažerů a majitelů* (1998: 14,9%; 2003: 16%) a došlo k poklesu *nezaměstnaných* (1998: 3,4%; 2003: 1%). V Podyjí byli nejsilnější skupinou *duševně pracující* (28,7%), dále *důchodci* (27,8%), *manažeri a majitelé* byli ze všech skupin respondentů zastoupeni nejméně (11,3%) a stejně tak i *manuálně pracující* (18,3%) – viz tabulka č. 4 a). Testování homogenity prokázalo rozdíl významný na 5% hladině významnosti (Pearsonův $\chi^2 = 25,463$, df 12, $p = 0,0128$).

Graf č. 4: Sociální zařazení místních obyvatel ($N_{\text{Š98}}=175$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=115$)

Duševně pracujících v Podyjí bylo stejné procento mezi muži a mezi ženami. Ve všech skupinách respondentů bylo více mužů *manuálně pracujících* i podnikajících (*manažer, majitel, soukromý podnikatel*). Mezi *důchodci* převažovaly všude ženy – viz tabulka č. I.

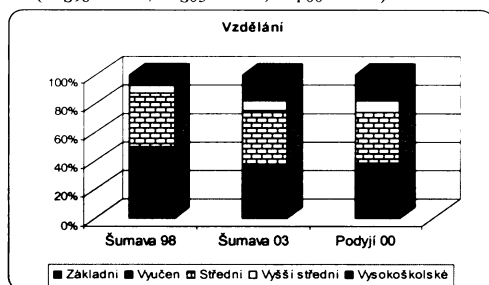
Dalším testováním bylo prokázáno, že mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a 2003 byl nalezen rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 14,2$, df 6, $p = 0,03$), avšak v marginálních četnostech nebyl identifikován – viz tabulka č. 4 b). Odpovědi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 se statisticky nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 12,1$, df 6, $p = 0,06$).

Tabulka č. I: Srovnání sociálního zařazení podle pohlaví

Sociální zařazení	Šumava 1998		Šumava 2003		Podyjí 2000	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Student	1%	7%	6%	11%	0%	8%
Manuálně pracující	33%	29%	33%	14%	27%	6%
Duševně pracující	24%	13%	20%	27%	29%	29%
Manažer, majitel	24%	7%	23%	11%	17%	4%
Důchodce	11%	25%	19%	26%	21%	37%
Nezaměstnaný	6%	1%	0%	2%	6%	2%
V domácnosti	0%	18%	0%	8%	0%	14%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Vzdělání (graf č. 5)

Nejvíce zastoupeni byli ve všech třech skupinách respondentů *středoškolsky* vzdělání místní obyvatelé (Šumava 1998: 37,6%, Šumava 2003: 37,5%, Podyjí 2000: 35,4%), následováni skupinou *vyučených* (Šumava 1998: 32,6%, Šumava 2003: 24%, Podyjí 2000: 23,9%) – viz tabulka č. 5 a). Nejméně byli ve všech skupinách zastoupeni místní obyvatelé s *vyšším středním vzděláním*. Nebyl zde prokázán významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 14,09$, df 8, $p = 0,0795$).

Graf č. 5: Vzdělání místních obyvatel ($N_{\text{Š98}}=178$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=113$)

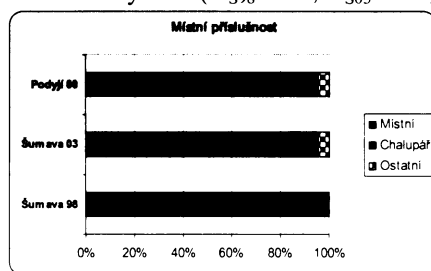
Tabulka č. II: Srovnání úrovně vzdělání podle pohlaví

Vzdělání	Šumava 1998		Šumava 2003		Podyjí 2000	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Základní	14%	19%	12%	15%	9%	22%
Vyučen	29%	35%	27%	21%	32%	13%
Střední	38%	38%	37%	39%	27%	46%
Vyšší střední	10%	2%	5%	8%	9%	9%
Vysokoškolské	10%	5%	20%	17%	23%	11%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabulka č. II ukazuje rozložení nejvyššího dosaženého stupně vzdělání v závislosti na pohlaví respondentů, ze které vyplývá, že *vysokoškolské* vzdělání převažovalo u mužů, *základní* vzdělání u žen a *střední* vzdělání bylo vyrovnané na Šumavě v obou letech, v Podyjí bylo více *středoškolsky* vzdělaných žen. Nejvíce vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo na Šumavě v roce 2003.

Místní příslušnost (graf č. 6)

Převážná většina všech dotázaných místních obyvatel ve všech třech sledovaných rocích a lokalitách byli *místní* obyvatelé (Šumava 1998: 92,8%, Šumava 2003: 82,7%, Podyjí 2000: 86,8%) a nejslabší skupinou byli respondenti z kategorie *ostatní*, to znamená takoví dotázaní, kteří nespádají do kategorie *místní* ani *chalupáři* – viz tabulka č. 6 a), tedy například návštěvy nebo rodinní příslušníci odjinud. Testováním homogenity byl prokázán rozdíl na hladině významnosti 5% (Pearsonův $\chi^2 = 12,338$, df 4, p = 0,015). V roce 1998 však možnost odpovědi *ostatní* na tuto otázku chyběla, proto považují výsledek pouze za orientační – viz tabulka č. 6 d).

Graf č. 6: Místní příslušnost místních obyvatel ($N_{\text{Š98}}=181$, $N_{\text{Š03}}=197$, $N_{\text{P00}}=114$)

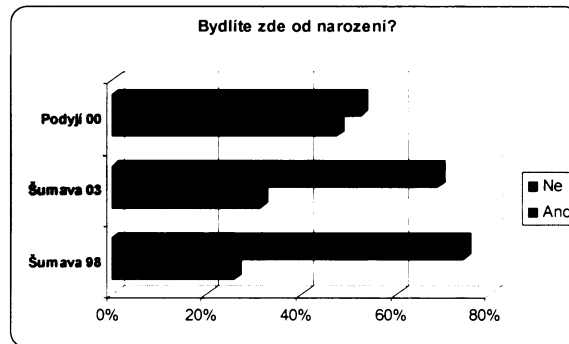
Bydlíte zde od narození? (vyhodnocovány byly pouze odpovědi místních obyvatel – tj. s trvalým bydlištěm v obci) (graf č. 7)

Ve všech třech skupinách respondentů bylo více takových respondentů, kteří v oblasti od narození *nebydlí* (Šumava 1998: 74,3%, Šumava 2003: 68,7%, Podyjí 2000: 52,6%) a největší podíl místních obyvatel, kteří v dané lokalitě *bydlí od narození*, byl v Podyjí (47,4%) – viz tabulka č. 7 a). Byl nalezen významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi testováním homogenity (Pearsonův $\chi^2 = 13,349$, df 2, p = 0,0013).

Testování odpovědi na Šumavě v roce 1998 a 2003 neprokázalo rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 1,2$, df 1, p = 0,3), zatímco mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 rozdíl byl

potvrzen (Pearsonův $\chi^2 = 12,9$, df 1, $p = 0,0003$), když v Podýjí bylo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ prokázáno více místních, kteří zde bydlí od narození – viz tabulka č. 7 b).

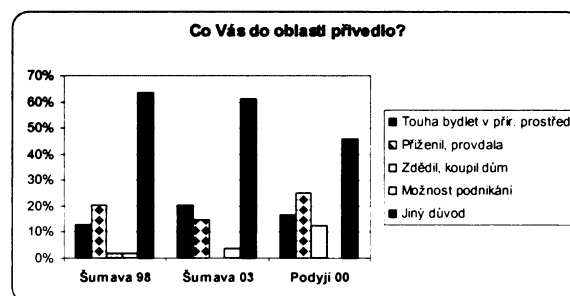
Graf č. 7: Místní obyvatelé – bydlíte zde od narození? ($N_{\text{Š98}}=167$, $N_{\text{Š03}}=163$, $N_{\text{P00}}=97$)

Co Vás přivedlo do této oblasti? (otázka pouze pro takové respondenty, kteří v oblasti nebydlí od narození) (graf č. 8)

Nejméně respondentů v obou letech na Šumavě uvedlo jako příčinu bydlení v oblasti národního parku *zdědil/koupil jsem zde dům* (Šumava 1998: 1,6%, Šumava 2003: 0%), zatímco v Podýjí byla nejméně volena odpověď *možnosti podnikání* (0%) – viz tabulka č. 8 a). Nejčastěji jmenovali všichni respondenti *jiný důvod* (Šumava 1998: 63,4%, Šumava 2003: 61,6%, Podýjí 2000: 45,8%), jehož bližší specifikace je uvedena v tabulce č. 8 b).

Graf č. 8: Místní obyvatelé – co Vás přivedlo do oblasti? ($N_{\text{Š98}}=123$, $N_{\text{Š03}}=108$, $N_{\text{P00}}=48$)

Tabulka č. 8 b) /z přílohy č. 1 na CD/: Nejčastěji jmenované „jiné“ důvody přistěhování

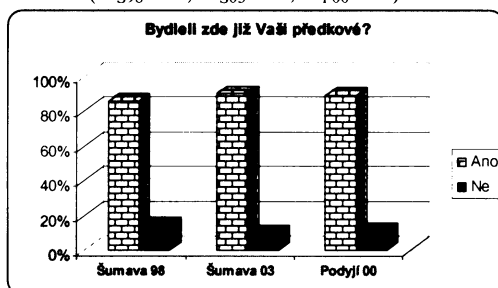
Šumava 1998	počet	Šumava 2003	počet	Podýjí 2000	počet
byt, práce	14	byt, práce	24	byt	2
práce	15	bydlení	57	být nápomocen rodičům	1
umístěnka	1	národní park	1	práce	4
za příbuznými	39	přeložení z úřední moci	7	přistěhování s rodiči	1
zaměstnání manžela	4	práce	1	služba	1
základní vojenská služba	1	za příbuznými	52	Vranovská přehrada	1
osidlování pohraničí	2	sociální důvody	1	za manželem	1
zdravotní stav dětí	8	umístěnka	13	za trest	1
celkem	84	vojenská základní služba	1	získání bytu a přír. prostř.	1
		zdravé prostředí	1	celkem	13
		náhradní vojenská civilní služba	2		
		celkem	160		

Nejčastěji bývalo důvodem přistěhování do oblasti Šumavy přistěhování z důvodu bydlení, práce, či stěhování za příbuznými. V Podýjí byla situace obdobná – viz tabulka č. 8 b). Po *jiném důvodu* uváděli na Šumavě v roce 1998 nejčastější důvod *přiznil/provdala* (20,3%), v roce 2003 to byla *touha bydlet v přírodním prostředí* (20,4%) a v Podýjí 2000 taktéž *přiznil/provdala* (25%). Jelikož očekávané četnosti nesplňovaly kritérium pro testování homogenity, a to ani po přidání konstanty $\delta = 0,5$, nebylo možné provést statistické zhodnocení odpovědí na tuto otázku.

Bydleli zde již Vaši předkové? (odpovědi filtrovány pouze pro takové respondenty, kteří v oblasti bydlí od narození) (graf č. 9)

Situace ve všech třech sledovaných letech byla podobná. Ve všech třech letech převažovali respondenti, jejichž předkové také v oblasti *bydleli* (Šumava 1998: 87,5%, Šumava 2003: 90,2%, Podyjí 2000: 88,9%) – viz tabulka č. 9 a). Testováním homogenity nebyl prokázán rozdíl v kontingenční tabulce /tabulka 9 b)/ na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 0,47$, df 2, $p = 0,792$).

Graf č. 9: Bydleli zde již Vaši předkové? ($N_{\text{Š98}}=42$, $N_{\text{Š03}}=51$, $N_{\text{P00}}=45$)

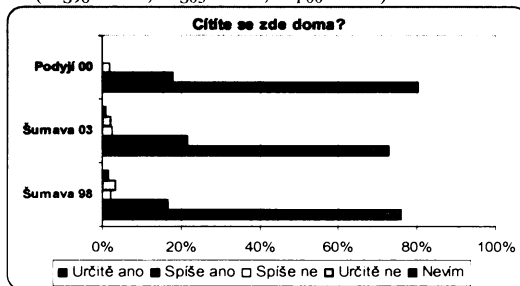

Cítíte se v oblasti (Šumava, Podyjí) doma? (graf č. 10)

Velmi nízké očekávané četnosti odpovědí na tuto otázku znemožnily použití testování homogenity v kontingenční tabulce (více než 30% očekávaných četností bylo menší než 5), a tak v tomto případě závěry plynou jen z porovnání procentuálního zastoupení odpovědí. Ani po sloučení kategorií odpovědí nebylo možné statistické zhodnocení provést, očekávané četnosti byly i přesto nízké.

Naprostá převaha všech respondentů odpovídala ve smyslu, že se *určitě ano* cítí v oblasti doma (Šumava 1998: 76%, Šumava 2003: 72,9%, Podyjí 2000: 80,2%) – viz tabulka č. 10.

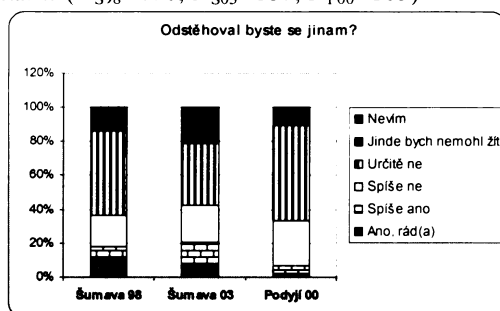
Graf č. 10: Cítíte se v oblasti doma? ($N_{\text{Š98}}=179$, $N_{\text{Š03}}=199$, $N_{\text{P00}}=111$)

Kdybyste měl možnost, odstěhoval byste se jinam? (pouze místní obyvatelé) (graf č. 11)

Ve všech skupinách by se respondenti relativně nejčastěji *určitě nestěhovali* (Šumava 1998: 50%, Šumava 2003: 36,4%, Podyjí 2000: 56,2%), což byla převažující odpověď – viz tabulka č. 11 a). Testováním homogenity se prokázal významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 35,3$, df 10, $p = 0,00011$).

V této otázce byl nalezen rozdíl mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a 2003 (Pearsonův $\chi^2 = 12,8$, df 5, $p = 0,03$), ale Bonferroniho nerovnostmi nebyl prokázán významný rozdíl v žádné z marginálních četností – viz tabulka č. 11 b). Mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 byl taktéž prokázán rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 13,5$, df 5, $p = 0,02$), když v Podyjí bylo méně respondentů, kteří by se stěhovali rádi (na hladině $\alpha_1 = 0,10$) – viz tabulka č. 11 c).

Graf č. 11: Odstěhoval byste se jinam? ($N_{\text{Š98}}=176$, $N_{\text{Š03}}=187$, $N_{\text{P00}}=105$)**Vznik národního parku v roce 1991 jste hodnotil:** (graf č. 12)

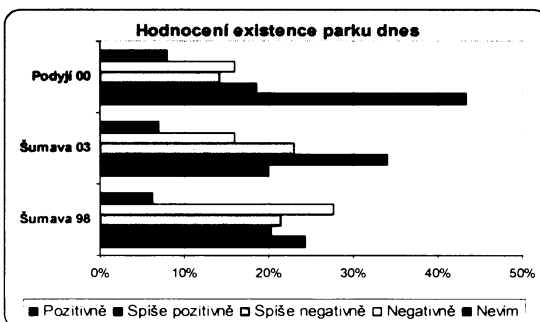
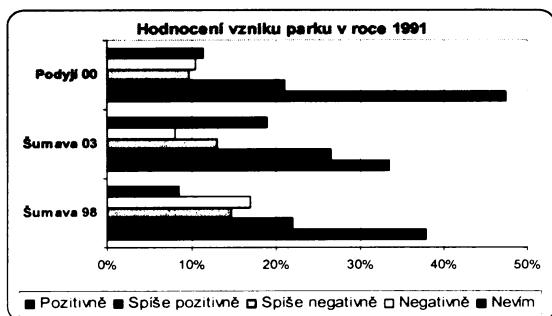
Ve všech třech skupinách respondentů relativně převládalo pozitivní hodnocení vzniku parku v roce 1991 v kategorii *pozitivně* (Šumava 1998: 37,9%, Šumava 2003: 33,5%, Podyjí 2000: 47,4%). Nejméně často volenou odpovědí byla na Šumavě v roce 1998 odpověď *nevím* (8,5%), v roce 2003 *negativně* (8%) a v Podyjí *spíše negativně* (9,6%) – viz tabulka č. 12 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce byl prokázán rozdíl (na hladině 1%) mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 21,02$, df 8, $p = 0,007$).

Rozdíl byl nalezen mezi odpověďmi na Šumavě v obou letech (Pearsonův $\chi^2 = 15,1$, df 4, $p = 0,005$), když v roce 1998 bylo na hladině $\alpha_1 = 0,10$ méně odpovědí *nevím* – viz tabulka č. 12 b). Odpovědi v Podyjí 2000 a na Šumavě v roce 1998 se významně nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 5,5$, df 4, $p = 0,2$).

Dnes existenci národního parku hodnotíte: (graf č. 13)

Na Šumavě v roce 1998 hodnotilo relativně nejvíce místních obyvatel (27,7%) existenci parku *negativně*, v roce 2003 však již *spíše pozitivně* (34%). Mezi podyjskými místními obyvateli přetrvávalo *pozitivní hodnocení* existence parku (43,4%) – viz tabulka č. 13 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce byl prokázán rozdíl (na hladině 0,1%) mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 35,88$, df 8, $p = 0,00002$).

V odpovědích na Šumavě v obou letech byl rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 13,3$, df 4, $p = 0,01$), přičemž v konkrétních odpovědích nebyl statistický rozdíl potvrzen /tabulka č. 13 b)/. I odpovědi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 se lišily (Pearsonův $\chi^2 = 14,4$, df 4, $p = 0,006$), a v Podyjí bylo na hladině $\alpha_1 = 0,10$ více těch respondentů, kteří hodnotili existenci parku pozitivně – viz tabulka č. 13 c).

Graf č. 12: Hodnocení vzniku národního parku v roce 1991 ($N_{\text{Š98}}=177$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=114$)Graf č. 13: Hodnocení existence národního parku v době průzkumu ($N_{\text{Š98}}=177$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=113$)**Porovnání odpovědí neparametrickým párovým Wilcoxonovým testem a Spearmanovým korelačním koeficientem** (viz Příloha č. 3)

Odpovědi v jednotlivých letech na hodnocení vzniku parku v roce 1991 a v roce konání průzkumu (1998, 2000, 2003) mezi sebou korelovaly (Spearmanův koeficient korelace byl významný od hladiny 5%) v obcích: Borová Lada (rok 1998, Šumava; $p = 0,000001$), Kvilda (rok 1998, Šumava; $p = 0,000001$), Modrava (Filipova Hut') (rok 1998, Šumava; $p = 0,002116$),

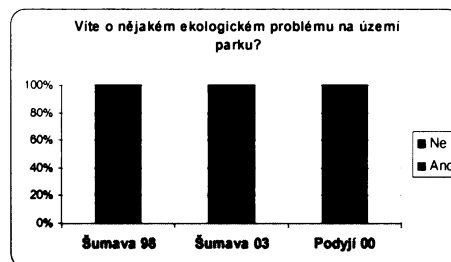
Prášíly (rok 1998, Šumava; $p = 0,031425$), Srní (rok 1998, Šumava; $p = 0,000332$), Čížov (rok 2000, Podyjí; $p = 0,001719$), Hnanice (rok 2000, Podyjí; $p = 0,006041$), Mašovice (rok 2000, Podyjí; $p = 0,027228$), Vranov nad Dyjí (rok 2000, Podyjí; $p = 0,000000$), Borová Lada (rok 2003, Šumava; $p = 0,000001$), Kvilda (rok 2003, Šumava; $p = 0,033920$), Modrava (Filipova Hut') (rok 2003, Šumava; $p = 0,008438$) a Prášíly (rok 2003, Šumava; $p = 0,000174$).

Wilcoxonovým párovým neparametrickým testem bylo prokázáno, že odpovědi místních obyvatel na hodnocení parku a jeho existence v jednotlivých letech se od sebe lišily v Borových Ladách (rok 1998, Šumava; $p = 0,006491$), v Srní (rok 1998, Šumava; $p = 0,004530$), na Modravě (rok 1998, Šumava; $p = 0,027709$) a na Kvildě (rok 2003, Šumava; $p = 0,042131$). V ostatních letech a obcích se párové odpovědi významně nelišily, v Čížově (Podyjí v roce 2000) byly odpovědi dokonce shodné v obou letech.

Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému na území národního parku? (graf č. 14)

Na Šumavě v obou letech odpovídalo více respondentů, že *znají* ekologický problém (1998: 58,6%, 2003: 62%), ale v Podyjí odpovídala většina místních respondentů, že *nezná* ekologický problém (51,7%) – viz tabulka č. 14 a). Testování homogenity prokázalo, že se očekávané četnosti od pozorovaných statisticky neliší na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 5,78$, df 2, $p = 0,056$). Vyjmenované ekologické problémy, které respondenti uváděli, uvádím v tabulkách č. 14 c), d), e). Na Šumavě v roce 1998 byl nejčastějším problémem jmenován kůrovec (a to ze dvou stran – jednou jako škůdce, který devastuje lesy a netěží se, a potom naopak jako „příčina nadměrné těžby i zdravých stromů“), stav lesů, obecně těžba dřeva – viz tabulka č. 14 c). Situace zůstala velmi podobná i v roce 2003 /tabulka č. 14 d)/. V Podyjí byla nejvíce jmenována otázka odpadků, kanalizace, a obecněji infrastruktury /tabulka č. 14 e)/.

Graf č. 14: Znalost ekologického problému ($N_{\text{Š98}}=181$, $N_{\text{Š03}}=200$, $N_{\text{P00}}=116$)

Vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů by podle Vás měl být: (graf č. 15)

Vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů národního parku by měl být *zcela vyloučen* podle místních obyvatel Šumavy v relativní většině (1998: 36,7%, 2003: 44,7%), zatímco místní obyvatelé Podyjí by nejčastěji vstup turistů *spíše umožnili* (47,7%) – viz tabulka č. 15 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce prokázalo významný rozdíl (na hladině 0,1%) mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 58,45$, df 6, $p = 0,0000$).

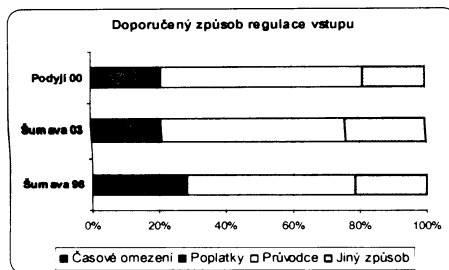
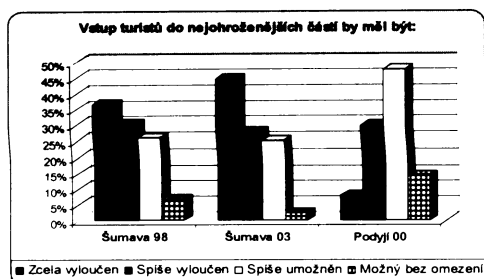
V obou šumavských letech rozdíl mezi odpověďmi nalezen nebyl (Pearsonův $\chi^2 = 5,5$, df 3, $p = 0,14$), ale při srovnání odpovědí na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 ano (Pearsonův $\chi^2 = 35,2$, df 3, $p = 0,0000$). Na hladině $\alpha_3 = 0,01$ bylo na Šumavě více respondentů, kteří by vstup *zcela vyloučili*, zatímco v Podyjí bylo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ více těch, kteří by jej *spíše umožnili* – viz tabulka č. 15 b).

V případě regulovaného vstupu do takových míst byste preferoval: (graf č. 16)

Všechny tři skupiny respondentů odpověděly shodně, když jako nejčastější způsob regulace vstupu návštěvníků do nejhroženějších míst národního parku uvedli *přívodce* (Šumava 1998: 50,3%, Šumava 2003: 55%, Podyjí 2000: 60,4%) – viz tabulka č. 16 a). Pod odpověďmi *jiny* způsob byly sumovány případy, kdy respondenti jmenovali kombinace uvedených možností. Testování homogenity prokázalo, že se četnosti odpovědí neliší (Pearsonův $\chi^2 = 7,62$, df 6, $p = 0,267$) na 5% hladině.

Graf č. 15: Názor na vstup do nejhroženějších koutů ($N_{\text{Š98}}=177$, $N_{\text{Š03}}=199$, $N_{\text{P00}}=111$)

Graf č. 16: Názor na doporučenou regulaci vstupu ($N_{\text{Š98}}=167$, $N_{\text{Š03}}=191$, $N_{\text{P00}}=101$)

Ovlivňuje Vás v běžném životě existence národního parku? (odpovědi pouze místních a chalupářů) (graf č. 17)

Na Šumavě v roce 1998 relativně převažovala odpověď, že se místní cítí být *určitě ano* ovlivnění existencí národního parku (33,5%), zatímco v roce 2003 relativně převážila odpověď *spíše ne* (32,4%) a stejně tak tomu bylo i v Podyjí v roce 2000 (34%) – viz tabulka č. 17 a). Testováním homogenity nebyl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 14,451$, df 8, $p = 0,071$).

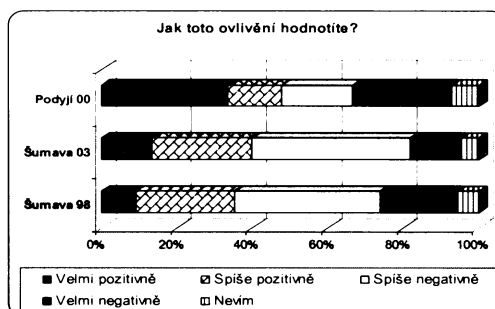
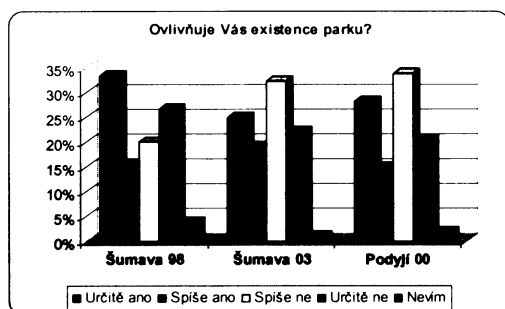
Jak toto ovlivnění hodnotíte? (odpovědi pouze těch respondentů, kteří na předchozí otázku odpověděli, že se *určitě ano* a *spíše ano* cítí být ovlivnění existencí parku) (graf č. 18)

Na Šumavě v obou sledovaných letech byla nejčastěji zastoupena odpověď, že místní obyvatelé hodnotí ovlivnění života existencí národního parku *spíše negativně* (1998: 38,6%, 2003: 42,2%). V Podyjí naopak relativně převažovalo *velmi pozitivní* hodnocení ovlivnění života existencí parku – odpověď *velmi pozitivně* byla zastoupena 33,3% - viz tabulka č. 18 a). Testováním homogenity byl prokázán rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na 5% hladině významnosti (Pearsonův $\chi^2 = 20,624$, df 8, $p = 0,008$).

Na Šumavě v obou letech rozdíl v odpovědích prokázán nebyl (Pearsonův $\chi^2 = 2,2$, df 4, $p = 0,7$), ale mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 potvrzen byl (Pearsonův $\chi^2 = 15,6$, df 4, $p = 0,004$), když v Podyjí na hladině $\alpha_2 = 0,05$ bylo více respondentů, kteří vnímali toto ovlivnění *velmi pozitivně* – viz tabulka č. 18 b).

Graf č. 17: Ovlivňuje Vás v běžném životě existence parku? ($N_{\text{Š98}}=179$, $N_{\text{Š03}}=188$, $N_{\text{P00}}=106$)

Graf č. 18: Jak toto ovlivnění hodnotíte? ($N_{\text{Š98}}=88$, $N_{\text{Š03}}=83$, $N_{\text{P00}}=42$)

Nabídka pracovních příležitostí na území parku a v jeho okolí hodnotíte jako: (graf č. 19)

Všichni respondenti shodně nejčastěji odpovídali, že nabídka pracovních příležitostí na území parku je *velmi nedostatečná* (Šumava 1998: 68,5%, Šumava 2003: 58%, Podyjí 2000: 46,5%) – viz tabulka č. 19 a). Testování homogenity prokázalo rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 23,433$, df 8, $p = 0,0029$).

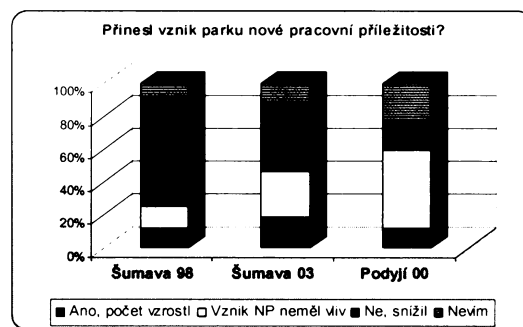
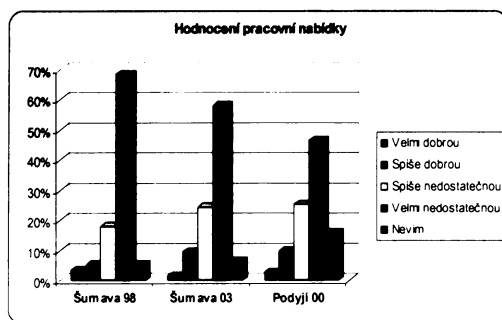
Odpovědi na Šumavě se v obou letech nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 7,76$, df 4, $p = 0,1$), ale na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí 2000 rozdíl byl potvrzen (Pearsonův $\chi^2 = 18,4$, df 4, $p = 0,001$). V Podyjí odpovídali na hladině $\alpha_2 = 0,05$ respondenti častěji *nevím* – viz tabulka č. 19 b).

Přinesl, podle Vás, vznik národního parku do oblasti nové pracovní příležitosti? (graf č. 20)
Na Šumavě byla v obou sledovaných letech relativní převaha názoru, že se počet pracovních příležitostí se vznikem parku *snížil* (1998: 66,3%, 2003: 41,5%), v Podyjí relativně převážil názor, že vznik parku *neměl na počet pracovních příležitostí vliv* (47,4%) – viz tabulka č. 20 a). Testování homogenity prokázalo na 0,1% hladině významnosti rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi odpovědí (Pearsonův $\chi^2 = 84,204$, df 6, p = 0,0000).

Mezi oběma lety na Šumavě byl prokázán rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 23,8$, df 3, p = 0,00003), když na Šumavě v roce 1998 bylo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ více respondentů, kteří se domnívali, že vznik parku počet pracovních příležitostí *snížil* – viz tabulka č. 20 b). I mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí 2000 byl rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 77,4$, df 3, p = 0,0000) a bylo prokázáno, že na Šumavě na hladině $\alpha_3 = 0,01$ odpovídali respondenti více, že se počet pracovních míst *snížil*, a v Podyjí na téže hladině odpovídali respondenti více, že národní park *neměl* na počet pracovních míst *vliv* – viz tabulka č. 20 c).

Graf č. 19: Hodnocení pracovní nabídky v parku ($N_{S98}=178$, $N_{S03}=200$, $N_{P00}=114$)

Graf č. 20: Přinesl vznik NP nové pracovní příležitosti? ($N_{S98}=178$, $N_{S03}=200$, $N_{P00}=114$)

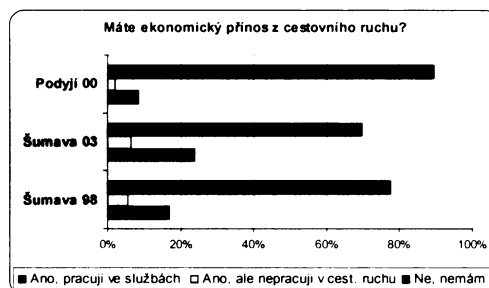

Máte vy osobně nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v oblasti? (odpovědi pouze místních a chalupářů) (graf č. 21)

Všechny tři skupiny respondentů převážně uvedly, že *nemají* z cestovního ruchu v oblasti nějaký ekonomický přínos (Šumava 1998: 77,5%, Šumava 2003: 69,7%, Podyjí 2000: 89,5%), přičemž nejvíce příjmů z cestovního ruchu měli respondenti ze Šumavy v roce 2003 (23,9%) – viz tabulka č. 21 a). Testováním homogenity byl nalezen významný rozdíl (na hladině významnosti 1%) (Pearsonův $\chi^2 = 15,327$, df 4, p = 0,0041).

Odpovědi na Šumavě v obou letech se nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 3,1$, df 2, p = 0,2), ale mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 rozdíl potvrzen byl (Pearsonův $\chi^2 = 6,02$, df 2, p = 0,05), ačkoli nebyl statisticky významný rozdíl v žádné z marginálních četností /tabulka č. 21 b)/.

Graf č. 21: Máte ekonomický přínos z cestovního ruchu v oblasti? ($N_{S98}=178$, $N_{S03}=188$, $N_{P00}=105$)

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu na turistických cestách? (graf č. 22)

Respondenti ve všech sledovaných letech a parcích odpovídali shodně, že jim intenzita turistického ruchu na cestách převážně *nevadí* (Šumava 1998: 73,5%, Šumava 2003: 67,8%, Podyjí 2000: 78%) – viz tabulka č. 22 a).

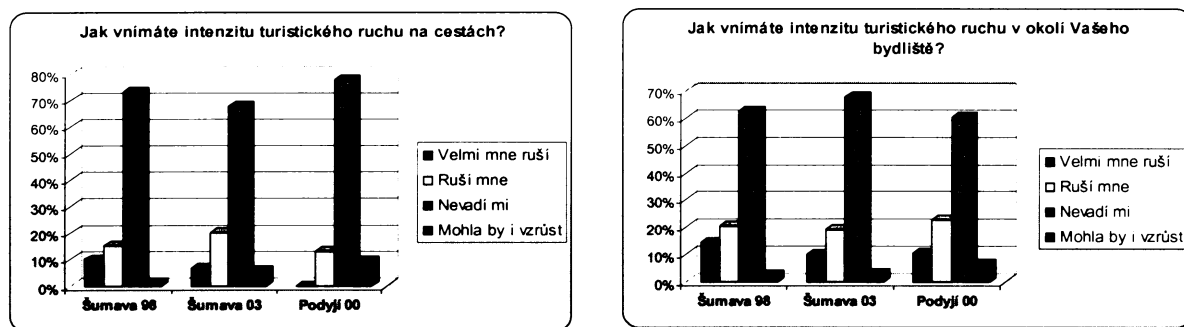
Testování homogenity prokázalo rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 23,425$, df 6, $p = 0,00067$) na 0,1% hladině. Mezi odpověďmi na Šumavě rozdíl statisticky nebyl potvrzen (Pearsonův $\chi^2 = 7,4$, df 3, $p = 0,6$), zatímco mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí 2000 ano (Pearsonův $\chi^2 = 19,8$, df 3, $p = 0,0002$), přičemž na Šumavě na hladině $\alpha_1 = 0,10$ bylo více respondentů, které intenzita turistického ruchu *velmi rušila* a v Podyjí bylo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ více odpovědí v tom smyslu, že by intenzita turistického ruchu *mohla vzrůst* /tabulka č. 22 b)/.

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu v okolí vašeho bydliště? (graf č. 23)

Všechny skupiny respondentů volily nejčastěji odpověď, že jim intenzita turistického ruchu v okolí bydliště *nevadí* (Šumava 1998: 62,6%, Šumava 2003: 68%, Podyjí 2000: 60,4%) – viz tabulka č. 23 a). Testováním homogenity nebyl nalezen rozdíl mezi četnostmi odpovědí (Pearsonův $\chi^2 = 6,959$, df 6, $p = 0,3246$) na 5% hladině významnosti.

Graf č. 22: Vnímání turistického ruchu na cestách ($N_{S98}=170$, $N_{S03}=199$, $N_{P00}=109$)

Graf č. 23: Vnímání turistického ruchu v okolí bydliště ($N_{S98}=179$, $N_{S03}=200$, $N_{P00}=106$)

7.1.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů místních obyvatel

Statisticky (testování homogenity) bylo mezi názory a postoji **místních obyvatel na Šumavě mezi roky 1998 a 2003** potvrzeno pět rozdílů z celkem jedenácti srovnávaných otázek (viz příloha č. 4, tabulka B). Z potvrzených rozdílů a následných testování Bonferroniho nerovnostmi (viz CD - příloha č. 1) byly jednoznačně potvrzeny tyto dva závěry:

- 📖 V roce 1998 odpovídalo oproti očekávaným četnostem odpovědí méně místních obyvatel, že nevědí, jak zpětně hodnotit vznik NP Šumava v roce 1991. *Po sedmi letech existence národního parku tak patrně již většina místních obyvatel měla jasný názor na vznik Národního parku Šumava v roce 1991, a tento názor byl relativně nejčastěji pozitivní.*
- 📖 V roce 1998 se oproti očekávaným četnostem odpovědí více dotázaných místních obyvatel domnívalo, že vznik NP Šumava snížil počet pracovních míst v oblasti. *Tento názor přetrval i do roku 2003, a pro Správu NP a místní samosprávy by měl být jasným signálem k potřebě generovat nová pracovní místa. Tato místa by měla přímo souviset s udržitelným rozvojem a udržitelným turismem v oblasti.*

Mezi názory a postoji **místních obyvatel na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000** bylo statisticky (testování homogenity) potvrzeno deset rozdílů z celkem jedenácti srovnávaných otázek (viz příloha č. 4, tabulka B). Z potvrzených rozdílů a následných testování Bonferroniho nerovnostmi (viz CD - příloha č. 1) bylo jednoznačně potvrzeno těchto osm závěrů:

- 📖 V Podyjí bylo oproti očekávaným četnostem odpovědí mezi místními obyvateli více starších respondentů ve věku 60 let a více. *Populace podyjských obcí v ochranném pásmu NP Podyjí byla starší.*
- 📖 V Podyjí bydlelo oproti očekávaným četnostem odpovědí více místních obyvatel od narození. *Více obyvatel v Podyjí zde bydlelo od narození, bylo zde menší zastoupení dosídlených či přistěhovaných občanů.*

- 📖 V Podyjí bylo mezi dotázanými místními obyvateli statisticky méně respondentů, kteří by se rádi odstěhovali jinam. *Citová vazba místních obyvatel k oblasti Podyjí byla silná, patrně i vzhledem k tomu, že zde mnoho respondentů bydlelo již od narození.*
- 📖 Existence NP Podyjí byla místními obyvateli podyjských obcí v roce 2000 hodnocena proti očekávaným četnostem odpovědí více pozitivně. *Vzhledem k poloze většiny obcí v ochranném pásmu NP Podyjí a menší pravděpodobnosti konfliktů mezi ochranou přírody a zájmy místních obyvatel byla existence parku hodnocena pozitivně (průzkum nepotvrdil větší střety zájmů mezi místními obyvateli a Správou NP).*
- 📖 Místní obyvatelé v Podyjí se proti očekávaným četnostem odpovědí častěji cítili velmi pozitivně ovlivnění ve svém běžném životě existencí NP Podyjí. *NP Podyjí výrazněji neovlivňoval život místních obyvatel, a pokud ano, bylo hodnocení vlivu pozitivní. Toto zjištění vypovídá o dobrém vztahu místních obyvatel žijících převážně v ochranném pásmu národního parku k NP a naopak.*
- 📖 Dotázaní místní obyvatelé v Podyjí proti očekávaným četnostem častěji nevěděli, jak hodnotit nabídku pracovních příležitostí na území NP Podyjí a v jeho zázemí. *Poloha většiny obcí za hranicí NP Podyjí, v ochranném pásmu, by mohla být vysvětlením tohoto zjištění, ačkoli většina respondentů uvedla, že nabídka práce je nedostatečná.*
- 📖 Místní obyvatelé na Šumavě v roce 1998 se proti očekávaným četnostem odpovědí častěji vyjádřili v tom smyslu, že se počet pracovních příležitostí na území NP Šumava vznikem NP Šumava snížil, zatímco obyvatelé podyjských obcí se častěji domnívali, že vznik NP Podyjí neměl vliv na počet pracovních příležitostí v oblasti. *Na Šumavě, kde jsou všechny sledované obce na území parku a kde jiným hospodařením zejména v lesích došlo k omezení těžby dřeva, převládal pocit, že je to právě národní park, který způsobil ztrátu pracovních míst. V NP Podyjí opět i vzhledem k poloze většiny obcí a tím, že v oblasti uzavřené železné opony nebyla ani v dobách socialismu vyšší zaměstnanost logicky převládl zjištěný názor místních obyvatel (viz kapitola 8.1.2).*
- 📖 Na Šumavě v roce 1998 se dotázaní místní obyvatelé proti očekávaným četnostem odpovědí častěji vyjádřili v tom smyslu, že jsou intenzitou turistického ruchu na cestách velmi rušeni, zatímco místní obyvatelé v Podyjí naopak proti očekávaným četnostem častěji odpovídali, že by intenzita turistického ruchu na cestách mohla vzrůst. *Turistický ruch na cestách v NP Šumava je vzhledem k velikosti parku a opakovaným návštěvám na delší pobyty jiného charakteru nežli v Podyjí a může do jisté míry ovlivňovat sociální a psychologickou nosnou kapacitu území (viz kapitola 8.1.2).*

7.2 Názorové spektrum návštěvnické veřejnosti

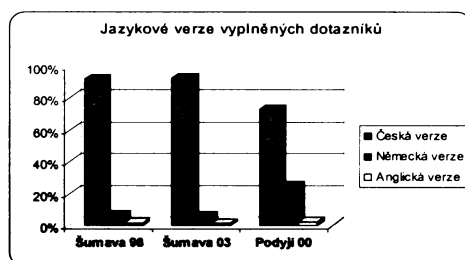
Kapitola uvádí srovnání postojů a názorů dotázaných turistů a návštěvníků v NP Šumava v letech 1998 a 2003 a v NP Podyjí v roce 2000. Kompletní tabulky s výsledky jsou uvedeny v příloze č. 2 (tabulky č. 24 – 40) na příloženém CD. Tabulka, která uvádí souhrnně výsledky testování homogenity je v příloze č. 4 (tabulka C - první úroveň testu a tabulka D – druhá úroveň testu).

Verze dotazníků (graf č. 132)

Ve všech dotázaných skupinách turistů byla většina *česky* vyplněných dotazníků (Šumava 1998: 91,9%, Šumava 2003: 92,9%, Podyjí 2000: 73%) a druhou skupinou byly dotazníky *německé*, přičemž nejvyšší procento *německých* dotazníků bylo vyplněno v Podyjí (24,9%) – viz tabulka č. 24 a). Vysoké zastoupení německy vyplněných dotazníků v NP Podyjí souvisí se sběrnou lokalitou v Rakousku Hardegg, kde bylo zachyceno celkem 52,7% rakouských respondentů (Čihař, & Staňková, 2001c). Testování homogenity prokázalo na 0,1% hladině významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 157,13$, df 4, p = 0,0000).

Dalšími testy bylo prokázáno, že odpovědi na Šumavě v obou letech se nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 0,8$, df 2, p = 0,7), ale v odpovědích na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí 2000 rozdíl prokázán byl (Pearsonův $\chi^2 = 103,2$, df 2, p = 0,0000), když na Šumavě bylo méně německy vyplněných dotazníků (na hladině $\alpha_2 = 0,05$) a více dotazníků českých (na hladině $\alpha_3 = 0,01$), zatímco v Podyjí byla situace opačná /tabulka č. 24 b)/.

Graf č. 132: Jazykové verze vyplněných dotazníků (N_{Š98}=1020, N_{Š03}=900, N_{P00}=523)

Tabulka č. III: Národnostní složení respondentů

Země původu	absolutní počty			procenta		
	Šumava 1998	Šumava 2003	Podyjí 2000	Šumava 1998	Šumava 2003	Podyjí 2000
ČR	937	825	381	91,9%	91,7%	72,8%
Belgie	0	1	0	0,0%	0,1%	0,0%
Francie	1	1	0	0,1%	0,1%	0,0%
Itálie	0	1	1	0,0%	0,1%	0,2%
Japonsko	0	1	0	0,0%	0,1%	0,0%
Maďarsko	0	0	1	0,0%	0,0%	0,2%
Keňa	0	1	0	0,0%	0,1%	0,0%
Nizozemí	11	12	1	1,1%	1,3%	0,2%
Polsko	1	0	0	0,1%	0,0%	0,0%
Rakousko	0	3	113	0,0%	0,3%	21,6%
Slovensko	5	6	2	0,5%	0,7%	0,4%
SRN	63	46	13	6,2%	5,1%	2,5%
Španělsko	0	1	0	0,0%	0,1%	0,0%
USA	1	0	9	0,1%	0,0%	1,7%
Velká Británie	1	2	2	0,1%	0,2%	0,4%
CELKEM	1020	900	523	100,0%	100,0%	100,0%

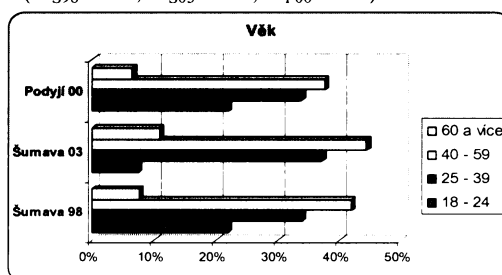
Tabulka č. III ukazuje národnostní složení respondentů v jednotlivých rocích. Ze zahraničních turistů převažovali v Podyjí rakouští občané, zatímco na Šumavě to byli občané SRN.

Věk (graf č. 133)

Při vyhodnocování nebyla použita data od respondentů ve věku 15 – 17 let, jelikož nebyli oslovovaní standardně (viz Metodika). Ve všech sledovaných skupinách respondentů mezi turisty a návštěvníky relativně převážila věková skupina 40 – 59 let (Šumava 1998: 42%, Podyjí 2000: 37,7%, Šumava 2003: 44,4%) a druhou nejčastěji zastoupenou věkovou skupinou byla skupina 25 – 39 let – viz tabulka č. 25 a). Testováním byl prokázán rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 67,177$, df 6, $p = 0,0000$).

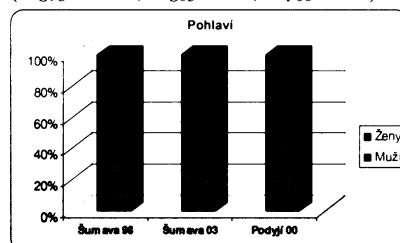
Odpovědi na Šumavě v roce 1998 a v roce 2003 se lišily (Pearsonův $\chi^2 = 38,5$, df 3, $p = 0,0000$), na Šumavě v roce 1998 bylo na hladině $\alpha_3 = 0,01$ více respondentů ve věku 18 – 24 let, zatímco v roce 2003 bylo na stejné hladině těchto respondentů méně – viz tabulka č. 25 b). Mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí 2000 nebyl statisticky potvrzen rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 7,5$, df 3, $p = 0,06$).

Graf č. 133: Věk dotázaných turistů ($N_{\text{Š98}}=977$, $N_{\text{Š03}}=891$, $N_{\text{P00}}=488$)

Pohlaví (graf č. 134)

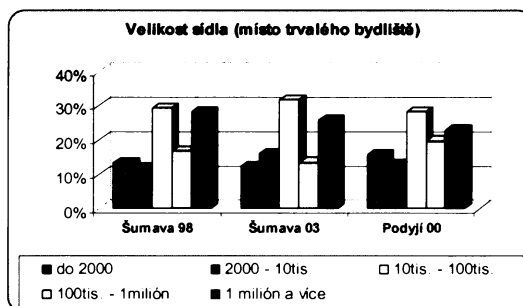
Ve všech skupinách dotázaných turistů a návštěvníků byla převaha mužů (Šumava 1998: 54,7%, Šumava 2003: 52,3%, Podyjí 2000: 58,9%) /tabulka č. 26 a)/ a nebyl prokázán rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 5,741$, df 2, $p = 0,057$) mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi testováním homogenity /tabulka č. 26 b)/.

Graf č. 134: Pohlaví dotázaných turistů ($N_{\text{Š98}}=1020$, $N_{\text{Š03}}=900$, $N_{\text{P00}}=523$)

Velikost sídla (místa trvalého bydliště) (graf č. 135)

Velikost sídla s počtem obyvatel 10 tisíc – 100 tisíc byla relativně nejvíce zastoupena ve všech třech skupinách respondentů (Šumava 1998: 29,5%, Šumava 2003: 31,9%, Podyjí 2000: 28,4%) a druhou nejčastější velikostí sídla zastoupenou ve vzorku návštěvníků byla sídla s počtem obyvatel 1 milion a více – viz tabulka č. 27 a). U dotázaných respondentů v rakouském Hardegggu byla převaha respondentů ze sídel s počtem obyvatel vyšším než 1 milion (Čihař, & Staňková, 2001c). Testování homogenity prokázalo významný rozdíl na hladině 1% (Pearsonův $\chi^2 = 23,505$, df 8, $p = 0,0028$) mezi všemi třemi skupinami respondentů.

Mezi odpověďmi na Šumavě v obou sledovaných letech byl potvrzen rozdíl (Pearsonův $\chi^2 = 11,4$, df 4, $p = 0,023$), ačkoli nebyl potvrzen v žádné z marginálních četností /tabulka č. 27 b)/. Odpovědi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 se nelišily (Pearsonův $\chi^2 = 7,7$, df 4, $p = 0,1$).

Graf č. 135: Velikost sídla turistů ($N_{\text{Š98}}=1013$, $N_{\text{Š03}}=900$, $N_{\text{P00}}=514$)

Sociální zařazení (graf č. 136)

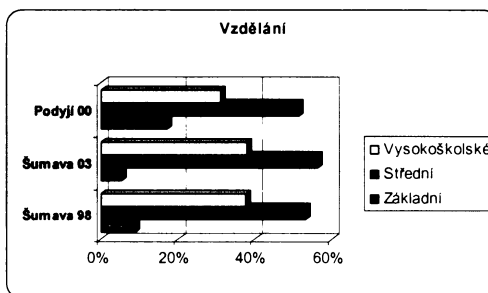
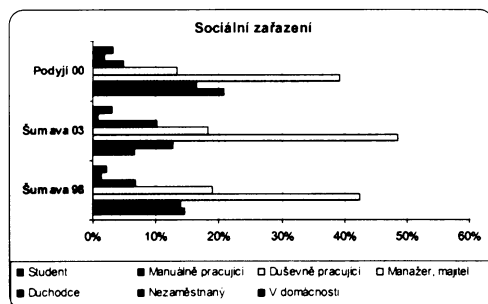
Skupina *duševně pracujících* byla v relativní většině zastoupena ve všech třech sledovaných skupinách respondentů (Šumava 1998: 42,5%, Šumava 2003: 48,4%, Podyjí 2000: 39,2%), na Šumavě v roce 1998 následovala skupina *majitelů a manažerů* (18,9%), v Podyjí *studenti* (20,8%) a na Šumavě v roce 2003 opět *manažeři a majitelé* (18,2%) – viz tabulka č. 28 a). Testování homogenity prokázalo rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 90,189$, df 12, $p = 0,0000$) mezi všemi třemi skupinami respondentů.

Rozdíl byl dále prokázán mezi odpověďmi na Šumavě v obou letech (Pearsonův $\chi^2 = 40,9$, df 6, $p = 0,0000$), přičemž na Šumavě v roce 1998 bylo na hladině $\alpha_3 = 0,01$ více studentů, nežli v roce 2003 – viz tabulka č. 28 b). Odpovědi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 se taktéž statisticky lišily (Pearsonův $\chi^2 = 20,7$, df 6, $p = 0,0021$), rozdíl byl prokázán v počtu studentů, kterých bylo v Podyjí na hladině $\alpha_1 = 0,1$ statisticky více /tabulka č. 28 c)/. Při sběru dotazníků na Hardeggu bylo mezi respondenty celkem 15,3% studentů (Čihař, & Staňková, 2001c).

Vzdělání (graf č. 137)

Středoškolsky vzdělání respondenti převážili ve všech třech skupinách (Šumava 1998: 53,3%, Šumava 2003: 56,6%, Podyjí 2000: 51,4%), následování *vysokoškolsky* vzdělanými respondenty – viz tabulka č. 29 a). Testováním homogenity byl prokázán rozdíl mezi četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 56,729$, df 4, $p = 0,0000$).

Rozdíl byl potvrzen na Šumavě mezi oběma roky (Pearsonův $\chi^2 = 9,5$, df 2, $p = 0,009$), když na Šumavě v roce 1998 bylo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ více respondentů se základním vzděláním, zatímco v roce 2003 jich bylo méně /tabulka č. 29 b)/. Další rozdíl byl statisticky prokázán i mezi odpověďmi na Šumavě roce 1998 a v Podyjí 2000 (Pearsonův $\chi^2 = 24,3$, df 2, $p = 0,00001$). V Podyjí bylo na hladině $\alpha_3 = 0,01$ více respondentů se základním vzděláním, když na Šumavě v roce 1998 jich bylo významně méně /tabulka č. 29 c)/. Vyšší zastoupení respondentů se základním vzděláním v NP Podyjí souvisí s vysokým zastoupením studentů (viz otázka Sociální zařazení).

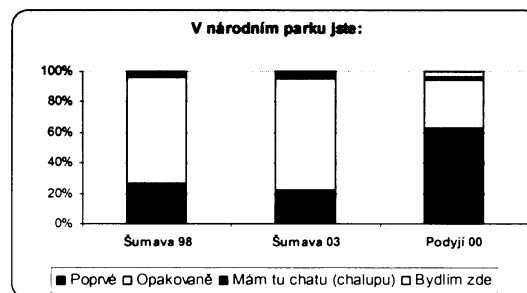
Graf č. 136: Sociální zařazení turistů ($N_{\text{Š98}}=1015$, $N_{\text{Š03}}=900$, $N_{\text{P00}}=523$)Graf č. 137: Vzdělání dotázaných turistů ($N_{\text{Š98}}=1018$, $N_{\text{Š03}}=900$, $N_{\text{P00}}=523$)

V národním parku Šumava/Podyjí jste: (poprvé, opakovaně,...) - viz graf č. 138

Na Šumavě v obou sledovaných letech převážili turisté, kteří sem přijíždějí *opakovaně* (1998: 69,6%, 2003: 73,7%), zatímco v Podyjí byla převaha *prvně* přijíždějících turistů (62,9%) – viz tabulka č. 30 a). Testování homogenity prokázalo významný rozdíl na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 316,23$, df 6, $p = 0,0000$) a dalším testováním byly také nalezeny rozdíly.

Mezi odpověďmi na Šumavě v obou sledovaných letech rozdíl testováním homogenity nalezen nebyl (Pearsonův $\chi^2 = 5,2$, df 3, $p = 0,15$). Na Šumavě v roce 1998 bylo významně více opakovaných návštěv na hladině $\alpha_3 = 0,01$ oproti Podyjí (Pearsonův $\chi^2 = 220$, df 3, $p = 0,0000$), stejně tak zde bylo významně méně prvně přijíždějících návštěvníků /tabulka č. 30 b)/. V NP Podyjí tak celkově převažovali prvně přijíždějící respondenti, stejný výsledek byl zaznamenán také v rakouské lokalitě Hardegg (66% dotázaných uvedlo, že je zde poprvé) (Čihař, & Staňková, 2001c).

Graf č. 138: Počet návštěv v NP ($N_{\text{Š98}}=1010$, $N_{\text{Š03}}=900$, $N_{\text{P00}}=523$)

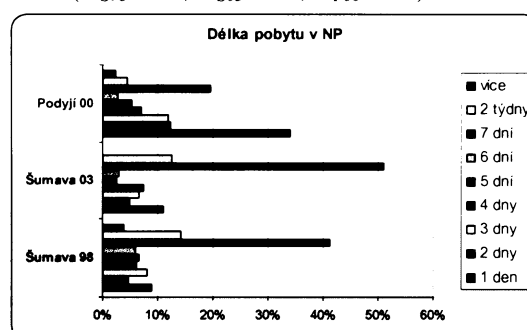

Předpokládaná délka pobytu v národním parku (kromě jednodenních návštěvníků) - viz graf č. 139

V důsledku nízkých hodnot očekávaných četností musely být pro statistické zpracování sloučeny kategorie pro 4, 5 a více týdnů pobytu v národním parku do kategorie jedné – 4 týdny a více /tabulka č. 31 a) a b)/. Na Šumavě v obou sledovaných letech zůstávala většina turistů 1 týden (1998: 41,2%, 2003: 51%), zatímco v Podyjí relativně převažovali návštěvníci v pravém slova smyslu (34,1%), čili takoví respondenti, kteří přijíždějí pouze na *jednodenní návštěvu* a nezůstávají přes noc. Tento závěr byl zjištěn i mezi respondenty dotazovanými v rakouském Hardeggu (Čihař, & Staňková, 2001c). Testování homogenity prokázalo rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi odpovědí na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 334,17$, df 18, $p = 0,0000$).

Rozdíl při srovnání obou šumavských pozorování byl potvrzen i v tom, že na Šumavu v roce 1998 přijíždělo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ více respondentů na 5 dní a v roce 2003 jich bylo statisticky méně (Pearsonův $\chi^2 = 51,9$, df 9, $p = 0,0000$) – viz tabulka č. 31 c). V Podyjí v roce 2000 bylo na hladině $\alpha_2 = 0,05$ a $\alpha_3 = 0,01$ více návštěvníků, kteří přijížděli na 1 den, resp. 2 dny, zatímco na Šumavě v roce 1998 bylo významně více turistů, kteří zde zůstávali 7 dní a 2 týdny (Pearsonův $\chi^2 = 214,7$, df 9, $p = 0,0000$) – viz tabulka č. 31 d).

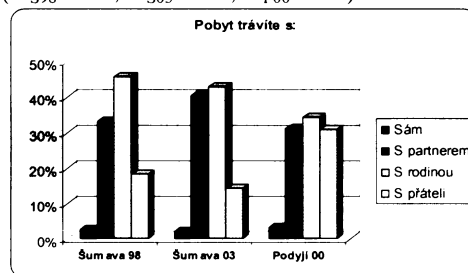
Graf č. 139: Délka pobytu turistů v NP ($N_{\text{Š98}}=830$, $N_{\text{Š03}}=862$, $N_{\text{P00}}=484$)

Pobyt trávíte s: (graf č. 140)

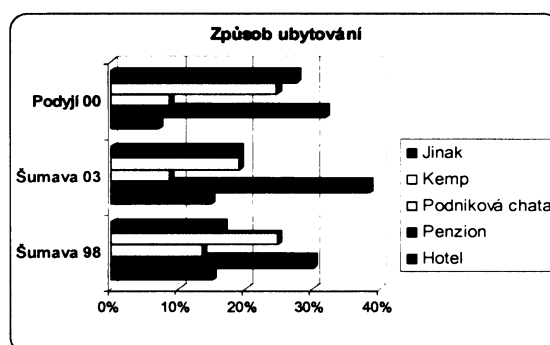
Ve všech třech sledovaných skupinách relativně převažoval *pobyt s rodinou* (Šumava 1998: 45,9%, Podyjí 2000: 34,6%, Šumava 2003: 43%), následovaný *pobytem s partnerem/partnerkou* – viz tabulka č. 32 a). Partnerská dovolená relativně převážila při vyhodnocování výsledků z rakouského Hardeggu (45,3%) (Čihař, & Staňková, 2001c). Testování homogenity prokázalo rozdíly mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 67,24$, df 6, $p = 0,0000$).

Dále bylo prokázáno, že na Šumavě v roce 2003 bylo na hladině $\alpha_1 = 0,10$ více respondentů, kteří přijeli s partnerem, nežli v roce 1998 (Pearsonův $\chi^2 = 12,5$, df 3, $p = 0,006$) – viz tabulka č. 32 b). V Podyjí bylo zase na hladině $\alpha_3 = 0,01$ více respondentů, kteří přijeli s přáteli, a na hladině $\alpha_2 = 0,05$ bylo v Podyjí méně dotázaných, kteří zde trávili rodinnou dovolenou oproti Šumavě v roce 1998 (Pearsonův $\chi^2 = 33,8$, df 3, $p = 0,00000$) – viz tabulka č. 32 c).

Graf č. 140: Způsob trávení pobytu ($N_{\text{Š98}}=967$, $N_{\text{Š03}}=860$, $N_{\text{P00}}=492$)**Způsob ubytování (odpovědi pouze mimo jednodenních návštěvníků):** (graf č. 141)

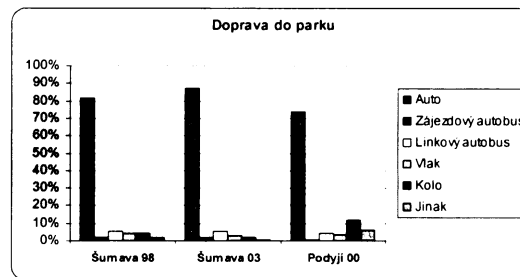
Relativně nejvíce všech respondentů volilo jako nejčastější způsob ubytování *penzion* (Šumava 1998: 30%, Šumava 2003: 38,3%, Podyjí 2000: 31,8%). Druhou nejčastější odpovědí byl na Šumavě v roce 1998 *kemp* (24,7%), v Podyjí 2000 opět *kemp* (24,7%) a na Šumavě v roce 2003 byl *kemp* a *jiný způsob* (nejčastěji pod širákem) na stejné úrovni (19,1%) – viz tabulka č. 33 a). Testováním homogenity byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 51,68$, df 8, $p = 0,0000$).

Rozdíly existovaly i v obou sledovaných letech na Šumavě (Pearsonův $\chi^2 = 24,3$, df 4, $p = 0,00007$) i mezi odpověďmi na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 (Pearsonův $\chi^2 = 29,4$, df 4, $p = 0,00001$). Na Šumavě v roce 2003 bydlelo více lidí v *penzionu* nežli v roce 1998 (na hladině $\alpha_1 = 0,10$) a méně v *podnikové chatě* (na hladině $\alpha_1 = 0,10$), zatímco v roce 1998 bylo na stejné hladině pravděpodobnosti více ubytovaných v *podnikové chatě* – viz tabulka č. 33 b). V Podyjí bylo významně méně respondentů ubytovaných v *hotelu* (na hladině významnosti $\alpha_3 = 0,01$) (hotely se na území NP Podyjí nevyskytují) a významně více ubytovaných *jinak* (na hladině významnosti $\alpha_3 = 0,01$) nežli na Šumavě v roce 1998 /tabulka č. 33 c)/. Respondenti dotázaní v Hardeggu volili jako relativně nejčastější způsob ubytování *penzion*, stejně jako ostatní dotázaní v NP Podyjí (Čihař, & Staňková, 2001c).

Graf č. 141: Způsob ubytování turistů ($N_{\text{Š98}}=882$, $N_{\text{Š03}}=759$, $N_{\text{P00}}=308$)

Způsob dopravy do parku (odpovědi pouze turistů, návštěvníků a chalupářů) (graf č. 142)

V naprosté většině se všichni dotázaní respondenti dopravili do národního parku *autem* (Šumava 1998: 81,3%, Šumava 2003: 86,9%, Podyjí 2000: 73,5%) – viz tabulka č. 34 a).

Graf č. 142: Způsob dopravy do NP ($N_{\text{Š98}}=981$, $N_{\text{Š03}}=863$, $N_{\text{P00}}=495$)

Testování homogenity prokázalo rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 117,32$, df 10, $p = 0,0000$) mezi sledovanými třemi skupinami respondentů.

Rozdíl byl dále potvrzen i mezi oběma sledováními na Šumavě (Pearsonův $\chi^2 = 18,9$, df 5, $p = 0,002$), když v roce 1998 sem přijelo významně více respondentů na *kole* (na hladině $\alpha_2 = 0,05$) /tabulka č. 34 b)/, a do Podyjí přijelo významně více (na hladině $\alpha_3 = 0,01$) respondentů na *kole* a *jinak*, nežli na Šumavu v roce 1998 (Pearsonův $\chi^2 = 51$, df 5, $p = 0,00000$) – viz tabulka č. 34 c). Dopravu do parku autem zvolila také většina respondentů dotázaných v Hardeggu (Čihař, & Staňková, 2001c).

Tabulka č. IV: Souhrn způsobů dopravy po NP

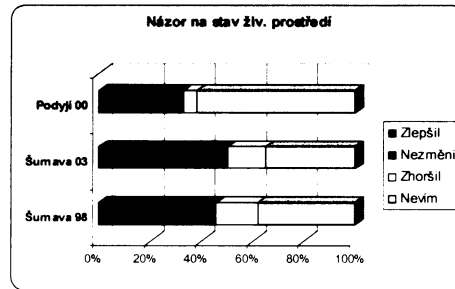
Doprava po parku	absolutní počty			%		
	Šumava 98	Podyjí 00	Šumava 03	Šumava 98	Podyjí 00	Šumava 03
Pouze pěšky	152	187	142	15,4%	33,9%	15,4%
Auto používá po NP	451	155	435	45,8%	28,1%	47,3%
Kolo používá po NP	381	210	343	38,7%	38,0%	37,3%
Celkem	984	552	920	100,0%	100,0%	100,0%

Z vybraných způsobů dopravy po národním parku byla vyfiltrována tabulka č. IV, která sumuje, kolik turistů a chalupářů používá jako způsob dopravy po parku *kolo*, *auto*, nebo chodí *pouze pěšky*. Jelikož data byla vybírána z kombinovaných možností odpovědi, nebylo možné tato data testovat testováním homogenity. V Podyjí chodí více respondentů *pouze pěšky* oproti šumavským turistům, *auto* bylo nejvíce používáno na Šumavě v roce 2003, *kolo* bylo nejčastěji používáno na Šumavě v roce 1998.

Stav životního prostředí se, podle vás, za poslední desetiletí... (graf č. 143)

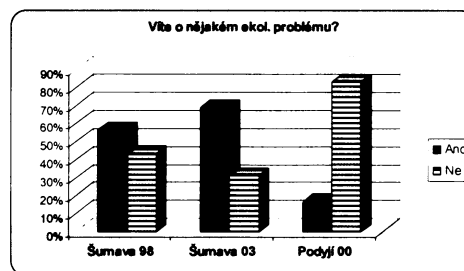
Na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000 byla nejčastěji volena odpověď, že respondenti *nevěděli*, zda a jak se stav životního prostředí změnil (38%, resp. 61,8%), zatímco na Šumavě v roce 2003 byla relativně nejvíce zastoupena odpověď, že se stav životního prostředí *zlepšil* (36,7%) – viz tabulka č. 35 a). Odpověď *nevím* byla nejčastěji volenou kategorií (61,2%) i v rámci sledování na Hardeggu (Čihař, & Staňková, 2001c). Testováním homogenity byl prokázán rozdíl mezi četnostmi na 0,1% hladině (Pearsonův $\chi^2 = 135,13$, df 6, $p = 0,0000$).

Na Šumavě v roce 2003 se oproti roku 1998 více respondentů (na hladině $\alpha_2 = 0,05$) domnívalo, že se stav prostředí *zlepšil* (Pearsonův $\chi^2 = 18,8$, df 3, $p = 0,0003$), zatímco v roce 1998 bylo takových názorů méně /tabulka č. 35 b)/. V Podyjí bylo oproti Šumavě v roce 1998 významně více odpovědí *nevím* (na hladině $\alpha_3 = 0,01$) a méně odpovědí *zhoršil* (na hladině $\alpha_2 = 0,05$), na Šumavě v roce 1998 se respondenti častěji domnívali, že se stav *zhoršil* (na hladině $\alpha_3 = 0,01$) (Pearsonův $\chi^2 = 90,3$, df 3, $p = 0,0000$) – viz tabulka č. 35 c).

Graf č. 143: Názor turistů na stav živ. prostředí ($N_{S98}=1000$, $N_{S03}=894$, $N_{P00}=518$)

Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému na území parku? (graf č. 144)

Na Šumavě v obou sledovaných letech převážila odpověď na otázku *ano* (1998: 56,8%, 2003: 68,7%), v Podyjí převážila odpověď *ne* (83,4%) – viz tabulka č. 36 a). Vyjmenované ekologické problémy vnímané turisty v jednotlivých parcích shrnují tabulky č. 36 d), e) a f). Na Šumavě v roce 1998 /tabulka č. 36 d)/ převážil mezi vyjmenovanými ekologickými problémy kůrovec, pak těžba zlata, počet turistů a s turisty spojené aktivity (odpadky, automobilismus). V roce 2003 /tabulka č. 36 f)/ byl jmenován opět kůrovec a s ním spojená těžba dřeva a celkově stav lesů, odpadky po turistech. V Podyjí /tabulka č. 36 e)/ uváděli turisté jako ekologický problém nejvíce kolísání hladiny řeky Dyje v souvislosti s vranovskou přehradou, dále pak odpadky a celkově znečištění.

Graf č. 144: Znalost ekologického problému ($N_{S98}=988$, $N_{S03}=900$, $N_{P00}=523$)

Testování homogenity prokázalo rozdíl na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 371,37$, df 2, $p = 0,0000$) při srovnávání všech tří souborů.

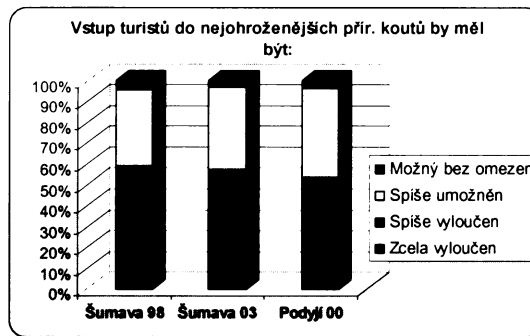
Na Šumavě v roce 2003 bylo významně více (na hladině $\alpha_3 = 0,01$) respondentů, kteří znali konkrétní ekologický problém, zatímco v roce 1998 bylo na stejné hladině významně více těch, kteří problém neznali (Pearsonův $\chi^2 = 28,4$, df 1, $p = 0,0000$) /tabulka č. 36 b)/. Na Šumavě v roce 1998 bylo proti Podyjí v roce 2000 významně (na hladině $\alpha_3 = 0,01$) více respondentů, kteří znali ekologický problém, v Podyjí bylo na stejné hladině více takových dotázaných, kteří problém neznali (Pearsonův $\chi^2 = 225$, df 1, $p = 0,0000$) – viz tabulka č. 36 c). Také naprostá většina (81,3%) respondentů dotázaných v Hardeggu neznala konkrétní ekologický problém (Čihař, & Staňková, 2001c).

Vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů by, podle vás, měl být: (graf č. 145)

Na Šumavě v roce 1998 byla v relativní většině odpověď, že vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů by měl být *vyložen* (42,1%) a v Podyjí v roce 2000 (42,8%) a na Šumavě v roce 2003 (40%) se respondenti klonili k názoru, že vstup by měl být *spíše umožněn*, přičemž těsně následovaly odpovědi *spíše vyložen* – viz tabulka č. 37 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce nebyl na 5% hladině prokázán významný rozdíl /tabulka č. 37 b)/ mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi (Pearsonův $\chi^2 = 6,63$, df 6, $p = 0,35632$). Názor respondentů v Podyjí zcela nekorespondoval s názorem dotázaných v rakouském Hardeggu, jelikož při pohledu na odpovědi na tuto otázku jen na této sběrné lokalitě je patrné, že rakouští turisté v Hardeggu více hlasovali pro *spíše vyložen* (55,1%) vstupu turistů do nejcennějších částí NP (Čihař, & Staňková, 2001c). Celkově v odpovědích českých i rakouských turistů z této

lokality relativně převažovala odpověď *spíše vyloučen* (46,9%) a patrně ovlivnila i celkové výsledky z Podyjí.

Graf č. 145: Názor na vstup turistů do neohrožených částí parku ($N_{S98}=961$, $N_{S03}=850$, $N_{P00}=484$)

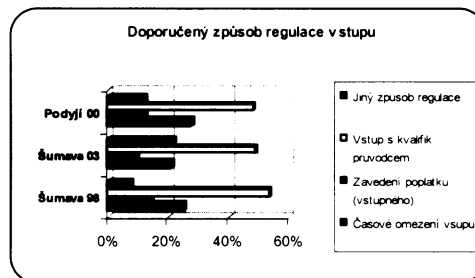

V případě regulovaného vstupu do takových míst byste preferoval: (graf č. 146)

Všechny tři skupiny respondentů shodně nejčastěji volily vstup do neohroženějších přírodních koutů *s kvalifikovaným průvodcem* (Šumava 1998: 53%, Šumava 2003: 48,2%, Podyjí 2000: 47,9%) – viz tabulka č. 38 a). Testováním homogenity byl prokázán rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 77,463$, df 6, $p = 0,0000$).

Další testování prokázalo, že odpovědi na Šumavě v obou letech se lišily (Pearsonův $\chi^2 = 72,3$, df 3, $p = 0,0000$), a stejně tak byla zamítnuta homogenita při srovnání Šumavy v roce 1998 a Podyjí v roce 2000 (Pearsonův $\chi^2 = 11,6$, df 3, $p = 0,009$). Na Šumavě v roce 2003 volili respondenti častěji (na hladině $\alpha_3 = 0,01$) jinou možnost regulace vstupu, nežli v roce 1998, kdy byla tato možnost volena statisticky méně častěji /tabulka č. 38 b)/. V Podyjí byl zase jiný způsob volen častěji (na hladině $\alpha_2 = 0,05$), nežli na Šumavě v roce 1998 /tabulka č. 38 c)/. Při pohledu na odpovědi respondentů z rakouské lokality Hardegg je zřejmé, že rakouští turisté se výrazněji vyslovovali pro regulaci pomocí vstupních poplatků (24,3%) oproti ostatním respondentům, kteří tuto možnost volili pouze v 9,1% (Čihař, & Staňková, 2001c). Celkově ale i ve výsledcích z lokality Hardegg převážila možnost kvalifikovaného průvodce (39%) a jiný způsob regulace vstupu se také prosadil výrazně, a tak nedochází k výraznému odklonu názorů od celkových výsledků v Podyjí.

Graf č. 146: Doporučený způsob regulace vstupu ($N_{S98}=877$, $N_{S03}=801$, $N_{P00}=451$)

Využil jste během své návštěvy národního parku hraničního přechodu pro pěší a cyklisty? (odpovědi pouze turistů a návštěvníků, bez místních a chalupářů) (graf č. 147)

Na Šumavě v obou letech převažovala odpověď, že respondenti hraničního přechodu *nevyužili*, nebo *nehodlají využít* (1998: 65,9%, 2003: 72,5%), zatímco v Podyjí byla většina těch, kteří jej *využili nebo hodlají využít* (61,3%) – viz tabulka č. 39 a). Testování homogenity prokázalo rozdíl na 0,1% hladině významnosti (Pearsonův $\chi^2 = 161,25$, df 2, $p = 0,0000$).

Odpovědi na Šumavě v roce 1998 se významně lišily od odpovědí v roce 2003 (Pearsonův $\chi^2 = 9,1$, df 1, $p = 0,003$), když v roce 1998 odpovídali respondenti na hladině významnosti $\alpha_2 = 0,05$ častěji, že využili hraničního přechodu pro pěší a cyklisty, zatímco v roce 2003 volili tuto odpověď méně častěji /tabulka č. 39 b)/. Na Šumavě v roce 1998 (při srovnání s Podyjím v roce 2000) častěji respondenti nevyužili hraničního přechodu (na hladině $\alpha_3 = 0,01$), zatímco v Podyjí častěji volili odpověď *ano* (Pearsonův $\chi^2 = 98,9$, df 1, $p = 0,0000$) – viz tabulka č. 39 c). I

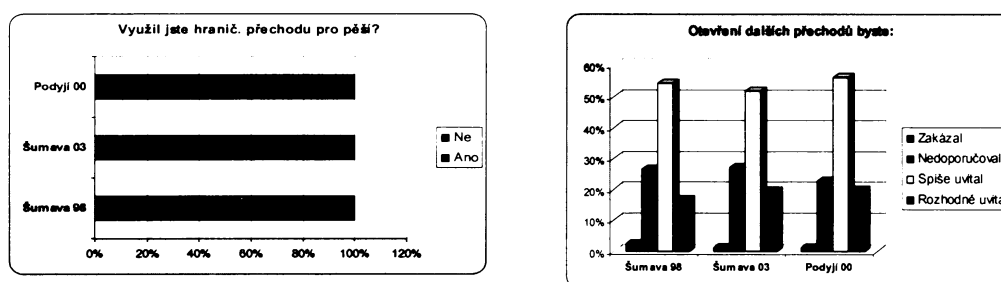
z výsledků získaných v Hardeggu bylo patrné, že většina (73,2%) dotázaných turistů na této křižovatce hodlá využít /nebo již využila/ hraniční přechod Hardegg. Procento rakouských turistů však bylo v této odpovědi nižší (58,2%), nežli u ostatních respondentů (90%) (Čihař, & Staňková, 2001c).

Otevření dalších takových přechodů v oblasti byste... (graf č. 148)

Ve všech třech sledovaných skupinách převážil názor pro *spíše otevření* dalších takových hraničních přechodů (Šumava 1998: 54,4%, Podyjí 2000: 56,3%, Šumava 2003: 51,9%) – viz tabulka č. 40 a). Testování homogenity neprokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 10,147$, df 6, p = 0,11858). Pozitivní přístup k případnému otevření dalších hraničních přechodů pro pěší a cyklisty byl zaznamenán i mezi dotázanými na křižovatce Hardegg, a to u rakouských i ostatních respondentů (Čihař, & Staňková, 2001c).

Graf č. 147: Využití hraničního přechodu ($N_{S98}=963$, $N_{S03}=861$, $N_{P00}=494$)

Graf č. 148: Názor turistů na otevření dalších přechodů ($N_{S98}=929$, $N_{S03}=770$, $N_{P00}=504$)

Sumarizace odpovědí reagujících na intenzitu turistického ruchu na cestách a ve střediscích a jejich okolí (otázka v roce 2003 byla rozdílně formulovaná, proto nebylo možné provést srovnání testováním homogenity v kontingenčních tabulkách).

Vnímání intenzity turist. ruchu turisty		na cestách (%)	ve střediscích a okolí (%)
Podyjí 2000*	Ruší	7,6	15,1
	Nevadí	86,9	79,4
	Mohla by vzrůst	5,6	5,5
Šumava 1998**	Ruší	25,9	24
	Nevadí	71,7	73,7
	Mohla by vzrůst	2,4	2,3
Šumava 2003**	Vysoká	41,8	44,3
	Optimální	49,2	42,9
	Nízká	4,9	4,6
	Nevím	4,1	8,2

* v roce 2000 navštívilo NP Podyjí cca 150 – 300 tisíc turistů (ústní konzultace se Správou NP Podyjí)

** NP Šumava navštíví ročně cca 1,1 – 1,3 miliony turistů (ústní konzultace se Správou NP Šumava)

Na Šumavě v roce 2003 by mohla být intenzita turistického ruchu považována za nejrušivější v pozorovaných letech, jelikož byla respondenty ze všech třech sledování považována nejvíce za vysokou, a to nejen na cestách, ale také ve střediscích a jejich okolí.

7.2.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů návštěvnické veřejnosti

Statisticky (testování homogenity) bylo mezi názory a postoji turistů na Šumavě mezi roky 1998 a 2003 potvrzeno dvanáct rozdílů z celkem čtrnácti srovnávaných otázek (viz příloha č. 4,

tabulka D). Z potvrzených rozdílů a následných testování Bonferroniho nerovnostmi (viz CD - příloha č. 1) bylo jednoznačně potvrzeno těchto jedenáct závěrů:

- 📖 V roce 1998 bylo mezi dotázanými turisty na Šumavě proti očekávaným četnostem odpovědí více respondentů ve věku 18 – 24 let. *Zejména mladší ročníky vybíraly NP Šumava k aktivní dovolené či prázdninovému pobytu.*
- 📖 V roce 1998 bylo mezi dotázanými turisty na Šumavě proti očekávaným četnostem odpovědí více studentů. *Souvislost s věkovým složením respondentů.*
- 📖 Mezi dotázanými turisty na Šumavě v roce 1998 bylo oproti očekávaným četnostem odpovědí více respondentů s dokončeným základním vzděláním. *Souvislost s předchozími dvěma zjištěními.*
- 📖 Na Šumavu přijíždělo proti očekávaným četnostem v roce 1998 více turistů na 5 dní. *Pětidenní dovolená převažovala.*
- 📖 V roce 2003 přijíždělo na Šumavu proti očekávaným četnostem odpovědí více turistů, kteří přijeli na dovolenou s partnerem, či partnerkou. *Partnerská dovolená byla silně zastoupena, ačkoli celkově převažovala dovolená rodinná (viz kapitola 8.2.1).*
- 📖 V roce 1998 bydlelo na Šumavě proti očekávaným četnostem odpovědí více dotázaných turistů v podnikové chatě, v roce 2003 bydlelo více respondentů v penzionu. *Během sledovaných let došlo ke vzniku mnoha penzionů v rámci NP Šumava.*
- 📖 V roce 1998 přijelo proti očekávaným četnostem odpovědí více dotázaných turistů do NP Šumava na kole. *Kolo jako dopravní prostředek použitý k dopravě do NP Šumava souvisel obecněji s rozvojem cyklistiky jako aktivního způsobu trávení volného času. Přesto naprostá většina přijela do NP Šumava autem.*
- 📖 V roce 2003 se proti očekávaným četnostem odpovědí více dotázaných turistů domnívalo, že se stav životního prostředí na území NP Šumava za poslední roky zlepšil. *Stav životního prostředí se mezi oběma sledovanými roky z pohledu místních obyvatel zlepšil.*
- 📖 Znalost konkrétního ekologického problému byla mezi dotázanými turisty na Šumavě v roce 2003 proti očekávaným četnostem odpovědí vyšší. *Patrně i vzhledem k medializaci problematiky kůrovcové kalamity a gradaci kalamity prezentované v médiích v souvislosti s nevládními organizacemi, byla nejčastěji uváděným ekologickým problémem respondenty uváděna právě kůrovcová kalamita.*
- 📖 V roce 2003 volili dotázaní turisté častěji než byly očekávané četnosti odpovědí jinou možnost regulace vstupu turistů (tj. kombinace kvalifikovaného průvodce, časového omezení a zavedení poplatků) do nejhroženějších částí NP Šumava. *Kombinace nabízených možností převážila jako možnost regulace případného vstupu do prvních zón NP Šumava.*
- 📖 Dotázaní turisté v roce 1998 proti očekávaným četnostem častěji využívali hraničního přechodu pro pěší a cyklisty (např. Bučina). *Využití hraničních přechodů pro pěší a cyklisty mezi sledovanými roky pokleslo (diskuse viz kapitola 8.2.1).*

Mezi názory a postoji **turistů na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000** bylo statisticky (testování homogenity) potvrzeno dvanáct rozdílů z celkem čtrnácti srovnávaných otázek (viz příloha č. 4, tabulka D). Z potvrzených rozdílů a následných testování Bonferroniho nerovnostmi (viz CD - příloha č. 1) bylo jednoznačně potvrzeno těchto dvanáct závěrů:

- 📖 Mezi dotázanými turisty v NP Šumava bylo proti očekávaným četnostem odpovědí méně německy vyplněných dotazníků a více dotazníků českých, v NP Podyjí byla situace opačná. *V Podyjí byla situace ovlivněná sběrnou lokalitou na rakouském Hardeggu, zastoupení německých dotazníků na Šumavě odpovídalo předchozím šumavským šetřením (viz kapitola 8.2).*
- 📖 Mezi dotázanými turisty v NP Podyjí bylo proti očekávaným četnostem více studentů. *Do Podyjí přijíždělo více mladších ročníků.*

- 📖 Mezi dotázanými turisty v NP Podyjí bylo proti očekávaným četnostem více respondentů s nejvyšším dokončeným vzděláním základním. Na Šumavě bylo respondentů s nejvyšším dokončeným vzděláním základním významně méně. *Respondenti se základním vzděláním v Podyjí souviseli také s převahou studentů.*
- 📖 Na Šumavě bylo proti očekávaným četnostem zaznamenáno více opakovaných návštěv a méně turistů přijíždějících do NP Šumava poprvé, v Podyjí naopak převažovali turisté, kteří NP Podyjí navštívili poprvé. *Jedním ze základních rozdílů mezi turistikou na Šumavě a v Podyjí byl charakter přijíždějících návštěvníků vzhledem k délce jejich pobytu a vzhledem k tomu, že na Šumavu přijížděli turisté opakovaně, zatímco v Podyjí převažovali prvně přijíždějící návštěvníci.*
- 📖 Do NP Šumava přijíždělo statisticky více turistů na 1 týden a 2 týdny, zatímco do NP Podyjí více turistů přijíždělo na 1 den a 2 dny. *viz výše*
- 📖 Turisté v NP Podyjí zde trávili častěji dovolenou s přáteli a méně s rodinou, v NP Šumava převažovala proti očekávaným četnostem rodinná dovolená, tedy dovolená s dětmi. *Převaha dovolených s přáteli v Podyjí může souviset s převahou studentů, další diskuse viz kapitola 8.2.2.*
- 📖 V NP Podyjí bylo statisticky méně dotázaných turistů ubytovaných v hotelu a více turistů ubytovaných jinak (pod širákem, u známých, apod.). *Na území NP Podyjí není žádný hotel.*
- 📖 Do NP Podyjí přijelo proti očekávání více dotázaných respondentů na kole a jinak (např. na motorce). *Převahu kol lze spatřovat v zájmu vjezdu na území NP Podyjí v Čížově a oblíbenosti cykloturistiky mezi návštěvníckou veřejností.*
- 📖 Dotázaní turisté na Šumavě se častěji domnívali, že se stav životního prostředí na území NP Šumava za poslední roky zhoršil, v NP Podyjí častěji respondenti nevěděli, jak stav životního prostředí na území NP hodnotit, a s menší intenzitou v NP Podyjí odpovídali, že se stav prostředí zhoršil. *Vysvětlitelné vzhledem k převaze prvně přijíždějících návštěvníků do NP Podyjí, kteří obecně neznali situaci v Podyjí a obecně medializovanému problému kůrovcové kalamity na Šumavě.*
- 📖 Na Šumavě proti očekávaným četnostem častěji dotázaní turisté znali konkrétní ekologický problém (nejčastěji problematika kůrovce, kůrovcové kalamity a těžby napadených stromů), v NP Podyjí turisté konkrétní ekologický problém častěji neznali. *Diskuse viz kapitola 8.2.2.*
- 📖 V NP Podyjí by turisté statisticky častěji volili pro umožnění vstupu turistů do nejohroženějších částí NP Podyjí regulaci za pomoci kvalifikovaného průvodce, poplatků a časového omezení (tzv. jiný způsob regulace). *Doporučení kombinace uváděných možností při případném zpřístupnění nejcennějších částí NP Podyjí k diskusi se Správou NP Podyjí vzhledem k tomu, že relativní většina respondentů se vyslovila v Podyjí pro umožnění vstupu.*
- 📖 V NP Podyjí byl dotázanými turisty proti očekávaným četnostem častěji využíván hraniční přechod pro pěší a cyklisty (Hardegg), zatímco na Šumavě byl hraniční přechod (např. Bučina) využíván turisty statisticky méně. *Diskuse viz kapitola 8.2.2.*

7.3 Názorové spektrum místních obyvatel a starostů obcí na Šumavě v letech 1998 a 2003

Grafy jsou uváděny v procentuálních hodnotách i přes velmi nízký počet starostů, jejich vypovídací hodnotu je nutné proto brát jako orientační a slouží zejména k lepší vizualizaci výsledků.

Kompletní tabulky s výsledky pro rok 1998 jsou uvedeny v příloze č. 3 (tabulky č. 41 – 74), výsledky testování předem předpokládaných vlastností četností v příloze č. 5 (tabulky č. 179 – 212) na příloženém CD. Výsledky testování předem předpokládaných vlastností četností pro rok 2003 jsou uvedeny v příloze č. 5 (tabulky č. 213 – 251) a výsledky srovnání dat jsou uvedeny v příloze č. 3 (tabulky č. 75 – 113) – opět viz příložené CD. Jelikož testování předem předpokládaných vlastností četností ve většině případů neprokázalo odlišné odpovědi starostů od místních, uvádím v této kapitole konkrétní výsledek vždy jen v případě, že rozdíl byl potvrzen a dále jej diskutuji v kapitole 8.1.

Věk – Šumava 1998 (graf č. 24, tabulka č. 41)

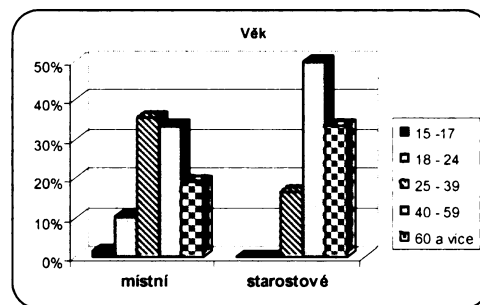
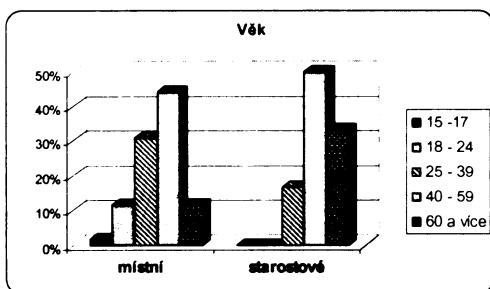
Mezi místními obyvateli (dále „M“) relativně převažovala věková skupina 40 – 59 let (44,2%) a poté skupina 25 – 39 let (30,9%). Mezi starosty (dále „S“) byla nejvíce zastoupena věková skupina 40 – 59 let (3 ze 6) následována skupinou 60 let a více (2 ze 6).

Věk – Šumava 2003 (graf č. 25, tabulka č. 75)

Mezi místními obyvateli (dále „M“) relativně převážila věková skupina 25 – 39 let (35,6%) a pak následovala skupina 40 – 59 let (33,5%). Mezi starosty (dále „S“) byla nejvíce zastoupena věková skupina 40 – 59 let (3 ze 6) a poté skupina 60 let a více (2 ze 6).

Graf č. 24: Věkové složení – Šumava 1998 ($N_{\text{míst}}=181$, $N_{\text{star}}=6$)

Graf č. 25: Věkové složení respondentů na Šumavě v roce 2003 ($N_{\text{míst}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Pohlaví – Šumava 1998 (graf č. 26, tabulka č. 42)

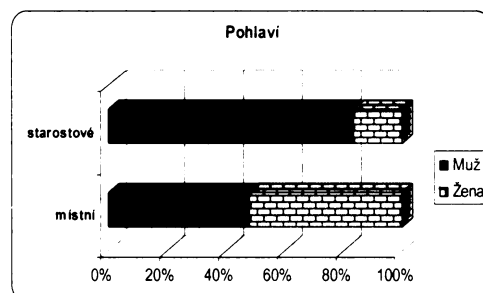
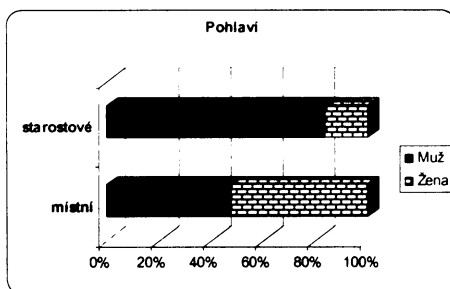
U skupiny místních obyvatel převažovaly ženy (52,5%), mezi starosty muži (5 ze 6).

Pohlaví – Šumava 2003 (graf č. 27, tabulka č. 76)

U skupiny místních obyvatel převažovaly ženy (52,1%), mezi starosty muži (5 ze 6).

Graf č. 26: Pohlaví – Šumava 1998 ($N_{\text{míst}}=181$, $N_{\text{star}}=6$)

Graf č. 27: Pohlaví respondentů na Šumavě v roce 2003 ($N_{\text{míst}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Sociální zařazení – Šumava 1998 (graf č. 28, tabulka č. 43)

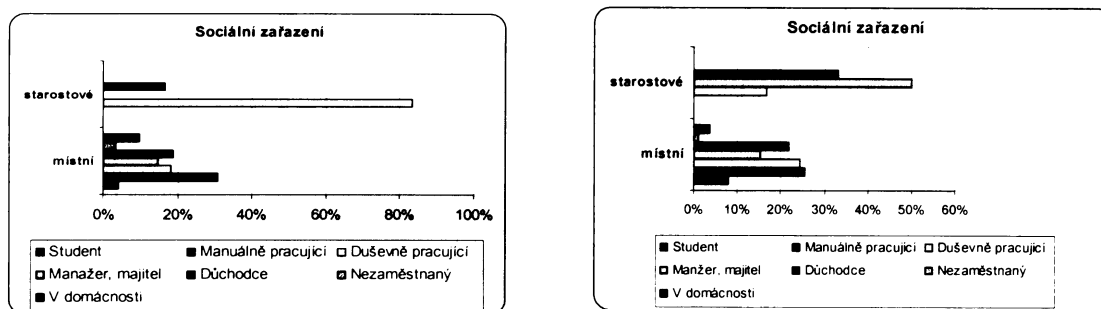
Ve skupině místních obyvatel byli v relativní většině *manuálně pracující* (30,9%), následování *důchodci* (18,9%) a *duševně pracujícími* (18,3%), mezi starosty byla převaha *duševně pracujících* (5 ze 6) a poté *důchodců* (1 ze 6). V kategorii *duševně pracujících* byl testováním předem předpokládaných vlastností četností nalezen na 5% hladině významnosti významný rozdíl (tabulka č. 181), kdy se oba soubory respondentů lišily, když mezi starosty bylo významně více *duševně pracujících* ($3,31 > z_a$).

Sociální zařazení – Šumava 2003 (graf č. 29, tabulka č. 77)

Mezi místními obyvateli relativně převážili *manuálně pracující* (25,5%) a *duševně pracující* respondenti (24,5%), mezi starosty byla převaha *manažerů a majitelů* (3 ze 6) a poté *důchodců* (2 ze 6).

Graf č. 28: Sociální zařazení – Šumava 1998 ($N_{\text{míst}}=175$, $N_{\text{star}}=6$)

Graf č. 29: Sociální zařazení – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Zaměstnaní – Šumava 1998 (graf č. 30, tabulka č. 44)

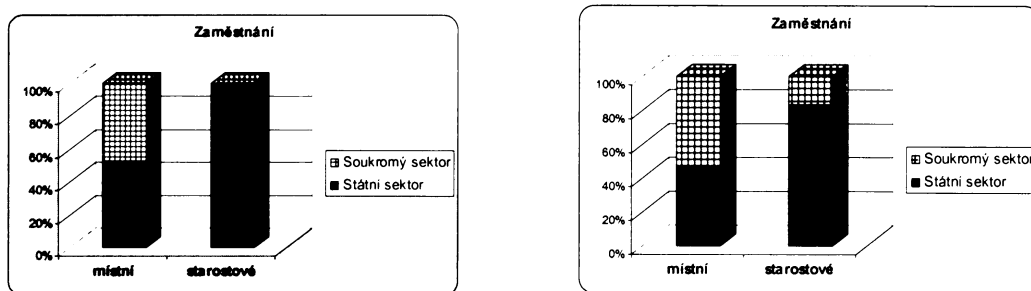
Převážná většina místních obyvatel pracovala v roce 1998 ve *státním sektoru* (52,9%) a všichni starostové taktéž (6 ze 6).

Zaměstnaní – Šumava 2003 (graf č. 31, tabulka č. 78)

Převážná většina místních obyvatel pracovala v roce 2003 v *soukromém sektoru* (54,1%) a 5 ze 6 starostů pracovalo v *sektoru státním*.

Graf č. 30: Zaměstnaní respondentů na Šumavě v roce 1998 ($N_{\text{míst}}=119$, $N_{\text{star}}=6$)

Graf č. 31: Zaměstnaní respondentů na Šumavě v roce 2003 ($N_{\text{míst}}=122$, $N_{\text{star}}=6$)

Vzdělání – Šumava 1998 (graf č. 32, tabulka č. 45)

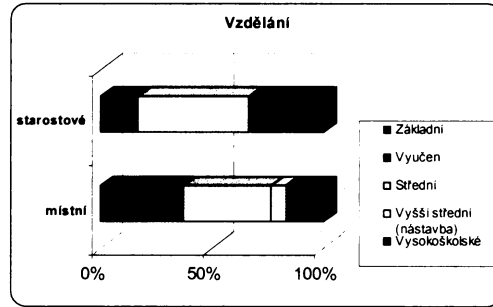
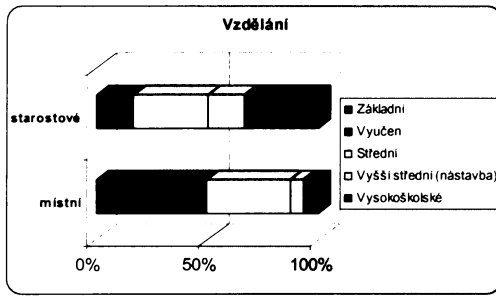
Relativně nejvíce místních obyvatel mělo *střední vzdělání* (37,6%), následování kategorií *vyučen* (32,6%). Mezi představiteli místních samospráv převážili taktéž *středoškoláci* (2 ze 6), ale byli na stejné úrovni s *vysokoškoláky* (2 ze 6).

Vzdělání – Šumava 2003 (graf č. 33, tabulka č. 79)

Mezi místními obyvateli i starosty obcí bylo relativně nejvíce respondentů se *středoškolským* vzděláním („M“ 39,4%, „S“ 3 ze 6). U místních obyvatel byla druhou skupinou kategorie *vyučen* (23,9%), zatímco u starostů to byli *vysokoškolsky* vzdělaní dotázaní (2 ze 6).

Graf č. 32: Vzdělání – Šumava 1998 ($N_{míst}=178, N_{star}=6$)

Graf č. 33: Vzdělání - Šumava 2003 ($N_{míst}=188, N_{star}=6$)

Místní příslušnost – Šumava 1998 (graf č. 34, tabulka č. 46)

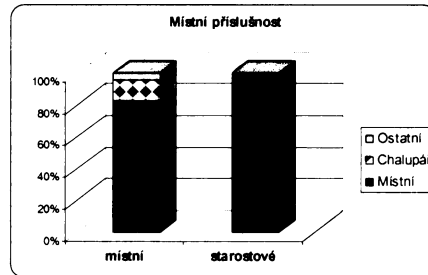
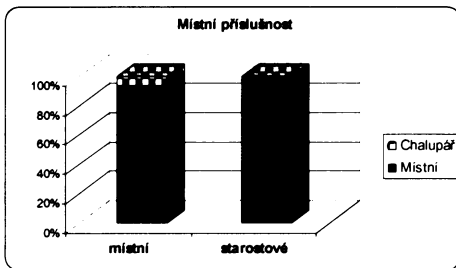
V obou skupinách převážila kategorie *místní* obyvatel („M“ 92,8%, „S“ 6 ze 6). Kategorie *ostatní* v dotazníku chyběla.

Místní příslušnost – Šumava 2003 (graf č. 35, tabulka č. 80)

V obou dotázaných skupinách převážila kategorie *místních* obyvatel („M“ 82,7%, „S“ 6 ze 6). Mezi dotázanými místními obyvateli bylo 12,7% *chalupářů* a 4,6% patřilo do kategorie *ostatní*.

Graf č. 34: Místní příslušnost - Šumava 1998 ($N_{míst}=181, N_{star}=6$)

Graf č. 35: Místní příslušnost – Šumava 2003 ($N_{míst}=197, N_{star}=6$)

Bydlíte zde od narození? (odpovědi pouze „místních“ obyvatel) – Šumava 1998 (graf č. 36, tabulka č. 47)

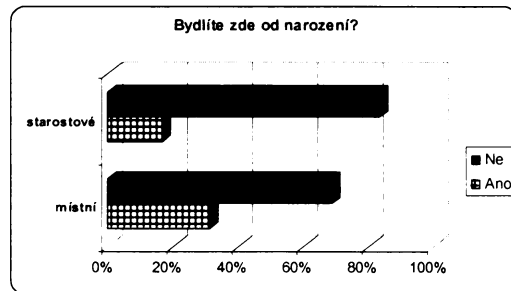
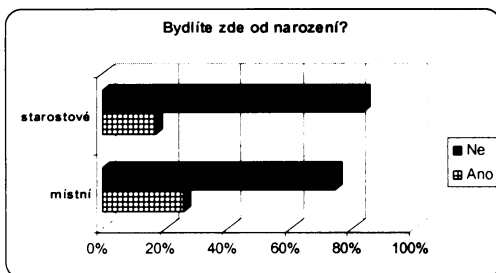
Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří měli v obci trvalé bydliště. V obou skupinách převažovala odpověď, že zde od narození *nebydlí* („M“ 74,3%, „S“ 5 ze 6).

Bydlíte zde od narození? (odpovědi pouze „místních“ obyvatel) – Šumava 2003 (graf č. 37, tabulka č. 81)

Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří měli v obci trvalé bydliště. V obou skupinách převažovala odpověď, že zde od narození *nebydlí* („M“ 68,7%, „S“ 5 ze 6).

Graf č. 36: Bydlíte zde od narození? – Šumava 1998 ($N_{míst}=167, N_{star}=6$)

Graf č. 37: Bydlíte zde od narození? – Šumava 2003 ($N_{míst}=163, N_{star}=6$)

Co Vás přivedlo do této oblasti? (odpovědi pouze těch místních, kteří tu nebydlí od narození) – Šumava 1998 (graf č. 38, tabulka č. 48 a)

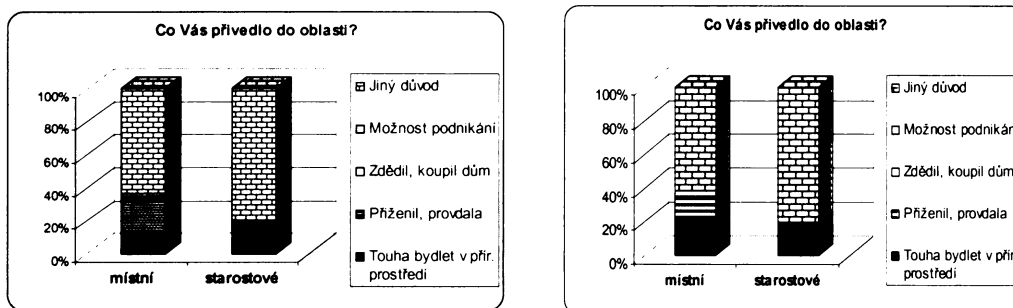
V obou skupinách převažovala odpověď *jiný důvod*, nežli uváděné možnosti („M“ 63,4%, „S“ 4 z 5). Nejčastěji uváděné *jiné důvody* u místních obyvatel jsou uvedeny v tabulce č. 8 b) v příloze č. 1 a jedná se o přistěhování z důvodu bydlení, práce, či za příbuznými, důvody u starostů jsou v tabulce č. 48 b) v příloze č. 3 a byla to také pracovní příležitost či zdravotní důvody.

Co Vás přivedlo do této oblasti? (odpovědi pouze těch místních, kteří tu nebydlí od narození) – Šumava 2003 (graf č. 39, tabulka č. 82 a)

V obou skupinách převážila odpověď *jiný důvod* („M“ 61,1%, „S“ 4 z 5) a poté *touha bydlet v přírodním prostředí* („M“ 20,4%, „S“ 1 z 5). Nejčastěji uváděné jiné důvody u místních obyvatel jsou uvedeny v tabulce č. 8 b) v příloze 1, důvody u starostů jsou v tabulce č. 82 b) v příloze č. 3 a bylo to zaměstnání, vojenská služba, zdravotní stav dětí.

Graf č. 38: Co Vás přivedlo do oblasti? – Šumava 1998 (N_{míst}=123, N_{star}=5)

Graf č. 39: Co Vás přivedlo do oblasti? – Šumava 2003 (N_{míst}=108, N_{star}=5)

Bydleli zde již Vaši předkové? (odpovědi jen těch místních, kteří zde bydlí od narození) – Šumava 1998 (graf č. 40, tabulka č. 49)

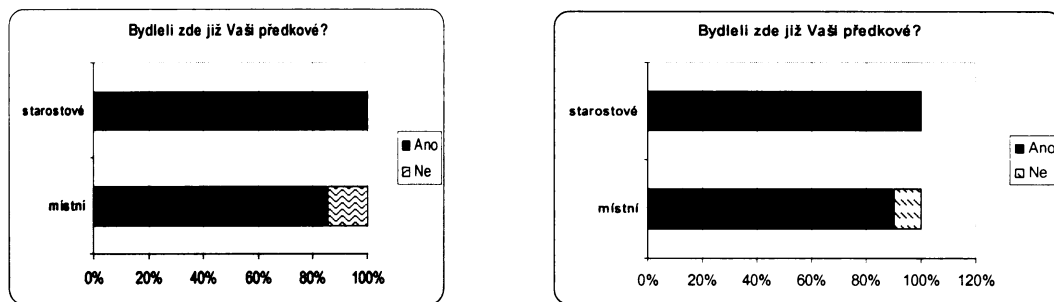
U skupiny místních převažovala odpověď *ano* („M“ 85,7%), předkové jednoho starosty, který zde jako jediný z dotázaných starostů bydlel od narození, zde již také bydleli („S“ 1 z 1).

Bydleli zde již Vaši předkové? (odpovědi jen těch místních, kteří zde bydlí od narození) – Šumava 2003 (graf č. 41, tabulka č. 83)

U místních obyvatel převážila odpověď *ano* („M“ 90,2%), předkové jednoho starosty, který zde jako jediný z dotázaných starostů bydlel od narození, zde již také bydleli („S“ 1 z 1).

Graf č. 40: Bydleli zde již Vaši předkové? – Šumava 1998 (N_{míst}=42, N_{star}=1)

Graf č. 41: Bydleli zde již Vaši předkové? – Šumava 2003 (N_{míst}=51, N_{star}=1)

Cítíte se na Šumavě doma? – Šumava 1998 (graf č. 42, tabulka č. 50)

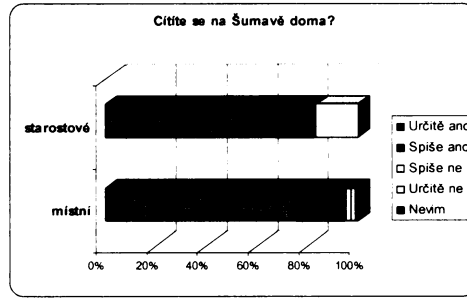
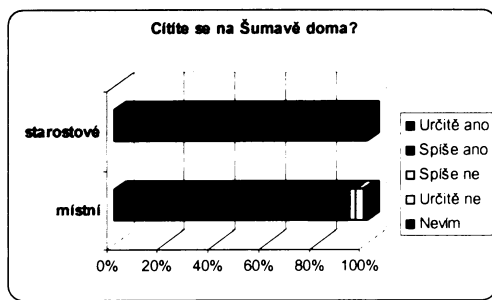
V obou skupinách převážila jednoznačně odpověď *určitě ano* („M“ 76%, „S“ 6 ze 6).

Cítíte se na Šumavě doma? – Šumava 2003 (graf č. 43, tabulka č. 84)

V obou skupinách převážila jednoznačně odpověď *určitě ano* („M“ 75%, „S“ 4 ze 6), následována u místních odpovědi *spíše ano* (20,2%) a u starostů byly odpovědi *spíše ano* a *určitě ne* na stejné úrovni (1 ze 6).

Graf č. 42: Cítíte se na Šumavě doma? – Šumava 1998 ($N_{míst}=179$, $N_{star}=6$)

Graf č. 43: Cítíte se na Šumavě doma? – Šumava 2003 ($N_{míst}=188$, $N_{star}=6$)

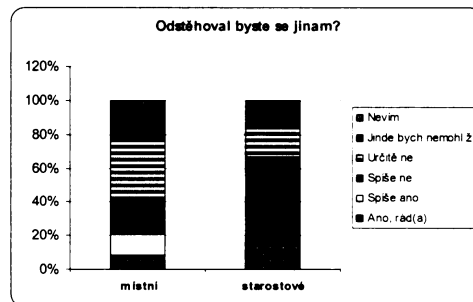
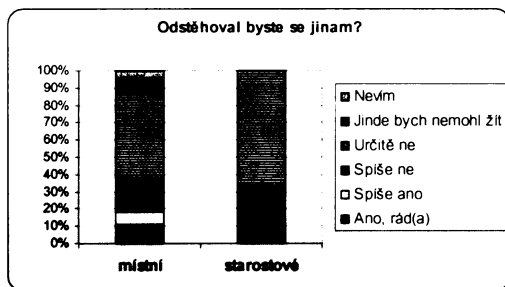

Kdybyste měl možnost, odstěhoval byste se jinam? – Šumava 1998 (graf č. 44, tabulka č. 51)
 V obou dotázaných skupinách relativně převážila odpověď, že *určitě ne* („M“ 50%, „S“ 4 ze 6), 10,8% místních obyvatel *by se rádo odstěhovalo (či chalupařilo) jinam (jinde)* a 9,1% místních obyvatel *by jinde nemohlo žít*.

Kdybyste měl možnost, odstěhoval byste se jinam? – Šumava 2003 (graf č. 45, tabulka č. 85)
 Mezi místními obyvateli byla relativně ve většině odpověď *určitě ne* (36,4%) následována odpovědí *spíše ne* (21,4%), mezi starosty relativně převážila odpověď *spíše ne* (3 ze 6) a poté byly na stejné úrovni odpovědi *určitě ne* a *jinde bych nemohl žít a ano, rád* (vždy 1 ze 6).

Graf č. 44: Odstěhoval byste se jinam? – Šumava 1998 ($N_{míst}=176$, $N_{star}=6$)

Graf č. 45: Odstěhoval byste se jinam? – Šumava 2003 ($N_{míst}=187$, $N_{star}=6$)

Jak jste hodnotil vznik národního parku v roce 1991? – Šumava 1998 (graf č. 46, tabulka č. 52)

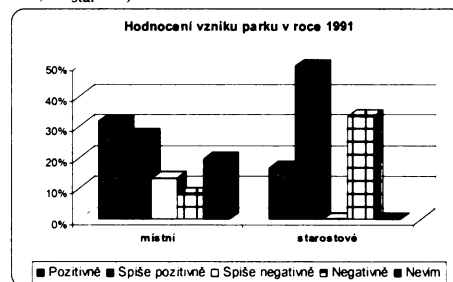
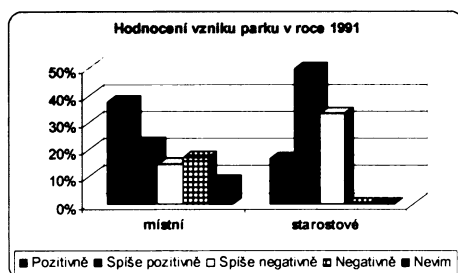
Relativní většina místních obyvatel hodnotila vznik národního parku v roce 1991 *pozitivně* (37,9%) a *spíše pozitivně* (22%), u starostů se objevovalo hodnocení *spíše pozitivní* (3 ze 6) a *spíše negativní* (2 ze 6).

Jak jste hodnotil vznik národního parku v roce 1991? – Šumava 2003 (graf č. 47, tabulka č. 86)

Relativní většina místních obyvatel hodnotila vznik národního parku v roce 1991 *pozitivně* (31,9%) a *spíše pozitivně* (27,1%), u starostů bylo hodnocení *spíše pozitivní* (3 ze 6) a *negativní* (2 ze 6).

Graf č. 46: Náзор na vznik NP Šumava – Šumava 1998 ($N_{míst}=177$, $N_{star}=6$)

Graf č. 47: Náзор na vznik NP Šumava – Šumava 2003 ($N_{míst}=188$, $N_{star}=6$)

Jak hodnotíte existenci národního parku dnes? – Šumava 1998 (graf č. 48, tabulka č. 53)

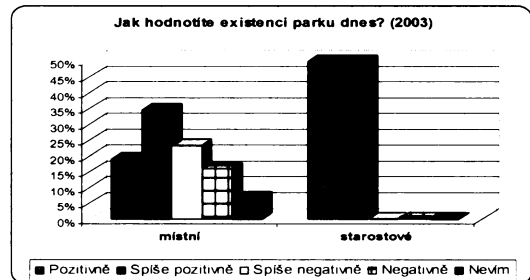
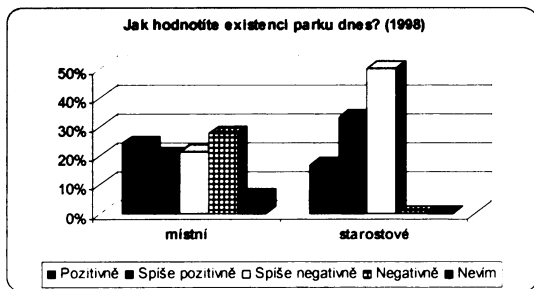
Mezi místními obyvateli bylo nejsilnější *negativní* hodnocení (27,7%) a poté *pozitivní* hodnocení (24,3%), mezi starosty bylo *spíše negativní* hodnocení (3 ze 6) a *spíše pozitivní* hodnocení (2 ze 6).

Jak hodnotíte existenci národního parku dnes? – Šumava 2003 (graf č. 49, tabulka č. 87)

Mezi místními relativně převládlo *spíše pozitivní* hodnocení (34,6%) a poté *spíše negativní* hodnocení (23,4%), mezi starosty byl názor *pozitivní* a *spíše pozitivní* vyrovnaný (3 ze 6).

Graf č. 48: Hodnocení existence parku – Šumava 1998 ($N_{\text{míst}}=177$, $N_{\text{star}}=6$)

Graf č. 49: Hodnocení existence parku – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Odpovědi na tyto dvě otázky (hodnocení vzniku národního parku a hodnocení jeho existence v době průzkumu) bylo dále testováno neparametrickým párovým testem (viz příloha č. 3). Bylo sledováno, jak mezi sebou odpovědi respondentů v jednotlivých otázkách souvisí (Spearmanův koeficient korelace) a jak se lišilo hodnocení parku v obou letech (Wilcoxonův test). V roce 1998 kromě místních obyvatel obce Horská Kvilda ($p = 0,57$) byla nalezena souvislost mezi hodnocením parku v obou letech ve všech ostatních obcích Spearmanovým koeficientem. Dle Wilcoxonova párového testu byly nalezeny rozdíly v hodnocení parku v obou letech (1991 a 1998) v obcích Borová Lada ($p = 0,006$), Modrava ($p = 0,028$) a Srní ($p = 0,0045$). Bližší analýzu uvádí tabulka č. 5.

Tabulka č. 5

Hodnocení národního parku	Borová Lada		Modrava		Srní	
	rok 1991 (N=45)	rok 1998 (N=45)	rok 1991 (N=16)	rok 1998 (N=16)	rok 1991 (N=51)	rok 1998 (N=51)
Pozitivně	35,5%	20%	43,8%	18,8%	41,2%	29,4%
Spíše pozitivně	31,1%	24,5%	12,5%	12,5%	21,6%	13,8%
Spíše negativně	11,1%	26,7%	18,8%	31,2%	15,7%	19,6%
Negativně	17,8%	22,2%	25%	37,5%	13,7%	29,4%
Nevím	4,5%	6,7%	0%	0%	7,8%	7,8%
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%

V roce 2003 byla kromě místních obyvatel obce Horská Kvilda ($p = 0,30$) a Srní ($p = 0,08$) nalezena souvislost mezi hodnocením parku v obou letech (1991 a 2003) ve všech ostatních

Tabulka č. 6

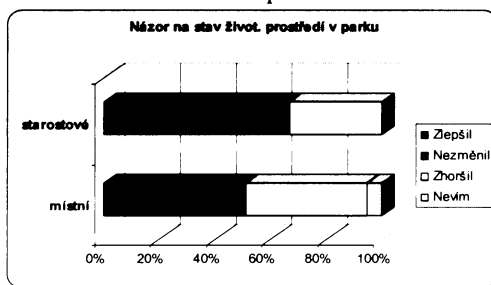
Hodnocení národního parku	Kvilda (N = 42)	
	rok 1991	rok 2003
Pozitivně	50,0%	26,2%
Spíše pozitivně	26,2%	35,7%
Spíše negativně	14,3%	23,8%
Negativně	4,8%	11,9%
Nevím	4,8%	2,4%
Celkem	100,0%	100,0%

obcích Spearmanovým koeficientem. Dle Wilcoxonova párového testu byly nalezeny rozdíly v hodnocení parku v obou letech v obci Kvilda ($p = 0,042$) – viz tabulka č. 6.

Stav životního prostředí na území parku se podle Vás... - Šumava 1998 (graf č. 50, tabulka č. 54)

Relativně nejvíce místních obyvatel se domnívalo, že se stav životního prostředí na území parku *zhoršil* (43,6%) a *nezměnil* (32,4%), zatímco podle starostů se stav životního prostředí *zlepšil* (4 ze 6) a poté *zhoršil* (2 ze 6). Testování předem předpokládaných vlastností četností prokázalo u odpovědi *zlepšil* významný rozdíl $/2,35 > z_a/$ na hladině 5% (starostové hodnotili stav životního prostředí výrazně pozitivněji), ale u odpovědi *zhoršil* rozdíl prokázán nebyl $/0,08 < z_a/$ - viz tabulka č. 192.

Graf č. 50: Názor na změnu stavu živ. prostředí – Šumava 1998 ($N_{míst}=179$, $N_{star}=6$)

Stav životního prostředí na území parku se podle Vás... (názor na změnu stavu životního prostředí) – Šumava 2003

a) v letech 1991 – 1998 (graf č. 51 a), tabulka č. 88 a)

Obě skupiny respondentů hodnotily stav životního prostředí na území parku v daném období relativně *pozitivně*, domnívaly se, že se stav *zlepšil* („M“ 34,8%, „S“ 3 ze 6). O zhoršení bylo přesvědčeno 28,3% místních a jeden starosta.

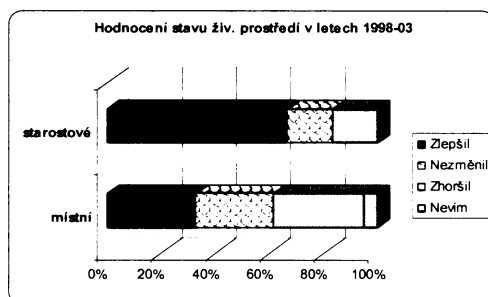
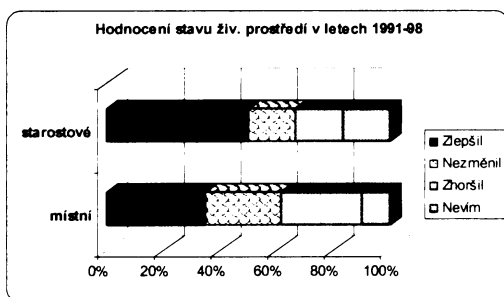
b) v letech 1998 – 2003 (graf č. 51 b), tabulka č. 88 a)

V odpovědích na tuto otázku byl u místních obyvatel v relativní převaze názor, že se stav *zhoršil* (33,2%) a poté *zlepšil* (32,6%), u starostů jednoznačně převážila odpověď, že stav životního prostředí se *zlepšil* (4 ze 6).

Tabulka č.88 b) a c) na přiloženém CD nabízí procentuální srovnání let 1998 a 2003, přičemž data za rok 2003 byla získána aritmetickým průměrem z rozdělených odpovědí (1991 – 1998 a 1998 – 2003).

Graf č. 51 a): Hodnocení stavu živ. prostředí v letech 1991 - 1998 – Šumava 2003 ($N_{míst}=187$, $N_{star}=6$)

Graf č. 51 b): Hodnocení stavu živ. prostředí v letech 1998 – 2003 – Šumava 2003 ($N_{míst}=187$, $N_{star}=6$)

Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému na území národního parku? – Šumava 1998 (graf č. 52, tabulka č. 55 a)

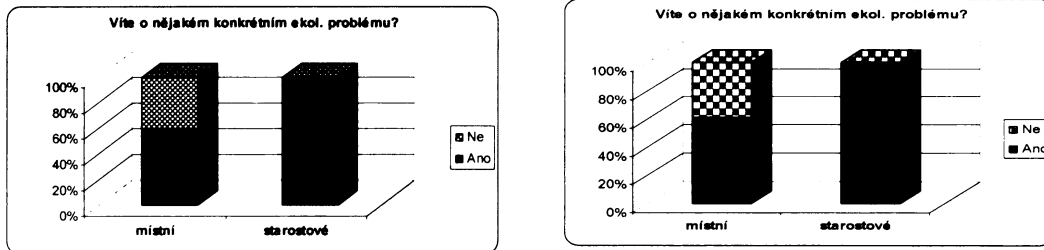
Obě dvě skupiny respondentů nejčastěji shodně odpovídaly, že znají nějaký ekologický problém („M“ 58,6%, „S“ 6 ze 6). Jmenované ekologické problémy místními obyvateli uvádí tabulka č. 14 c) (zejména kůrovec, stav lesů, odpadky), u starostů tabulka č. 55 b) a jednalo se zejména o kůrovce a otázky infrastruktury.

Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému na území národního parku? – Šumava 2003 (graf č. 53, tabulka č. 89 a)

Obě dvě skupiny respondentů shodně odpovídaly, že znají nějaký ekologický problém („M“ 61,2%, „S“ 6 ze 6). Nejčastěji jmenované ekologické problémy místními obyvateli uvádí tabulka č. 14 d) (kůrovec, těžba dřeva), u starostů tabulka č. 89 b), která uvádí v převaze kůrovce.

Graf č. 52: Znalost konkrétního ek. problému – Šumava 1998 ($N_{míst}=181, N_{star}=6$)

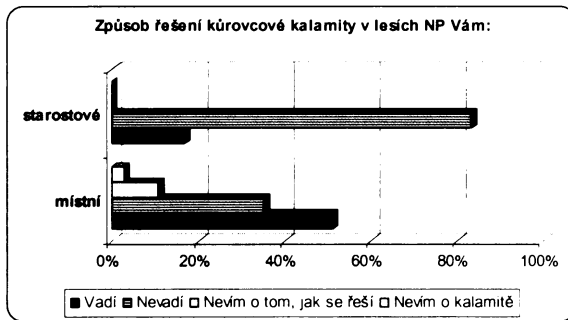
Graf č. 53: Znalost konkrétního ek. problému – Šumava 2003 ($N_{míst}=188, N_{star}=6$)

Názor na způsob řešení kůrovcové kalamity v lesích národního parku – Šumava 1998 (graf č. 54, tabulka č. 56)

Místním obyvatelům ve většině *vadil* způsob řešení kůrovcové kalamity (51,1%), zatímco starostům obcí *nevadil* (5 ze 6). Celkem 10,8% místních obyvatel uvedlo, že *neví o tom, jak se kalamita řeší* a 2,8% uvedla, že *neví o kalamitě*.

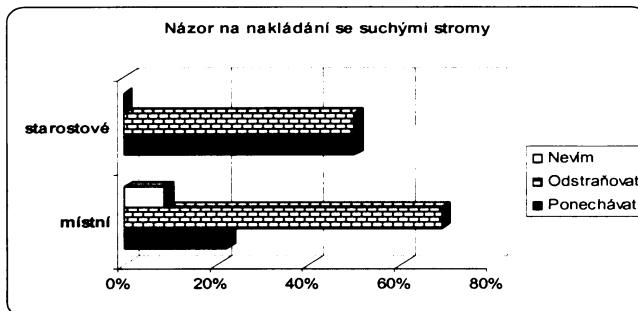
Graf č. 54: Názor na řešení kůrovcové kalamity – Šumava 1998 ($N_{míst}=176, N_{star}=6$)

Domníváte se, že by se suché stromy v prvních zónách národního parku měly... - Šumava 1998 (graf č. 55, tabulka č. 57)

Většina místních obyvatel by suché stromy *odstraňovala* (68,9%) a 22% by je *ponechávala*, zatímco u starostů byly tyto dvě odpovědi vyrovnané (3 ze 6).

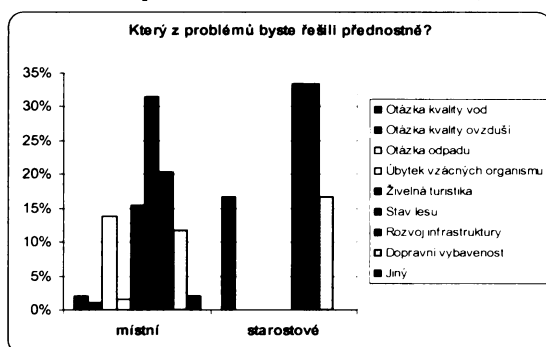
Graf č. 55: Názor na nakládání se suchými stromy – Šumava 1998 ($N_{míst}=180, N_{star}=6$)

Který z problémů na území parku byste řešil přednostně? – Šumava 2003 (graf č. 56, tabulka č. 90)

Místní obyvatelé by relativně nejvíce přednostně řešili *stav lesů* (31,6%), poté *rozvoj infrastruktury* (20,3%) a *otázku odpadů* (13,9%), starostové by řešili *stav lesů* a *rozvoj infrastruktury* přednostně (2 ze 6 v obou případech) a poté otázku *kvality vod* (1 ze 6) a *dopravní vybavenost* (1 ze 6).

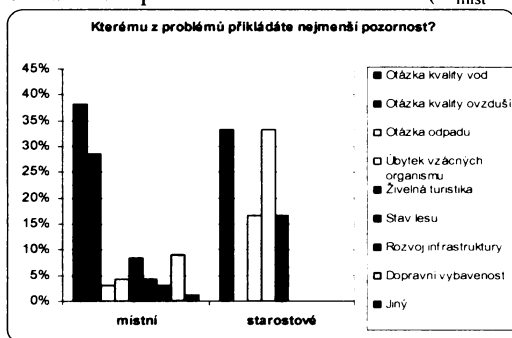
Graf č. 56: Názor na řešení problému – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=187$, $N_{\text{star}}=6$)

Kterému z problémů přikládáte nejmenší pozornost? – Šumava 2003 (graf č. 57, tabulka č. 91)

Místní obyvatelé přikládali nejmenší pozornost otázce *kvality vod* (38,2%) a otázce *kvality ovzduší* (28,5%), zatímco starostové rovnoměrně nejčastěji uváděli otázku *kvality vod* (2 ze 6) a *úbytek vzácných organismů* (2 ze 6). V odpovědi *úbytek vzácných organismů* byl nalezen na hladině 5% významný rozdíl mezi četností této odpovědi u starostů a četností odpovědi u místních ($2,17 > z_a$), kdy bylo potvrzeno, že starostové volili tuto odpověď významně častěji než místní obyvatelé. U ostatních odpovědí rozdíl nalezen nebyl (*kvalita vod* /- $0,18 < z_a$ /, *otázka odpadů* / $0,64 < z_a$ /, *živelná turistika* /- $0,04 < z_a$ /) – viz tabulka č. 229.

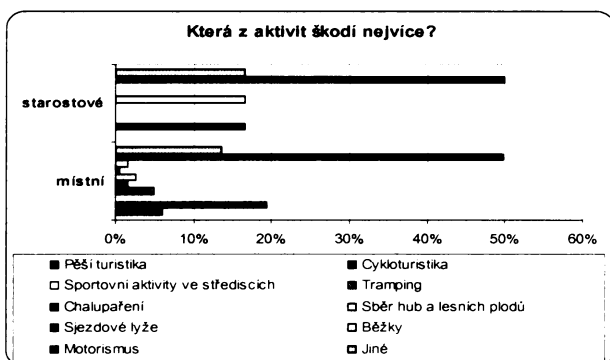
Graf č. 57: Názor na řešení problému – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=165$, $N_{\text{star}}=6$)

Která z uvedených aktivit škodí podle Vás přírodě v parku nejvíce? – Šumava 2003 (graf č. 58, tabulka č. 92)

Obě skupiny respondentů shodně uvedly jako nejškodlivější aktivitu pro přírodu v parku relativně nejvíce *motorismus* („M“ 49,7%, „S“ 3 ze 6), jako druhou nejškodlivější aktivitu pojmenovali místní *cykloturistiku* (19,5%) a starostové *cykloturistiku* a *sběr hub a lesních plodů* a možnost *jiné* (všechny tři možnosti 1 ze 6).

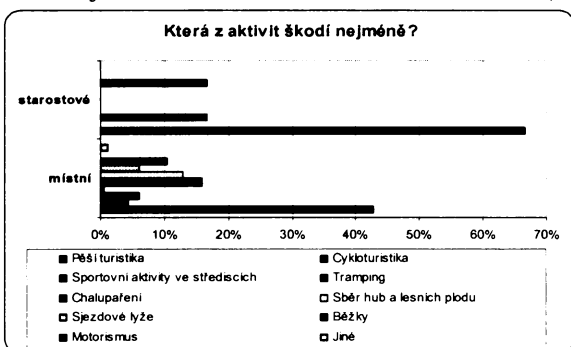
Graf č. 58: Názor na neškodlivější aktivitu – Šumava 2003 (N_{míst}=185, N_{star}=6)

Která z uvedených aktivit škodí podle Vás přírodě v parku nejméně? – Šumava 2003 (graf č. 59, tabulka č. 93)

Obě skupiny uvedly jako nejméně škodlivou aktivitu pro přírodu *pěší turistiku* („M“ 42,7%, „S“ 4 ze 6), následováno u místních *chalupařením* (15,9%) a *sběrem hub a lesních plodů* (12,8%), u starostů *sportovními aktivitami ve střediscích* a *běžkami* (1 ze 6 obě možnosti).

Graf č. 59: Názor na nejméně škodlivou aktivitu – Šumava 2003 (N_{míst}=164, N_{star}=6)

Myslíte si, že režim ochrany přírody v národním parku je.... – Šumava 1998 (graf č. 60, tabulka č. 58)

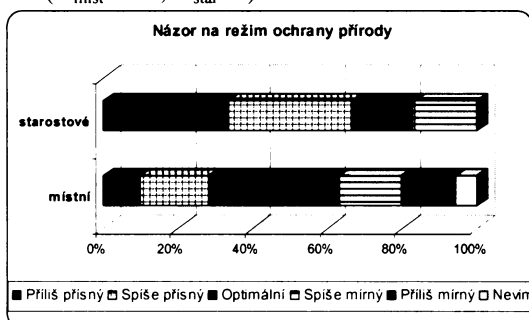
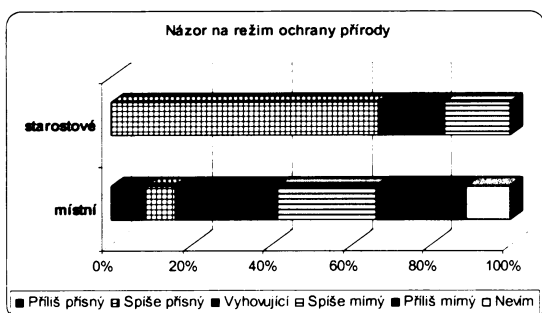
Relativní většina místních obyvatel uvedla, že režim ochrany přírody je *vyhovující* (25,4%) a poté *spíše mírný* (24,9%). Starostové se ve většině domnívali, že je režim *spíše přísný* (4 ze 6). Testováním předem předpokládaných vlastností četností byl prokázán rozdíl v odpovědi *spíše přísný*, kdy starostové uváděli tuto odpověď významně častěji /4,14 > z_a/ - viz tabulka č. 196.

Myslíte si, že režim ochrany přírody v národním parku je.... – Šumava 2003 (graf č. 61, tabulka č. 94)

Relativně nejvíce místních obyvatel uvedlo, že režim ochrany přírody je *optimální* (34,8%) a poté *spíše přísný* (18,5%). Starostové se ve většině domnívali, že je režim *spíše přísný* a *příliš přísný* (obě možnosti 2 ze 6).

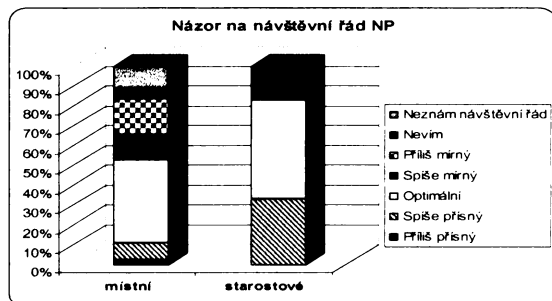
Graf č. 60: Názor na režim ochrany přírody – Šumava 1998 (N_{míst}=177, N_{star}=6)

Graf č. 61: Názor na režim ochrany přírody – Šumava 2003 (N_{míst}=184, N_{star}=6)

Názor na návštěvní řád Národního parku Šumava – Šumava 2003 (graf č. 62, tabulka č. 95)
Relativní většina respondentů z řad místních obyvatel se domnívala, že návštěvní řád parku je *optimální* (41,5%) a poté *příliš mírný* (17,6%), u starostů převážila odpověď *optimální* (3 ze 6) a *spíše přísný* (2 ze 6). O tom, že je návštěvní řád *příliš přísný* bylo přesvědčeno 2,7% místních obyvatel.

Graf č. 62: Názor na návštěvní řád – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Názor na vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů – Šumava 1998 (graf č. 63, tabulka č. 59)

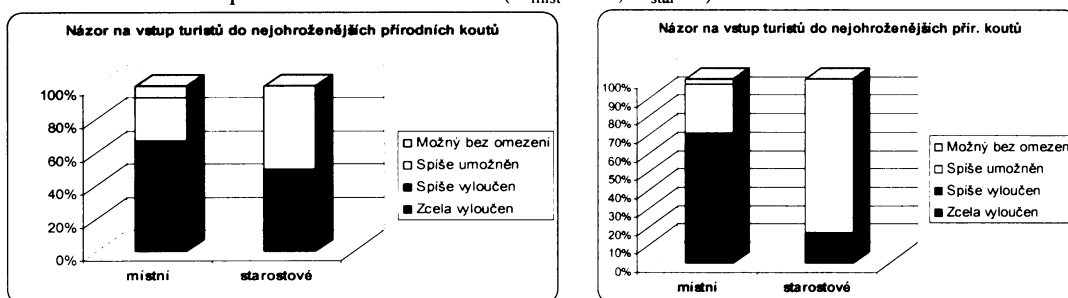
Zatímco místní obyvatelé byli převážně pro *zcela vyloučený* a *spíše vyloučený* vstup turistů do těchto míst (36,7%, 30,5%), starostové se vyslovili na jedné straně pro *spíše vyloučený* vstup (3 ze 6) a *spíše umožněný* (3 ze 6).

Názor na vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů – Šumava 2003 (graf č. 64, tabulka č. 96)

Místní obyvatelé se vyslovili pro *zcela vyloučený* a *spíše vyloučený* vstup turistů do těchto míst (43,3%, 27,3%), starostové se vyslovili převážně pro *spíše umožnění* vstupu turistů do nejhroženějších přírodních koutů (5 ze 6). Testováním předem předpokládaných vlastností četností byl prokázán rozdíl v odpovědi *spíše umožněn* $|2,52 > z_{\alpha}|$, kdy starostové volili tuto odpověď významně častěji, než místní obyvatelé na hladině významnosti 5% - viz tabulka č. 234.

Graf č. 63: Názor na vstup turistů – Šumava 1998 ($N_{\text{míst}}=177$, $N_{\text{star}}=6$)

Graf č. 64: Názor na vstup turistů – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=187$, $N_{\text{star}}=6$)

V případě regulovaného vstupu turistů do takových míst byste doporučoval – Šumava 1998 (graf č. 65, tabulka č. 60)

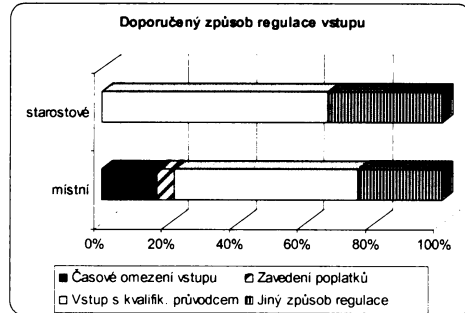
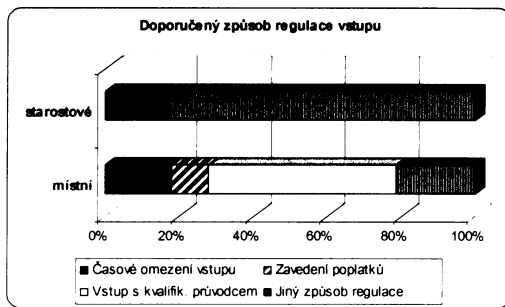
Místní obyvatelé převážně doporučovali *vstup s kvalifikovaným průvodcem* (50,6%), zatímco starostové volili *jiný způsob regulace* (5 ze 6), což byla kombinace uváděných možností. Testování předem předpokládaných vlastností četností prokázalo rozdíl v odpovědi *jiný způsob regulace* $|2,97 > z_{\alpha}|$, kdy tuto odpověď volili starostové častěji na 5% hladině významnosti – viz tabulka č. 198.

V případě regulovaného vstupu turistů do takových míst byste doporučoval – Šumava 2003 (graf č. 66, tabulka č. 97)

Místní obyvatelé převážně doporučovali *vstup s kvalifikovaným průvodcem* (54,2%), starostové volili převážně stejnou odpověď (4 ze 6), druhou možností v obou skupinách byla kombinace uváděných možností (odpověď *jiný způsob regulace*) – „M“ 24,6%, „S“ 2 ze 6.

Graf č. 65: Doporučená regulace vstupu – Šumava 1998 ($N_{míst}=168$, $N_{star}=6$)

Graf č. 66: Doporučená regulace vstupu – Šumava 2003 ($N_{míst}=179$, $N_{star}=6$)

Otevírání dalších hraničních přechodů by přírodě na území parku – Šumava 1998 (graf č. 67, tabulka č. 61)

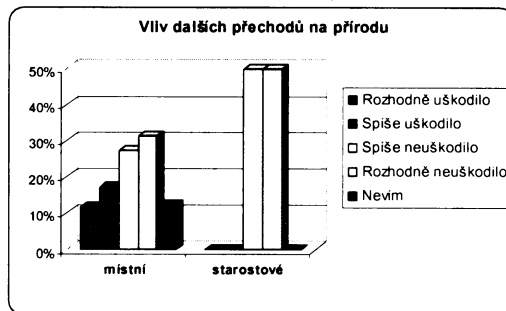
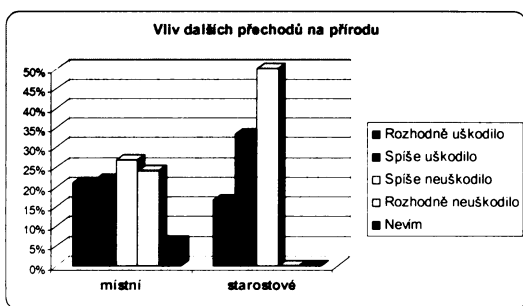
Obě skupiny respondentů shodně zvolily jako relativně nejčastější odpověď, že otevírání dalších přechodů by přírodě *spíše neuškodilo* („M“ 26,9%, „S“ 3 ze 6).

Otevírání dalších hraničních přechodů pro pěší by zdejší přírodě – Šumava 2003 (graf č. 68, tabulka č. 98)

Obě skupiny respondentů shodně relativně nejčastěji odpovídaly, že otevírání dalších přechodů by přírodě *rozhodně neuškodilo* („M“ 31,2%, „S“ 3 ze 6), přičemž u starostů byla na stejné úrovni odpověď *spíše neuškodilo* (3 ze 6) a u místních byla druhou nejčastější odpovědí stejná volba (27,4%). Celkem 11,8% místních obyvatel se domnívalo, že by otevření dalšího hraničního přechodu přírodě *rozhodně uškodilo*.

Graf č. 67: Názor na vliv hran. přechodů na přírodu – Šumava 1998 ($N_{míst}=175$, $N_{star}=6$)

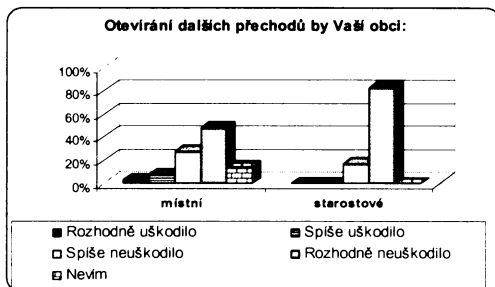
Graf č. 68: Názor na vliv hran. přechodů na přírodu – Šumava 2003 ($N_{míst}=186$, $N_{star}=6$)

Otevírání dalších hraničních přechodů pro pěší by Vaší obcí – Šumava 2003 (graf č. 69, tabulka č. 99)

V obou skupinách respondentů byla relativně většinou zvolena odpověď, že otevírání přechodů pro pěší by obci *rozhodně neuškodilo* („M“ 48,4%, „S“ 5 ze 6), následována byla opět v obou skupinách odpovědí *spíše neuškodilo* („M“ 27,5%, „S“ 1 ze 6).

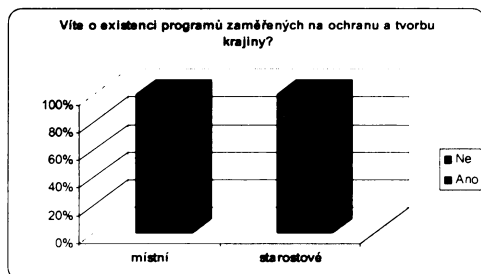
Graf č. 69: Vztah hran. přechodu a obce – Šumava 2003 ($N_{míst}=182$, $N_{star}=6$)

Víte o existenci programů zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny? – Šumava 1998 (graf č. 70, tabulka č. 62)

Většina místních obyvatel o existenci dotačních programů *nevěděla* (72,4%), zatímco 6 ze 6 starostů uvedlo opačnou odpověď.

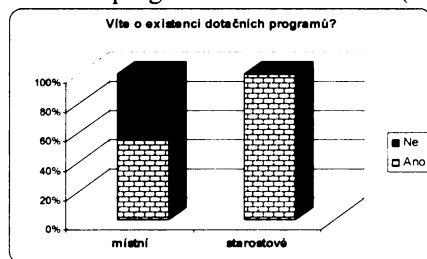
Graf č. 70: Znalost programů na ochranu a tvorbu krajiny – Šumava 1998 ($N_{\text{míst}}=181$, $N_{\text{star}}=6$)

Víte o existenci dotačních programů zaměřených na podporu obyvatel žijících v oblastech s omezeními vyplývajícími z režimu národního parku? – Šumava 2003 (graf č. 71, tabulka č. 100)

Obě skupiny respondentů odpověděly shodně, že o dotačních programech *vědí* („M“ 55,3%, „S“ 6 ze 6). Jelikož starostové zvolili všichni pouze jednu možnost odpovědi, nebylo možné použít testování předem předpokládaných vlastností četností.

Graf č. 71: Znalost dotačních programů – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Ovlivňuje Vás v běžném životě existence národního parku? – Šumava 1998 (graf č. 72, tabulka č. 63)

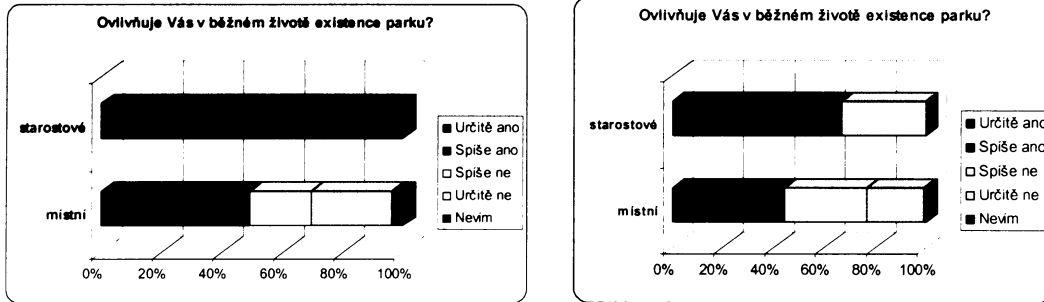
Místní odpověděli, že jsou ponejvíce *určitě ano* ovlivnění existencí parku (33,5%), poté *určitě ne* (26,8%). Starostové *spíše ano* (4 ze 6) a *určitě ano* (2 ze 6). V kategorii *spíše ano* byl nalezen významný rozdíl na hladině 5% / $2,66 > z_a$ / (starostové významně častěji volili tuto odpověď), ale v kategorii *určitě ano* rozdíl potvrzen nebyl /- $0,42 < z_a$ / - viz tabulka č. 201.

Ovlivňuje Vás v běžném životě existence národního parku? – Šumava 2003 (graf č. 73, tabulka č. 101)

Relativní většina místních obyvatel převážně odpověděla, že je existence národního parku *spíše neovlivňuje* v běžném životě (32,4%) a poté volili místní obyvatelé možnost, že *určitě ano* (25%). Starostové byli převážně *určitě ano* ovlivnění existencí parku (4 ze 6) a na druhém místě *určitě ne* (2 ze 6).

Graf č. 72: Názor na ovlivnění života parkem – Šumava 1998 ($N_{míst}=179$, $N_{star}=6$)

Graf č. 73: Názor na ovlivnění života parkem – Šumava 2003 ($N_{míst}=188$, $N_{star}=6$)

Jak toto ovlivnění hodnotíte? (odpovědi pouze těch, kteří na předchozí otázku odpověděli určitě a spíše ano) – Šumava 1998 (graf č. 74, tabulka č. 64)

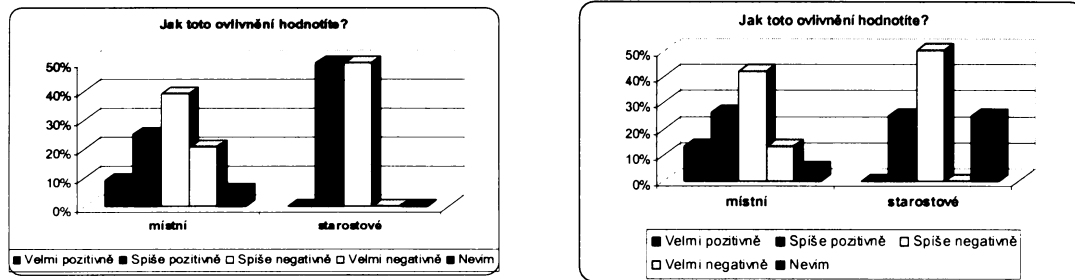
Místní hodnotili toto ovlivnění *spíše negativně* (39,1%) a poté *spíše pozitivně* (25,3%), starostové volili stejné odpovědi se stejným podílem (3 ze 6).

Jak toto ovlivnění hodnotíte? (odpovědi pouze těch, kteří na předchozí otázku odpověděli určitě a spíše ano) – Šumava 2003 (graf č. 75, tabulka č. 102)

Obě skupiny respondentů odpovídaly shodně, že vnímají ovlivnění života parkem *spíše negativně* („M“ 42,2%, „S“ 2 ze 4) a poté *spíše pozitivně* („M“ 26,5%) a *spíše pozitivně a nevím* („S“ 1 ze 4 v obou odpovědích). *Velmi negativně* hodnotilo ovlivnění běžného života existenci parku celkem 13,3% místních obyvatel.

Graf č. 74: Hodnocení ovlivnění života parkem – Šumava 1998 ($N_{míst}=87$, $N_{star}=6$)

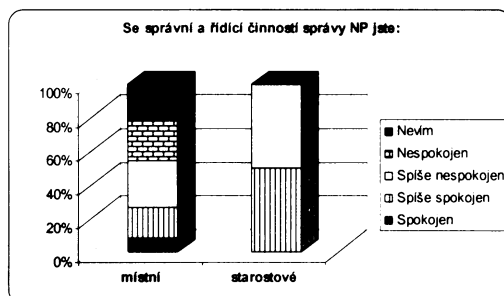
Graf č. 75: Hodnocení ovlivnění života parkem – Šumava 2003 ($N_{míst}=83$, $N_{star}=4$)

Se správní a řídicí činností Správy Národního parku Šumava jste... - Šumava 1998 (graf č. 76, tabulka č. 65)

Místní obyvatelé byli s činností správy *spíše nespokojeni* (27,9%) a poté *nespokojeni* (23,8%), starostové byli *spíše nespokojeni* (3 ze 6) a *spíše spokojeni* (3 ze 6). *Spokojeno* bylo pouze 8,7% místních obyvatel a žádný starosta.

Graf č. 76: Spokojenost se správou NP – Šumava 1998 ($N_{míst}=172$, $N_{star}=6$)

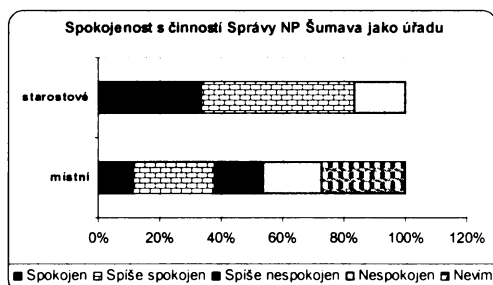

Jak jste spokojen s činností Správy Národního parku Šumava... - Šumava 2003 (graf č. 77 a) – c), tabulka č. 103)

a) jako úřadu

Relativní většina místních obyvatel *nevěděla*, jak činnost správy v tomto ohledu hodnotit (27,3%) a 26,7% bylo *spíše spokojeno*. Mezi starosty byli 3 ze 6 *spíše spokojeni* a 2 ze 6 byli *spokojeni*. *Nespokojeno* s činností správy jako úřadu bylo celkem 19,3% místních obyvatel a 1 starosta.

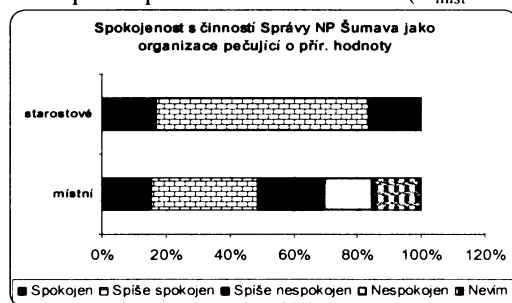
Graf č. 77 a) Spokojenost s úřadem – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=187$, $N_{\text{star}}=6$)

b) jako organizace pečující o přírodní hodnoty

Relativní většina respondentů z obou skupin uvedla, že je *spokojena* s činností správy jako organizace pečující o přírodní hodnoty („M“ 33,2%, „S“ 4 ze 6) a poté byli respondenti *spíše nespokojeni* („M“ 20,9%, „S“ 1 ze 6), přičemž u starostů byla na stejné úrovni odpověď *spokojen*.

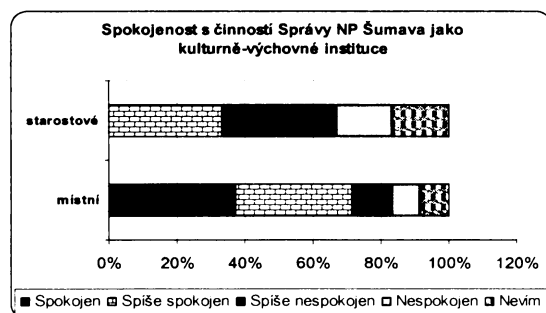
Graf č. 77 b): Spokojenost s péčí o přírodu – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=187$, $N_{\text{star}}=6$)

c) jako kulturně-výchovné instituce

Místní obyvatelé byli se správou v tomto ohledu *spokojeni* (37,1%) a *spíše spokojeni* (34,4%), starostové byli rovnoměrně *spíše spokojeni* a *spíše nespokojeni* (obě možnosti 2 ze 6).

Graf č. 77 c): Spokojenost s kulturně-vých. funkcí – Šumava 2003 ($N_{\text{míst}}=186$, $N_{\text{star}}=6$)

Nabídku pracovních příležitostí na území parku a v jeho zázemí hodnotíte? - Šumava 1998 (graf č. 78, tabulka č. 66)

Jako *velmi nedostatečnou* hodnotili místní obyvatelé nabídku pracovních příležitostí (68,5%) a jako *spíše nedostatečnou* ji hodnotili starostové (5 ze 6). Jako *velmi dobrá* byla nabídka

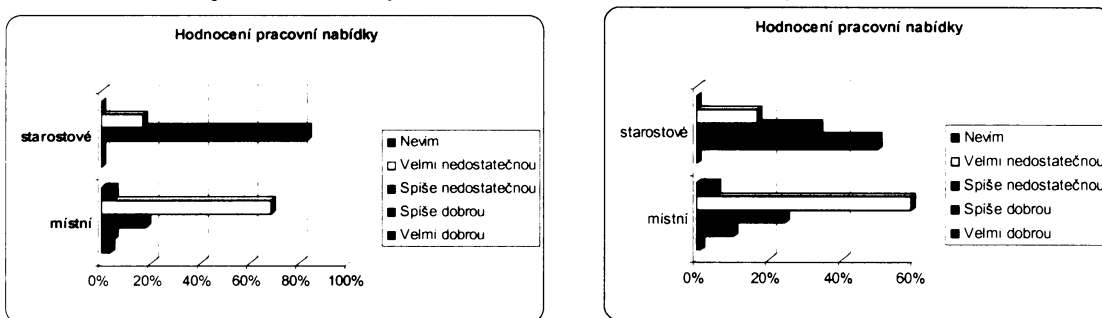
pracovních příležitostí hodnocena pouze u 3,4% místních obyvatel. Testování předem předpokládaných vlastností četností prokázalo významné rozdíly v obou hodnocených odpovědích (*spíše nedostatečná* /3,35 > z_{α} / a *velmi nedostatečná* /2,18 > z_{α} /), když starostové obě tyto odpovědi volili častěji než místní obyvatelé – viz tabulka č. 204.

Nabídku pracovních příležitostí na území parku a v jeho zázemí hodnotíte? – Šumava 2003 (graf č. 79, tabulka č. 104)

Jako *velmi nedostatečnou* hodnotili místní obyvatelé nabídku pracovních příležitostí (59%) a jako *spíše dobrou* ji hodnotili starostové (3 ze 6). *Spíše nedostatečně* ji vnímalo 24,5% místních obyvatel a 2 ze 6 starostů. Jako *velmi dobrá* byla nabídka pracovních příležitostí hodnocena pouze u 1,1% místních obyvatel. Testování předem předpokládaných vlastností četností prokázalo významné rozdíly v odpovědi *spíše dobrou* /2,34 > z_{α} /, kdy starostové volili tuto odpověď významně častěji na hladině významnosti 5% než místní obyvatelé – viz tabulka č. 242.

Graf č. 78: Hodnocení pracovní nabídky – Šumava 1998 (N_{míst}=178, N_{star}=6)

Graf č. 79: Hodnocení pracovní nabídky – Šumava 2003 (N_{míst}=188, N_{star}=6)

Přinesl, podle Vás, vznik parku nové pracovní příležitosti? – Šumava 1998 (graf č. 80, tabulka č. 67)

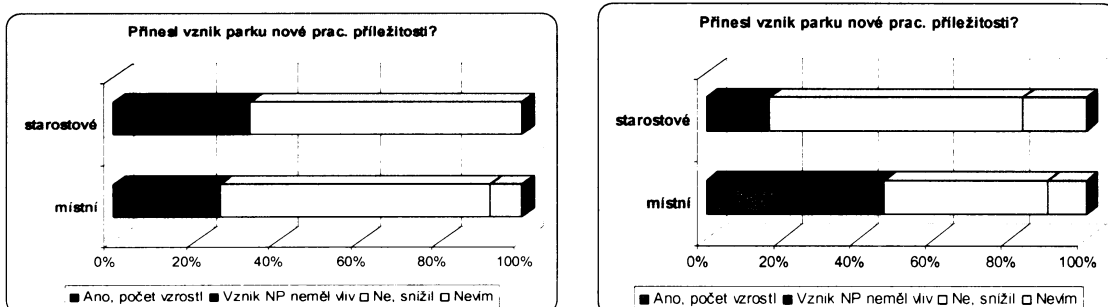
Obě dvě skupiny respondentů se shodly na tom, že se vznikem národního parku se počet pracovních příležitostí *snižil* („M“ 66,3%, „S“ 4 ze 6). O tom, že by vznik parku *neměl* na počet pracovních příležitostí *vliv*, byli přesvědčeni 2 starostové obcí.

Přinesl, podle Vás, vznik parku nové pracovní příležitosti? – Šumava 2003 (graf č. 81, tabulka č. 105)

Obě dvě skupiny respondentů se shodly na tom, že se vznikem národního parku se počet pracovních příležitostí *snižil* („M“ 43,1%, „S“ 4 ze 6). O tom, že by vznik parku *neměl* na počet pracovních příležitostí *vliv*, byl přesvědčen 1 starosta obcí a 27,1% místních obyvatel.

Graf č. 80: Přinesl park pracovní příležitosti? – Šumava 1998 (N_{míst}=178, N_{star}=6)

Graf č. 81: Přinesl park pracovní příležitosti? - Šumava 2003 (N_{míst}=188, N_{star}=6)

Máte Vy osobně nějaký přínos z cestovního ruchu v oblasti? – Šumava 1998 (graf č. 82, tabulka č. 68)

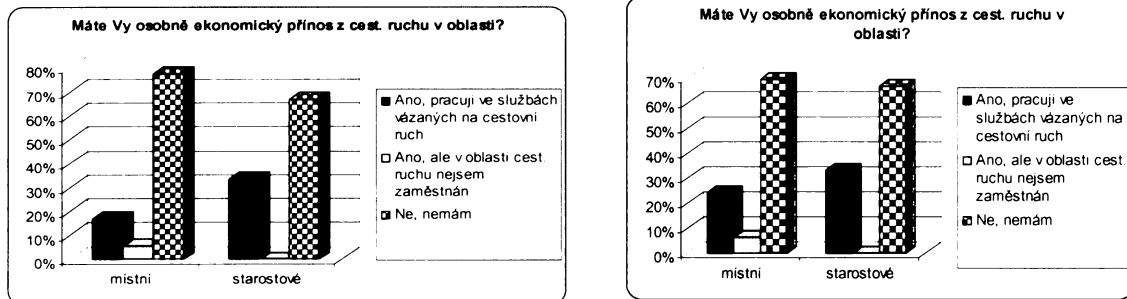
Většina respondentů v obou skupinách odpovídala, že *nená přínos z cestovního ruchu* v oblasti („M“ 77,5%, „S“ 4 ze 6). Celkem 2 starostové uvedli, že *mají přínos z cestovního ruchu, neboť pracují ve službách vázaných na cestovní ruch* a totéž uvedlo 16,9% místních obyvatel.

Máte Vy osobně nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v oblasti? – Šumava 2003
(graf č. 83, tabulka č. 106)

Většina respondentů v obou skupinách odpovídala, že *nemá přínos z cestovního ruchu* v oblasti („M“ 69,7%, „S“ 4 ze 6). Celkem 2 ze 6 starostů uvedli, že *mají přínos z cestovního ruchu, neboť pracují ve službách vázaných na cestovní ruch* a totéž uvedlo 23,9% místních obyvatel.

Graf č. 82: Máte ekonomický přínos z cest. ruchu – Šumava 1998 (N_{míst}=178, N_{star}=6)

Graf č. 83: Máte ekonomický přínos z cest. ruchu – Šumava 2003 (N_{míst}=188, N_{star}=6)

Názor na počet návštěvníků v oblasti v letech 1991 – 1995 – Šumava 1998 (graf č. 84 a), tabulka č. 69)

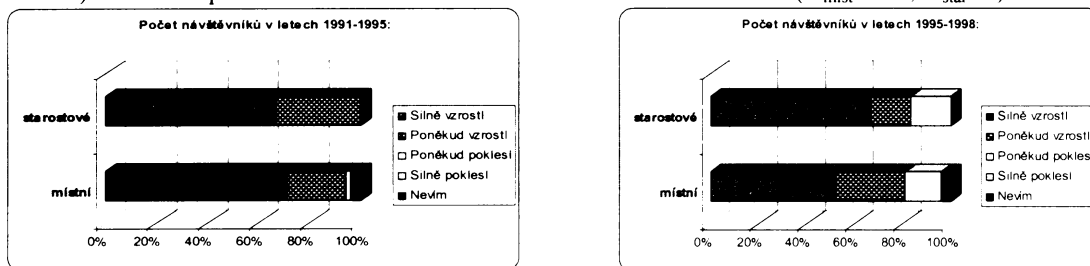
Obě skupiny respondentů měly ten názor, že v tomto časovém období počet návštěvníků v oblasti *silně vzrostl* („M“ 71,2%, „S“ 4 ze 6).

Názor na počet návštěvníků v oblasti v letech 1995 – 1998 – Šumava 1998 (graf č. 84 b), tabulka č. 69)

Obě skupiny respondentů měly ten názor, že v tomto časovém období počet návštěvníků v oblasti *silně vzrostl* („M“ 52,4%, „S“ 4 ze 6).

Graf č. 84 a): Názor na počet návštěvníků v letech 1991 - 95– Šumava 1998 (N_{míst}=177, N_{star}=6)

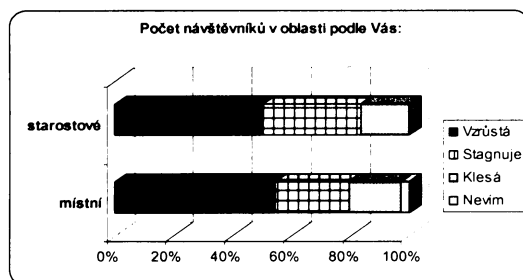
Graf č. 84 b): Názor na počet návštěvníků v letech 1995 – 98 – Šumava 1998 (N_{míst}=170, N_{star}=6)

Názor na počet návštěvníků v oblasti – Šumava 2003 (graf č. 85, tabulka č. 107)

Obě skupiny dotázaných se domnívaly, že počet návštěvníků v oblasti *vzrůstá* („M“ 54,3%, „S“ 3 ze 6) a poté *stagnuje* („M“ 25%, „S“ 2 ze 6). O tom, že by počet návštěvníků *klesal*, bylo přesvědčeno 17,6% místních a 1 starosta.

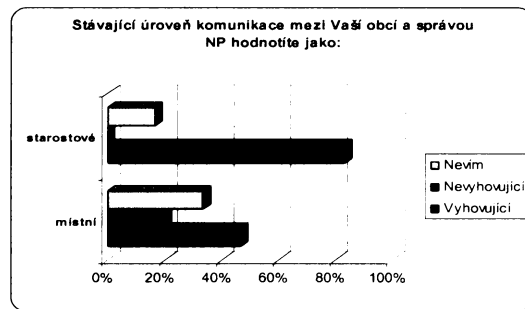
Graf č. 85: Názor na návštěvnost – Šumava 2003 (N_{míst}=188, N_{star}=6)

Názor na stávající úroveň komunikace mezi Správou NP Šumava a příslušnou obcí. – Šumava 2003 (graf č. 86, tabulka č. 108)

V obou dotázaných skupinách respondentů převažovalo hodnocení komunikace jako *vyhovující* („M“ 46,8%, „S“ 5 ze 6) a poté následovala odpověď *nevím* („M“ 33,5%, „S“ 1 ze 6).

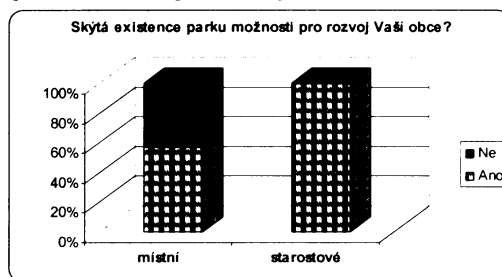
Graf č. 86: Hodnocení úrovně komunikace – Šumava 2003 (N_{míst}=188, N_{star}=6)

Skýtá existence parku příležitosti pro rozvoj obce? – Šumava 2003 (graf č. 87, tabulka č. 109)

Většina respondentů v obou skupinách byla toho názoru, že existence parku skýtá možnosti pro rozvoj obce („M“ 57,1%, „S“ 6 ze 6).

Graf č. 87: Skýtá park možnosti pro rozvoj? – Šumava 2003 (N_{míst}=156, N_{star}=6)

Názor na vliv přítomnosti turistů na výši životních nákladů v oblasti – Šumava 1998 (graf č. 88, tabulka č. 73)

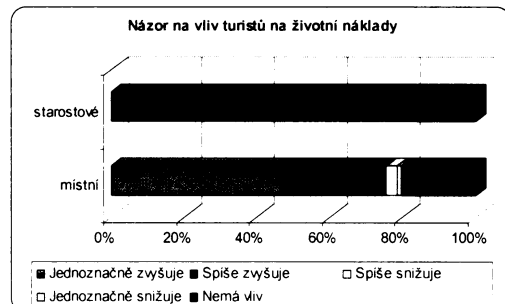
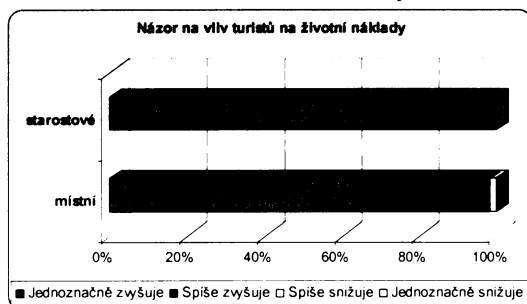
Obě skupiny respondentů shodně odpověděly, že přítomnost turistů zdejší životní náklady *jednoznačně zvyšuje* („M“ 65,7%, „S“ 4 ze 6), poté *spíše zvyšuje* („M“ 32,5%, „S“ 2 ze 6).

Názor na vliv přítomnosti turistů na výši životních nákladů v oblasti – Šumava 2003 (graf č. 89, tabulka č. 110)

Místní obyvatelé se převážně domnívali, že přítomnost turistů výši životních nákladů *jednoznačně zvyšuje* (47,6%) a *nemá vliv* (20,3%) a starostové uvedli, že *spíše zvyšuje* (5 ze 6) a *nemá vliv* (1 ze 6). Testování předem předpokládaných vlastností četností prokázalo významný rozdíl na hladině 5% v odpovědi *spíše zvyšuje* /2,44 > z_a/, kdy starostové volili tuto odpověď významně častěji než místní obyvatelé – viz tabulka č. 248.

Graf č. 88: Názor na vliv turistů na náklady – Šumava 1998 (N_{míst}=169, N_{star}=6)

Graf č. 89: Názor na vliv turistů na náklady – Šumava 2003 (N_{míst}=187, N_{star}=6)

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu na cestách? – Šumava 1998 (graf č. 90, tabulka č. 70)

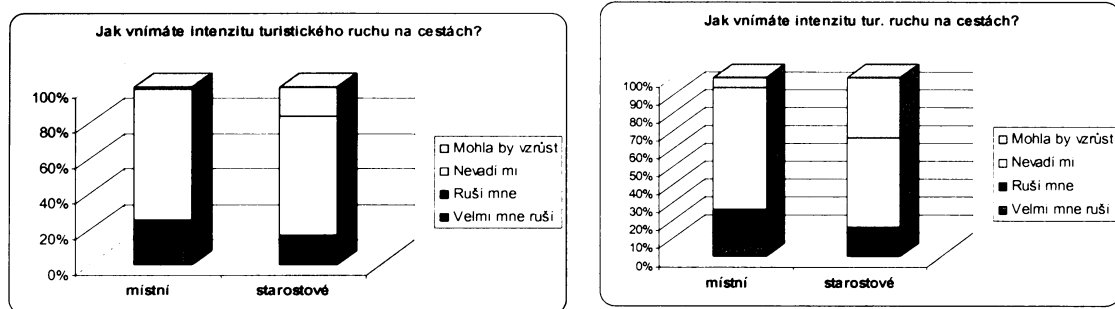
Oběma skupinám intenzita turistického ruchu *nevadila* („M“ 73,5%, „S“ 4 ze 6), jeden starosta a 1,2% místních odpovědělo, že by mohla dokonce *vzrůst*. Jako *velmi rušivou* vnímalo intenzitu turistického ruchu 10 % místních obyvatel.

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu na cestách? – Šumava 2003 (graf č. 91, tabulka č. 111)

Oběma skupinám intenzita turistického ruchu *nevadila* („M“ 68,4%, „S“ 3 ze 6), 2 ze 6 starostů a 5,3% místních odpovědělo, že by mohla *dokonce vzrůst*. Jako *velmi rušivou* vnímalo intenzitu turistického ruchu 7% místních obyvatel.

Graf č. 90: Vnímání tur. ruchu na cestách – Šumava 1998 (N_{míst}=170, N_{star}=6)

Graf č. 91: Vnímání tur. ruchu na cestách – Šumava 2003 (N_{míst}=187, N_{star}=6)

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu v okolí Vašeho bydliště? – Šumava 1998 (graf č. 92, tabulka č. 71)

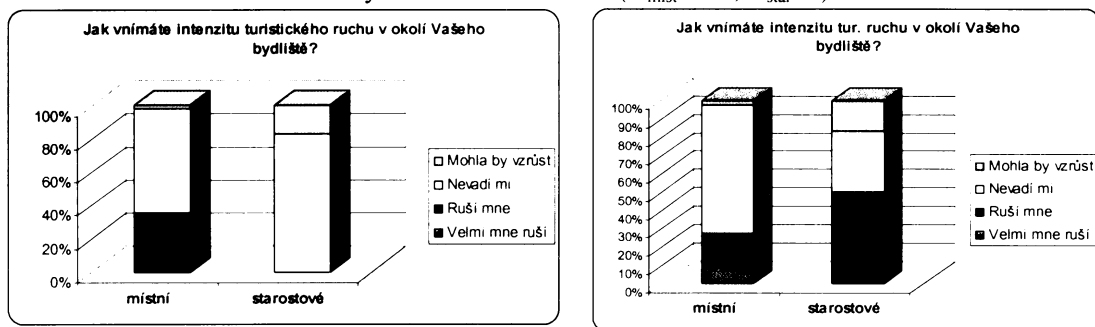
Oběma skupinám intenzita turistického ruchu *nevadila* („M“ 62,6%, „S“ 5 ze 6), jeden starosta a 2,2% místních odpovědělo, že by mohla dokonce *vzrůst*. Jako *velmi rušivou* vnímalo intenzitu turistického ruchu v okolí bydliště 14,5 % místních obyvatel.

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu v okolí Vašeho bydliště? – Šumava 2003 (graf č. 93, tabulka č. 112)

Místním obyvatelům intenzita turistického ruchu v okolí bydliště *nevadila* (69,7%), starostové uvedli, že je *ruší* (3 ze 6), 1 starosta a 2,7% místních odpovědělo, že by intenzita turistického ruchu mohla dokonce *vzrůst*. Jako *velmi rušivou* vnímalo intenzitu turistického ruchu v okolí bydliště 9,6 % místních obyvatel.

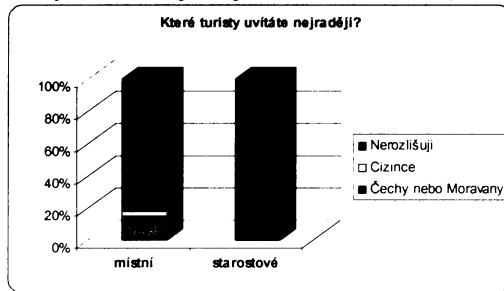
Graf č. 92: Vnímání tur. ruchu v okolí bydliště – Šumava 1998 (N_{míst}=179, N_{star}=6)

Graf č. 93: Vnímání tur. ruchu v okolí bydliště – Šumava 2003 (N_{míst}=188, N_{star}=6)

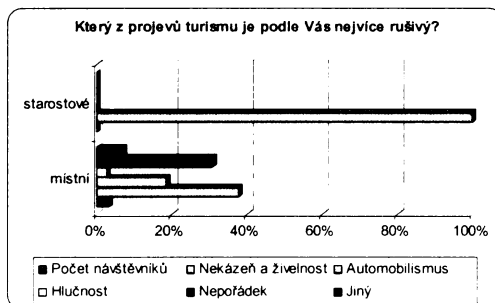
Které turisty uvítáte nejraději? – Šumava 1998 (graf č. 94, tabulka č. 72)

Naprostá většina z obou skupin respondentů odpověděla, že v národnostech turistů *nerozlišuje* („M“ 82,2%, „S“ 6 ze 6). Z místních obyvatel se 2,8% vyslovila pro *cizince*.

Graf č. 94: Které turisty uvítáte nejraději? – Šumava 1998 ($N_{\text{mist}}=180$, $N_{\text{star}}=6$)

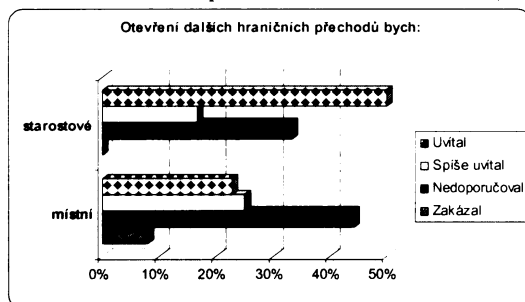
Který z projevů turismu je podle Vás nejvíce rušivý? – Šumava 2003 (graf č. 95, tabulka č. 113)

Obě skupiny respondentů zvolily jednu nejčastější odpověď – *nekázeň a živelnost turistů* („M“ 37,8%, „S“ 6 ze 6), jako druhá škodlivá aktivita byl místními obyvateli označen *nepořádek* (30,9%) a poté *automobilismus* (18,6%).

Graf č. 95: Náзор na nejrušivější projev turistiky ($N_{\text{mist}}=188$, $N_{\text{star}}=6$)

Náзор na otevírání dalších hraničních přechodů v centrální části parku – Šumava 1998 (graf č. 96, tabulka č. 74)

Relativní většina (44,3%) místních obyvatel by další přechody *nedoporučovala*, poté *spíše uvítala* (25%), zatímco 3 ze 6 starostů by další přechody *uvítali* a dva by je *nedoporučovali*.

Graf č. 96: Náзор na otevření dalších přechodů – Šumava 1998 ($N_{\text{mist}}=176$, $N_{\text{star}}=6$)

7.3.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů místních obyvatel a starostů obcí na Šumavě v letech 1998 a 2003

Z testování předem předpokládaných vlastností četností při srovnávání postojů a názorů **místních obyvatel a starostů příslušných obcí na Šumavě v letech 1998 a 2003** (viz CD – příloha č. 5) bylo jednoznačně statisticky potvrzeno těchto deset závěrů:

- 📖 V roce 1998 bylo mezi dotázanými šumavskými starosty zaznamenáno více duševně pracujících, nežli mezi vzorkem dotázaných místních obyvatel.

- 📖 Dotázaní starostové obcí na Šumavě v roce 1998 se domnívali více než místní obyvatelé, že se stav životního prostředí na území NP Šumava za poslední roky zlepšil. *Reakce starostů koresponduje s následující otázkou.*
- 📖 V roce 1998 uváděli dotázaní starostové na Šumavě častěji než místní obyvatelé, že problémem, kterému je třeba přikládat nejmenší pozornost na území NP Šumava, je úbytek vzácných organismů. *Je třeba více informovat představitele místních samospráv o vzácných organismech na území NP Šumava a změnách v jejich populacích, stupni ohrožení, a zejména o koncepci druhové ochrany.*
- 📖 Dotázaní starostové v roce 1998 vnímali režim ochrany přírody na území NP Šumava oproti názorům místních obyvatel více jako spíše přísný. *Diskuse viz kapitola 8.1.2.*
- 📖 V roce 1998 starostové obcí více než místní obyvatelé volili možnost jiného způsobu regulace vstupu turistů do nejohroženějších částí NP Šumava, který představoval kombinaci možností vstupu s průvodcem, poplatků a časového omezení.
- 📖 V roce 1998 se dotázaní starostové obcí více než místní obyvatelé cítili ovlivněni v běžném životě existencí NP Šumava. *Starostové vnímali určitá omezení ze strany Správy NP Podyjí vůči obcím - viz diskuse v kapitole 8.1.2.*
- 📖 Nabídka pracovních příležitostí na území NP Šumava byla v roce 1998 dotázanými starosty obcí oproti místním obyvatelům hodnocena více jako nedostatečná – viz diskuse v kapitole 8.1.2.
- 📖 V roce 2003 vnímali starostové obcí proti názoru místních obyvatel nabídku pracovních příležitostí na území NP Šumava častěji jako spíše dobrou. *Někteří starostové sami byli zapojeni do podnikání v cestovním ruchu, celkově se patrně změnila struktura nabídky práce.*
- 📖 Starostové obcí v roce 2003 se více než místní obyvatelé příslušných obcí vyslovili pro umožnění vstupu turistů do nejohroženějších částí NP Šumava. *Snaha o komercializaci šumavské přírody může souviset s debatami o otevření hraničního přechodu pro pěší na Modrém sloupu.*
- 📖 V roce 2003 se starostové více než místní obyvatelé domnívali, že přítomnost turistů spíše zvyšuje životní náklady místních obyvatel v NP Šumava. *Místní obyvatelé v relativní většině také zastávali tento názor, ovšem starostové výrazněji.*

7.4 Názorové spektrum místních obyvatel a starostů obcí v Podyjí v roce 2000

Grafy jsou uváděny v procentuálních hodnotách i přes velmi nízký počet starostů, proto je nutné brát jejich vypovídací hodnotu jako orientační, sloužící zejména k lepší vizualizaci výsledků. Výsledky jsou uvedeny v příloze č. 3 (tabulky č. 114 – 148) a výsledky testování předem předpokládaných vlastností četností jsou v příloze č. 5 (tabulky č. 252 – 286), které jsou kompletně uvedeny na přiloženém CD. Výsledky testování předem předpokládaných vlastností četností neuvádím u každé otázky, pokud nebyl statisticky prokázán rozdíl. Pokud byl rozdíl prokázán, výsledky zde v textu uvádím a dále je diskutuji v kapitole 8.1.

Věk (graf č. 97, tabulka č. 114)

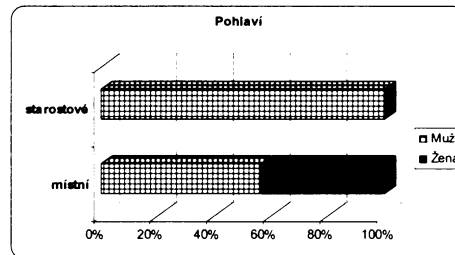
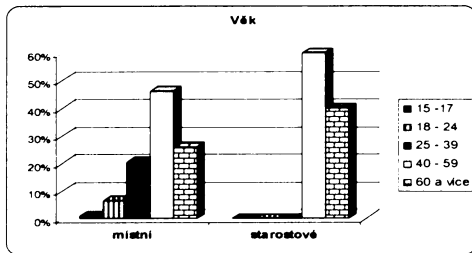
Mezi oběma skupinami dotázaných byla nejvíce zastoupena věková kategorie *40 – 59 let* („M“ 46,3%, „S“ 3 z 5), druhou nejčastěji zastoupenou věkovou skupinou byla skupina *60 let a více*, a to v obou vzorcích respondentů („M“ 25,9%, „S“ 2 z 5). Třetí skupinou byli mezi místními obyvateli respondenti ve věku *25 – 39 let* (20,4%).

Pohlaví (graf č. 98, tabulka č. 115)

Mezi místními obyvateli i starosty shodných obcí převažovali *muži* („M“ 56,5%, „S“ 5 z 5).

Graf č. 97: Věkové zastoupení respondentů – Podyjí 2000 ($N_{\text{míst}}=108$, $N_{\text{star}}=5$)

Graf č. 98: Pohlaví respondentů – Podyjí 2000 ($N_{\text{míst}}=108$, $N_{\text{star}}=5$)

Sociální zařazení (graf č. 99, tabulka č. 116)

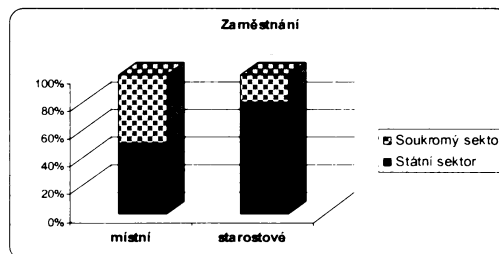
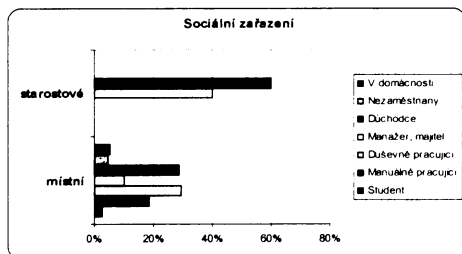
Ve skupině místních obyvatel bylo relativně nejvíce *duševně pracujících* (29,6%), mezi starosty *důchodců* (3 z 5). Druhou skupinou byli mezi místními *důchodci* (28,7%) a mezi starosty *manažer, majitel* (2 z 5).

Zaměstnání (graf č. 100, tabulka č. 117)

Převážná většina místních obyvatel i starostů pracuje ve *státním sektoru* („M“ 50,9%, „S“ 4 z 5).

Graf č. 99: Sociální zařazení – Podyjí 2000 ($N_{\text{míst}}=108$, $N_{\text{star}}=5$)

Graf č. 100: Zaměstnání respondentů – Podyjí 2000 ($N_{\text{míst}}=55$, $N_{\text{star}}=5$)

Vzdělání (graf č. 101, tabulka č. 118)

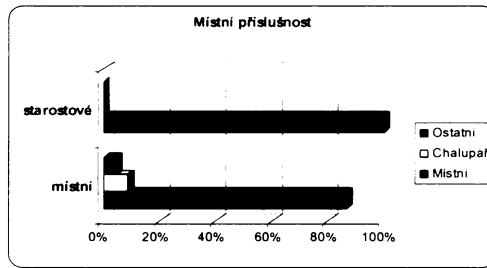
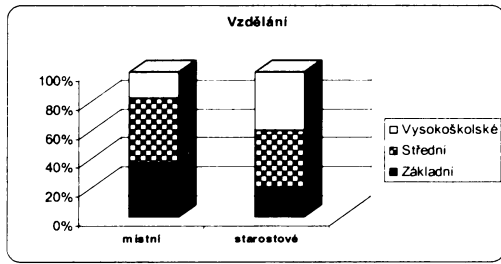
Mezi místními obyvateli relativně převažovali respondenti se *středoškolským* vzděláním (44,3%), u starostů byli vyrovnáni *středoškoláci* a *vysokoškoláci* (2 z 5). U místních byla druhou skupinou skupina respondentů se *základním* vzděláním (37,7%).

Místní příslušnost (graf č. 102, tabulka č. 119)

V obou dotázaných skupinách převažovala kategorie *místních* obyvatel („M“ 86,8%, „S“ 5 z 5). Mezi dotázanými místními obyvateli bylo 8,8% *chalupářů* a 4,4% patřilo do kategorie *ostatní*.

Graf č. 101: Vzdělání respondentů – Podyjí 2000 ($N_{míst}=106$, $N_{star}=5$)

Graf č. 102: Místní příslušnost respondentů – Podyjí 2000 ($N_{míst}=114$, $N_{star}=5$)

Bydlíte zde od narození? (odpovědi pouze „místních“ obyvatel) (graf č. 103, tabulka č. 120)

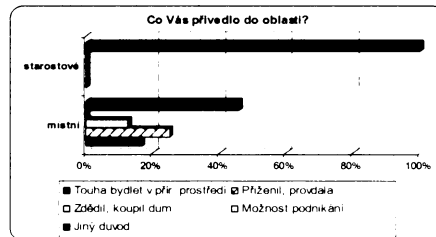
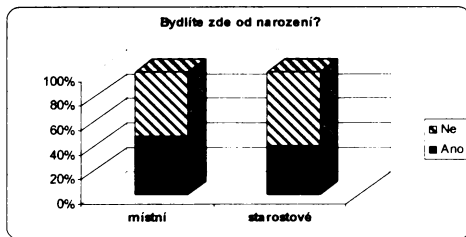
Na otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří měli v obci trvalé bydliště. V obou skupinách převažovala odpověď, že zde od narození nebydlí („M“ 52,6%, „S“ 3 z 5).

Co Vás přivedlo do této oblasti? (odpovědi pouze od těch místních, kteří tu nebydlí od narození) (graf č. 104, tabulka č. 121 a)

V obou skupinách byla v převaze odpověď *jiný důvod*, nežli byly uváděné možnosti („M“ 45,8%, „S“ 3 ze 3). Ve skupině místních obyvatel byl druhým nejčastějším důvodem *příženil/provdala* (25%) a poté *touha bydlet v přírodním prostředí* (16,7%). Nejčastěji uváděné *jiné důvody* u místních obyvatel jsou uvedeny v tabulce č. 8 b) (bližší popis viz kapitola 7.1), důvody u starostů jsou v tabulce č. 121 b) v Příloze č. 2 a jednalo se o služební povinnosti, osídlování pohraničí či příhod za příbuznými.

Graf č. 103: Bydlíte zde od narození? – Podyjí 2000 ($N_{míst}=97$, $N_{star}=5$)

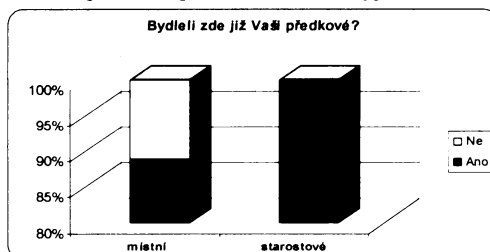
Graf č. 104: Důvod přistěhování - Podyjí 2000 ($N_{míst}=48$, $N_{star}=3$)

Bydleli zde již Vaši předkové? (odpovědi filtrovány jen u těch místních, kteří zde bydlí od narození) (graf č. 105, tabulka č. 122)

U skupiny místních převážila odpověď *ano* („M“ 88,9%), dva ze dvou starostů, kteří zde bydleli od narození odpověděli, že zde bydleli již jejich předci („S“ 2 ze 2).

Graf č. 105: Bydleli zde již Vaši předkové? – Podyjí 2000 ($N_{míst}=45$, $N_{star}=2$)

Cítíte se v Podyjí doma? (graf č. 106, tabulka č. 123)

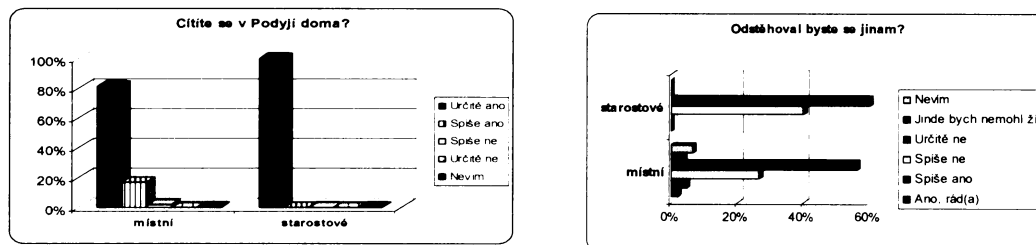
V obou skupinách převážila jednoznačně odpověď *určitě ano* („M“ 81,1%, „S“ 5 z 5), následována u místních odpovědí *spíše ano* (17%).

Kdybyste měl možnost, odstěhoval byste se jinam? (graf č. 107, tabulka č. 124)

V obou skupinách respondentů převážila odpověď *určitě ne* („M“ 56,2%, „S“ 3 z 5), následována odpovědí *spíše ne* („M“ 26,7%, „S“ 2 z 5). *Rádo by se stěhovalo* jen 1,9% místních obyvatel, *jinde by nemohlo žít* 3,8% místních obyvatel.

Graf č. 106: Cítíte se v Podyjí doma? ($N_{míst}=106$, $N_{star}=5$)

Graf č. 107: Odstěhoval byste se jinam? – Podyjí 2000 ($N_{míst}=105$, $N_{star}=5$)

Jak jste hodnotil vznik národního parku v roce 1991? (graf č. 108, tabulka č. 125)

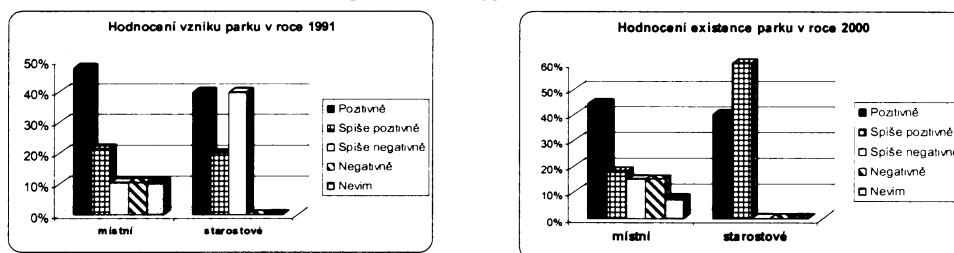
Relativně nejvíce místních obyvatel hodnotilo vznik národního parku v roce 1991 *pozitivně* (47,7%) a poté *spíše pozitivně* (21,5%), starostové hodnotili vznik parku *pozitivně* a *spíše negativně* (obě odpovědi 2 z 5). Negativně byl vznik parku hodnocen 10,3% místních obyvatel.

Jak hodnotíte existenci národního parku dnes? (2000) (graf č. 109, tabulka č. 126)

Místní obyvatelé hodnotili existenci parku po devíti letech relativně nejvíce *pozitivně* (44,3%) a poté *spíše pozitivně* (17,9%), mezi starosty byl názor *spíše pozitivní* (3 z 5) a *pozitivní* (2 z 5). *Negativně* hodnotilo existenci parku 15,1% místních obyvatel.

Graf č. 108: Hodnocení vzniku parku – Podyjí 2000 ($N_{míst}=107$, $N_{star}=5$)

Graf č. 109: Hodnocení existence parku – Podyjí 2000 ($N_{míst}=106$, $N_{star}=5$)

Odpovědi na tyto dvě otázky (hodnocení vzniku národního parku a hodnocení jeho existence v době průzkumu) byly dále testovány neparametrickým párovým testem (viz Metodika). Bylo sledováno, jak mezi sebou odpovědi respondentů v jednotlivých otázkách souvisejí (Spearmanův koeficient korelace) a jak se lišilo hodnocení parku v obou letech (Wilcoxonův test). Kromě místních obyvatel obce Lukov ($p = 0,11$) byla nalezena souvislost mezi hodnocením parku v obou letech ve všech ostatních obcích Spearmanovým koeficientem. Dle Wilcoxonova párového testu nebyly nalezeny rozdíly v hodnocení parku v obou letech v žádné obci, v Čížově bylo dokonce hodnocení v obou letech shodné – viz příloha č. 3.

Stav životního prostředí na území parku se podle Vás... (názor na změnu stavu životního prostředí) (graf č. 110, tabulka č. 127)

Obě dvě skupiny respondentů uvedly, že se stav životního prostředí na území parku za poslední roky *nezměnil* („M“ 39,8%, „S“ 4 z 5). Místní obyvatelé na druhém místě uvedli, že se stav *zhoršil* (26,9%) a starostové se domnívali, že se stav *zlepšil* (1 z 5).

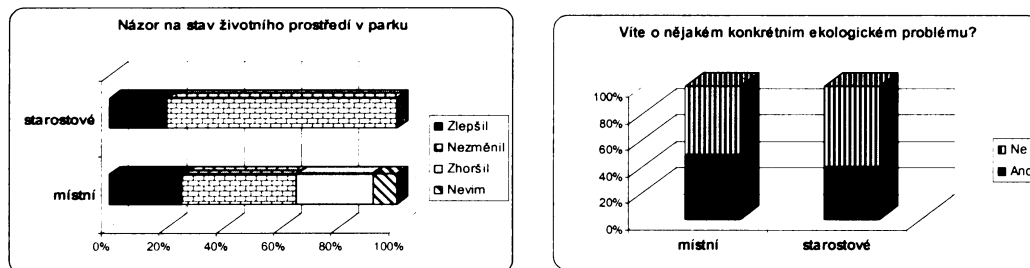
Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému na území národního parku? (graf č. 111, tabulka č. 128 a)

Obě dvě skupiny respondentů shodně odpovídaly, že neznají konkrétní ekologický problém („M“ 51,4%, „S“ 3 z 5). Nejčastěji jmenované ekologické problémy místními obyvateli uvádí

tabulka č. 14 e) (bližší popis viz kapitola 7.1), u starostů tabulka č. 128 b) v příloze č. 2 (pouze zástupce Vranova nad Dyjí, který uvedl zejména otázky infrastruktury).

Graf č. 110: Názor na změnu stavu živ. prostředí – Podyjí 2000 ($N_{míst}=108$, $N_{star}=5$)

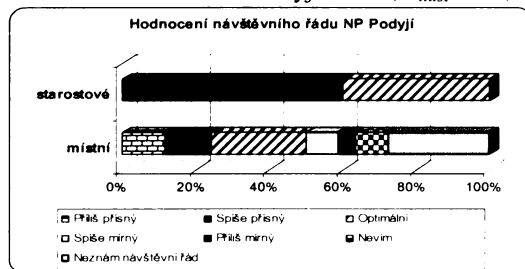
Graf č. 111: Znalost ekolog. problému – Podyjí 2000 ($N_{míst}=109$, $N_{star}=5$)

Názor na návštěvní řád Národního parku Podyjí (graf č. 112, tabulka č. 129)

Relativně nejvíce místních obyvatel uvedlo, že řád *nezná* (27,9%), pak nejčastěji hodnotili místní návštěvní řád parku jako *optimální* (26%). Starostové vnímali návštěvní řád parku jako *spíše přísný* (3 z 5) a potom jako *optimální* (2 z 5). Testování prokázalo rozdíl mezi četnostmi odpovědí starostů a místních obyvatel v kategorii odpovědi *spíše přísný* / $2,23 > z_{\alpha}$ /, kdy starostové volili tuto odpověď na hladině významnosti 5% výrazně častěji nežli místní obyvatelé – viz tabulka č. 267.

Graf č. 112: Názor na návštěvní řád – Podyjí 2000 ($N_{míst}=104$, $N_{star}=5$)

Názor na vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů (graf č. 113, tabulka č. 130)

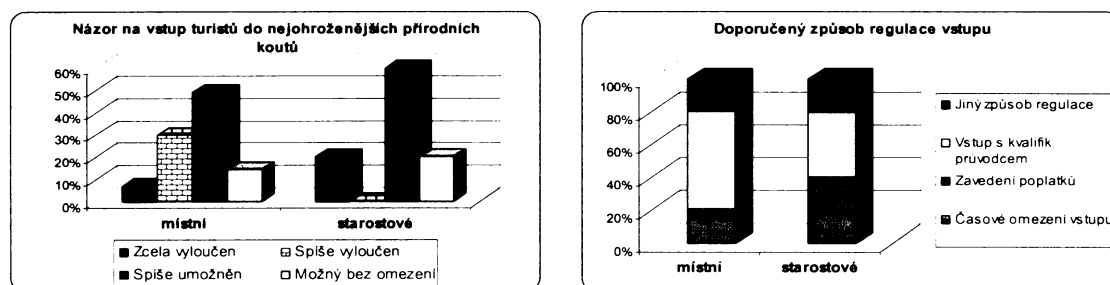
Obě dvě skupiny respondentů uvedly, že vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů by měl být *spíše umožněn* („M“ 49%, „S“ 3 z 5). Místní obyvatelé se dále domnívali, že by vstup měl být *spíše vyloučen* (29,8%) a starostové, že by měl být *zcela vyloučen* (1 z 5).

V případě regulovaného vstupu turistů do takových míst byste doporučoval: (graf č. 114, tabulka č. 131)

Místní obyvatelé převážně doporučovali vstup *s kvalifikovaným průvodcem* (60%), starostové volili převážně tutéž odpověď a na stejné úrovni volili *časové omezení vstupu* (2 z 5). Druhou možností u místních byla kombinace uváděných možností (odpověď *jiný způsob regulace*) 18,9%, která mezi starosty byla zvolena u 1 z 5.

Graf č. 113: Názor na vstup turistů – Podyjí 2000 ($N_{míst}=104$, $N_{star}=5$)

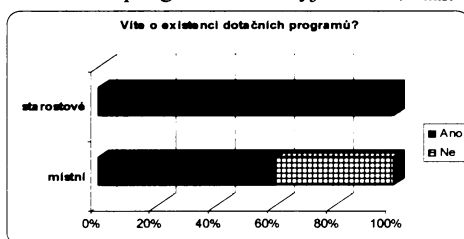
Graf č. 114: Doporučená regulace vstupu – Podyjí 2000 ($N_{míst}=95$, $N_{star}=5$)

Víte o existenci programů zaměřených na podporu udržitelného rozvoje obcí... (graf č. 115, tabulka č. 132)

Většina respondentů z obou skupin uvedla, že ví o existenci takových programů („M“ 59,6%, „S“ 5 z 5).

Graf č. 115: Znalost dotačních programů – Podyjí 2000 ($N_{míst}=109$, $N_{star}=5$)

Ovlivňuje Vás v běžném životě existence národního parku? (graf č. 116, tabulka č. 133)

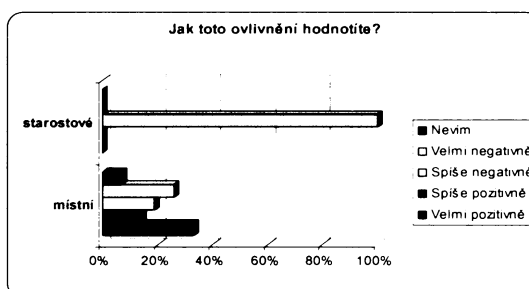
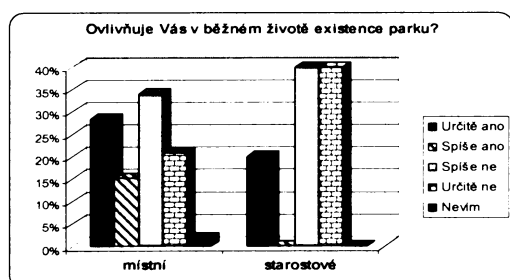
Relativně nejvíce místních obyvatel převážně odpovědělo, že je existence národního parku *spíše neovlivňuje* v běžném životě (34%) a poté volili místní obyvatelé možnost, že *určitě ano* (28,3%). Starostové uvedli, že byli převážně *spíše ne* ovlivněni existencí parku (2 z 5) a stejně tak *určitě ne* ovlivněni (2 z 5). *Určitě ovlivněn* existencí parku byl 1 starosta z 5.

Jak toto ovlivnění hodnotíte? (odpovědi pouze těch, kteří na předchozí otázku odpověděli určitě a spíše ano) (graf č. 117, tabulka č. 134)

Místní obyvatelé odpověděli, že se cítí existencí parku ovlivněni *velmi pozitivně* (33,3%) a poté *velmi negativně* (26,2%). Představitel místních samospráv uvedl, že ovlivnění jeho života existencí parku je *spíše negativní* (1 z 1 – 100%).

Graf č. 116: Názor na ovlivnění parkem – Podyjí 2000 ($N_{míst}=106$, $N_{star}=5$)

Graf č. 117: Hodnocení ovlivnění – Podyjí 2000 ($N_{míst}=42$, $N_{star}=1$)

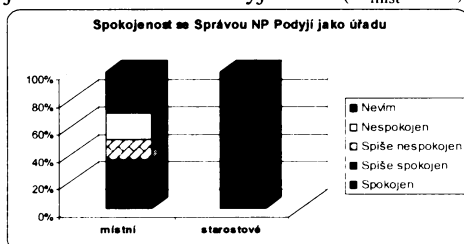

Jak jste spokojen s činností Správy Národního parku Podyjí... (tabulka č. 135)

a) jako úřadu (graf č. 118 a)

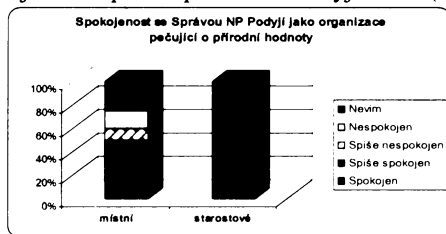
Místní obyvatelé *nevěděli*, jak činnosti správy v tomto ohledu hodnotit (29,7%) a 24,8% bylo *spíše spokojeno*. Všichni starostové byli *spokojeni* s činností správy jako úřadu (5 z 5). *Nespokojeno* s činností správy jako úřadu bylo celkem 19,8% místních obyvatel.

Graf č.118 a) Spokojenost s úřadem – Podyjí 2000 ($N_{míst}=101$, $N_{star}=5$)

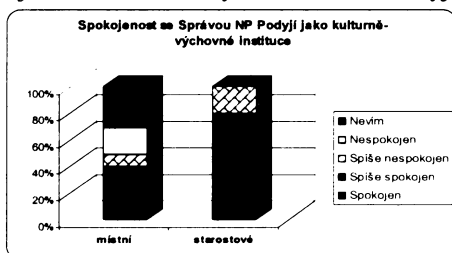

b) jako organizace pečující o přírodní hodnoty (graf č. 118 b)

Místní obyvatelé byli v této oblasti se správou parku *spíše spokojeni* (32%) a poté *nevěděli*, jak na tuto otázku odpovědět (24,7%), starostové byli všichni v tomto ohledu se správou parku *spokojeni* (5 z 5). *Nespokojeno* bylo 15,5% místních obyvatel.

Graf č. 118 b) Spokojenost s péčí o přírodu – Podyjí 2000 ($N_{míst}=97$, $N_{star}=5$)**c) jako kulturně-výchovné instituce (graf č. 118 c)**

Místní obyvatelé relativně převážně odpovídali, že *nevědí*, jak na tuto otázku odpovědět (30,4%), a poté volili odpověď, že jsou s činností správy v tomto ohledu *spokojeni* (21,7%) a *nespokojeni* (20,7%). Představitelé místních samospráv odpovídali, že jsou *spokojeni* (2 z 5) a *spíše spokojeni* (2 z 5), *spíše nespokojen* byl 1 dotázaný starosta.

Graf č. 118 c) Spokojenost s kulturně-vých. činností – Podyjí 2000 ($N_{míst}=92$, $N_{star}=5$)**Máte zájem zapojit se do rozhodování o Vaší obci? (graf č. 119, tabulka č. 136)**

Místní obyvatelé by se *spíše ano* zapojili do rozhodování o obci, ve které žijí (37%), druhou nejčastěji volenou odpovědí bylo *rozhodně ano* (28,7%). Starostové obcí odpověděli všichni jedinou odpovědí – *rozhodně ano* (100% - 5 z 5). *Rozhodně nemělo zájem* zapojit se do rozhodování o obci 10,2% místních obyvatel.

Graf č. 119: Zájem zapojit se do rozhodování – Podyjí 2000 ($N_{míst}=108$, $N_{star}=5$)**Jakému způsobu poskytování informací ze strany parku dáváte přednost? (graf č. 120, tabulka č. 137)**

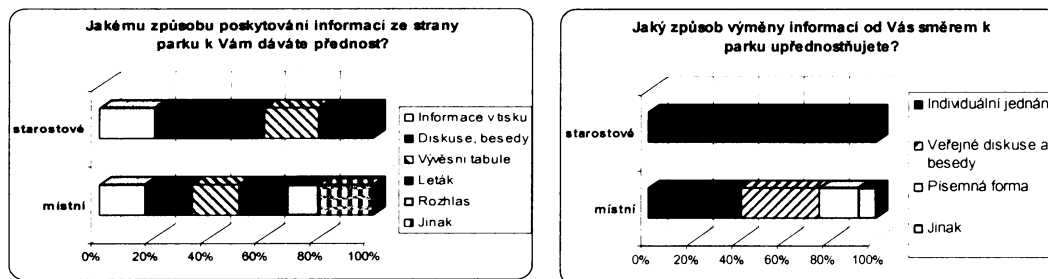
Relativní většina místních obyvatel uvedla odpověď *jinak* (20,2%), nežli byly nabízené možnosti, na stejné úrovni (17,3%) byly možnosti: *diskuse, besedy; vývěsní tabule; letáky*. Starostové převážně volili formu *diskusí a besed* (2 z 5) a poté byly vyrovnané (1 z 5) možnosti: *informace v tisku; vývěsní tabule; letáky*.

Jakému způsobu výměny informací od Vás směrem k parku dáváte přednost? (graf č. 121, tabulka č. 138)

Obě skupiny respondentů shodně volily odpověď *individuální jednání* („M“ 40,4%, „S“ 5 z 5 - 100%), poté volili místní obyvatelé možnost *veřejných diskusí a besed* (34,6%) a *písemnou formu* (17,3%).

Graf č. 120: Náзор na způsob poskytování informací – Podyjí 2000 ($N_{míst}=104$, $N_{star}=5$)

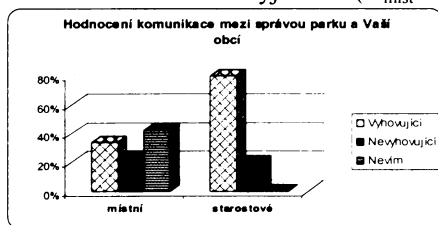
Graf č. 121: Názor na výměnu informací – Podyjí 2000 ($N_{míst}=104$, $N_{star}=5$)

Názor na stávající úroveň komunikace mezi Správou NP Podyjí a příslušnou obcí. (graf č. 122, tabulka č. 139)

Relativně nejvíce místních obyvatel *nevědělo*, jak na tuto otázku odpovědět (42,5%) a poté komunikaci hodnotili jako *vyhovující* (34%). Celkem 23,6% místních obyvatel hodnotilo komunikaci jako *nevyhovující*. Starostové (4 z 5) uvedli, že komunikace je *vyhovující* a 1 z 5 uvedl, že je *nevyhovující*.

Graf č. 122: Hodnocení komunikace – Podyjí 2000 ($N_{míst}=106$, $N_{star}=5$)

Skýtá existence parku příležitosti pro rozvoj obce? (graf č. 123, tabulka č. 140)

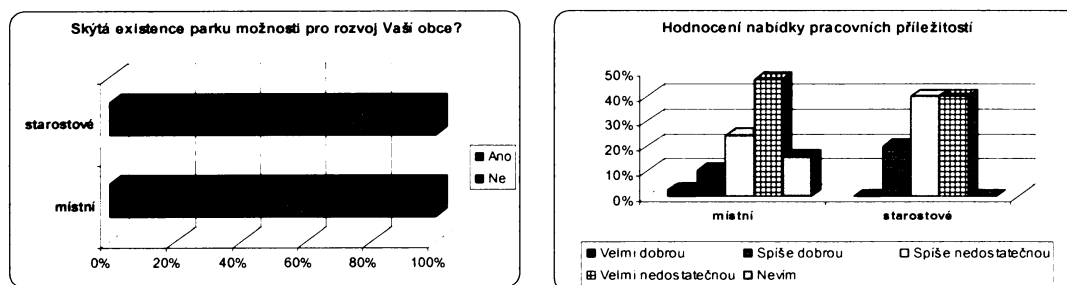
Většina respondentů v obou skupinách byla toho názoru, že existence parku skýtá možnosti pro rozvoj obce („M“ 62,1%, „S“ 4 z 5).

Nabídku pracovních příležitostí na území parku a v jeho zázemí hodnotíte jako: (graf č. 124, tabulka č. 141)

Jako *velmi nedostatečnou* hodnotili místní obyvatelé nabídku pracovních příležitostí (46,7%) a jako *spíše nedostatečnou* a *velmi nedostatečnou* (2 z 5 obě možnosti) ji hodnotili starostové. Jako *velmi dobrá* byla nabídka pracovních příležitostí hodnocena pouze u 2,8% místních obyvatel.

Graf č. 123: Skýtá park možnosti pro rozvoj obce? – Podyjí 2000 ($N_{míst}=95$, $N_{star}=5$)

Graf č. 124: Hodnocení pracovní nabídky – Podyjí 2000 ($N_{míst}=107$, $N_{star}=5$)

Přinesl, podle Vás, vznik parku nové pracovní příležitosti? (graf č. 125, tabulka č. 142)

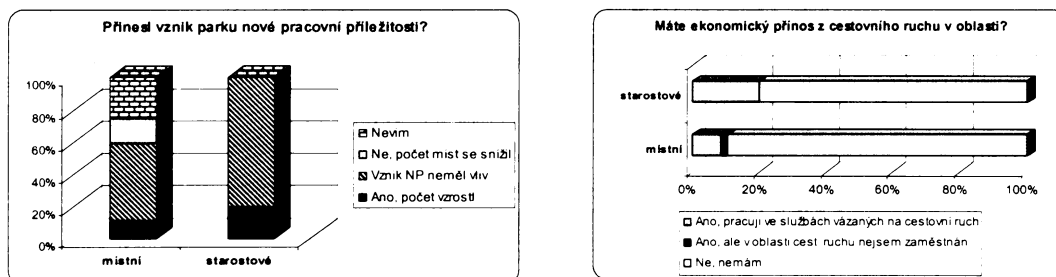
Obě skupiny respondentů shodně volily odpověď, že vznik parku *neměl na počet pracovních míst vliv* („M“ 47,7%, „S“ 4 z 5). Místní obyvatelé potom *nevěděli, jak odpovědět* (25,2%) a o tom, že by se *počet příležitostí se vznikem parku snížil*, bylo přesvědčeno 15,9% místních obyvatel. Jeden starosta se domníval, že se *počet příležitostí se vznikem parku zvýšil*.

Máte Vy osobně nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v oblasti? (graf č. 126, tabulka č. 143)

Většina respondentů v obou skupinách odpovídala, že *ne* má přínos z cestovního ruchu v oblasti („M“ 89,5%, „S“ 4 z 5). Celkem 1 starosta uvedl, že *má* přínos z cestovního ruchu, *neboť pracuje ve službách vázaných na cestovní ruch* a totéž uvedlo 8,6% místních obyvatel.

Graf č. 125: Přinesl park prac. příležitosti? – Podyjí 2000 (N_{míst}=107, N_{star}=5)

Graf č. 126: Máte economic. přínos z cest. ruchu? – Podyjí 2000 (N_{míst}=105, N_{star}=5)

Názor na počet návštěvníků v oblasti (graf č. 127, tabulka č. 144)

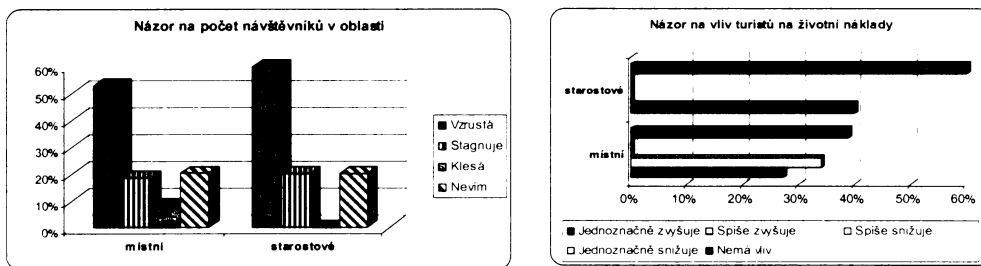
Obě skupiny respondentů se domnívaly, že počet návštěvníků v oblasti *vzrůstá* („M“ 52,8%, „S“ 3 z 5), místní pak uvedli, že *nevědí, jak odpovědět* (20,4%) a starostové shodně uváděli, že *nevědí*, nebo že počet návštěvníků *stagnuje* (obě možnosti 1 z 5). O tom, že by počet návštěvníků *klesal*, bylo přesvědčeno 8,3% místních.

Názor na vliv přítomnosti turistů na výši životních nákladů v oblasti. (graf č. 128, tabulka č. 145)

Místní obyvatelé i starostové shodně převážně uvedli, že přítomnost turistů *ne* má vliv na výši životních nákladů v oblasti („M“ 38,8%, „S“ 3 z 5), v pořadí druhý byl mezi místními názor, že přítomnost turistů zdejší životní náklady *spíše zvyšuje* (34%) a pak *jednoznačně zvyšuje* (27,2%). Starostové se dále domnívali, že přítomnost turistů zdejší životní náklady *jednoznačně zvyšuje* (2 z 5).

Graf č. 127: Hodnocení návštěvnosti – Podyjí 2000 (N_{míst}=108, N_{star}=5)

Graf č. 128: Názor na vliv turistů na náklady – Podyjí 2000 (N_{míst}=103, N_{star}=5)

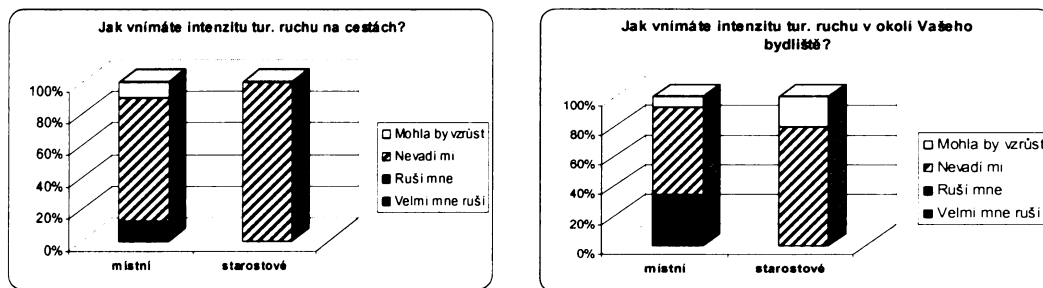

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu na cestách? (graf č. 129, tabulka č. 146 a)

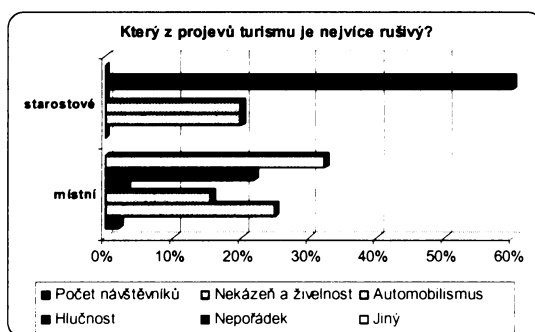
Oběma skupinám intenzita turistického ruchu *ne* vadila („M“ 77,7%, „S“ 5 z 5 - 100%), 9,7% místních odpovědělo, že by mohla dokonce *vzrůst*. Jako *rušivou* vnímalo intenzitu turistického ruchu 12,6% místních obyvatel. Po sloučení kategorií ze čtyř na dvě (tabulka č. 146 b) a přidání hodnoty $\delta = 0,5$ bylo provedeno testování homogenity v kontingenční tabulce, které neprokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na 5% hladině významnosti (Pearsonův $\chi^2 = 0,11$, df 1, p = 0,74) – viz tabulka 146 c).

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu v okolí Vašeho bydliště? (graf č. 130, tabulka č. 147)

Obě dotázané skupiny respondentů převážně odpovídaly, že jim intenzita turistického ruchu v okolí bydliště *ne* vadí („M“ 58,6%, „S“ 4 z 5), 1 starosta volil možnost, že by intenzita mohla *vzrůst* a místní odpovídali, že je intenzita turistického ruchu *ruší* (23,2%) a *velmi ruší* (11,1%).

Graf č. 129: Vnímání turistiky na cestách – Podyjí 2000 ($N_{míst}=103$, $N_{star}=5$)Graf č. 130: Vnímání turistiky v okolí bydliště – Podyjí 2000 ($N_{míst}=99$, $N_{star}=5$)**Který z projevů turismu je podle Vás nejvíce rušivý?** (graf č. 131, tabulka č. 148)

Relativní většina místních obyvatel označila za nejrůšivější aktivitu turistů způsob odpovědi *jiny* (32,3%), přičemž se jednalo o kombinace uváděných možností. Jako druhá nejrůšivější aktivita byla označena *nekázeň a živelnost návštěvníků* (25%) a poté *nepořádek* (21,9%), starostové uvedli na prvním místě *nepořádek* (3 z 5), potom *nekázeň a živelnost* (1 z 5) a *automobilismus* (1 z 5).

Graf č. 131: Hodnocení nejrůšivějšího projevu turistiky – Podyjí 2000 ($N_{míst}=96$, $N_{star}=5$)

7.4.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů místních obyvatel a starostů obcí v Podyjí v roce 2000

Z testování předem předpokládaných vlastností četností při srovnávání postojů a názorů **místních obyvatel a starostů** příslušných obcí v **Podyjí v roce 2000** (viz CD – příloha č. 5) byl jednoznačně potvrzen tento závěr:

- 📖 Návštěvní řád NP Podyjí byl dotázanými starosty obcí hodnocen častěji jako spíše přísný proti názoru místních obyvatel – *diskuse viz kapitola 8.1.2.*

7.5 Názorové spektrum turistů a místních obyvatel na Šumavě v letech 1998 a 2003

Tabulky s výsledky uvádím na příloženém CD v příloze č. 4, tabulky č. 149 – 160 pro Šumavu v roce 1998 a tabulky č. 161 – 168 pro Šumavu v roce 2003. Tabulka, která uvádí souhrnně výsledky testování homogenity je v příloze č. 4 uvedené na závěr práce (tabulka E).

Věk (bez nejmladší věkové skupiny) (graf č. 149)

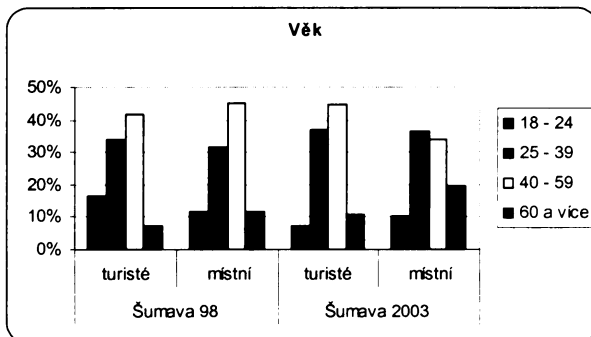
Šumava 1998

Jak ve skupině místních obyvatel, tak ve skupině turistů relativně převažovala věková skupina 40 – 59 let („T“ 42%, „M“ 44,9%). Druhou nejčastěji zastoupenou věkovou skupinou byli respondenti ve věku 25 – 39 let („T“ 34%, „M“ 31,5%). Více respondentů ve věku 60 let a více bylo ve skupině místních obyvatel /tabulka č. 149 a)/. Testováním homogenity v kontingenční tabulce nebyl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině významnosti 5% (Pearsonův $\chi^2 = 6,27$, df 3, $p = 0,1$) – viz tabulka č. 19 b).

Šumava 2003

Mezi skupinou turistů byla relativně nejvíce zastoupena věková skupina 40 – 59 let (44,8%), následována skupinou 25 – 39 let (37,1%), zatímco u místních obyvatel tomu bylo právě naopak – převaha 25 – 39 let (36,2%), následována skupinou 40 – 59 let (34,1%). Více respondentů ve věku 60 let a více bylo mezi místními obyvateli (19,5%) a více nejmladších respondentů (18 – 24 let) bylo také mezi místními obyvateli /tabulka č. 161 a)/. Testováním homogenity v kontingenční tabulce byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině významnosti 1% (Pearsonův $\chi^2 = 15,1$, df 3, $p = 0,002$) /tabulka 161 b) a c)/. Jednostrannými normálními testy za pomoci Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 161 d)/ bylo doloženo, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo významně více místních respondentů ve věku 60 let a více.

Graf č. 149: Věkové složení – Šumava 1998 ($N_{tur}=929$, $N_{mist}=178$), Šumava 2003 ($N_{tur}=854$, $N_{mist}=185$)

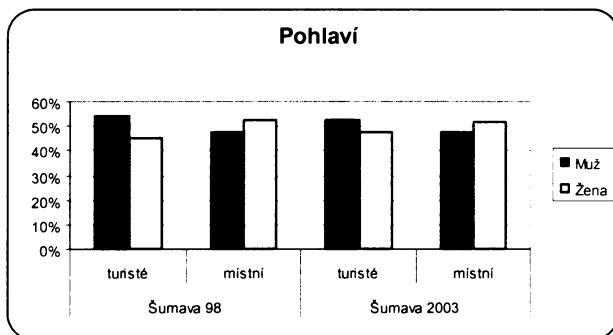
Pohlaví (graf č. 150)

Šumava 1998

Ve skupině místních obyvatel převážily ženy (52,5%), zatímco ve skupině turistů převážili muži (54,5%) – viz tabulka č. 150 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce nebyl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi /tabulka č. 150 b)/ na hladině významnosti 5% (Pearsonův $\chi^2 = 2,98$, df 1, $p = 0,09$).

Šumava 2003

Ve skupině místních obyvatel převážily ženy (52,1%), zatímco ve skupině turistů převažovali muži (52,4%) – viz tabulka č. 162 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce nebyl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi /tabulka č. 162 b)/ na hladině významnosti 5% (Pearsonův $\chi^2 = 1,29$, df 1, $p = 0,26$).

Graf č. 150: Pohlaví respondentů – Šumava 1998 ($N_{tur}=971$, $N_{mist}=181$), Šumava 2003 ($N_{tur}=862$, $N_{mist}=188$)

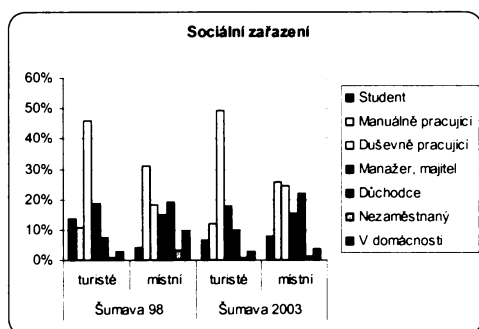
Sociální zařazení (graf č. 151)

Šumava 1998

Ve skupině turistů relativně převládli *duševně pracující* (45,9%), zatímco mezi místními to byli *manuálně pracující* obyvatelé (30,9%). Mezi turisty bylo více *studentů* (13,5%) a *manažerů a majitelů* (18,8%), mezi místními bylo více *důchodců* (18,9%) a více *nezaměstnaných* (3,4%) – viz tabulka č. 151 a). Testování homogenity /tabulka č. 151 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi od hladiny významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 130$, df 6, $p = 0,0000$). Jednostranné normální testy /tabulka č. 151 d)/ s využitím Bonferroniho nerovnosti prokázaly, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo mezi místními významně více *manuálně pracujících*, *důchodců* a lidí *v domácnosti* a významně méně *studentů* a *duševně pracujících*, na hladině $\alpha = 5\%$ zde bylo více *nezaměstnaných*. Ve skupině turistů bylo na hladině $\alpha = 5\%$ méně *manuálně pracujících*.

Šumava 2003

Ve skupině turistů byli v relativní většině *duševně pracující* (49,3%), zatímco mezi místními *manuálně pracující* obyvatelé (25,5%). Mezi místními bylo více *studentů* (8%) a *důchodců* (21,8%) a více *nezaměstnaných* (1,1%), zatímco ve skupině turistů bylo více *manažerů a majitelů* (18%) – viz tabulka č. 163 a). Testování homogenity /tabulka č. 163 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi od hladiny významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 59,2$, df 6, $p = 0,0000$). Jednostranné normální testy /tabulka č. 163 d)/ s využitím Bonferroniho nerovnosti prokázaly, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo mezi místními významně více *manuálně pracujících* a *důchodců* a významně méně *duševně pracujících*.

Graf č. 151: Sociální zařazení respondentů – Šumava 1998 ($N_{tur}=968$, $N_{mist}=175$), Šumava 2003 ($N_{tur}=862$, $N_{mist}=188$)

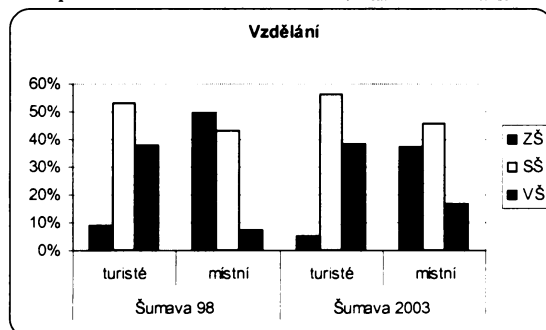
Vzdělání (graf č. 152)

Šumava 1998

Mezi místními obyvateli relativně převažovali respondenti se *základním* vzděláním (49,4%) a poté *středoškoláci* (43,3%), zatímco u návštěvnické veřejnosti byla převaha *středoškoláků* (53,1%) a poté *vysokoškoláků* (37,8%) – viz tabulka č. 152 a). Testování homogenity /tabulka č. 152 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi od hladiny

významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 204,7$, df 2, $p = 0,0000$). Jednostranné normální testy s využitím Bonferroniho nerovnosti prokázaly /tabulka č. 152 d)/, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo významně více respondentů se *základním* vzděláním mezi místními a významně méně *vysokoškoláků* a mezi turisty bylo na téže hladině významně méně respondentů se *základním* vzděláním. Na hladině $\alpha = 5\%$ bylo více *vysokoškoláků* ve skupině turistů.

Graf č. 152: Vzdělání respondentů – Šumava 1998 ($N_{tur}=969$, $N_{mist}=178$), Šumava 2003 ($N_{tur}=862$, $N_{mist}=188$)

Šumava 2003

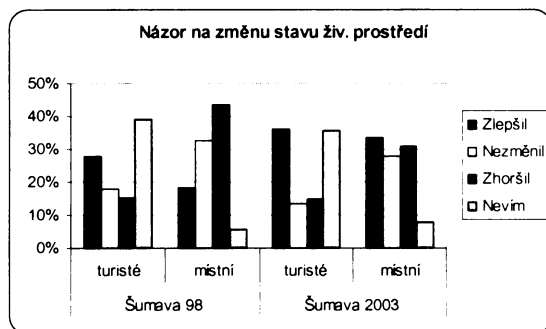
Ve skupině místních obyvatel i turistů bylo relativně nejvíce respondentů se *středoškolským* vzděláním („T“ 56,3%, „M“ 45,7%), více *vysokoškoláků* bylo mezi turisty (38,4%) a více dotázaných se *základním* vzděláním bylo mezi místními (37,2%) – viz tabulka č. 164 a). Testování homogenity /tabulka č. 164 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi od hladiny významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 165,7$, df 2, $p = 0,0000$). Jednostranné normální testy s využitím Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 164 d)/ prokázaly, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo významně více respondentů se *základním* vzděláním mezi místními a významně méně *vysokoškoláků* mezi místními. Na téže hladině významnosti bylo méně respondentů se *základním* vzděláním mezi turisty. Na hladině 10% bylo mezi turisty více *vysokoškolsky* vzdělaných dotázaných.

Názor na změnu stavu životního prostředí na území národního parku (graf č. 153)

Šumava 1998

Turisté relativně nejvíce odpovídali, že *nevědí*, jak na tuto otázku odpovědět (39,2%), zatímco místní obyvatelé odpovídali, že se stav životního prostředí *zhoršil* (43,6%). Více turistů se domnívalo, že se stav *zlepšil* (28%) a více místních se domnívalo, že se *nezměnil* (32,4%) – při srovnání jednotlivých odpovědí – viz tabulka č. 153 a). Testování homogenity /tabulka č. 153 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 133,8$, df 3, $p = 0,0000$) a Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 153 d)/ doložily, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo mezi místními více odpovědí *nezměnil* a *zhoršil* a méně *nevím*. Ve skupině turistů bylo na téže hladině více odpovědí *nevím* a méně odpovědí *zhoršil*.

Graf č. 153: Názor na změnu živ. prostředí – Šumava 1998 ($N_{tur}=951$, $N_{mist}=179$), Šumava 2003 ($N_{tur}=856$, $N_{mist}=187$)

Šumava 2003

Pro data z vyhodnocení místních obyvatel byl použit aritmetický průměr, jelikož otázka pro místní byla formulována ve dvou úrovních (1991 – 1998, 1998 – 2003), a tak je celé vyhodnocení této otázky provedeno jen v procentuálním srovnání, jelikož z tohoto důvodu nebylo možné použít testování homogenity. Obě skupiny převážně hodnotili, že se stav životního prostředí na území parku *zlepšil* („T“ 36%, „M“ 33,7%), u turistů následoval názor, že *nevědí* (35,7%), u místních obyvatel názor o *zhoršení* stavu (30,7%) – viz tabulka č. 165.

Názor na existenci konkrétního ekologického problému na území národního parku Šumava (graf č. 154)

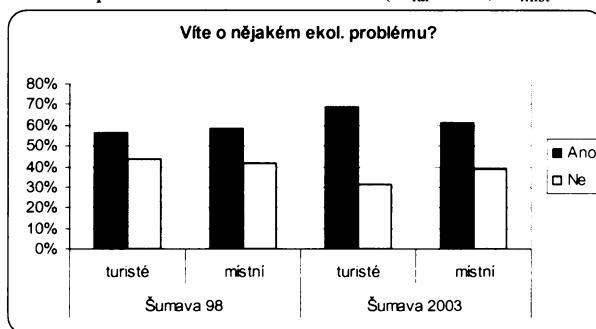
Šumava 1998

V obou skupinách převážil názor, že respondenti vědí o nějakém konkrétním ekologickém problému na území parku („T“ 56,2%, „M“ 58,6%) – viz tabulka č. 154 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 154 b)/ neprokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 0,34$, df 1, p = 0,56). Nejčastěji jmenované ekologické problémy skupinami respondentů uvádí tabulka č. 36 d) v příloze č. 2 pro turisty a tabulka č. 14 c) z přílohy č. 1 pro místní obyvatele.

Šumava 2003

V obou skupinách převážil názor, že respondenti vědí o nějakém konkrétním ekologickém problému na území parku („T“ 68,7%, „M“ 61,2%) – viz tabulka č. 166 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 166 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 3,95$, df 1, p = 0,05). Bonferroniho nerovnosti doložily, že na hladině významnosti 10% odpovídalo více místních, že nezná ekologický problém /tabulka č. 166 d)/. Nejčastěji jmenované ekologické problémy skupinami respondentů uvádí tabulka č. 36 f) v příloze č. 2 pro turisty a tabulka č. 14 d) v příloze č. 1 pro místní obyvatele.

Graf č. 154: Znalost ekol. problému – Šumava 1998 ($N_{tur}=941$, $N_{mist}=181$), Šumava 2003 ($N_{tur}=862$, $N_{mist}=188$)

Názor na způsob řešení kůrovcové kalamity v lesích NP Šumava – otázka pouze na Šumavě v roce 1998 (graf č. 155)

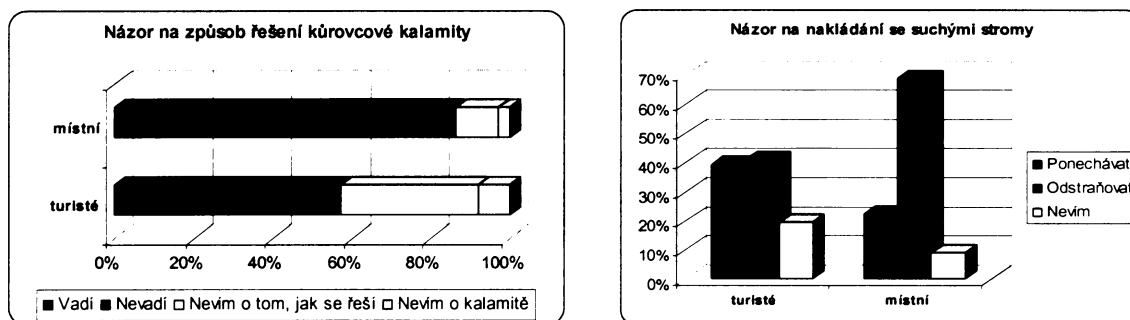
Relativně nejvíce turistů odpovídalo, že *neví o tom, jak se kalamita řeší* (35%), a poté, že jim *nevadí způsob řešení* (33,9%). Mezi místními jednoznačně převažovala odpověď, že jim *způsob řešení kalamity vadí* (51,1%) – viz tabulka č. 155 a). Testování homogenity /tabulka č. 155 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 76,1$, df 3, p = 0,0000). Jednostranné normální testy /tabulka č. 155 d)/ doložily, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo více odpovědí *vadí* mezi místními obyvateli a méně odpovědí *nevím o tom, jak se kalamita řeší*. Na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně turistů, kteří odpovídali, že jim *způsob řešení vadí* a méně místních, kteří *nevěděli o kalamitě*.

Názor na způsob nakládání se suchými stromy v 1. zónách národního parku – otázka pouze na Šumavě v roce 1998 (graf č. 156)

Relativní převaha odpovědí byla v obou skupinách respondentů stejná, místní i turisté se domnívali, že by se suché stromy měly z území *odstraňovat* („T“ 41,1%, „M“ 68,9%). Více turistů se vyjádřilo, že by se měly v území *ponechávat* (39,3%) a že *nevědí* (19,6%) – viz tabulka č. 156 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 156 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 47,4$, df 2, $p = 0,0000$). Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 156 d)/ dále prokázaly, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo více místních, kteří byli pro odstraňování suchých stromů a méně častěji byli pro ponechávání a nebo nevěděli, jak odpovědět. Na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně turistů, kteří by suché stromy odstraňovali.

Graf č. 155: Názor na řešení kůrovcové kalamity – Šumava 1998 ($N_{tur}=934$, $N_{mist}=176$)

Graf č. 156: Názor na nakládání se suchými stromy – Šumava 1998 ($N_{tur}=949$, $N_{mist}=180$)

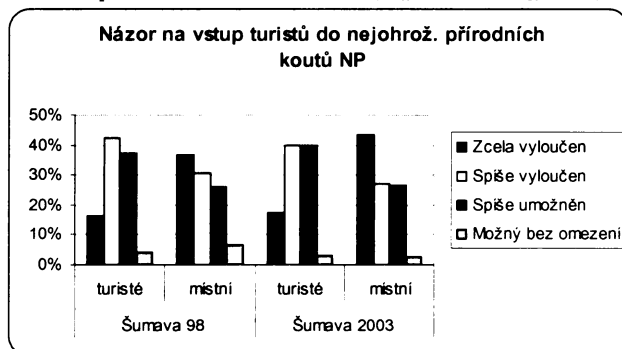

Názor na vstup turistů do nejohroženějších přírodních koutů národního parku (graf č. 157) Šumava 1998

Relativně nejvíce turistů odpovídalo, že by měl být vstup turistů do takových míst *spíše vyloučen* (42,1%) a místní obyvatelé se převážně vyslovili pro *zcela vyloučení* vstupu turistů do takových míst (36,7%). Více turistů nežli místních by vstup *spíše umožnilo* (37,3%) a více místních bylo pro vstup *možný bez omezení* (6,8%) – viz tabulka č. 157 a). Testování homogenity /tabulka č. 157 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 43,7$, df 3, $p = 0,0000$) a Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 157 d)/ tento rozdíl potvrdily, když na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo více místních, kteří vstup do prvních zón *zcela vyloučili* a na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně turistů, kteří by vstup *zcela vyloučili*.

Šumava 2003

Turisté se vyslovili pro *spíše umožnění* vstupu turistů do nejohroženějších částí parku (40%) a poté pro *spíše vyloučení* vstupu (39,8%). Pro *úplné vyloučení* vstupu bylo 17,4% turistů. Místní obyvatelé by vstup turistů *zcela vyloučili* (43,3%) a *spíše vyloučili* (27,3%) – viz tabulka č. 167 a). Testování homogenity /tabulka č. 167 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 60,1$, df 3, $p = 0,0000$) a Bonferroniho nerovnosti tento rozdíl potvrdily /tabulka č. 167 d)/, když na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo více místních, kteří vstup do prvních zón *zcela vyloučili* a paralelně bylo méně turistů, kteří odpovídali shodně. Na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně místních, kteří se vyslovili pro *spíše vyloučení* a *spíše umožnění* vstupu.

Graf č. 157: Názor na vstup turistů – Šumava 1998 ($N_{tur}=961$, $N_{mist}=177$), Šumava 2003 ($N_{tur}=850$, $N_{mist}=187$)

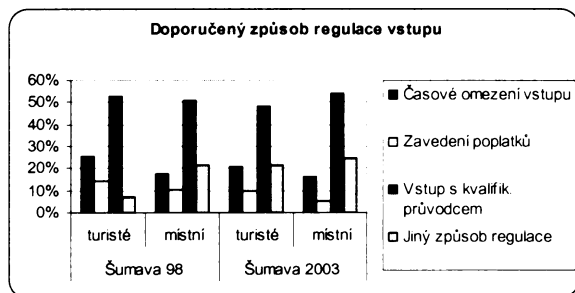
V případě regulovaného vstupu turistů do takových míst byste preferoval... (graf č. 158)

Šumava 1998

Obě skupiny respondentů převážně navrhovaly *vstup s kvalifikovaným průvodcem* („T“ 53%, „M“ 50,6%), pro *časové omezení* byli spíše turisté (25,2%) a pro *jiný způsob regulace* byli více místní obyvatelé, přičemž se jednalo zejména o kombinaci uvedených možností – viz tabulka č. 158 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 158 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 34,7$, df 3, $p = 0,0000$). Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 158 d)/ dále prokázaly, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo více místních, kteří volili *jiný způsob regulace* a na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně turistů, kteří odpovídali stejně.

Šumava 2003

Obě skupiny respondentů navrhovaly *vstup s kvalifikovaným průvodcem* („T“ 48,2%, „M“ 54,2%), pro *časové omezení* byli spíše turisté (20,7%), pro *zavedení poplatků* taktéž (9,7%) a pro *jiný způsob regulace* byli více místní obyvatelé (24,6%), přičemž se jednalo zejména o kombinaci uvedených možností – viz tabulka č. 168 a).

Graf č. 158: Názor na způsob regulace vstupu – Šumava 1998 ($N_{tur}=877$, $N_{mist}=168$), Šumava 2003 ($N_{tur}=801$, $N_{mist}=179$)

Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 168 b)/ neprokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 6,9$, df 3, $p = 0,07$).

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu na cestách? – otázka pouze na Šumavě v roce 1998 (graf č. 159)

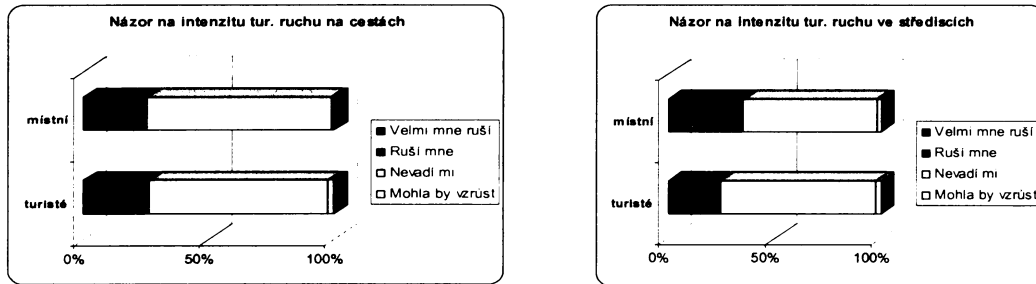
Obě dvě skupiny převážně zvolily odpověď *nevadí mi* („T“ 71,7%, „M“ 73,5%), přičemž více místních obyvatel zvolilo odpověď *velmi mne ruší* (10%) – viz tabulka č. 159 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 159 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 11,1$, df 3, $p = 0,011$). Jednostrannými normálními testy bylo dále potvrzeno /tabulka č. 159 d)/, že ve skupině místních obyvatel odpovídali na hladině $\alpha = 5\%$ více ti, které intenzita turistického ruchu na cestách *velmi rušila*.

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu ve střediscích a jejich okolí? – otázka pouze na Šumavě v roce 1998 (graf č. 160)

I na tuto otázku odpovídaly obě skupiny respondentů převážně v tom, smyslu, že jim *nevadí* („T“ 73,4%, „M“ 62,6%), přičemž více místních obyvatel uvedlo, že je intenzita turistického ruchu *velmi ruší* (14,5%) – viz tabulka č. 160 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi /tabulka č. 160 b) a c)/ na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 33,5$, df 3, p = 0,0000) a Bonferroniho nerovnostmi bylo potvrzeno /tabulka č. 160 d)/, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo více místních, které turistický ruch *velmi rušil* a na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně turistů, které *velmi rušil*.

Graf č. 159: Náзор na turistický ruch na cestách – Šumava 1998 ($N_{tur}=963$, $N_{mist}=170$)

Graf č. 160: Náзор na turistický ruch ve střediscích – Šumava 1998 ($N_{tur}=920$, $N_{mist}=179$)

7.5.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů turistů a místních obyvatel na Šumavě v letech 1998 a 2003

Ze statistického testování rozdílů postojů a názorů **místních obyvatel a turistů na Šumavě v roce 1998** (testování homogenity) bylo potvrzeno celkem devět rozdílů z dvanácti testovaných otázek (viz příloha č. 4, tabulka E), z nichž z testování Bonferroniho nerovnostmi (viz CD – příloha č. 4) vyplynulo těchto devět závěrů:

- ☞ Mezi dotázanými turisty bylo proti očekávaným četnostem odpovědí méně manuálně pracujících respondentů. Mezi dotázanými místními obyvateli bylo více manuálně pracujících, důchodců a respondentů v domácnosti, a méně studentů a duševně pracujících. *viz další bod*
- ☞ Mezi dotázanými místními obyvateli bylo prokazatelně více respondentů se základním vzděláním a proti očekávaným četnostem odpovědí významně méně respondentů s vysokoškolským vzděláním, zatímco mezi dotázanými turisty byla situace zcela opačná. *V sociodemografických charakteristikách se skupiny místních obyvatel a turistů lišily.*
- ☞ Dotázaní místní obyvatelé se vzhledem k očekávaným četnostem odpovědí častěji domnívali, že se stav životního prostředí na území NP Šumava zhoršil či nezměnil, turisté častěji nevěděli, jak stav životního prostředí hodnotit, a také se s menší intenzitou domnívali, že se stav zhoršil. *Místní obyvatelé byli ke stavu životního prostředí na území NP Šumava a jeho změnám za poslední desetiletí kritičtější nežli turisté.*
- ☞ Místním obyvatelům statisticky častěji vadil způsob řešení kůrovcové kalamity v NP Šumava, a méně často odpovídali, že nevědí, jak se kalamita řeší. Místní obyvatelé také se statisticky nízkou četností uváděli, že nevěděli o kůrovcové kalamitě. Mezi dotázanými turisty bylo méně takových respondentů, kterým by způsob řešení kůrovcové kalamity vadil. *Problematika kůrovcové kalamity byla místním obyvatelům známější nežli turistům – viz diskuse v kapitolách 8.1.1 a 8.3.1).*
- ☞ Místní obyvatelé by proti očekávaným četnostem významně častěji odstraňovali suché stromy z prvních zón NP Šumava a s významně menší intenzitou odpovědí by suché stromy v prvních zónách ponechávali. Mezi dotázanými turisty bylo statisticky méně

respondentů, kteří se vyslovili pro odstraňování suchých stromů z prvních zón NP Šumava. *Názor místních obyvatel na odtěžení napadených stromů vychází z tradičních přístupů k hospodaření v lesích (viz diskuse v kapitole 8.1.1 a 8.3.1).*

- 📖 Dotázaní místní obyvatelé by proti očekávaným četnostem odpovědí statisticky častěji zcela vyloučili vstup turistů do nejohroženějších částí NP Šumava (prvních zón) a stejně tak bylo statisticky méně turistů se stejným názorem. *Místní obyvatelé byli k případnému umožnění vstupu turistů do nejcennějších částí přísnější.*
- 📖 Místní obyvatelé by statisticky významněji regulovali případný vstup turistů do nejohroženějších částí parku pomocí kombinace kvalifikovaného průvodce, zavedení poplatků a časového omezení, dotázaní turisté tuto možnost volili s významně nižším zastoupením. *Při hypotetickém zpřístupnění některých nejcennějších částí parku by se podle názoru místních obyvatel měl tento zásah do přirozeného života v ekosystému měl regulovat kombinací uváděných možností, nikoli pouze s průvodcem.*
- 📖 Dotázaní místní obyvatelé se statisticky častěji cítili velmi rušeni intenzitou turistického ruchu na cestách. *Výsledek poukazuje na potřebu hodnocení nosné kapacity území, zejména psychologické a sociální nosné kapacity území NP Šumava.*
- 📖 Dotázaní respondenti z řad místních obyvatel se statisticky častěji cítili velmi rušeni intenzitou turistického ruchu v okolí jejich bydliště (ve střediscích a okolí), dotázaní turisté statisticky významně uváděli, že je intenzita turistického ruchu v turistických střediscích a jejich okolí nerušila. *viz výše*

Statistickým testováním rozdílů postojů a názorů **místních obyvatel a turistů na Šumavě v roce 2003** (testování homogenity) bylo potvrzeno pět rozdílů z celkem osmi testovaných otázek (viz příloha č. 4, tabulka E) a dalším testováním Bonferroniho nerovnostmi (viz CD – příloha č. 4) je možné potvrdit těchto pět závěrů:

- 📖 Mezi dotázanými místními obyvateli bylo proti očekávaným četnostem statisticky více respondentů ve věku 60 let a více.
- 📖 Oproti očekávaným četnostem bylo mezi místními obyvateli více důchodců a manuálně pracujících a naopak méně duševně pracujících.
- 📖 Mezi dotázanými místními obyvateli bylo statisticky významně více respondentů se základním vzděláním a významně méně respondentů s vysokoškolským vzděláním, zatímco mezi dotázanými turisty bylo statisticky více vysokoškolsky vzdělaných respondentů. *Viz výše*
- 📖 Místní obyvatelé znali proti očekávaným četnostem odpovědí nějaký konkrétní ekologický problém méně často. *Viz diskuse v kapitole 8.3.1.*
- 📖 Statisticky více místních obyvatel by proti očekávaným četnostem odpovědí zcela vyloučilo vstup turistů do nejohroženějších přírodních koutů NP Šumava, s významně statisticky nižší intenzitou by dotázaní místní obyvatelé vstup turistů do těchto koutů spíše vyloučili a spíše umožnili. *Viz diskuse v kapitolách 8.1 a 8.3.1.*

7.6 Názorové spektrum turistů a místních obyvatel v Podyjí v roce 2000

Kompletní výsledky jsou uvedené v příloze č. 4 (tabulky č. 169 – 178) na přiloženém CD. Tabulka, která uvádí souhrnně výsledky testování homogenity je v příloze č. 4 uvedené na konci práce (tabulka F).

Věk (bez nejmladší věkové skupiny) (graf č. 161)

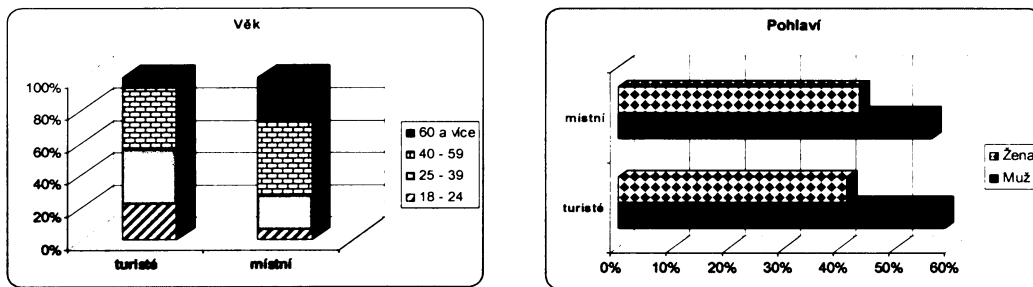
Mezi respondenty z řad turistů i místních obyvatel byla nejčastější věková skupina *40 – 59 let* (turisté /dále „T“/ 37%, místní /dále „M“/ 46,7%), v pořadí druhou skupinou byla u turistů věková skupina *25 – 39 let* (34,4%) a u místních *60 let a více* (26,2%) – viz tabulka č. 169 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 169 b) a c)/ byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 52,8$, df 3, $p = 0,0000$). Jednostrannými normálními testy za pomoci Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 169 d)/ bylo doloženo, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo významně více místních respondentů ve věku *60 let a více* a významně méně místních obyvatel ve věku *18 – 24 let*. Na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně turistů ve věku *60 let a více* a na hladině $\alpha = 10\%$ bylo méně místních ve věku *25 – 39 let*.

Pohlaví (graf č. 162)

U obou skupin dotázaných byla převaha mužů („T“ 58,7%, „M“ 56,5%) – viz tabulka č. 170 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce nebyl prokázán rozdíl /tabulka č. 170 b)/ mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině významnosti 5% (Pearsonův $\chi^2 = 0,18$, df 1, $p = 0,67$).

Graf č. 161: Věkové zastoupení – Podyjí 2000 ($N_{tur}=462$, $N_{mist}=107$)

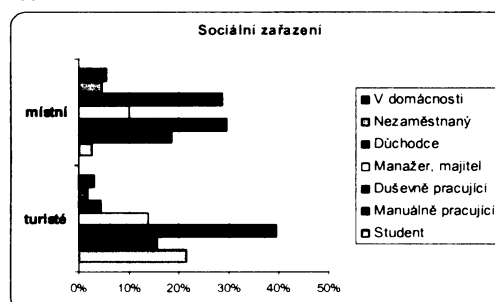
Graf č. 162: Pohlaví respondentů – Podyjí 2000 ($N_{tur}=494$, $N_{mist}=108$)

Sociální zařazení (graf č. 163)

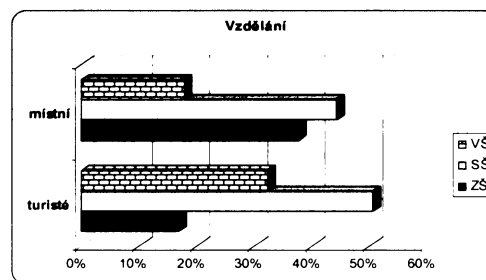
Jak mezi turisty, tak i mezi místními obyvateli byli v relativní převaze respondenti *duševně pracující* („T“ 39,5%, „M“ 29,6%), následováni u turistů *studenty* (21,5%) a u místních *důchodci* (28,7%). Více *nezaměstnaných* bylo mezi místními obyvateli (4,6%) a stejně tak tomu bylo u respondentů *v domácnosti* (5,6%). *Manuálně pracující* převažovali u místních obyvatel (18,5%) a *manažeři a majitelé* ve skupině turistů (14%) – viz tabulka č. 171 a). Testování homogenity prokázalo významný rozdíl /tabulka č. 171 b) a c)/ mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi od hladiny významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 84,3$, df 6, $p = 0,0000$). Jednostranné normální testy s využitím Bonferroniho nerovnosti prokázaly, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo mezi místními významně více *důchodců* a významně méně *studentů*. Na téže hladině významnosti bylo mezi turisty významně méně *důchodců* /tabulka č. 171 d)/.

Graf č. 163: Sociální zařazení – Podyjí 2000 ($N_{tur}=494$, $N_{mist}=108$)

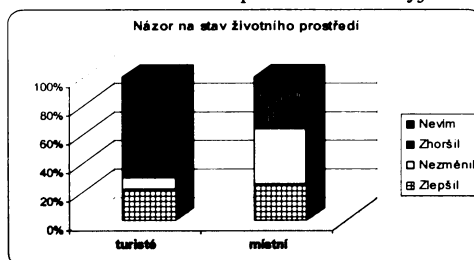

Vzdělání (graf č. 164)

Středoškolsky vzdělání respondenti relativně převažovali v obou skupinách dotázaných („T“ 50,6%, „M“ 44,3%), u turistů byli následováni *vysokoškoláky* (32,4%) a mezi místními byla druhou nejčastěji zastoupenou skupinou skupina respondentů se *základním* vzděláním (37,7%) – viz tabulka č. 172 a). Testování homogenity /tabulka č. 172 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi od hladiny významnosti 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 24,96$, df 2, $p = 0,0000$). Jednostranné normální testy s využitím Bonferroniho nerovnosti /tabulka č. 172 d)/ prokázaly, že na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo významně více respondentů se *základním* vzděláním mezi místními. Na hladině $\alpha = 5\%$ bylo méně místních s *vysokoškolským* vzděláním a na hladině 10% bylo mezi turisty méně respondentů se *základním* vzděláním.

Graf č. 164: Vzdělání respondentů – Podyjí 2000 ($N_{tur}=494$, $N_{mist}=106$)**Názor na změnu stavu životního prostředí na území národního parku (graf č. 165)**

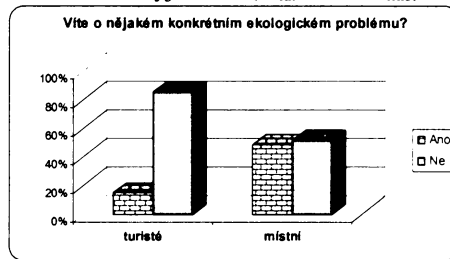
Turisté převážně odpovídali na tuto otázku, že *nevědí*, jak se stav životního prostředí změnil (65%) a poté odpovídali, že se stav *zlepšil* (21,5%), místní obyvatelé uvedli, že se stav *nezměnil* (39,8%), pak *zhoršil* (26,9%) a *zlepšil* (25%) - viz tabulka č. 173 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 173 b) a c)/ byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 161,8$, df 3, $p = 0,0000$) a Bonferroniho nerovnosti doložily významné rozdíly /tabulka č. 173 d)/. Na hladině $\alpha = 1\%$ bylo mezi místními obyvateli více těch, kteří odpovídali, že se stav *nezměnil* nebo *zhoršil*, méně bylo takových, kteří *nevěděli*, jak odpovědět – z řad místních obyvatel. Mezi turisty bylo na téže hladině významnosti více těch, kteří neznali odpověď a méně těch, kteří se domnívali, že se stav životního prostředí *nezměnil* a *zhoršil*.

Graf č. 165: Názor na změnu stavu živ. prostředí – Podyjí 2000 ($N_{tur}=489$, $N_{mist}=108$)**Názor na existenci konkrétního ekologického problému na území národního parku Podyjí (graf č. 166)**

V obou skupinách převážil názor, že respondenti *nevědí* o nějakém konkrétním ekologickém problému na území parku („T“ 85%, „M“ 51,4%) – viz tabulka č. 174 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 174 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 60,8$, df 1, $p = 0,0000$). Bonferroniho nerovnosti doložily /tabulka č. 174 d)/, že na hladině významnosti 1% odpovídalo více místních, že zná ekologický problém. Turisté na stejné hladině významnosti méně odpovídali, že znají

ekologický problém. Nejčastěji jmenované ekologické problémy skupinami respondentů uvádí tabulka č. 36 e) v příloze č. 2 pro turisty a tabulka č. 14 e) v příloze č. 1 pro místní obyvatele.

Graf č. 166: Znalost ekologického problému – Podyjí 2000 (N_{tur}=494, N_{míst}=109)

Názor na vstup turistů do nejohroženějších přírodních koutů národního parku (graf č. 167)

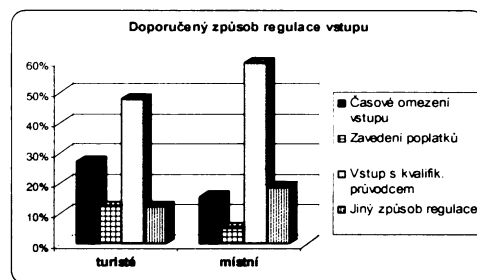
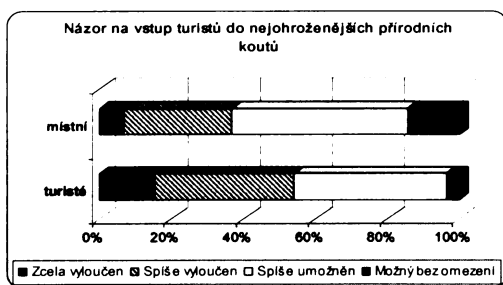
Obě skupiny respondentů se vyslovily pro *spíše umožnění* vstupu turistů do nejohroženějších přírodních koutů („T“ 42,8%, „M“ 49%) a poté pro *spíše vyloučení* vstupu („T“ 38,2%, „M“ 29,8%). Pro *úplné vyloučení* vstupu turistů do nejohroženějších přírodních koutů parku se vyslovilo 15,5% turistů a 6,7% místních obyvatel, vstup *bez omezení* by povolilo 14,4% místních obyvatel a 3,5% turistů – viz tabulka č. 175 a). Testování homogenity prokázalo významný rozdíl /tabulka č. 175 b) a c)/ na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 25,9$, df 3, p = 0,0000) a Bonferroniho nerovnosti tento rozdíl potvrdily, když na hladině významnosti $\alpha = 1\%$ bylo více místních, kteří vstup do prvních zón umožnili *bez omezení* /tabulka č. 175 d)/.

V případě regulovaného vstupu turistů do takových míst byste preferoval.... (graf č. 168)

Obě skupiny respondentů převážně navrhovaly vstup *s kvalifikovaným průvodcem* („T“ 47,9%, „M“ 60%), pro *časové omezení* byli spíše turisté (27,3%), pro *zavedení poplatků* taktéž (12,4%) a pro *jiný způsob regulace* byli více místní obyvatele (18,9%), přičemž se jednalo zejména o kombinaci uvedených možností – viz tabulka č. 176 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 176 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 1% (Pearsonův $\chi^2 = 12,5$, df 3, p = 0,006). Bonferroniho nerovnosti prokázaly na hladině 10%, že místní obyvatele méně častěji volili *časové omezení vstupu* turistů do nejohroženějších míst /tabulka č. 176 d)/.

Graf č. 167: Názor na vstup turistů – Podyjí 2000 (N_{tur}=484, N_{míst}=104)

Graf č. 168: Doporučená regulace vstupu – Podyjí 2000 (N_{tur}=451, N_{míst}=95)

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu na cestách? (graf č. 169)

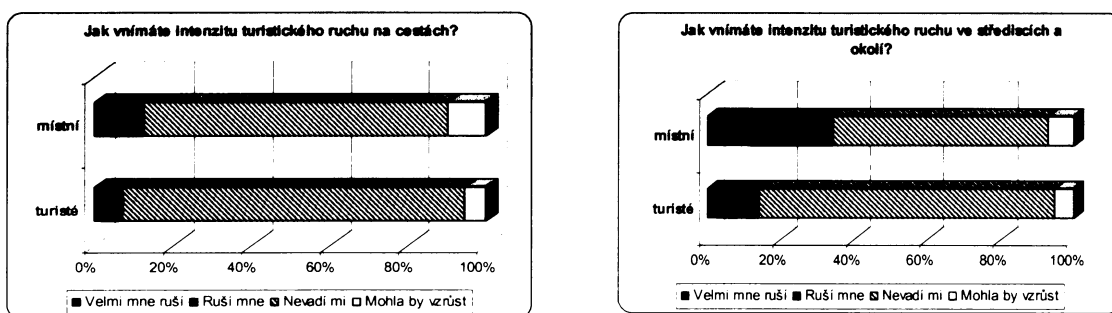
Obě dvě skupiny převážně zvolily odpověď *nevadí mi* („T“ 87,3%, „M“ 77,7%), přičemž více místních obyvatel zvolilo odpověď *ruší mne* (12,6%). Celkem 9,7% místních obyvatel a 5,5% turistů uvedlo, že by intenzita turistického ruchu na cestách *mohla i vzrůst* – viz tabulka č. 177 a). Testování homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 177 b) a c)/ prokázalo významný rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými četnostmi na hladině 5% (Pearsonův $\chi^2 = 10,6$, df 3, p = 0,014). Jednostrannými normálními testy /tabulka č. 177 d)/ bylo dále potvrzeno, že ve skupině místních obyvatel odpovídali na hladině $\alpha = 5\%$ více ti, které intenzita turistického ruchu na cestách *rušila*.

Jak vnímáte intenzitu turistického ruchu ve střediscích a jejich okolí? (graf č. 170)

Obě skupiny respondentů odpovídaly převážně v tom smyslu, že jim intenzita turistického ruchu ve střediscích a okolí *nevadí* („T“ 80,5%, „M“ 58,6%), u turistů i místních následovala odpověď *ruší mne* („T“ 11,6%, „M“ 23,2%) – viz tabulka č. 178 a). Testováním homogenity v kontingenční tabulce /tabulka č. 178 b) a c)/ byl prokázán rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi na hladině 0,1% (Pearsonův $\chi^2 = 28,4$, df 3, p = 0,0000) a Bonferroniho nerovnostmi /tabulka č. 178 d)/ bylo potvrzeno, že na hladině $\alpha = 1\%$ bylo více místních, které turistický ruch *velmi ruší* a na hladině $\alpha = 5\%$ *rušil*, na hladině 10% bylo méně těch místních obyvatel, kterým intenzita turistického ruchu *nevadila*.

Graf č. 169: Vnímání turistiky na cestách – Podyjí 2000 ($N_{tur}=489$, $N_{mist}=103$)

Graf č. 170: Vnímání turistiky ve střediscích – Podyjí 2000 ($N_{tur}=467$, $N_{mist}=99$)

7.6.1 Souhrn výsledků z porovnání postojů a názorů turistů a místních obyvatel v Podyjí v roce 2000

Ze statistického testování rozdílů postojů a názorů **místních obyvatel a turistů v Podyjí v roce 2000** (testování homogenity) bylo potvrzeno celkem devět rozdílů z deseti testovaných otázek (viz příloha č. 4, tabulka F), z nichž z testování Bonferroniho nerovnostmi (viz CD – příloha č. 4) vyplynulo těchto devět závěrů:

- 📖 Mezi dotázanými místními obyvateli bylo proti očekávaným četnostem odpovědi významně více respondentů ve věku 60 let a více a významně méně respondentů ve věku 25 – 39 let a 18 – 24 let. Mezi turisty v NP Podyjí bylo statisticky méně respondentů ve věku 60 let a více. *Viz níže*
- 📖 Proti očekávaným četnostem bylo mezi respondenty z řad místních obyvatel více důchodců a méně studentů, zatímco důchodců bylo mezi dotázanými turisty významně méně. *Viz níže*
- 📖 Základní vzdělání statisticky převažovalo jako nejvyšší stupeň dokončeného vzdělání mezi místními obyvateli, zatímco mezi dotázanými turisty bylo respondentů se základním vzděláním statisticky méně. Vysokoškolské vzdělání bylo u místních obyvatel zastoupeno statisticky prokazatelně méně. *V sociodemografických ukazatelích se respondenti z řad turistů a místních obyvatel lišili.*
- 📖 Místní obyvatelé se statisticky prokazatelně častěji domnívali, že se stav životního prostředí na území NP Podyjí za poslední roky nezměnil nebo zhoršil, a s významně nižší četností odpovědi nevěděli, jak stav životního prostředí hodnotit; turisté významně méně často odpovídali, že se stav životního prostředí na území NP Podyjí zhoršil nebo nezměnil, ale zároveň mezi nimi bylo zastoupeno statisticky více těch, kteří nevěděli, jak se stav životního prostředí změnil. *Mezi turisty převažovali poprvé přijíždějící návštěvníci, kteří neměli možnost srovnávat podmínky na základě předchozích návštěv.*
- 📖 Dotázaní místní obyvatelé statisticky prokazatelně častěji znali nějaký konkrétní ekologický problém, zatímco u dotázaných turistů tomu bylo opačně. *Viz výše*

- 📖 Vstup turistů do nejhroženějších částí NP Podyjí by měl být podle názoru místních obyvatel statisticky častěji umožněn bez omezení. *Místní obyvatelé zastávali liberálnější přístup k teoretickému zpřístupnění nejcennějších částí národního parku.*
- 📖 Místní obyvatelé by proti očekávaným četnostem odpovědí méně často volili jako způsob regulace případného vstupu turistů do nejhroženějších částí NP Podyjí možnost časového omezení vstupu. *Vstup s průvodcem byl nejčastěji volenou možností pro případnou regulaci.*
- 📖 Dotázaní místní obyvatelé se statisticky častěji cítili rušení intenzitou turistického ruchu na cestách. *Viz níže*
- 📖 Proti očekávaným četnostem odpovědí se dotázaní místní obyvatelé častěji cítili velmi rušení a rušení intenzitou turistického ruchu v okolí jejich bydliště, a zároveň bylo statisticky méně místních obyvatel, kterým turistický ruch v okolí bydliště nevadil. *Výsledky je možné zohlednit při hodnocení sociální a psychologické nosné kapacity území NP Podyjí a jeho ochranného pásma. Místní obyvatelé se cítili do určité míry rušení intenzitou turistického ruchu v okolí bydliště i na cestách.*

8. Diskuse

8.1 Místní obyvatelé s přihlédnutím k názorům starostů obcí

8.1.1 Názory a postoje místních obyvatel s přihlédnutím k názorům starostů obcí v NP Šumava v letech 1998 a 2003

Věkově se dotázaní místní obyvatelé na Šumavě v obou letech výrazně nelišili, ačkoli v roce 1998 převážili respondenti ve věku 40 – 59 let a v roce 2003 byla relativní převaha mladší věkové skupiny 25 – 39 let. Věková skupina 40 – 59 let také relativně převažovala (37%) v roce 2002 mezi místními v Peci pod Sněžkou v Krkonošském národním parku (Najmanová, 2004), zatímco v roce 2004 byla většina respondentů ve Špindlerově Mlýně ve věku 25 – 39 let (Machová, 2005). Celkem 19% nejstarší věkové skupiny na Šumavě v roce 2003 může odpovídat pětiletému posunu v konání dotazníkového šetření a „zestárnutí“ populace v šumavských obcích. Silné zastoupení věkové skupiny 25 – 39 let na Šumavě v roce 2003 lze paralelně vysvětlit buď v pětiletém posunu z věku 18 – 24 let v roce 1998, nebo přísunem mladší generace po vystudování zpět do místa bydliště, tedy generační výměnu, nebo příliv mladších ročníků za účelem podnikání v oblasti cestovního ruchu. Statisticky však rozdíl mezi dotázanými místními obyvateli na Šumavě v obou sledovaných letech prokázán nebyl. Mezi místními obyvateli převažovaly v obou letech ženy (stejně tak i ve Špindlerově Mlýně v roce 2004 – viz Machová, 2005). V roce 1998 byla většina dotázaných místních obyvatel zaměstnána ve státním sektoru, zatímco v roce 2003 byla již většina zaměstnána v sektoru soukromém. Toto zjištění koresponduje se změnami, které nastaly po pádu železné opony, kdy postupně narůstal rozvoj soukromého podnikání a zanikaly státní podniky. V Peci pod Sněžkou v Krkonoších v roce 2002 byla většina (72%) místních obyvatel zaměstnána také v soukromém sektoru (Najmanová, 2004), stejně tak i v roce 2004 ve Špindlerově Mlýně (Machová, 2005). V roce 2003 ubylo na Šumavě mezi respondenty manuálně pracujících místních obyvatel a narostlo zastoupení duševně pracujících a důchodců. Mezi oběma sledovanými roky došlo k poklesu nezaměstnaných a respondentů v domácnosti, vzrostl počet studentů. Celkově lze zhodnotit stav jako posun k celkové vyšší zaměstnanosti a nárůstem soukromého podnikání.

V obou sledovaných letech na Šumavě převážili respondenti se středoškolským vzděláním a stejně tomu bylo i mezi dotázanými místními obyvateli v Krkonoších v Peci pod Sněžkou a ve Špindlerově Mlýně v roce 2002 a 2004 (Najmanová, 2004; Machová, 2005).

Při srovnání respondentů z řad dotázaných šumavských místních obyvatel s populací ČR (podle ČSÚ, 2004) metodou předem předpokládaných vlastností četností (viz kapitola 4.4.2) v otázkách pohlaví, vzdělání a věku (viz příloha 5 A na příloženém CD) bylo zjištěno několik rozdílů. Nebyl prokázán rozdíl mezi zastoupením mužů a žen při obou šumavských sledováních ve srovnání s populací ČR. V roce 1998 bylo mezi místními obyvateli na Šumavě proti populaci ČR více respondentů se základním ($2,74 > z_a$) a středoškolským vzděláním ($3,58 > z_a$). Současně zde v roce 1998 převážili respondenti z věkových skupin 40 – 59 let ($2,68 > z_a$) a 60 let a více ($3,8 > z_a$), tedy starší věkové ročníky. Populace místních obyvatel na Šumavě v roce 1998 byla tedy starší nežli průměr populace v ČR. V roce 2003 byl prokázán rozdíl ve všech kategoriích vzdělání (bylo zde zjištěno i více vysokoškoláků - viz příloha 5 A na CD) a mezi místními obyvateli bylo zjištěno i více mladších ročníků ve věku 25 – 39 let ($1,99 > z_a$) proti populaci ČR.

Naprostá většina respondentů v oblasti Šumavy nebydlela od narození (v roce 1998 i 2003). V obou sledovaných letech uváděli respondenti převážně jako hlavní důvod přistěhování na Šumavu přistěhování za příbuznými, za možností bydlení, za zaměstnáním. V Krkonoších byla v roce 2004 jako hlavní příčina přistěhování do Špindlerova Mlýna zmíněna rodina (Machová, 2005). Vztah místních obyvatel k Šumavě je dobře patrný z názoru respondentů v obou letech, když uváděli, že se na Šumavě cítí doma (nejvíce v roce 1998 v Borových Ladách a na Modravě, v roce 2003 nejvíce v Prášílech, Horské Kvildě /Tancošová, 2001/). Stejný názor převažoval i mezi respondenty z řad představitelů místních samospráv. Místní obyvatelé i starostové v obou sledovaných letech nejčastěji uvedli, že by se jinam nestěhovali, ani kdyby tu možnost měli. Nejsilnější vazba k místu by mohla být nalezena na Šumavě v roce 2003, kdy poměrně mnoho

dotázaných (17,6%) dokonce uvedlo, že by jinde nemohlo žít (nejvíce Borová Lada, Prášily, Srní /Tancošová, 2001/). V roce 1998 bylo na Šumavě z obou sledovaných let více dotázaných místních obyvatel, kteří naopak uvedli, že by se stěhovali rádi (10,8%). Tito respondenti byli zaznamenáni zejména v obcích Kvilda, Srní a Borová Lada (Tancošová, 2001). Z mnoha obdobných prací vyplývá, že místní obyvatelé, kteří mají silnou citovou vazbu k území, častěji vnímají turistiku jako přínos pro místní komunity, a to jak ekonomický, tak sociální (Gursoy & Rutherford, 2004). V oblasti ekonomického přínosu pro místní obyvatele nebyl tento názor místních obyvatel na Šumavě potvrzen (viz dále). Respondenti z Pece pod Sněžkou uváděli v roce 2002 velmi podobné názory. Pokud se týkalo vazby k území, cítili se v Krkonoších jako doma (90%) a jinam by nestěhovali (Najmanová, 2004). V roce 2004 byly názory místních ze Špindlerova Mlýna podobné (Machová, 2005).

Vznik Národního parku Šumava v roce 1991 byl respondenty zpětně v obou sledovaných letech hodnocen převážně pozitivně. V roce 1998 bylo statisticky potvrzeno nižší zastoupení respondentů, kteří nevěděli, jak vznik národního parku hodnotit. Na základě neparametrických testů (příloha č. 3) lze říci, že od roku 1991 (vznik NP Šumava) přetrvávalo pozitivní hodnocení vzniku a existence národního parku až do roku 2003. Ke změně došlo v roce 1998, kdy bylo negativních hlasů vůči existenci parku více (statisticky prokázáno v Borových Ladách, na Modravě a v Srní – viz příloha č. 3). V roce 2003 byl zjištěn výrazný posun k negativnímu vnímání existence parku u dotázaných místních obyvatel v obci Kvilda. Lze tak shrnout, že pouze dotázaní místní obyvatelé Kvildy vnímali v roce 2003 existenci národního parku často negativně. Může to být skutečností, že Kvilda byla v roce 2003 jednou z nejdynamičtěji se rozvíjejících obcí Šumavy, přičemž patrně docházelo ke střetu zájmů se zájmy ochrany přírody (přechod z marginální oblasti do statutu ekonomicky silnější oblasti z důvodu širšího zapojení do cestovního ruchu). U místních obyvatel i starostů obcí, kteří se účastnili šetření, se hodnocení existence Národního parku Šumava celkově v průběhu let zlepšilo. Rozdíl mezi názory respondentů v roce 1998 a 2003 byl statisticky prokázán, avšak na nízké hladině pravděpodobnosti (viz příloha č. 4 – tabulka B). Celkově mohou být pozitivní názory odrazem konkrétních akcí, které provedla Správa NP Šumava v pětiletém období (1998 – 2003) a které měly dopad na život místních obyvatel. Pozitivnější hodnocení existence parku mezi sledovanými roky může souviset i s poklesem střetů zájmů a konfliktů mezi Správou NP Šumava a obyvateli obcí či s věkovým posunem mezi respondenty (stárnutí respondentů z řad místních obyvatel – viz výše). Zatímco je možné, že přetrvávaly některé spory mezi správou parku a některými starosty obcí v roce 1998, v roce 2003 již jednoznačně starostové vnímali národní park pouze pozitivně. Pozitivní přístup místních obyvatel a představitelů místních samospráv k existenci národního parku zjištěný v roce 2003 je nezbytný pro takový management ochrany přírody na území národního parku, který bude zájmem nejen ochranářů, ale také místních obyvatel. V Peci pod Sněžkou bylo hodnocení existence Krkonošského národního parku respondenty v roce 2002 také převážně pozitivní (50,4%), ačkoli negativních postojů bylo poměrně mnoho (44,6%), a v minulosti (období 1963 – 1990) bylo negativních názorů méně (Najmanová, 2004). V roce 2004 hodnotili místní obyvatelé ze Špindlerova Mlýna národní park /KRNAP/ dvakrát častěji pozitivně nežli negativně (Machová, 2005). Celkově lze do let 2003 a 2004 vysledovat nástup pozitivního trendu ve vnímání dvou velkých českých národních parků místními obyvateli. Většina chráněných území na světě byla vyhlášena bez souhlasu lidí, kteří tato území již v minulosti obývali. Výsledkem toho je, že ochranné instituce rozhodují o chráněných druzích a ekosystémech těchto území bez zapojení klíčových podílníků (Beltrán /ed./, 2000). Dlouhodobá životaschopnost chráněného území závisí přímo na podpoře vlády a podpoře místních lidí (Eagles, McCool, & Haynes, 2002), proto je nutné budovat vztah místních obyvatel k chráněnému území. Ačkoli vyhlášení NP Šumava nebylo přímo diskutováno s místními obyvateli, lze vyzorovat, že názory místních obyvatel k existenci parku jsou během let pozitivnější, a je tedy možné usuzovat, že časem bude mezi místními stoprocentní podpora existence parku.

Stav životního prostředí na území národního parku hodnotili v roce 1998 představitelé místních samospráv pozitivněji nežli místní obyvatelé. Především obyvatelé obcí Modrava, Prášíly a Srní vyjádřili názor, že se stav prostředí v roce 1998 za poslední desetiletí zhoršil (Tancošová, 2001). Tento názor může souviset s negativními názory místních obyvatel vůči existenci národního parku v tomtéž roce. V roce 2003 byli respondenti z řad starostů přesvědčeni o zlepšení stavu životního prostředí na území NP Šumava, ačkoli místní obyvatelé se vyjádřili relativně převážně o zhoršení v letech 1998 – 2003 (i když jen o malé procento ve srovnání s názory o zlepšení stavu). Celkově byly názory místních obyvatel v obou sledovaných letech nevyrovnané, balancovaly mezi pozitivním a negativním hodnocením stavu životního prostředí na území NP Šumava. Dotázaní starostové se klonili ke kladnému hodnocení změny stavu životního prostředí na území NP Šumava v roce 1998 i v roce 2003. Do budoucna bych doporučovala tuto otázku rozpracovat více konkrétně, neboť řada respondentů volila často odpověď „nevím“. Evokuje to myšlenku, že otázka nebyla správně pochopitelná pro respondenty, byla příliš obecná, a tak hodnocení mohou být subjektivní a ve výsledcích zavádějící. Možností by také bylo nechat otázku otevřenou, aby mohli respondenti jasně vyjádřit, v čem pozorovali zlepšení stavu životního prostředí a v čem zhoršení.

V roce 1998 i v roce 2003 uváděli dotázaní místní obyvatelé i starostové obcí, že znají nějaký konkrétní ekologický problém. Místní obyvatelé převážně jmenovali problematika kůrovce a s ním spojenou těžbu stromů, dále turistiku, odpadky, či automobilismus. Starostové v roce 1998 jmenovali problematiku řešení kůrovcové kalamity dvakrát. Dále se zaměřovali na automobilismus, znečištění ovzduší, kanalizaci, nedostatečnou komunikaci mezi obcí a správou parku a střety zákona o ochraně přírody a krajiny a zákona o lesích. V roce 2003 již byla otázka kůrovce mezi šesti starosty jmenována jednoznačně čtyřikrát. Je tedy jednoznačné, že otázka poškození lesů kůrovcem a zejména také řešení situace těžbou či ponecháním stromů v prvních zónách národního parku je problematika místním lidem známá a považují ji v oblasti za prioritní úkol k řešení. Otázkou zůstává, do jaké míry se medializace kůrovcové kalamity podílela na tom, že byl právě jako nejčastější ekologický problém jmenován „kůrovec“. Z rozhovorů s místními obyvateli vyplynulo, že tradiční přístup lesních dělníků (z nichž řada místních obyvatel byla či stále je) těžít všude a dřevo odstraňovat, je mezi místními obyvateli převažující. Zde se nabízí prostor k diskusi mezi správou parku, místními zastupiteli, soukromým sektorem, obyvateli i nevládními organizacemi, jelikož zde vzniká mnoho třecích ploch. Tyto skupiny mohou mít odlišný přístup k problému a také mají v klíčovém území jiné zájmy. Tato skutečnost může negativně ovlivnit spolupráci mezi podílňiky a snahu nalézat společná řešení v ochrannářském managementu a udržitelném využívání území NP Šumava. Charakter ekologických problémů identifikovaných místními obyvateli národních parků se liší podle místa tázání a bydliště dotazovaného. V Krkonoších uvedlo 52% místních obyvatel z Pece pod Sněžkou, že zná konkrétní ekologický problém, a nejčastěji jmenovali těžbu dřeva, stav lesů a lanovku (Najmanová, 2004). V roce 2004 bylo ve Špindlerově Mlýně 57,1% místních obyvatel, kteří pojmenovali ekologický problém, a byla jím např. výstavba nových domů, nadměrná těžba dřeva (Machová, 2005). Problematika stavu lesů, těžby dřeva a kůrovce je tak podobně konfliktně vnímána na Šumavě i v Krkonoších, tedy v obou velkých národních parcích České republiky. Otázka názoru místních obyvatel i starostů na řešení kůrovcové kalamity byla v NP Šumava hlouběji sledována pouze v roce 1998. Bylo zjištěno, že místní obyvatelé by suché stromy z prvních zón odstraňovali, zatímco starostové by je ponechávali na místě. Celkově místním obyvatelům způsob řešení kůrovcové kalamity vadil (zejména na Modravě, Horské Kvildě a Srní), ale starostům nikoli. Na Modravě byl názor starosty obce opačný nežli názor respondentů mezi místními obyvateli. Místní chtěli stromy odstraňovat, zatímco starosta se vyslovil pro jejich ponechání v lokalitě. Podobná situace byla také především v Prášílech a Srní. Opačné názory těchto dvou skupin respondentů vycházejí z přístupu místních obyvatel k tradičnímu způsobu hospodaření v lesích (těžit nemocné porosty a vytěžené dřevo využívat). Představitelé místních samospráv patrně spíše inklinují k bezzásahovosti v prvních zónách, která vyplývá ze zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Názor místních obyvatel

lze přirovnat k názorům, které zjistila Fraga (2006), a nazývá je „patentem ochranářů na ochranu přírody“. Popisuje názor místních obyvatel v chráněném území, kteří nemají v oblibě „ochranáře“. Důvodem byl názor místních, že ochranáři razí jinou ideologii, a to aniž by respektovali tradiční přístupy. Tradičním přístupem je na Šumavě těžení napadených stromů. Pokud se les ponechá kůrovci napospas, dojde k jeho zániku. Nemocný les se musí léčit tím, že se jedinci napadení kůrovcem odstraní, a to zejména ve chvíli, kdy jsou změny v porostu a škody na něm takové, že si s nimi zdravý les sám nedokáže poradit. Místní obyvatelé považují šumavské lesy za součást svého života, součást pracovní nabídky. Většina z nich zde pracovala mnoho let, těžila dřevo a „srostla“ s lesem. Jakýkoli jiný způsob hospodaření v lesích nežli těžbu místní neakceptovali. Názory pracovníků Správy NP a dalších orgánů státní ochrany přírody, např. Ministerstva životního prostředí, nezasahovat v prvních zónách, byly od přístupu místních obyvatel (těžit všude) rozdílné.

V roce 2003 byly do dotazníku zařazeny otázky týkající se pojmenování nejpálčivějších problémů, které by respondenti v území prioritně řešili. Starostové shodně s místními obyvateli uvedli, že by přednostně na území Národního parku Šumava řešili otázku stavu lesů a rozvoje infrastruktury (shodné závěry byly zjištěny i v Peci pod Sněžkou v roce 2002 /Najmanová, 2004/). Otázku lesů zdůrazňovali zejména obyvatelé Modrav, Borových Lad a Kvildy (Tancošová, 2001). V Prášílech byla shoda mezi oběma skupinami dotázaných, když místní i starosta označili jako nejpálčivější otázku dopravní vybavenost obce. Jako nejškodlivější aktivitu pro přírodu v NP Šumava uvedli místní obyvatelé i starostové obcí zejména motorismus (místní převážně na Horské Kvildě, Kvildě a Srní /Tancošová, 2001/) a cykloturistiku (místní zejména z Borových Lad a Prášil). Starosta Prášil specifikoval, že se jedná zejména o neřízenou turistiku. Motorismus byl za nejškodlivější aktivitu označen i místními v Krkonoších v Peci pod Sněžkou (Najmanová, 2004). Automobilismus může být obecně vnímán rušivě nejen obyvateli daného území, ale může mít negativní dopad i na faunu a floru v okolí cest (Burson, Belant, Fortier, & Tomkiewicz, 2000). Motorizované formy dopravy se stávají pro rekreaci stále populárnějšími. Tyto způsoby dopravy ale vytváří velký tlak na citlivé oblasti, navíc jsou hlučné, způsobují znečištění a jsou rušivé pro lidi, kteří hledají klid a odpočinek (FNNPE, 1993).

Za nejméně škodlivou aktivitu pro přírodu na území parku byla prohlášena oběma skupinami respondentů pěší turistika (shodně i místními v Krkonoších v Peci pod Sněžkou *in* Najmanová, 2004). V roce 1998 i 2003 hodnotili místní obyvatelé režim ochrany přírody v Národním parku Šumava spíše jako vyhovující či optimální. Vrcholoví představitelé místních samospráv jej hodnotili zejména jako přísný. Odlišný názor těchto dvou skupin respondentů spatřují v nedostatečné komunikaci mezi oběma skupinami respondentů. Místní obyvatelé z Peci pod Sněžkou vnímali režim ochrany přírody v Krkonošském národním parku také převážně jako vyhovující (Najmanová, 2004). Přísnost byla ze strany starostů v NP Šumava odůvodňována zejména restriktivním přístupem správy parku k obcím. Jmenovali omezení vstupu do lesa pro místní obyvatele, uzavření asfaltových cest pro veřejné využívání, bránění odstraňování dřeva z lesa a omezování pohybu cyklistů po cestách. Názorovou rozrůzněnost mezi oběma skupinami respondentů si vysvětlují zejména tím, že místní obyvatelé si pod pojmem režim ochrany přírody nevysvětlovali otázky restrikcí a omezení vůči jim samotným, či vůči návštěvnické veřejnosti, ale zejména ochranu přírody obecně. Vnímání toho, zda přibýlo některých druhů, či zda naopak některé již v oblasti nejsou, čistotu vod, ovzduší apod. Byli to také respondenti z řad starostů, kteří považovali otázku úbytku vzácných organismů za záležitost, která vyžaduje nejmenší pozornost. Z pohledu starostů jsme touto otázkou jednoznačně získali cenné informace o tom, co je směrem ke správě parku páli. Vzhledem k názorům místních obyvatel na problematiku kůrovce a pojmenování ekologického problému, jsem však předpokládala i u hodnocení režimu ochrany přírody odpovědi nesouhlasného charakteru, což nebylo potvrzeno.

Podobně byl v roce 2003 hodnocen oběma skupinami dotázaných i návštěvní řád Národního parku Šumava. Místní obyvatelé vnímali návštěvní řád jako optimální až mírný, zatímco starostové jako optimální až spíše přísný. Zde nebyl nalezen výrazný rozdíl mezi stanovisky místních obyvatel a představitelů místních samospráv. Otázka návštěvního řádu a omezení

chování turistů v území není z pohledu respondentů příliš konfliktní, je však nutné vždy zohledňovat situaci v konkrétních obcích.

Jedním z nejčastějších konfliktů mezi podílíky v chráněném území je, zda umožnit či neumožnit vstup turistů do nejcennějších částí chráněných území (Ceballos – Lascuráin, 1996), proto jsme se touto otázkou zabývali i v našem šetření. Dotázaní místní obyvatelé se v obou letech vyslovili převážně pro vyloučení vstupu turistů do nejohroženějších částí národního parku (v roce 1998 zejména v Prášilech, Horské Kvildě, Kvildě, Modravě /Tancošová, 2001/; v roce 2003 především v Borových Ladách, Prášilech a Srní). V případě umožnění vstupu pak doporučovali místní jako nejvhodnější způsob regulace vstup s průvodcem. Starostové obcí zde byli rozdílného názoru, když se vyjadřovali často pro spíše umožnění vstupu. V roce 2003 dokonce významně častěji než místní obyvatelé. Proto je patrně návštěvní řád vnímán starosty jako optimální až přísný, jelikož omezuje vstup turistů do určitých částí a do prvních zón jej zcela vylučuje, zatímco starostové by turistům spíše rádi umožnili vstup do zakázaných zón. Také v Krkonoších se místní vyslovili pro vyloučení vstupu v roce 2002 (54,6%) i v roce 2004 (55,9%), a stejně jako na Šumavě doporučovali pro regulaci případného vstupu zejména kvalifikovaného průvodce (Najmanová, 2004; Machová, 2005). Pro ochranářský management NP Šumava zde jednoznačně vyplývá potřeba širšího dialogu se zástupci obcí a místními obyvateli k nalezení vhodného kompromisu, který však jednoznačně zohlední zájmy ochrany přírody v první zóně národního parku. Místní i starostové se však v obou sledovaných letech shodli v názoru, že otevření dalších hraničních přechodů by přírodě v parku spíše neuškodilo, ačkoli aktuálně se jednalo zejména o lokalitě Březník (Modrý sloup). Tato lokalita evropského významu (Natura 2000), místo výskytu populace kriticky ohroženého tetřeva, lokalita na seznamu mokřadů mezinárodního významu (Ramsar site), se nachází na území první zóny, jejíž nedotčenost by tak byla zpřístupněním významně narušena. Tady nacházím rozpor v názoru místních obyvatel, kteří převážně nebyli pro umožnění vstupu turistů do nejcennějších částí parku, zároveň se ale domnívali, že otevření dalšího přechodu by přírodě spíše neuškodilo a současně většinou nedoporučovali otevření dalšího hraničního přechodu s Německem v centrální části parku. Polovina dotázaných starostů by otevření takového přechodu v centrální části parku uvítala. Obecněji se tak veřejnost stavěla do role, kdy je podporováno další ukrajování z nedotčených částí přírody, ačkoli názory byly rozrůzněné. Modrý sloup byl nakonec otevřen pro pěší turistickou veřejnost usnesením vlády v období pěti víkendů od 19.8. 2006 do 17.9. 2006 mezi 10,00 – 16,00 variantou zpřístupnění Luzenského údolí jako dočasná zážitková stezka. Vstup se psy nepojíždími koly nebyl povolen a k dispozici byl odborný výklad pracovníka Správy NP a CHKO Šumava. Dále však probíhá řízení o posouzení vlivu turistiky na zvláště chráněné části přírody, kde je vydáno předběžně negativní stanovisko posuzovatele pro zřízení trvalého hraničního přechodu ve všech pěti variantách navrhovaných Správou NP a CHKO Šumava, obcí Modrava a Plzeňským krajem (Internet /5/).

Představitelé místních samospráv v obou srovnávaných letech vždy všichni věděli o existenci dotačních titulů na podporu života obyvatel žijících v chráněných územích (Obnova venkova, Program péče o krajinu, SAPARD, PHARE, apod.). Místní obyvatelé však o nich v roce 1998 spíše nevěděli. V roce 2003 se informovanost šumavských místních obyvatel zvýšila, z čehož lze usuzovat na zlepšení informovanosti ze strany obce k obyvatelům o programech, ze kterých je možné získat finanční prostředky na podporu hospodaření a života obyvatel žijících v národním parku. I přes vyšší informovanost, která možná pramení i z vyšší aktivity samotných místních k získávání informací, uvedli v roce 2003 pouze čtyři dotázaní místní obyvatelé, že se těchto programů přímo účastní (údržba trvalých travních ploch a sadba semenáčů). Nejnížší povědomí o možnosti těchto dotací bylo v roce 2003 mezi místními v Srní a na Modravě. V Krkonoších v Peci pod Sněžkou ještě v roce 2002 většina místních obyvatel (58,8%) nevěděla o těchto programech (Najmanová, 2004). V oblastech, kde již existuje určité zapojení místních obyvatel do péče o chráněné území, nebo kde již funguje určitá spolupráce mezi ochranáři a místními obyvateli, je velká výzva v tom, že tuto spolupráci je možné dále rozvíjet a rozšiřovat. Tam, kde

v současné době místní obyvatelé nespolupracují se správou ochrany přírody, je výzva právě v založení takové spolupráce (Beltrán /ed./, 2000).

V roce 1998 se místní obyvatelé cítili v běžném životě více ovlivnění existencí národního parku nežli v roce 2003. Také 47,1% místních obyvatel z Pece pod Sněžkou se cítilo v běžném životě ovlivněno existencí KRNAP (Najmanová, 2004), ačkoli relativně převážil opačný názor. V roce 2004 byla v Krkonoších ve Špindlerově Mlýně také v převaze odpověď ne (54,1%) (Machová, 2005). Situace ze Šumavy v roce 2003 a z Krkonoš v roce 2002 a 2004 je v tomto ohledu podobná. Pokud se místní obyvatelé v běžném životě cítili ovlivnění existencí parku, pak shodně v obou letech na Šumavě uváděli, že toto ovlivnění je pro ně negativní (zejména na Modravě, v Prášilech a v Srní). Tyto názory byly v roce 1998 nepatrně silnější než v roce 2003. Stejně tomu bylo i v Krkonoších v Peci pod Sněžkou v roce 2002 (Najmanová, 2004). Obyvatelé Špindlerova Mlýna v roce 2004 již hodnotili ovlivnění života národním parkem převážně (57,6%) pozitivně (Machová, 2005). I z těchto výsledků lze usuzovat na skutečnost, že názory místních obyvatel bydlících na území dvou velkých národních parků v ČR se ve vztahu k těmto územím od minulosti do současnosti pomalu zlepšují, ačkoli na Šumavě probíhá tento proces pomaleji nežli v Krkonoších. Názory místních obyvatel jsou tedy ještě daleko od ideálního stavu, kdy by byli hrdi na to, že žijí na území národního parku, a to zejména jelikož jsou zachována jejich práva hospodaření (Walpole, & Goodwin, 2000). Názor starostů nebyl v této otázce jednoznačný. V roce 1998 bylo spíše pozitivní a spíše negativní hodnocení vyrovnané a v roce 2003 již spíše pozitivně hodnotil ovlivnění života existencí parku jen jeden starosta.

V roce 1998 nevyjadřovali starostové vysokou spokojenost se správní a řídicí činností Správy NP Šumava a místní obyvatelé také nebyli spokojeni (nejčastěji Modrava, Kvilda, Borová Lada /Tancošová, 2001/). V roce 2003 již starostové i místní obyvatelé převážně vyjádřili spokojenost s činností Správy, ale v oblasti kulturně-výchovné činnosti byli se Správou spokojeni dva ze šesti starostů. Lze usuzovat, že z pohledu respondentů se činnost Správy NP Šumava v průběhu pěti let jednoznačně zlepšila. Místní obyvatelé Pece pod Sněžkou v Krkonoších v roce 2002 byli převážně spokojeni s výchovnou a ochrannou funkcí Správy KRNAPu, ale v otázce hodnocení Správy jako úřadu převážila nespokojenost (Najmanová, 2004). V roce 2003 byla komunikace mezi Správou NP Šumava a příslušnou obcí vnímána většinou místních i starostů jako vyhovující.

Pracovní nabídka byla dotázanými místními obyvateli v území hodnocena v roce 1998 i 2003 shodně jako velmi nedostatečná. V roce 1998 místní statisticky častěji vyslovovali názor, že se vznikem národního parku se počet pracovních příležitostí dokonce snížil (nejvíce v Prášilech, Srní, Borových Ladách a na Modravě – viz Tancošová, 2001). Podobné závěry byly získány i v řeckém národním parku Prespes Lakes, kdy se 27% místních obyvatel domnívalo, že se jejich ekonomická situace po vzniku národního parku zhoršila (Trakolis, 2001). Nedostatečně byla nabídka práce hodnocena i místními v Krkonoších v Peci pod Sněžkou v roce 2002 (Najmanová, 2004). Ve Špindlerově Mlýně v roce 2004 již byla nabídka práce hodnocena jako spíše dobrá (Machová, 2005). V roce 1998 šumavští starostové hodnotili nabídku práce častěji jako nedostatečnou, více nežli místní, ale v roce 2003 již starostové častěji vnímali nabídku práce jako spíše dobrou. Struktura pracovní nabídky tak možná z pohledu starostů doznala v roce 2003 změn k lepšímu. Zatímco v roce 1998 byli starostové pesimističtí, názor místních obyvatel v tom, že národní park byl příčinou poklesu nabídky práce na území NP Šumava, byl radikálnější. Podobně formulovaná otázka byla položena i místním obyvatelům města Arrowtown v blízkosti turistického centra Queenstown na Novém Zélandu (Švehla, 1996), kdy byli místní obyvatelé dotázáni, zda turismus vytvořil mnoho pracovních příležitostí ve městě. Celkově 86,8% místních obyvatel se domnívalo, že tomu tak bylo a slabá převaha (38,8%) respondentů nesouhlasila s tvrzením, že přínosy z cestovního ruchu jsou rovnoměrně rozloženy v celé komunitě místních obyvatel. Naopak v Silver Valley v USA se 74% místních domnívalo, že turistika nepřinese do území více pracovních příležitostí (Johnson, Snepenger, & Akis, 1994). Lze tedy vyvodit, že názory obyvatel na přínosy cestovního ruchu pro místní ekonomiku závisí na velikosti a významnosti lokality, na stávající životní úrovni obyvatel a v neposlední řadě na socio-

geografickém a kulturním charakteru místa s důrazem na environmentální podmínky území a stupeň jeho ochrany. Jiný dopad bude mít rozvoj turistiky a cestovního ruchu ve městě a jiný na venkově, stejně jako v jádrové části chráněného území či na jeho okraji, a to v souvislosti s působením a zájmy všech podílníků a zejména s ochranným managementem a úrovní ochrany chráněného území.

Respondenti na Šumavě v obou sledovaných letech uváděli, že nemají přínos z cestovního ruchu v oblasti. V roce 2003 bylo zastoupeno nepatrně více místních obyvatel, kteří uvedli, že mají přínos z cestovního ruchu, jelikož pracují ve službách vázaných na cestovní ruch. Může to souviset s generačním posunem, kdy v roce 2003 bylo více mladších respondentů, kteří podnikali v cestovním ruchu (viz výše). Příjmy z cestovního ruchu neuváděli dotázaní místní obyvatelé v roce 2003 zejména v Borových Ladách a Prášilech. Celkově byl tedy přínos z cestovního ruchu na Šumavě pro místní obyvatele velice nízký. Obecně by mělo být zajištěno, aby měli místní obyvatelé plný prospěch a přínos z ekonomických příležitostí a pracovních příležitostí spojených s existencí chráněného území, např. z příjmů generovaných turistikou a zaměstnaností v managementu chráněného území (Beltrán /ed./, 2000). Lze však říci, že většinou místní obyvatelé z turistiky a cestovního ruchu v chráněných územích neprofitují. Přínosy z turistiky nezaznamenali ani Walpole a Goodwin (2000) v Národním parku Komodo v Indonésii. V roce 1996 zjistil Těšitel, Kušová a Bartoš (1996), že místní obyvatelé spatřovali turistikou a rekreaci jako nejslibnější budoucí odvětví pro rozvoj oblasti Šumavy (26,8%), následováno odpovědí nevím (24,3%) a zemědělstvím a chovem dobytka (6,9%) a službami (6,2%). Ačkoli byla turistika a rekreace viděna jako slibná budoucnost pro obyvatele, v roce 1998 se ukázalo, že pouze velmi malá část místní populace je zaměstnána ve službách přímo vázaných na cestovní ruch a stav se výrazně nezměnil ani v roce 2003. Ačkoli je Šumava atraktivní destinací, z pohledu ochranného managementu zde plynou určitá omezení pro podnikatelské záměry, je zde také obtížnější dopravní obslužnost, a tyto faktory mohou být pro podnikání samozřejmě limitující. Mezi starosty nastal mezi oběma roky sledování mírný posun, protože dva ze šesti starostů uvedli, že mají příjmy z cestovního ruchu, neboť pracují ve službách vázaných na cestovní ruch, respektive sami zároveň podnikají.

Většina místních obyvatel a všichni starostové se v roce 2003 domnívali, že existence národního parku skýtá možnosti pro rozvoj obcí (otázka v dotazníku v roce 1998 chyběla). Nejčastěji viděli v národním parku potenciál pro rozvoj obce místní obyvatelé Horské Kvildy a Kvildy, o opaku byli přesvědčeni nejvíce místní z Prášil a Modrav. Tato možnost pro rozvoj obcí však dosud není místními řádně využívána. Opět je zde signál pro ochranný management území v možnosti zatraktivnění národního parku jako turistické destinace tak, aby byly zachovány přírodní hodnoty, místní obyvatelé byli rovnocennými partnery ochrany přírody, při jejich širším zapojení do drobného podnikání v souladu se zájmy ochrany přírody.

Shodně se obě skupiny dotázaných místních obyvatel v roce 2003 včetně příslušných starostů domnívaly, že počet turistů v oblasti Šumavy vzrůstá. Oproti situaci na Šumavě byla místními v Krkonoších v Peci pod Sněžkou v roce 2002 úroveň návštěvnosti parku vnímána jako klesající (Najmanová, 2004). Jednalo se však o situaci, kdy mohla být reálná návštěvnost v Krkonoších ovlivněna povodněmi.

Většina místních obyvatel vyjádřila v roce 2003 názor, že přítomnost turistů jednoznačně zvyšuje (zejména v Prášilech a na Modravě) výši životních nákladů v obci. Tento názor přetrval z roku 1998. Starostové byli přesvědčeni o tomtéž, dokonce v roce 2003 statisticky průkazněji. Stejný názor byl vysledován i mezi místními v Peci pod Sněžkou v roce 2002 (Najmanová, 2004). Zde jsou jednoznačně respondenty dány výše cen do souvislosti s přítomností turistů, ačkoli málokdo se zamyslel nad tím, že většina produktů je do oblasti dovážena z bližších větších měst, a tak se na ceně může projevit i cena za dopravu. Zde je patrný obecný problém definovaný například Elcomem a Bainesem (1999), kdy od počátku rozvoje podnikatelských aktivit nebyl navázán dialog s místními obyvateli tak, aby byly diskutovány možnosti udržitelného rozvoje v chráněném území ve shodě a zapojením všech podílníků. Tím by byly zajištěny i vyšší ekonomické příjmy pro místní. U místních obyvatel tak může přetrvávat

negativní náhled na turisty, kteří jsou příčinou vyšších cen, ačkoli tomu tak nemusí objektivně být. Shodné závěry našel i Švehla (1996), kdy 69% místních obyvatel města Arrowtown uvedlo, že turismus zvyšuje ceny v obchodech pro místní obyvatele a dokonce také 43,4% procenta místních souhlasilo s tvrzením, že místní platí vyšší ceny v zařízeních, které používají zejména turisté. Celkem 72,1% dotázaných v Arrowtownu uvedlo, že životní náklady jsou díky turismu pro místní příliš vysoké. Walpole a Goodwin (2001) zjistili, že polovina dotázaných místních obyvatel v Národním parku Komodo byla přesvědčena, že turistika je příčinou zvýšených cen za dopravu a služby v oblasti. Souvislost mezi vyššími cenami a přítomností turistů je tak patrná i v jiných územích (např. Saveriades, 2000), nezávisle na tom, zda se jedná o ekonomicky rozvojové či rozvinuté země. Místní obyvatelé by jednoznačně měli mít právo zlepšovat svou životní úroveň a mít přímý prospěch z ochrany přírody a ekologicky udržitelného využívání přírodních zdrojů (Beltrán /ed./, 2000).

Intenzita turistického ruchu nebyla většinou respondentů vnímána jako rušivá na cestách ani v okolí bydliště, a to v obou sledovaných letech na Šumavě. Pokud se však podíváme na odpovědi, které vyjadřovaly určitou úroveň rušení, pak byla vyjádřena asi čtvrtinou místních obyvatel. Hůře byla intenzita turistického ruchu vnímána respondenty v okolí bydliště, nežli na cestách, a to v roce 1998 výrazněji. Třemi ze šesti starostů byla intenzita turistického ruchu v okolí bydliště v roce 2003 vnímána jako rušivá, zatímco v roce 1998 jim nevadila. Tyto ukazatele mohou upozorňovat na možnost ovlivnění sociální a psychologické nosné kapacity území z pohledu místních obyvatel šumavských obcí.

Při pohledu na to, jaký projev turismu byl v roce 2003 podle místních a starostů nejvíce rušivý, byla nejčastěji místními jmenována nekázeň a živelnost návštěvníků (nejvíce v Srní a Borových Ladách). Starostové všech obcí uvedli stejnou aktivitu. Na druhém místě uvedli místní obyvatelé nepořádek (zejména v Prášilech a Horské Kvildě) a poté automobilismus (Kvilda, Modrava). Automobilismus a problémy s dopravou jako negativní dopad turistiky bývají uváděny často i v jiných chráněných územích (např. Saveriades, 2000). Nekázeň a živelnost turistů a automobilismus převažovaly jako nejčastěji jmenované škodlivé projevy turistů v Peci pod Sněžkou (Najmanová, 2004).

Pro dokreslení situace mezi šumavskými starosty uvádím postřehy článku Evy Tiché *Nové domy na Šumavě? Vzácnost. Přílivu nových lidí brání hlavně národní park, tvrdí mnozí starostové horských obcí.*, který otiskla Mladá Fronta Dnes 19. prosince 2003 v příloze Plzeňský kraj (Tichá, 2003). Starosta Modravy zde uvádí, že výstavba v obci kromě dvou dokončených staveb národního parku a jednoho rozestavěného penzionu a obecního úřadu nijak za poslední roky nepokročila. Starosta Prášil vyjádřil naopak pozitivní názor, když v obci přibýlo za poslední roky osm nových domů pro obyvatele obce a šest domů pro rekreatanty, přičemž uvedl, že by uvítal o něco více stálých obyvatel v obci. Zastupitel Srní nebyl pro podporu dalších staveb, spíše chtěl zvelebovat střed obce. Také uvedl, že rekreatanti by chtěli v Srní stavět, ale pro obec by to nemělo přínos, jelikož rekreatanti nepřinášejí peníze z daní a nepřivedou děti do školy.

Je proto patrné, že snahou starostů obcí bude přivedení stálých obyvatel do obcí, nikoli chalupářů či rekreatantů, jelikož ti nepřinášejí peníze do obecních pokladen.

8.1.2 Názory a postoje místních obyvatel s přihlédnutím k názorům starostů obcí v NP Šumava v roce 1998 a v NP Podyjí v roce 2000

Šetřením mezi obyvateli podyjských obcí (převážně situovaných v ochranném pásmu NP Podyjí) bylo prokázáno více starších respondentů důchodového věku (60 let a více). Mezi respondenty převažovali v Podyjí muži, zatímco na Šumavě ženy. Do jisté míry může převaha starších respondentů mužského pohlaví v Podyjí souviset s tím, že většina dotazníků byla v NP Podyjí sbírána obálkovou metodou (viz kapitola 4.1). Je tak možné, že většinou vyplňovali dotazník za domácnost muži jako „hlavy rodiny“, nebo respondenti, kteří měli dostatek volného času, jelikož byli v důchodu. Většina respondentů z Šumavy v roce 1998 byla zaměstnána ve státním sektoru,

zatímco v Podyjí v roce 2000 v sektoru soukromém. Tato zjištění mohou korespondovat s obecným nástupem soukromého podnikání po pádu železné opony. V Podyjí byla většina dotázaných místních obyvatel z kategorie duševně pracujících, zatímco na Šumavě převažovali manuálně pracující. Zejména manuálně pracujících žen bylo na Šumavě v roce 1998 zjištěno více. Podle informací ze sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 (Internet /3/) bylo celkově na Šumavě vyšší procento obyvatel zaměstnáno v lesnictví a zemědělství nežli v Podyjí (viz kapitola 3.1 a 3.2). Na Šumavě bylo proto možné předpokládat vyšší zastoupení manuálně pracujících místních obyvatel než v Podyjí a jeho ochranném pásmu. Statisticky však významný rozdíl v sociálním zařazení respondentů potvrzen nebyl. Respondenti dosáhli v obou parcích nejčastěji středoškolského vzdělání. V podyjských obcích bylo statisticky prokázáno vyšší zastoupení respondentů, kteří zde bydleli od narození, takže zde měli lepší možnost pozorovat vývoj změn na životním prostředí i socio-kulturních změn po pádu železné opony.

Při srovnání populace respondentů v Podyjí a populace ČR (podle ČSÚ, 2004 a sčítání lidí, domů a bytů v roce 2001 – viz Internet /3/) nebyl nalezen rozdíl v zastoupení obou pohlaví a v zastoupení věkových skupin 40 – 59 let a 60 let a více (viz příloha 5 A na CD). Bylo však potvrzeno, že podyjští respondenti byli proti populaci ČR častěji ve věku 25 – 39 let ($2,04 > z_a$) a ve všech kategoriích vzdělání byl také zjištěn rozdíl (viz příloha 5 A na CD).

V obou sledovaných skupinách převážil názor, že se místní obyvatelé cítili v oblasti (Šumava, Podyjí) doma. V podyjských obcích bylo prokázáno méně respondentů, kteří by se rádi stěhovali, i když celkově by se respondenti obou dotazovaných skupin nestěhovali. Citová vazba k území, kde měli respondenti trvalé bydliště, byla v obou sledovaných parcích (či ochranných pásmech NP) silná, pokud ji lze odhadovat z odpovědí na tuto otázku /stěhoval byste se jinam, kdybyste měl možnost?/.

Vznik národního parku v roce 1991 (NP Podyjí i NP Šumava byly vyhlášeny v roce 1991 – viz kapitola 5 a 6) hodnotili dotázaní místní obyvatelé pozitivně v obou parcích. V Podyjí byla místními významně pozitivněji hodnocena existence národního parku v době konání průzkumu. Bylo to právě v Podyjí, kde celkově převažovalo pozitivní hodnocení jak vzniku parku, tak jeho existence v roce 2000 mezi dotázanými místními obyvateli (zejména v Čížově a Vranově). Starostové podyjských obcí (resp. obcí převážně v ochranném pásmu NP Podyjí) hodnotili původně vznik národního parku poněkud negativněji, nežli po devíti letech jeho vlastní existenci. Starostové tak možná při vyhlášení parku očekávali více konfliktů, ale toto očekávání se nepotvrdilo. V roce 1998 byla na Šumavě převaha negativnějších názorů k existenci parku. Národní park Podyjí byl v roce 2000 místními obyvateli přijímán lépe nežli Národní park Šumava obyvateli šumavských obcí v roce 1998. Tyto výsledky mohou odrážet opět polohu obcí v Podyjí, kdy se čtyři obce z pěti sledovaných nenachází na území národního parku, ale v jeho ochranném pásmu.

Respondenti z řad místních obyvatel i starostů na Šumavě častěji věděli o nějakém ekologickém problému na území národního parku a byla to nejčastěji problematika kůrovcové kalamity – viz kapitola 8.1. V Podyjí většina respondentů neznala konkrétní ekologický problém a pokud jej uváděli, byly to nejčastěji otázky infrastruktury obcí, chování turistů, nepořádek, automobilismus, či způsob zemědělského hospodaření, nebo také nerespektování zákazů vjezdu vozidly Správy NP. Pouze dva podyjští starostové uvedli ekologický problém a v obou případech to byly otázky místní infrastruktury (topení – plynofikace, kanalizace). Charakter definovaných problémů byl v obou územích odlišný. Zatímco na Šumavě byla většina názorů směřována k problematice kůrovce a těžbě napadených lesů, v Podyjí místní obyvatelé spíše vnímali jako problém nedostatečnou místní infrastrukturu (odpad, čistírny odpadních vod, kanalizace). V Podyjí je zřejmá absence výrazného konfliktního problému, který by na sebe poutal pozornost tak, jako kůrovcová kalamita na Šumavě. Vzhledem k poloze většiny obcí mimo území NP Podyjí bylo možné předpokládat, že respondenty výraznější konflikty mezi obcemi a jejich obyvateli a ochranou přírody v národním parku spíše nebudou identifikovány, ačkoli některé práce uvádějí, že více problémů vyvstává zejména v nejbližším okolí chráněných území (WTO/UNEP, 1992).

Stav životního prostředí na území Národního parku Podyjí byl za poslední desetiletí místními i starosty obcí hodnocen jako nezměněný (zejména místními v Mašovicích a Lukově). To může být pozitivní signál pro činnost Správy NP Podyjí, když se stav prostředí od vyhlášení národního parku podle místních nezměnil. Na druhou stranu lze však toto hodnocení vnímat jako upozornění na možnost, že místní veřejnost nevnímala ochranná opatření a management na území parku jako příčinu obecného zlepšení stavu životního prostředí. Dotázaní šumavští respondenti se v roce 1998 převážně domnívali, že stav životního prostředí na území NP Šumava se zhoršil (viz kapitola 7.3), přičemž ale starostové byli opačného názoru (diskuse viz kapitola 8.1.1). Z odpovědí na tuto otázku je patrný rozdíl v hodnocení stavu životního prostředí a jeho změn na území velkého národního parku a v ochranném pásmu malého národního parku.

Většina místních obyvatel v oblasti Podyjí uvedla, že nezná návštěvní řád (nejčastěji v Hnanicích, Lukově a Vranově nad Dyjí – souvislost s geografickou polohou mimo území parku), starostové jej vnímali jako spíše přísný. Lze předpokládat, že starostové obcí v Podyjí budou více informováni o návštěvním řádu národního parku (zejména starosta Horního Břečkova, pod nějž správně patří Čížov) vzhledem k výkonu funkce vrcholných představitelů místních samospráv. Patrně hodnotili restriktce vůči turistům jako přísné. Byli to také převážně podyjští starostové, kteří se často vyjádřili pro potenciální umožnění vstupu turistů do prvních zón (nejcennějších částí) národního parku. Otázka návštěvního řádu nebyla v roce 1998 na Šumavě zařazena do dotazníku, není proto možné odpovědi respondentů srovnat.

Mezi respondenty v obou parcích byly potvrzeny opačné názory, když byla diskutována možnost vstupu turistů do nejohroženějších částí národního parku. Zatímco v Podyjí a jeho ochranném pásmu se významně častěji místní obyvatelé vyjádřili pro umožnění vstupu (Mašovice, Vranov, Hnanice), na Šumavě tomu bylo naopak. Je tato reakce odrazem ochranného uvědomění místních obyvatel? Vzhledem k negativnímu hodnocení existence národního parku místními na Šumavě může být tato úvaha sporná. Uvážíme-li kladný vztah místních obyvatel k oblasti Šumavy, lze vyvozovat, že místní obyvatelé zastávali ochranu vzácných společenstev, která se nacházejí v jejich bezprostřední blízkosti a měla by zůstat turisty nedotčena. Instituci národního parku však spíše nepovažovali za tu správnou eventualitu pro ochranu a management tohoto území a také vnímali tlak turistů na oblast Šumavy, který byl subjektivně respondenty hodnocen jako vyšší než v Podyjí. V Podyjí byl vůči Šumavě vyjádřen liberální přístup místních obyvatel k potenciálnímu vstupu turistů do prvních zón. Vysvětlují si jej tím, že celkově národní park nebyl vnímán místními obyvateli konfliktně. Důvodem mohla být poloha většiny obcí vzhledem k národnímu parku - viz výše. Určitou úlohu v těchto přístupech mohla hrát i tradiční moravská klidná a pohostinná povaha obyvatel z vinařské oblasti versus česká tvrdohlavá neústupná a hrdá povaha ze šumavských hor. Celkově je však přírodní charakter obou území odlišný. Je také možné předpokládat, že rozsáhlá horská lesnatá oblast mohla být místními vnímána jako vzácnější a citlivější ke vstupu turistů nežli o mnoho menší údolí řeky Dyje. Z pohledu ochrany přírody je však menší území jistě více zranitelné. V případě umožnění vstupu turistů do nejcennějších částí se shodně v obou parcích vyslovili místní obyvatelé i starostové pro regulovaný vstup s průvodcem.

Na Šumavě se v roce 1998 respondenti cítili ovlivnění existencí národního parku a toto ovlivnění hodnotili spíše negativně. V Podyjí podle odpovědí respondenti existencí národního parku ovlivnění nebyli, a pokud ano, pak toto ovlivnění vnímali převážně velmi pozitivně (nejvíce Čížov a Vranov). V Mašovicích však bylo toto ovlivnění vnímáno negativně nejen ze strany většiny místních, ale také z pohledu starosty. Patrně i díky sporu mezi Správou NP Podyjí a obcí o využití objektu bývalé vojenské střelnice, když Správa NP nesouhlasila s komerčním využitím objektu. Rozdílný přístup k hodnocení existence národního parku mezi oběma sledovanými skupinami zejména místních obyvatel obou parků lze chápat z důvodu polohy většiny podyjských obcí mimo území parku, na rozdíl od šumavských.

V roce 1998 bylo mezi místními obyvateli na Šumavě menší zastoupení respondentů, kteří věděli o existenci dotačních programů na podporu hospodaření na území národního parku. Informovanost místních obyvatel podyjských obcí byla vyšší (cca 60% - viz kapitola 7.4).

Starostové však v obou územích tyto dotační tituly znali. Tato problematika by neměla být podceňována, jelikož čím více se místní obyvatelé podílejí na managementu chráněného území, tím méně konfliktů vyvstane mezi ochranou přírody a zájmy místních obyvatel (Beltrán /ed./, 2000). Tím více je také šancí, že dotčené chránění území bude přežívat a udržitelně se rozvíjet v souladu se zájmy podílníků.

S činností Správy Národního parku Podyjí byli dotázaní starostové spokojeni, zatímco místní obyvatelé nejčastěji nevěděli, jak činnost Správy hodnotit. Opět zde patrně hraje roli souvislost s polohou obcí. Na Šumavě v roce 1998 převažovala spíše nespokojenost – viz diskuse v kapitole 8.1.1. Správa parku ve velkém a malém velkoplošném chráněném území byla tedy respondenty hodnocena rozdílně. V Podyjí obecně nebyla činnost správy dotázaným místním obyvatelům známa vzhledem k tomu, že čtyři obce z pěti leží mimo území parku. Nejsou tedy přímo ovlivňovány činností Správy, či s její činností nepřicházejí do přímého kontaktu.

Všichni dotázaní starostové v Podyjí měli zájem zapojit se do rozhodování o obci, což by mělo být vzhledem k výkonu jejich funkce jako vrcholových představitelů obecních samospráv samozřejmostí. Většina místních obyvatel také sdílela tento názor (Hnanice, Čížov, Lukov). Otázka nebyla součástí dotazníku na Šumavě v roce 1998. Vůle místních obyvatel oblasti Podyjí k podílení se na rozhodování o obci a jejím vývoji byla tedy vysoká, což je dobrý výchozí bod k jakémukoli jednání a společnému rozhodování o osudu obce a řešení konfliktních situací. Podíl místních obyvatel na rozhodovacím procesu nemusí ale nutně znamenat pro místní zajištění vysokých příjmů z turistiky (Li, 2006). Ve skutečnosti může často zapojení místních komunit do rozhodovacího procesu a dialogu selhat, či se minout účinkem. Proto může být vznik spolupráce mezi místními obyvateli a pracovníky ochrany přírody (zaměstnanci správ) iniciován formou konzultací za pomoci tzv. facilitátorů /nezávislých zprostředkovatelů/ (Nepal, 1999 in Beltrán /ed./, 2000). Tato možnost by měla být využita i na Šumavě a v Podyjí. Konvenční způsob rozhodování spíše vyřazuje rozmanité zájmy a nedokáže si správně poradit s komplikovanými záležitostmi. Příkladem je místní správa nebo správa národního parku, která přijetí strategie nebo plánu péče konzultuje jen s omezenou skupinou lidí. Tím snižuje šanci nalézt řešení a podporuje vznik konfliktu tím, že se lidé opevní ve svých pozicích. Jedna skupina podezírá druhou z nekalé motivace, někteří se stávají vítězi, někteří poraženými, takže dochází k rozkolu uvnitř komunit (Elcome, & Baines, 1999).

Starostové obcí v Podyjí (a jeho ochranném pásmu) by upřednostnili jako nejoblíbenější způsob poskytování informací ze strany parku k obci diskuse a besedy. Místní obyvatelé volili nejčastěji jiný způsob poskytování informací ze strany parku k obci, kterým byla kombinace uváděných možností. Pokud by se jednalo o způsob poskytování a výměny informací od místních a starostů směrem k národnímu parku, pak starostové volili vždy individuální jednání. Místní se ve většině také přikláněli k této možnosti, přičemž nejčastěji byla tato možnost volena v obcích Čížov a Lukov. Lze souhrnně říci, že místní i starostové by nejraději besedovali a diskutovali veřejně, pokud by šlo o poskytování informací od Správy NP Podyjí směrem k obcím a obyvatelům, zatímco pokud by šlo o sdělování jejich vlastních názorů směrem k parku, pak by volili individuální jednání. Téměř všichni dotázaní starostové uvedli, že stávající úroveň komunikace mezi správou národního parku a příslušnou obcí je vyhovující. Jako návrh ke zlepšení komunikace navrhl jeden nespokojený představitel místní samosprávy občasnou účast zástupců parku na jednání obecního úřadu a dodržování slibů ze strany parku (čistírna odpadních vod). Místní nejčastěji nevěděli, jak komunikaci mezi parkem a obcí hodnotit (nejvíce v Hnanicích a Vranově nad Dyjí), a poté ji hodnotili jako vyhovující (Lukov a Čížov). Zazněly ovšem také hlasy, které hodnotily úroveň komunikace jako nevyhovující (Mašovice, Čížov, Hnanice), což zřejmě signalizovalo existenci konkrétních problémů v ochranném pásmu NP Podyjí mezi místními obyvateli těchto obcí a Správou NP. Převážná většina dotázaných místních (zejména v Lukově, Mašovicích, Čížově, Hnanicích, Vranově) i starostů z Podyjí souhlasila s tím, že existence parku skýtá možnosti pro rozvoj obce, ze starostů se tak nedomníval pouze starosta Mašovic (park brzdí rozvoj obce – viz spor o objekt střelnice a stavební rozvoj). Téměř v každé obci byla tedy většina obyvatel, kteří viděli v existenci parku potenciál pro rozvoj obce, patrně

vzhledem k tomu, že obce se nacházejí na příjezdových komunikacích do parku a bylo by tak možné využít turistického ruchu, který směřuje do národního parku. Nejčastější důvody toho, proč starostové viděli v existenci Národního parku Podyjí možnosti pro rozvoj obcí, bylo zvyšování turistiky a s tím rostoucí příjmy podnikatelů či dotace od parku směrem k obci na sadbu stromů či úpravu cest. Otázky výměny a poskytování informací, hodnocení komunikace a rozvoje obcí ve vztahu k národnímu parku nebyly součástí dotazníku na Šumavě v roce 1998, srovnání s výsledky v Podyjí proto není možné.

Shoda mezi oběma dotázanými skupinami místních obyvatel nastala v otázce hodnocení pracovní nabídky v obou sledovaných územích. Byla převážně hodnocena jako velmi nedostatečná (v Podyjí převážně místními z Lukova a Hnanic), a to i z pohledu starostů. V Podyjí nebyly tyto hlasy tak silné a bylo zde prokázáno více místních respondentů, kteří nevěděli, jak na otázku odpovědět. V Podyjí byly tyto odpovědi jistě opět odrazem polohy obcí v ochranném pásmu NP. Další z protichůdných názorů byl zaznamenán v otázce, zda národní park přinesl do oblasti nové pracovní příležitosti. V Podyjí, kde byl park vnímán nekonfliktně či pozitivně, a kde většina respondentů nepocházela z území parku, se místní domnívali, že národní park neměl na počet pracovních příležitostí vliv (nejvíce v Lukově a Mašovicích). Na Šumavě naopak převládal názor, který byl i statisticky prokázán, že se vznikem národního parku se počet pracovních míst v oblasti Šumavy snížil. Místní tedy jednoznačně na Šumavě přikládali národnímu parku vinu za nízkou nabídku práce. Je to tím, že před vznikem parku byla těžba dřeva na Šumavě běžným způsobem obživy pro většinu místních domácností, zatímco po vzniku parku došlo ke změně hospodaření v lesích v důsledku ochrany území a ochrannářského managementu (diskuse viz také kapitola 8.1.1). Nabízí se úvaha, že místní mohli začít podnikat v cestovním ruchu po pádu železné opony, což někteří udělali. Ze závěrů, že většina obyvatel i starostů v obou parcích neměla žádné ekonomické přínosy z cestovního ruchu v oblasti (podobně i v práci Gulinck, Vyverman, Van Bochnout, & Gobin, 2001), vyplývá, že tato možnost ale nebyla významně využita ani v jednom území. Na Šumavě bylo v roce 1998 zastoupení respondentů, kteří uvedli, že přínosy z turistiky mají, jelikož pracují ve službách vázaných na cestovní ruch, oproti Podyjí vyšší (viz kapitola 7.1). Zapojení místních obyvatel do služeb vázaných na cestovní ruch, ať již státních nebo soukromých, bylo přesto velmi nízké. Proto je v obou parcích výzva k vyššímu podnikání ve službách již vzhledem k tomu, že se místní i starostové domnívali, že počet návštěvníků v oblasti v době průzkumu vzrůstal. Místní obyvatelé profitují z turistiky daleko více, pokud přímo nabízejí ubytování. Nikoli tedy prostřednictvím turistických operátorů, kteří mají sídlo mimo dané území (FNNPE, 1993). Celkově je nezbytné dosáhnout pomocí služeb ekonomické stability pro místní obyvatelstvo (DFID, n.d.). Turistické investice velkých společností, které nemají žádné lokální vazby, přináší do území téměř nulový zisk, jelikož většina zisků plyne mimo dané území (FNNPE, 1993).

Místní obyvatelé společně se starosty obcí v Podyjí vyjádřili názor, že přítomnost turistů nemá vliv na výši životních nákladů v Podyjí. To může souviset s tím, že obce v ochranném pásmu národního parku nejsou turistikou v národním parku příliš ovlivněny. O tom, že by přítomnost turistů jednoznačně zvyšovala životní náklady v oblasti a ceny v obchodech, byli přesvědčeni nejvíce místní ve Vranově nad Dyjí, Čížově a Hnanicích a starostové Hnanic (týká se prý převážně jen rakouských občanů) a Vranova nad Dyjí. Odpovědi korespondují s realitou. Vranov je největším ze sídel, které byly součástí šetření, je zde zámek a v blízkosti přehrada, takže se jedná o turistickou destinaci, která je turisticky atraktivní sama o sobě, bez výrazných vazeb či závislosti na národním parku. Hnanice se nachází na hlavní komunikaci mezi hraničním přechodem do Rakouska a Znojmem, takže je tu zvýšený dopravní ruch; Čížov je jedinou obcí na území Národního parku Podyjí, kde je restaurace s penzionem, půjčovnou kol a informačním střediskem, takže je přirozeným centrem turistiky v parku se zvýšenou intenzitou turistického ruchu. O zvýšení cen v důsledku přítomnosti turistů jsou často přesvědčeni obyvatelé turisticky využívaných území (např. Akis, Peristianis, & Warner, 1996; Saveriades, 2000), tyto názory převládly i na Šumavě v roce 2003 (viz kapitola 8.1.1). Tento postoj je také často doprovázen dalším názorem, že přínosy z turistiky nejsou rovnoměrně rozděleny mezi místní komunity

(např. Akis, Peristianis, & Warner, 1996; Gulinck, Vyverman, Van Bochnout, & Gobin, 2001; Johnson, Snepenger, & Akis, 1994; Walpole, & Goodwin, 2001). Otázka vlivu přítomnosti turistů na životní náklady místních obyvatel nebyla v roce 1998 součástí dotazníku, data proto není možné ani v tomto případě srovnat.

Statisticky více respondentů v roce 1998 na Šumavě uvedlo, že je intenzita turistického ruchu na cestách velmi rušila. Naproti tomu v Podyjí uvedlo více respondentů, že by intenzita turistického ruchu na cestách mohla vzrůst (Mašovice). Jednoznačně je možné pozorovat rozdílné přístupy dotázaných místních obyvatel velkého národního parku a obyvatel převážně ochranného pásma malého parku. Vyhodnocení otázky by mělo směřovat k dalšímu zkoumání a odhadnutí sociální a psychologické nosné kapacity cest na území NP Šumava v roce 1998. Podobné závěry jako v Podyjí, kdy se místní komunity vyjadřovaly pro zvýšení turistického ruchu, byly zjištěny i v jiných studiích (např. Gulinck, Vyverman, Van Bochnout, & Gobin, 2001).

V okolí bydliště místních obyvatel na Šumavě i v Podyjí intenzita turistického ruchu místním obyvatelům převážně nevadila.

V Podyjí se tak vzhledem k vnímání intenzity turistického ruchu místními obyvateli nabízí myšlenka možnosti přilákání většího množství turistů, které by místní obyvatelé rádi uvítali. Otázkou ale zůstává, jak by se místní obyvatelé chopili větší možnosti podnikat v cestovním ruchu, a do jaké míry by to vytvořilo další pracovní příležitosti. Zejména pak by bylo nutné zohlednit, jak by se nárůst turistiky projevil na environmentální, sociologické a psychologické nosné kapacitě Podyjí. Domnívám se, že zvyšování intenzity turistického ruchu v NP Podyjí není z pohledu ochranného managementu žádoucí. Čížov a Vranov nad Dyjí lze považovat za dvě obce, ve kterých se místní obyvatelé cítili nejvíce rušení intenzitou turistického ruchu jak na turistických cestách, tak v jejich okolí, ačkoli celkově byly tyto odpovědi v obcích minoritní. V Čížově je nutné sociální nosné kapacitě věnovat vyšší pozornost, jelikož se nachází na území parku. Celkově tedy intenzita turistického ruchu na území Národního parku Podyjí nebyla vnímána místními rušivě či konfliktně, patrně zejména proto, že většina obcí se nenachází přímo na území parku. Je ale třeba přihlídnout k názorům a podmínkám v jednotlivých obcích, i když jsou „pouze“ v ochranném pásmu národního parku. Silná koncentrace turistického ruchu byla identifikována jako rušivá v Národním parku Stolowe gory v Polsku (Pisarski, 1997) a může s sebou přinášet negativní vlivy nejen na místní komunity, ale zejména také na přírodní podmínky.

Jako nejrušivější projev turismu v oblasti Podyjí uváděli místní obyvatelé kombinaci uvedených možností (počet návštěvníků, nekázeň a živelnost návštěvníků, automobilismus, hluchost, nepořádek) a poté nekázeň a živelnost návštěvníků (Lukov, Vranov nad Dyjí, Mašovice, Hnanice) a automobilismus (Lukov a Mašovice). Starostové uváděli nepořádek, nekázeň turistů a automobilismus. Nepořádek a hluk způsobený turisty byl viděn jako potenciální negativní vliv na okolí Silver Valley i u 61% místních obyvatel v práci Johnsona, Snepengera a Akise (1994). Nadměrný provoz automobilů byl zaznamenán jako rušivý element i v práci Pisarského (1997) v polském Národním parku Stolowe gory. Na Šumavě nebyla tato otázka v roce 1998 součástí dotazníku, a tak není možné provést srovnání.

8.2 Návštěvnická veřejnost

8.2.1 Názory a postoje turistů na Šumavě v letech 1998 a 2003

V obou sledovaných letech v devítidenním pozorování na vrcholu turistické sezóny převážili na Šumavě návštěvníci (*pozn. návštěvník přijíždí na jeden den bez přenocování, turista přenocuje; v této práci je však obecně návštěvnická veřejnost označována za turisty, tzn. návštěvníky i turisty zároveň*) a turisté z České republiky. Zastoupení návštěvnické veřejnosti ze SRN bylo mezi respondenty v roce 1998 i v roce 2003 na podobné úrovni, avšak velmi nízké (5 – 6%). Jelikož se jedná o bilaterální národní park ležící podél hranic, byl předpoklad vyššího počtu respondentů ze SRN. Takový předpoklad byl stanoven i v dalších letech, kdy šetření mezi návštěvnickou veřejností na Šumavě probíhalo, nicméně i v těchto letech byl zjištěn poměrně nízký podíl německých turistů (1997: 4,6%, 1999: 5,2%, 2000: 4,1%, 2004: 3,6%) (Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Kostínková, 2005). Dokonce lze vypočítat mírný pokles v relativním zastoupení německých turistů na Šumavě. Může to být odrazem klesající atraktivity české části Šumavy pro turisty ze SRN po pádu železné opony. Návštěva českých hor hned za hranicemi, které bývaly 40 let uzavřené, již není takovým lákadlem jako krátce po sametové revoluci, resp. pádu železné opony v roce 1989.

Pro management národního parku je důležité vědět, jací turisté sem přijíždějí, jaké jsou jejich cíle, zájmy, potřeby, způsob pohybu po parku, znalost území a přírodních hodnot. Proto je také důležité znát věk turisty, odkud přijel, na jak dlouho, z jakých sociálních podmínek pochází, zda je sám nebo ve skupině či s rodinou, kolik zde utrací a za co, odkud čerpá potřebné informace o území a jak je celkově spokojen (Ceballos – Lascuráin, 1996; viz kapitola 4.2.1).

V roce 1998 bylo na Šumavě zaznamenáno více turistů ve věku 18 – 24 let, zatímco v roce 2003 bylo právě těchto respondentů méně. Celkově však v obou letech mezi respondenty převažovala věková kategorie 40 – 59 let, stejně jako v roce 2004 (39,7%) (Kostínková, 2005) a byla v relativní většině zastoupena ve všech dalších sledovaných letech 1997 – 2004 (Třebický, 2005). Mezi respondenty v obou sledováních na Šumavě převažovali muži a turisté ze sídel o velikosti 10 – 100 tisíc obyvatel. V roce 1998 převažovali mezi respondenty z řad turistů studenti, což koresponduje s převahou mladších věkových ročníků. Převaha mužů byla zjištěna také v ostatních sledovaných letech (1997 – 2004) na Šumavě (Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Kostínková, 2005; Třebický, 2005). Mírná převaha mužů nad ženami může souviset s tím, že muži dávají přednost outdoorovým způsobům rekreace v přírodě častěji než ženy (Wight, 1996 in Třebický, 2005). Na Šumavě bylo v obou sledováních zaznamenáno nejvíce českých turistů z Prahy (bývalé okresy Praha-město, Praha-západ, Praha-východ) /1998: 31%, 2003: 27,7%/ a z Plzně (bývalé okresy Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever) /1998: 5,6%, 2003: 6,7%/. Stejně tak tomu bylo i v roce 2004, kdy respondentů z bývalých pražských okresů bylo 28,3% a z plzeňských 3,9% (Kostínková, 2005). V dalších sledovaných letech byli turisté z bývalých okresů Prahy také dominantní /1997: 30,9%, 1999: 24,4%, 2000: 31% (Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Třebický, 2005)/. Pražští obyvatelé převážili v NP Šumava ve všech sledovaných letech. Lze to vysvětlit jednak velikostí hlavního města a počtem jeho obyvatel, a jednak protože patrně zejména lidé z velkých měst hledají odpočinek a relaxaci při aktivní dovolené v přírodě, kterou národní park v českých podmínkách nabízí. Celosvětově dochází k trendu vyšší návštěvnosti národních parků obyvateli velkých měst (Ceballos-Lascuráin, 1996).

Středoškolsky vzdělaní turisté mezi respondenty převažovali v roce 1998 i v roce 2003 (totéž na Šumavě v roce 1997: 55,6%, 1999: 58,3%, 2000: 58,4%, 2004: 57,7% /Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Kostínková, 2005/, i v letech 2001 a 2002 /Třebický, 2005/). V roce 1998 bylo mezi respondenty statisticky prokázáno více turistů s nejvyšším dokončeným vzděláním základním, což odráží převahu studentů a mladších věkových ročníků v tomtéž roce.

Při srovnání respondentů z řad turistů a populace ČR z pohledu věku, pohlaví a vzdělání (podle sčítání lidí, domů a bytů v 2001 – viz Internet /3/) lze shrnout, že v roce 1998 byl rozdíl mezi četnostmi odpovědí u turistů nalezen ve všech srovnávaných kategoriích odpovědí (výpočet viz příloha 5 A na příloženém CD). V roce 2003 byl rozdíl

nalezen v kategoriích vzdělání a věku, ale bylo zjištěno, že rozložení pohlaví u respondentů na Šumavě odpovídalo průměru ČR ($1,8 < z_a$ u obou kategorií odpovědí).

Turisté přijížděli na Šumavu opakovaně v roce 1998 i v roce 2003, a totéž bylo prokázáno i v ostatních sledováních na Šumavě (Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Kostínková, 2005; Třebický, 2005). Svědčí to o oblíbě tohoto velkoplošného chráněného území jako významné turistické destinace. V roce 1998 přijíždělo více turistů na 5 dní nežli v roce 2003, přičemž v roce 2003 přibylo týdenních dovolených. Délka dovolené na Šumavě se tak prodloužila, a převažuje délka pobytu 7 dní, stejně jako v Krkonoších (např. Tancošová, 2001). Stejný trend byl na Šumavě pozorován i v rozmezí let 1997 - 2004 (Čihař, Třebický, & Novák, 2001; Kostínková, 2005; Třebický, 2005). Dovolená s rodinou byla na Šumavě nejčastěji uváděnou kategorií pobytu ve všech sledovaných letech, ale v roce 2004 narostl počet partnerských dovolených a počet rodinných dovolených poklesl (Třebický, 2005). Celkově tedy převažovala rodinná dovolená, ale v roce 2003 (i 2004) byl prokázán nárůst dovolené s partnerem, což může odrážet současný trend vstupování do manželství a zakládání rodiny v pozdějším věku. Lze zobecnit, že turisté přijížděli na Šumavu s rodinou, na týden, a opakovaně. V ubytování turistů nastala mezi oběma sledovanými roky změna, i když v roce 1998 i v roce 2003 bylo relativně nejvíce respondentů ubytovaných v penzionu. Penzion jako způsob ubytování respondentů na Šumavě byl v relativní převaze i podle sledování v jiných letech (v roce 1997: 27,9%, 1999: 32,1%, 2000: 37,9%, 2004: 43,5% /Čihař, Třebický, & Novák, 2001, Kostínková, 2005/ i v letech 2001 a 2002 /Třebický, 2005/). V roce 1998 bylo statisticky prokázáno častější zastoupení respondentů ubytovaných v podnikové chatě, ale v roce 2003 již ubytovaných v podnikových chatách ubylo a došlo k nárůstu zastoupení respondentů ubytovaných v penzionech. To by mohlo být způsobeno nárůstem ubytovacích kapacit a výstavbou a rekonstrukcí penzionů v šumavských obcích. Turisté přijížděli v obou sledovaných letech i v dalších letech na Šumavu převážně autem (1999: 81,4%, 2000: 78,8% in Čihař, Třebický, & Novák, 2001; 2004: 82,2% in Kostínková, 2005; Třebický, 2005). V roce 1998 bylo statisticky prokázáno více respondentů, kteří uvedli, že přijeli do NP Šumava na kole. Při sledování způsobu pohybu po národním parku bylo zjištěno, že nejvíce bylo v roce 1998 i v roce 2003 jako způsob dopravy používáno respondenty na území NP auto a potom kolo. Turistů, kteří chodili po parku výhradně pěšky a nejezdili ani autem, ani na kole, bylo v obou letech nejméně (cca 15%). Celkově 23,7% dotázaných turistů uvedlo v roce 2003, že společné využívání cest pěšimi a cyklisty vnímají jako konfliktní, zejména pak z důvodu bezohlednosti cyklistů a jejich rychlé jízdy. Jelikož otázka hledající názory respondentů na společné využívání cest cyklisty a pěšimi nebyla v roce 1998 v dotazníku zařazena, není možné srovnat postoje turistů z roku 2003 s názory z roku 1998.

Respondenti hodnotili v roce 2003 stav životního prostředí na území národního parku za poslední desetiletí jako zlepšující se. V obou sledovaných letech však bylo zároveň mezi turisty vysoké zastoupení respondentů, kteří nevěděli, jak na tuto otázku odpovědět. I v roce 2004 bylo na Šumavě nejvíce turistů (42,7%), kteří nevěděli, jak hodnotit stav a změnu životního prostředí na území NP Šumava (Kostínková, 2005) a tato odpověď byla respondenty nejčastěji volena i v ostatních letech (Třebický, 2005). V období let 1997 – 2004 klesal podíl turistů, kteří vnímali stav životního prostředí na území NP Šumava jako zhoršující se. Podíl respondentů, kteří stav životního prostředí hodnotili pozitivně, rostl s menšími výkyvy po sedm let až do roku 2003. V roce 2004 nastal v této kategorii pokles a naopak narostl podíl nerozhodných respondentů a těch, kteří se domnívali, že se stav životního prostředí nezměnil (Třebický, 2005). Lze tedy vyvodit, že stav životního prostředí v NP Šumava je návštěvnickou veřejností postupně vnímán jako zlepšující se, avšak stále mnoho respondentů neznalo na otázku, kterou hodnotili stav životního prostředí, odpověď. Tato otázka je velmi subjektivní a lze patrně uvažovat o jiné, přesnější formulaci, která by se ptala na konkrétní problematiku; či naopak nechat otázku otevřenou, kde by měli respondenti možnost vyjádřit vlastní percepcie vůči stavu životního prostředí na území NP a jeho změnám – viz také diskuse v kapitole 8.1.1.

V roce 2003 bylo mezi šumavskými respondenty více těch, kteří znali konkrétní ekologický problém. V období let 1997 – 2004 vždy byla na Šumavě převaha respondentů, kteří uvedli, že znají nějaký konkrétní ekologický problém na území NP Šumava (Třebický, 2005). V roce 1998 byla jmenována převážně problematika kůrovcové kalamity a s ní spojená těžba dřeva, imise, celkové poškození lesů a také těžba zlata v Kašperských Horách. V roce 2003 jmenovali turisté na Šumavě mezi hlavními ekologickými problémy opět otázku kůrovcové kalamity, kácení, těžbu dřeva a turistiku. Problematika kůrovcové kalamity byla nejčastěji (70,8%) jmenována také turisty na Šumavě v roce 2004 (Kostínková, 2005). Dochází zde ke shodě s názorem místních obyvatel, kteří nejčastěji uváděli totéž. Kůrovec, otázka kácení poškozených porostů a celkový stav lesů při kůrovcové kalamitě je hlavním problémem, který byl uváděn místními obyvateli i návštěvnickou veřejností na Šumavě v roce 1998 i v roce 2003. Turisté si přitom více všímali poškozených lesů, zatímco místním obyvatelům spíše vadil způsob těžby, respektive vytváření tzv. bezzásahových zón (zejména 1. zóny NP). Řešení kůrovcové kalamity v šumavských lesích bylo a stále je velmi často předmětem zájmu médií, a to zejména v souvislosti s aktivitami nevládních organizací (např. Hnutí Duha), které se snaží zabránit těžbě v nejcennějších částech parku.

Turisté přijíždějící na Šumavu v letech 1998 a 2003 ve svých názorech balancovali mezi spíše umožněním, či spíše vyloučením vstupu turistů do nejcennějších částí NP. V ostatních sledovaných letech byl celkově na Šumavě pozorován nárůst respondentů, kteří se vyslovili pro částečný nebo úplný zákaz vstupu turistů do nejcennějších částí NP Šumava (1997: 53,5%, 1999: 57,4%, 2000: 59,3% in Čihař, Třebický, & Novák, 2001), ale v roce 2004 se pro vyloučení vstupu vyslovilo 41,5% a pro jeho umožnění 41,3% (Kostínková, 2005). Celkově bylo možné na Šumavě pozorovat v období let 1997 – 2004 poměrně vyrovnané zastoupení obou protichůdných názorů turistů s tím, že postoje pro vyloučení vstupu ubývaly na intenzitě a postoje pro umožnění vstupu narůstaly (Třebický, 2005). Slabý posun názoru turistů na Šumavě od odmítavého přístupu k benevolentnějšímu si lze vykládat tak, že se společnost možná více přiklání ke konzumnímu způsobu života, kdy si turisté více nárokují vstup i do nejcennějších částí přírody. Podobnou otázkou se zabývali i Watson, Hendee a Zaglauer (1996) v rezervaci Eagle Cap Wilderness v americkém Oregonu a došli k závěru, že i zde byli turisté v rozmezí let 1965 a 1993 liberálnější ke způsobu vlastního chování v chráněném území. Častěji se zde vyslovovali v tom smyslu, že by měli chodit v rezervaci téměř libovolně, mimo vyhrazené cesty, mohli by stavět stany a rozdělovat ohně podle svého uvážení. V Národním parku Poas Volcano na Kostarice byly názory kostarických a zahraničních turistů rozdílné, když „domácí“ by chtěli vstupovat kamkoli, zatímco zahraniční návštěvníci projeví vyšší vztah k přírodním hodnotám v parku tím, že byli ochotni snášet jistá omezení pohybu po parku (Hearne, & Salinas, 2002). Stejný rozdíl v odpovědích zahraničních a českých turistů zjistila i Tomiková (2001) v NP České Švýcarsko, a byl patrný i v odpovědích na Šumavě. Zahraniční turisté Šumavy v roce 2003 by vstup do nejcennějších částí národního parku více omezovali, zatímco čeští turisté byli častěji opačného názoru (Čihař, Staňková, & Najmanová, 2003). Je možné zobecnit, že zahraniční turisté si více cení chráněného území v zemi, kde nežijí, než „domácí“. Názor českých turistů na Šumavě se tak odlišuje od restriktivního názoru místních obyvatel, kteří se vyjádřili pro neumožnění vstupu turistů (viz diskuse v kapitole 8.3.1). Nacházíme zde tedy dva názorové tábory, kde je potenciálně vysoké riziko konfliktu názorů a zájmů. Proto je signálem pro představitele místní samosprávy a správu NP zaměřit se ve svých aktivitách na předcházení vzniku konfliktu, v tomto případě je nutné zmínit otevření hraničního přechodu pro pěší Modrý sloup na Březníku (viz diskuse v kapitole 8.1.1). Pokud by vstup turistů měl být do prvních zón umožněn, pak převážil mezi turisty (i mezi místními) v roce 1998 i v roce 2003 názor, že nejvhodnějším způsobem regulace by byl vstup s kvalifikovaným průvodcem (totéž i na Šumavě v ostatních sledovaných letech /Čihař, Třebický, & Novák, 2001, Kostínková, 2005, Třebický, 2005/). Zde se tedy nachází odpověď na možné řešení konfliktu, i když z ochránářského pohledu se nedomnívám, že by se tímto způsobem regulace výrazně minimalizoval negativní dopad na fragmentaci cenného biotopu. V roce 2003 turisté na Šumavě také výrazně častěji volili možnost

jiného způsobu regulace, kterým byla kombinace časového omezení, poplatků a průvodce. Z pohledu turistů i místních by tedy bylo možné částečně umožnit vstup do některých částí prvních zón, ale pouze za přísně regulovaných podmínek. Kvalifikovaný průvodce by zajišťoval odborný výklad a zároveň i kontrolu nad možnými projevy neukázněnosti turistů (sankce – pokuty).

Během návštěvy NP Šumava využili hraničního přechodu pro pěší a cyklisty častěji respondenti v roce 1998, než v roce 2003, i když celkově převažovali v obou letech turisté, kteří přechod nevyužili vůbec (např. Bučina). Ve vyšším využívání hraničních přechodů v roce 1998 se může odrážet ještě doznívání touhy po volné možnosti navštívit procházkou či na kole zejména západní část Šumavy, která byla 40 let do roku 1989 zcela uzavřena. V období let 1997 – 2004 byl na Šumavě pozorován trend, kdy turisté přestávali využívat hraniční přechody pro pěší a cyklisty (Třebický, 2005). Otevření dalších takových přechodů v parku by ale turisté (čeští i zahraniční) uvítali (i na Šumavě v ostatních letech – in Třebický, 2005). Zřejmě by se z pohledu návštěvnické veřejnosti jednalo o rozšíření nabídky turistického využití národního parku, otevření nových možností turistických cest. Budoucnost ukáže, jak bude využíván Modrý sloup a co přinese jeho otevření podílníkům v oblasti. Za zcela zásadní je však nutné považovat zejména vliv tohoto prozatím časově omezeného zpřístupnění na ekosystém.

Čtvrtina dotázaných turistů v roce 1998 uvedla, že se cítí intenzitou turistického ruchu na cestách i ve střediscích rušena. V roce 2003 více než 40% dotázaných turistů vnímalo intenzitu turistického ruchu jako vysokou. I toto zjištění vede k zamyšlení nad tím, jak dlouho budou turisté s tímto vjemem smířeni, než je to odradí od další návštěvy NP Šumava a dojde tak k překročení sociální a psychologické nosné kapacity území.

8.2.2 Názory a postoje turistů na Šumavě v roce 1998 a v Podýjí v roce 2000

Mezi respondenty v NP Šumava bylo statisticky prokázáno významně méně německy vyplněných dotazníků. V NP Podýjí bylo naopak zjištěno méně česky vyplněných dotazníků. V NP Podýjí bylo zaznamenáno poměrně vysoké zastoupení rakouských turistů (21,6%), patrně ovlivněné sběrnou lokalitou Hardegg na rakouském území (viz kapitola 4.1.4 a 4.2.1). V letech 1995 (Sovis, 1995) a 1996 (Mikšíková, 1997) bylo v Podýjí rakouských návštěvníků zjištěno několikrát méně (9,8%, resp. 5%). Vyšší procento rakouských turistů v roce 2000 lze vysvětlit právě lokalitou Hardegg mezi sběrnými místy dotazníků.

Věkově se turisté z obou sledovaných skupin respondentů významně nelišili. V obou parcích relativně převažovala věková kategorie 40 – 59 let, ačkoli nejmladší věková kategorie 18 - 24 let byla v obou vzorcích také poměrně vysoká (21,9%). V roce 1995 (Sovis, 1995) a 1996 (Mikšíková, 1997) byla v NP Podýjí zaznamenána převaha mladších respondentů, tj. ve věku 21 – 40 let (49,9%, rok 1995) a 20 – 29 let (22,8%, rok 1996) a 30 – 39 let (23,5%, rok 1996). Podýjí tak bylo celkově navštěvováno spíše mladšími respondenty (do 39 let) (Čihař, Štursa, & Třebický, 2002).

Při srovnání populace podýjských respondentů a populace ČR (podle ČSÚ, 2004) byl nalezen rozdíl ve všech sledovaných kategoriích odpovědí. Návštěvnická veřejnost, která navštívila NP Podýjí v roce 2000 a zúčastnila se šetření, byla od populace ČR odlišná v základních charakteristikách jako je věk, vzdělání a rozložení pohlaví – viz příloha 5 A na CD.

Respondenti z řad turistů byli v obou sledovaných parcích převážně muži, přitom v NP Podýjí bylo v roce 2000 zaznamenáno žen nepatrně méně než na Šumavě (v roce 1995 36,6% /Sovis, 1995/ a v roce 1996 45,6% žen /Mikšíková, 1997/).

Respondenti z obou parků pocházeli převážně z měst o počtu obyvatel 10 – 100 tisíc. Nejvíce českých návštěvníků pocházelo v Podýjí z bývalých okresů Praha (22,8%) /Mikšíková, 1997: v roce 1996 bylo pražských návštěvníků 10%, v roce 1995 (Sovis, 1995) 13%/ a Znojmo (15,6%) /v roce 1996: 7%, v roce 1995: 28% (Mikšíková, 1997; Sovis, 1995)/. Na Šumavě bylo v roce 1998 zaznamenáno nejvyšší procento českých turistů z bývalých okresů Prahy (31%) a bývalých okresů Plzně (5,6%). Celkově byla v obou parcích zjištěna relativní převaha

respondentů z Prahy, ačkoli NP Podyjí se nachází od hlavního města ve větší vzdálenosti nežli NP Šumava.

V obou sledovaných parcích bylo zjištěno relativně nejvyšší zastoupení respondentů z kategorie sociálního zařazení duševně pracujících. V NP Podyjí bylo statisticky prokázáno více studentů a respondentů s nejvyšším dokončeným základním vzděláním. Další srovnání vzdělanostní struktury v Podyjí se studií Mikšíkové (1997) je uvedeno v kapitole 8.3.2. V Podyjí převažovali mezi respondenty jednoznačně turisté, kteří území navštívili poprvé (totéž zjištěno i v roce 1996 – viz Mikšíková, 1997; v roce 1995 bylo prvně příjíždějících méně, pouze 34% - viz Sovis, 1995). Na Šumavě naopak dominovali respondenti, kteří se sem vraceli a příjížděli opakovaně. V Národním parku České Švýcarsko v roce 2000 bylo zjištěno, stejně jako v Podyjí, také vysoké procento turistů (44,2%), kteří příjížděli poprvé (Tomiková, 2001). Šumava je tradiční destinací, kam turisté v roce jezdili opakovaně, zatímco Podyjí bylo cílem návštěv nových návštěvníků, kteří se do území opakovaně nevraceli.

Na Šumavě zůstávali turisté častěji týden až dva týdny, ale v Podyjí se zdržovali jeden nebo dva dny. Zde byl identifikován základní rozdíl mezi charakterem turistiky na Šumavě (velký park) a v Podyjí (malý park). Délka pobytu a skutečnost, zda se turista vrací z důvodu obliby daného místa byla v obou sledovaných území odlišná. Tato zjištění mohou být významná pro správy obou chráněných území a jejich management. Pokud má být turistika přínosem jak pro místní rozvoj, tak i pro turistu, z hlediska délky odpočinku, relaxace a poznání navštíveného území, měl by zde turista strávit delší dobu, než jen jeden den. Jednodenní turista je pouhým návštěvníkem (viz kapitola 8.2.1), který nevyužije ubytovacích kapacit, nemá možnost seznámit se příliš s územím. Takový návštěvník zde neutratí mnoho peněz, jeho návštěvu lze spíše přirovnat k jednorázovému výpadu do území, bez pochopení místní atmosféry, přírody, kultury a zejména poznání přírodních hodnot, které jsou pro dané území charakteristické. Pro správu národního parku a udržitelný rozvoj území je však délka pobytu turistů a jejich počet diskutabilní z pohledu nosné kapacity území a vlivu na ekosystémy. NP Podyjí je rozsahem daleko menší, charakterem přírodních podmínek zcela odlišný park od NP Šumava. Přilákáním vyššího počtu turistů, kteří by zde také trávili týden dovolené (jako na Šumavě), by tak mohlo paradoxně dojít pouze k negativnímu vlivu na přírodní podmínky. Uvážím-li, že většina návštěvníků zaznamenaných v roce 2000 byla z Prahy, lze soudit, že návštěva Podyjí se stává součástí delšího pobytu na Moravě, jelikož cesta z Prahy do Podyjí a zpět v jenom dni by byla časově i finančně náročná. U znojemských návštěvníků je pak jednodenní návštěva pochopitelná z důvodu blízkosti jejich bydliště a lze ji zpravidla chápat jako jednodenní výlety do okolí bydliště respondentů. Z pohledu Správy NP Podyjí je tedy možné snad pouze uvažovat o prodloužení délky pobytu návštěvníků, aby tak lépe poznali toto unikátní území, pochopili důvod jeho ochrany, respektovali jej a vraceli by se sem. Tím by mohlo dojít ke zvýšení příjmů z cestovního ruchu pro obyvatele okolních obcí, pokud by turistům byly nabídnuty ubytovací kapacity a další služby. Uvažovat prvoplánově o přilákání většího množství turistů do NP Podyjí není jistě účelné. Obě území jsou národními parky, dokonce bilaterálními, jsou členy federace EUROPARK a NP Podyjí byl v roce 2005 již podruhé propůjčen Evropský diplom Rady Evropy. V NP Šumava by se turistický management měl snad více profilovat k určitému plánování a usměrňování turistiky. Vzdělávání a osvěta, která by vedla k jednoznačné propagaci pouze pro takové turisty, kteří by příjížděli primárně za národním parkem a chtěli se podílet na jeho ochraně s porozuměním, by měla být pro management parku klíčová. Počet turistů v NP Šumava by již dále neměl narůstat, a proto by Správa společně se starosty obcí a dalšími podílníky patrně měla uvažovat o určitých omezeních.

V Podyjí bylo zaznamenáno méně rodinných dovolených (s dětmi), naopak významně více turistů trávilo pobyt v Podyjí s přáteli. Podyjí jako vinařská oblast tak pravděpodobně láká více mladších skupin turistů, kteří sem příjíždějí také za kulturním vyžitím či památkami (zámek ve Vranově nad Dyjí). Často se může jednat o menší organizované zájezdy s přáteli zejména do vinných sklípků, či za cykloturistikou. V roce 1996 navštívilo 87,4% turistů v Podyjí s hromadným zájezdem a 12,6% individuálně (Mikšíková, 1997), v roce 1995 bylo zjištěno

individuálně přijíždějících návštěvníků 83,5% (Sovis, 1995). Skupinový charakter návštěvnosti NP Podyjí tak mezi roky 1995, 1996 a 2000 narostl. Na Šumavě v roce 1998 naproti tomu jednoznačně převažovala dovolená s rodinou. Charakter dovolené byl v obou parcích odlišný.

V Podyjí bylo mezi turisty zjištěno významně méně respondentů, kteří volili jako způsob ubytování hotel (na území NP Podyjí nebyl v roce 2000 žádný hotel) a významně více těch, kteří uvedli jako způsob ubytování jinak. Jiný způsob ubytování lze nejčastěji chápat jako spaní ve volné přírodě, pod širákem. Celkově ale bylo ubytovaných v Podyjí cca 3,5krát méně než na Šumavě, což je odrazem vysokého zastoupení jednodenních návštěvníků. Šumavští turisté bydleli v roce 1998 nejčastěji v penzionech a kempch.

Do obou parků přijížděli turisté zejména autem. Jako dopravní prostředek při cestě do parku bylo v Podyjí významně více používáno kolo a také byla častěji uváděna možnost „jinak“ (např. motorka). I do NP České Švýcarsko přijíždělo v roce 2000 nejvíce (63%) turistů autem (Tomiková, 2001). V Podyjí došlo k nárůstu používání kola oproti roků 1995 a 1996, kdy na kole po parku jezdilo 27,1%, resp. 25,8% respondentů. Dále byl zjištěn pokles využívání aut (v roce 1995: 37,1%, v roce 1996: 35,5%) a nárůst počtu respondentů, kteří se po parku pohybovali pouze pěšky (v roce 1995: 14,9%, v roce 1996: 30,5% in Sovis, 1995; Mikšíková, 1997). Po území národního parku se v Podyjí oproti Šumavě pohybovalo 2krát více turistů pouze pěšky, auto bylo užíváno o polovinu méně a na kole jezdilo celkem srovnatelné množství turistů. Způsob dopravy turistů po NP Podyjí tak byl v roce 2000 k životnímu prostředí šetrnější z hlediska emisí výfukových plynů. Vzdálenosti a množství silnic v Podyjí a na Šumavě je však zcela rozdílné (v Podyjí je na území NP v Čížově zákaz vjezdu automobilů, NP Šumava je protkána množstvím silnic).

Stav životního prostředí byl turisty na Šumavě hodnocen významně častěji jako zhoršující se. V Podyjí častěji respondenti nevěděli, jak odpovědět, a také významně méně často se domnívali, že se stav životního prostředí v parku zhoršil. Celkově ale v NP Podyjí relativně převažovali respondenti, kteří nevěděli, jak odpovědět, možná vzhledem k převaze poprvé přijíždějících turistů. Zatímco na Šumavě dokázali turisté pojmenovat konkrétní ekologický problém, kterým byla ve většině případů kůrovcová kalamita, v Podyjí většina turistů žádný takový problém neznala. Pokud byla v Podyjí uváděna znalost konkrétního ekologického problému, bylo často jmenováno kolísání hladiny řeky Dyje v důsledku špičkování na vranovské přehradní nádrži, které ovlivňuje biotop řeky po celé délce toku národním parkem. Dalším problémem byly podle podyjských turistů odpadky. V NP Podyjí je tak jednoznačně ekologickým problémem, který vnímají nejen ochranáři, ale i turisté, kolísání hladiny řeky dvakrát denně. V roce 1996 uvedlo v Podyjí 21% dotázaných turistů, že jim na NP Podyjí nejvíce vadí odpadky a nepořádek (Mikšíková, 1997). V roce 1995 byly odpadky a nepořádek zmíněny pouze 8% respondentů (Sovis, 1995). Znečištění NP Podyjí odpadky tak v období 1995 – 2000 z pohledu turistů narostlo. Ve druhém nejmenším národním parku v ČR – Českém Švýcarsku, taktéž respondenti převážně uvedli, že neznají konkrétní ekologický problém (Tomiková, 2001). Pojmenováním konkrétního environmentálního problému respondenty se zabývali i Guyer a Pollard (1997) na systému vodních nádrží Shannon-Erne Waterways v Irsku. I zde uvedla většina dotázaných návštěvníků, že nedokáže pojmenovat nějaký konkrétní problém, ale také zde byla většina respondentů, kteří sem přijeli poprvé. Autoři si takto nízké povědomí o ekologických problémech také vysvětlovali nízkou úrovní znalostí turistů o místních podmínkách.

Čeští respondenti v NP Podyjí by relativně nejčastěji umožnili vstup turistů do prvních zón, ačkoli opačné hlasy byly také poměrně silně zastoupeny. Šumavští turisté byli v roce 1998 převážně proti vstupu do nejcennějších částí parku. Názory byly podobné názorům místních obyvatel obou oblastí. Vyvozují z toho, že NP Šumava byla v roce 1998 vnímána jako rozsáhlé území, které má cennější přírodní hodnoty, které by měly spíše zůstat nedotčeny a nenavštíveny turisty. Z předchozí kapitoly vyplývá, že názor turistů se na Šumavě v roce 2003 posunul směrem k vyšší benevolenci vstupu turistů do prvních zón. Celkově však na Šumavě v obou sledováních i v Podyjí v roce 2000 bylo možné zhodnotit, že zahraniční turisté vždy měli uvědomělejší přístup k ochraně přírody, když zde mezi nimi převažoval striktnější přístup

k případnému umožnění vstupu turistů do nejcennějších částí národních parků. V případě regulace hypotetického umožnění vstupu opět na Šumavě převážilo doporučení přítomnosti kvalifikovaného průvodce. V Podyjí byla statisticky častěji volena respondenty možnost jiného způsobu regulace, kterým byla kombinace časového omezení, poplatků a průvodce. Způsobu regulace vstupu turistů do nejcennějších částí chráněného území musí být věnována vysoká pozornost, což dokazuje i práce Barančoka a Varšavové (1996), když po otevření naučné stezky v Belianských Tatrách na Slovensku do území, které bylo 20 let pro turisty uzavřeno kvůli návratu poškozených přírodních podmínek do původního stavu zjistili nejen, že se turisté pohybovali mimo vyznačené cesty, ale také že zde byly provozovány nelegální průvodcovské služby.

Respondenti v Podyjí statisticky častěji využívali hraničního přechodu do Rakouska pro pěši a cyklisty (Hardegg), zatímco Šumavě byl přechod používán respondenty statisticky s menší četností (např. Bučinu). Mohlo by to odpovídat tomu, že Podyjí je rozlohou menší a návštěva sousedního rakouského Národního parku Thayatal hraničním přechodem Hardegg v údolí řeky Dyje je velmi důležitou turistickou cestou z obce Čížov a v podstatě se jedná o klíčovou turistickou stezku údolím řeky Dyje zejména na rakouské straně. Rakouští respondenti dotázaní v Hardeggu však využívali hraniční přechod méně intenzivně nežli ostatní respondenti v NP Podyjí. Znamená to, že přechod byl s vyšší intenzitou využíván zejména obyvateli České republiky. Obě skupiny respondentů v obou sledovaných územích by spíše uvítaly otevření dalších takových hraničních přechodů a nebyl zde nalezen výrazný rozdíl mezi názory „domácích“ a zahraničních respondentů.

Turisté v NP Podyjí se nijak významně necítily rušení intenzitou turistického ruchu na turistických cestách ani ve střediscích a jejich okolí. Na Šumavě byla situace jiná, když čtvrtina dotázaných respondentů uvedla, že je intenzita turistického ruchu na cestách i ve střediscích ruší. Nabízí se opět úvaha o potřebě zjistit sociální a psychologickou nosnou kapacitu území NP Šumava jak z pohledu turistů (viz kapitola 8.2.1), tak z pohledu místních obyvatel (viz kapitola 8.1.1).

8.3 Turisté a místní obyvatelé

8.3.1 Názory a postoje turistů a místních obyvatel na Šumavě v letech 1998 a 2003

Sociodemografické údaje turistů a místních obyvatel byly podrobně diskutovány již v předchozích kapitolách (8.1 a 8.2). V této kapitole se jimi proto zabývám pouze okrajově. Lze obecně říci, že v roce 1998 nebyl ve věkovém složení respondentů (místních obyvatel a turistů) nalezen rozdíl, zatímco v roce 2003 bylo mezi místními obyvateli významně více respondentů ve věku 60 let a více. Ženy byly v převaze mezi místními obyvateli, zatímco ve skupině turistů v obou letech převážili muži. Převaha mužů mezi turisty byla diskutována již v kapitole 8.2 a byla odůvodňována větší náklonností mužů k outdoorovým aktivitám. Významné rozdíly mezi turisty a místními však statisticky v zastoupení mužů a žen potvrzeny nebyly. V sociálním zařazení byly potvrzeny rozdíly mezi skupinami respondentů v obou sledovaných letech, přičemž obecně bylo mezi místními obyvateli potvrzeno více manuálně pracujících a důchodců a méně studentů i duševně pracujících. Vzorek návštěvnické veřejnosti se tak v sociálním zařazení lišil od vzorku populace místních obyvatel na Šumavě v obou sledovaných letech, kdy turisté patřili nejvíce do kategorie duševně pracujících. Turisté byli také v obou letech častěji vysokoškolsky vzdělaní nežli místní obyvatelé, kteří měli relativně častěji nejvyšší dosažené vzdělání základní.

V otázce vnímání změn stavu životního prostředí na území národního parku za poslední desetiletí byly respondenty v roce 1998 uváděny následující postoje. Místní obyvatelé hodnotili stav prostředí častěji jako zhoršující se či nezměněný. Turisté častěji nevěděli, jak jej hodnotit a méně často se vyslovovali pro zhoršující se stav. Zdá se tedy, že místní obyvatelé byli v tomto ohledu kritičtější. V roce 2003 již ale byli místní obyvatelé relativní většinou přesvědčeni o zlepšujícím se stavu životního prostředí, ačkoli opačné názory byly stále silné. Turisté se také v roce 2003 vyjádřili ve prospěch pozitivní změny stavu životního prostředí na území parku, i když stále mezi nimi bylo mnoho těch, kteří neznali odpověď. Ze subjektivního vnímání obou skupin respondentů lze usoudit, že místní obyvatelé i návštěvnická veřejnost zhodnotili péči o životní prostředí na území NP Šumava v pětiletém období víceméně kladně. Tomu zčásti odpovídá i vyhodnocení odpovědí na znalost konkrétního ekologického problému na území NP Šumava. Zatímco v roce 1998 obě skupiny převážně znaly konkrétní problém (nejčastěji otázka kůrovcové kalamity), v roce 2003 bylo prokázáno, že mezi místními obyvateli bylo vyšší procento respondentů, kteří již odpovídali, že žádný konkrétní ekologický problém neznají. Ačkoli tedy problematika kůrovce a řešení kůrovcové kalamity na území Národního parku Šumava zůstala podle názoru respondentů stále aktuální jak mezi místními obyvateli, tak mezi turisty, u dotázaných místních obyvatel došlo v roce 2003 k tomu, že konkrétní problém nejmenovali s takovou intenzitou jako v roce 1998. Mohlo tak dojít k tomu, že si místní lidé na kůrovcovou otázku již tak zvykli, že je pro ně zažitou součástí šumavských lesů, nebo ve svých názorech rezignovali, nebo se podle jejich názoru situace s řešením kalamity nepatrně zlepšila.

Nejen v roce 1998 byla otázka kůrovcové kalamity a jejího řešení v lesích Národního parku Šumava velmi ožehavou a pro veřejnost a všechny podílníky konfliktní a spornou záležitostí. Situace byla velmi medializována a spory o tom, jak zasahovat proti kůrovci zejména v prvních zónách národního parku nabývaly na intenzitě. V roce 1998 byly do dotazníku zařazeny i otázky, které se kůrovcové kalamity týkaly konkrétněji, a které v dalších letech již v dotaznících chyběly. Bylo zjištěno, že dotázaným místním obyvatelům způsob řešení kůrovcové kalamity vadil více než dotázaným turistům a byli informováni o tom, jak se kalamita řeší (oproti očekávaným četnostem méně často volili odpověď „nevím o tom, jak se kalamita řeší“). Turistům způsob řešení kalamity vadil méně a převažovala mezi nimi odpověď, že nevěděli, jak se kalamita řeší. Turisté vnímali tuto otázku méně konfliktněji, nebo neměli dostatek informací o tom, jak se kalamita řešila. U místních obyvatel často převažoval názor, že nemocný les se odjakživa léčí tak, že se napadené stromy vyteží. O tom, že od roku 1992 jsou podle zákona první zóny územím bez lidského zásahu, nechtěli zejména jako lesní dělníci slyšet. Celkově se

dotázaní místní obyvatelé i turisté relativně nejvíce vyslovili ve prospěch odstraňování suchých stromů z prvních zón národního parku. Statisticky pak bylo prokázáno, že místní tento názor zastávali výrazněji, zatímco turisté oproti očekávaným četnostem odpovědi méně často. Místní obyvatelé se také významně méně vyslovovali pro ponechání suchých stromů v prvních zónách. Názory lidí, kteří pracují v lese, či jsou s tradiční těžbou dřeva a tradičním lesním hospodařením spojeni již po několik generací, bývají v lidech silně zakořeněny a jen ztěžuje se jejich postoj k možnosti jiné práce či způsobu těžby dřeva měnit. Bowcut (1999) tak například zjistila, že lesní dělníci v Sinkyone Wilderness Park v Kalifornii nevidí způsob řešení konfliktních situací při hospodaření v lese v dohodě mezi ochranáři a dělníky. Lesní dělníci považovali svůj přístup za správný a nepřipouštěli diskusi o tom, že by tomu mohlo být jinak. Podobně na Šumavě bývali lesní dělníci, či stávající pracovníci v lesích (soudě z rozhovorů mezi respondenty, z převahy manuálně pracujících mezi muži i ženami, a převahy pracujících v zemědělství a lesnictví v šumavských obcích podle sčítání lidu v roce 2001) měli názor, že se napadené stromy kůrovcem musí odtěžit. Kroutili hlavou nad tím, že se v prvních zónách nezasahuje do přirozených procesů, či že se vytvářejí tzv. bezzásahové zóny. Gradaci kůrovce neviděli již jako přirozený proces, pokud se nemocné stromy neodstraní, lesy zahynou. Často se mezi místními objevovaly názory, že „úředníci z Prahy nám tu úřadují od stolu, v životě nebyli v lese, měli by zůstat ve městě a neplést se do práce těm, kteří lesu rozumějí a žijí zde roky“. Negativní názor na existenci národního parku mezi místními zde nacházel úrodnou půdu, jelikož obecné zájmy národního parku netěžit v prvních zónách byly v konfliktu s názorem dotázaných místních obyvatel. Další diskuse viz kapitola 8.1.1.

V obou sledovaných letech se názory místních obyvatel a turistů na Šumavě lišily v tom, zda umožnit vstup turistů do nejohroženějších přírodních koutů národního parku, tedy zejména do prvních zón. Místní obyvatelé byli v obou letech relativně nejčastěji toho názoru, že vstup návštěvnické veřejnosti do prvních zón Národního parku Šumava by měl být zcela vyloučen. Turisté se v roce 1998 vyjádřili relativně nejčastěji pro spíše vyloučení vstupu, i když názorů pro spíše umožnění bylo také poměrně mnoho, a v roce 2003 již byly názory turistů pro a proti na stejné úrovni. Obyvatelé šumavských obcí byli v tomto ohledu přísnější a turisté se v průběhu let (viz kapitola 8.2.1) pomalu klonili spíše k umožnění vstupu. Místní se v roce 1998 lišili od turistů v názoru, jakým způsobem regulovat vstup turistů do prvních zón, kdyby takový vstup byl teoreticky umožněn. Častěji volili možnost jiného způsobu regulace, kterým byla kombinace časového omezení, poplatků a průvodce. Celkově však relativně převažovalo v obou sledováních doporučení vstupu s kvalifikovaným průvodcem, a to u obou skupin respondentů. Vzhledem k otevření přechodu Modrý sloup (viz diskuse v kapitole 8.1.1) je třeba zdůraznit, že ani jedna ze skupin respondentů se jednoznačně nevyslovila ve prospěch zpřístupnění nejceněnějších částí národního parku.

Srovnání vnímání intenzity turistického ruchu respondenty ve sledovaných obdobích je komplikované tím, že v roce 2003 byla otázka v dotazníku rozdílně formulovaná nežli v roce 1998. V roce 1998 vnímali místní obyvatelé intenzitu turistického ruchu na cestách i ve střediscích relativně častěji jako velmi rušivou nežli turisté, třebaže i čtvrtina turistů ji vnímala rušivě. Lze hovořit o ukazateli možnosti ovlivnění sociální nosné kapacity v roce 1998 na Šumavě na cestách i ve střediscích, a to jak z pohledu turistů, tak z pohledu místních obyvatel. V roce 2003 se cca 40% turistů zdála intenzita turistického ruchu vysoká a asi čtvrtina místních obyvatel se cítila být touto intenzitou rušena. Ačkoli ve všech případech relativně převažovaly u respondentů neutrální odpovědi, reakce, které vyjadřují určitou míru rušení byly poměrně výrazné (viz také diskuse v kapitolách 8.1 a 8.2).

8.3.2 Názory a postoje turistů a místních obyvatel v Podyjí v roce 2000

Celkově je u dat získaných v NP Podyjí nutné na rozdíl od NP Šumava vzít na vědomí, že místní obyvatelé čtyř z pěti obcí nežijí na území národního parku, ale v jeho ochranném pásmu. Stejně

jako sběr dat mezi místními obyvateli v Podyjí probíhal většinou obálkovou metodou (viz kapitola 4.1.2). U dat získaných od návštěvnické veřejnosti je zase nutné zohlednit, že mezi lokalitami sběru dat byla na rakouské křižovatce turistických cest v Hardeggu zaznamenána převaha rakouských respondentů. Celkově však tyto skutečnosti výsledky významně neovlivnily a komentář uvádím přímo u daných otázek ve výsledcích či v diskusi.

Ze srovnání vzorku turistů a vzorku místních obyvatel v Podyjí je patrné, že místní obyvatelé byli v průměru, stejně jako na Šumavě, starší než návštěvnická veřejnost. Mezi místními bylo více respondentů v důchodovém věku, a také tomu odpovídalo vyšší zastoupení důchodců. Je možné konstatovat, že oproti rokům 1995 a 1996 návštěvníci NP Podyjí v roce 2000 nepatrně zestárlí (viz kapitola 8.2.2). Mezi dotázanými místními obyvateli i turisty převažovali mezi respondenty muži. Mikšíková (1997) uvádí, že v roce 1995 (Sovis, 1995) i 1996 bylo mezi návštěvníky v Podyjí více mužů (63%, resp. 54%) nežli žen (37%, resp. 46%). Zastoupení mužů a žen mezi návštěvníky Podyjí se tedy v průběhu let podílově nezměnilo, přičemž nejvyšší podíl mužů byl v roce 1995. Zatímco mezi turisty bylo více mužů i na Šumavě, převaha podyjských mužů mezi vzorkem dotázaných místních obyvatel je překvapivá. Vysvětlení lze patrně hledat ve způsobu sběru dat (viz kapitola 4.1.2, diskuse viz kapitola 8.1.2). Duševně pracující představovali většinu respondentů v obou srovnávaných skupinách, u místních obyvatel následovali důchodci, u turistů studenti. Relativní početnost studentů mírně vzrostla, když v roce 1996 navštívilo NP Podyjí 16,8% studentů (Mikšíková, 1997) a v roce 2000 to bylo 21,5%. Ve vzdělanostní struktuře respondentů bylo prokázáno, že místní obyvatelé dosahovali statisticky častěji dokončeného základního vzdělání. Podobné výsledky prezentovala i Mikšíková (1997), když v roce 1996 byl mezi místními obyvateli zjištěn více než dvojnásobek počtu občanů se základním vzděláním oproti 10% identifikovaných u návštěvníků. Oproti roku 1996 (Mikšíková, 1997) došlo v roce 2000 k nárůstu středoškolsky vzdělaných turistů, jejichž zastoupení také relativně převládalo (40,7%, resp. 50%) a vysokoškolsky vzdělaných návštěvníků (27,4%, resp. 32,4%).

Respondenti z řad obyvatel podyjských obcí, ačkoli bydleli ve většině mimo území NP, se nejčastěji domnívali, že se stav životního prostředí na území národního parku za poslední desetiletí převážně nezměnil. Statisticky však bylo prokázáno, že se oproti očekávaným četnostem odpovědí častěji vyjadřovali ve smyslu zhoršení stavu prostředí. Mezi turisty jednoznačně převládl názor, že nevědí, jak stav životního prostředí hodnotit. Vysvětlení se nabízí ve zjištění, že turisté přijížděli zejména poprvé a na krátkou dobu. Místní obyvatelé častěji znali nějaký konkrétní ekologický problém na území NP Podyjí, zatímco turisté, prvně přijíždějící a na jeden den, nevěděli o žádném takovém problému na území parku. Místní obyvatelé spíše formulovali problémy spojené s infrastrukturou v obcích, turisté pak kolísání řeky Dyje a odpadky. Společně jmenovaným problémem tak byl podle obou skupin dotázaných celkově odpad, ať již jako komunální odpad a jeho likvidace, nebo odpadky odhazované turisty po okolí. Odpadky a nepořádek zmínilo také 8% návštěvníků v roce 1995 (Sovis) a 21% dotázaných turistů v roce 1996 (Mikšíková, 1997). Další srovnání a diskuse viz kapitoly 8.1.2 a 8.2.2.

K případnému umožnění vstupu turistů do prvních zón národního parku měly obě skupiny dotázaných v Podyjí poměrně liberální přístup. Z pohledu místních obyvatel, kteří ve většině nebydleli na území parku, ale v jeho ochranném pásmu, se to zdá pochopitelnější. Celkově mezi respondenty relativně převážily názory vstup spíše umožnit, i když zahraniční (rakouští) turisté byli častěji opačného názoru. Názor rakouských respondentů z lokality Hardegg však celkově výsledek významně neovlivnil. Statisticky bylo dokonce mezi místními obyvateli více takových respondentů, kteří by vstup do nejcennějších částí umožnili bez omezení. Problematika z pohledu místních obyvatel je dále rozvedena v kapitole 8.1.2. V případě hypotetického umožnění přístupu turistů do nejcennějších částí národního parku byl oběma skupinami dotázaných doporučován zejména vstup s kvalifikovaným průvodcem. Místní obyvatelé se proti očekávaným četnostem odpovědí méně často vyslovili pro časové omezení vstupu.

V Podyjí nebyla celkově intenzita turistického ruchu na cestách vnímána jako rušivá pro turisty ani pro obyvatele obcí nacházejících se převážně v ochranném pásmu. Pokud se týkalo intenzity

turistiky na cestách, místní obyvatelé se vzhledem k očekávaným četnostem odpovědí statisticky častěji cítili touto intenzitou rušení. V okolí bydliště to pak byli opět místní obyvatelé, kteří se statisticky významně častěji cítili velmi rušení intenzitou turistického ruchu. Mikšíková (1997) uvádí, že převážná většina turistů (65,6%) nepotkala při své návštěvě Podyjí v roce 1996 mnoho dalších turistů, 30,9% respondentů potkalo mnoho návštěvníků, ale nevadilo jim to a pouze 3,5% turistů uvedla, že potkala mnoho návštěvníků, což je rušilo. Turisté se necítili být rušení intenzitou turistického ruchu v roce 1996 ani v roce 2000. S přihlédnutím k poloze většiny obcí je však nutné v obou případech věnovat zvýšenou pozornost možnosti ovlivnění sociální a psychologické nosné kapacity území z pohledu místních obyvatel, třebaže situace zde v uvedeném ohledu nedosahuje šumavských rozměrů (viz kapitoly 8.1, 8.2 a 8.3.1).

Národní park Podyjí, vzhledem k charakteru přírodních podmínek, ke své velikosti a skutečnosti, že na území národního parku se rozkládá pouze jediná obec (Čížov, správní část Horního Břečkova) vykazoval celkově jiný typ turistiky i méně konfliktní názory místních obyvatel vůči parku a turistice. Místní obyvatelé obcí v přímém sousedství s národním parkem nepracovali v cestovním ruchu, a jejich názory vzhledem k národnímu parku byly pozitivní, ačkoli se do jisté míry cítili již negativně ovlivněni intenzitou turistického ruchu v oblasti. Lze se tak dohadovat, či zachovat a podporovat stávající charakter turistiky (krátkodobé pobyty prvně přijíždějících turistů), či se spíše orientovat na možnost, aby se z návštěvníků stali turisté, kteří v oblasti přenocují. Hledat tak způsoby, jak zvýšit profit z cestovního ruchu pro místní obyvatele a snažit se o udržitelnou turistiku na území Podyjí při zapojení všech podílníků a zejména zachování přírodních hodnot. Průzkumy ukazují, že místní obyvatelé podporují rozvoj turistiky v oblasti, kde žijí, pokud jsou sami do tohoto rozvoje zapojeni a mají z něj příjmy (Gursoy, Jurowski, & Uysal, 2002). Na druhou stranu místní obyvatelé často vyjadřují podporu pro rozvoj turistiky v území, ale často vykazují slabou vůli sami se do procesu udržitelné turistiky zapojit (Lai, & Nepal, 2006).

9. Závěry práce a doporučení pro management

9.1 Závěry a shrnutí zhodnocení vývoje a změn názorů a postojů respondentů na Šumavě mezi sledovanými roky 1998 a 2003

Na základě srovnání dvou pozorování (v letech 1998 a 2003) mezi třemi skupinami respondentů z „velkého národního parku“ (NP Šumava) je možné shrnout několik základních zjištění, která vyplývají nejen ze statisticky prokázaných rozdílů v četnostech odpovědí, ale také z vyhodnocení otázek, u nichž statistické srovnání nebylo možné provést.

Mezi sledovanými roky 1998 a 2003 došlo ke zlepšení vnímání vlastní existence Národního parku Šumava dotázanými místními obyvateli i vrcholovými představiteli místních samospráv. Změna stavu životního prostředí na území NP Šumava byla také mezi oběma roky všemi skupinami respondentů (místní obyvatelé, starostové obcí, turisté) hodnocena celkově pozitivněji. Starostové šumavských obcí hodnotili stav životního prostředí na území parku a jeho změnu za poslední desetiletí pozitivněji nežli místní obyvatelé, respondenti z řad turistů častěji nevěděli, jak odpovědět. Prezentace ochranného managementu na území NP Šumava nejen směrem k turistické veřejnosti, ale i k místním obyvatelům by měla být zefektivněna a rozšířena. Celkově se vnímání NP Šumava mezi oběma roky posunulo do pozitivní roviny, avšak je třeba zavést trvalý dialog a spolupráci mezi všemi skupinami respondentů.

Kůrovec, kůrovcová kalamita a stav lesů na území NP Šumava byly nejvíce jmenovanými ekologickými problémy podle názoru všech skupin respondentů, a to v obou sledovaných letech. V roce 1998 měli dotázaní obyvatelé opačný názor ke způsobu řešení kůrovcové kalamity, když doporučovali odstraňovat suché stromy z prvních zón. Starostové obcí zastávali názor o ponechání suchých stromů v prvních zónách národního parku. V roce 2003 již nebyla otázka řešení kůrovcové kalamity do dotazníku zařazena. Zprůhlednění řešení problematiky kůrovcové kalamity, pravidelné besedy o současném stavu kalamity by mohly přispět k tomu, že tato otázka nebude nadále tak konfliktní a nebude blokovat názory jedné skupiny proti druhé. Využití diskusí o kůrovcové kalamitě a jejím řešení k otevření debat o udržitelném rozvoji oblasti za přispění a podílu místních obyvatel a starostů obcí společně s pracovníky Správy NP Šumava by bylo možným nástrojem, jak problematiku kůrovce postupně řešit a prezentovat.

Stav lesů, infrastruktura v obcích a dopravní vybavenost byly jmenovány jako problematiky, které vyžadují z pohledu dotázaných místních obyvatel a starostů obcí v roce 2003 na území národního parku prioritní řešení. Nejškodlivější pro přírodu na území národního parku byl z pohledu dotázaných místních obyvatel i starostů v roce 2003 motorismus a cykloturistika. Jako nejrušivější projevy turistiky na území parku byly respondenty označeny nekázeň a živelnost turistů, nepořádek, automobilismus. Používání aut turisty na území parku mezi sledovanými roky vzrostlo. Měl by být více kladen důraz na omezení vjezdu motorových vozidel na území parku a upřednostňování ekologické dopravy.

V roce 2003 hodnotili starostové obcí oproti názoru dotázaných místních obyvatel návštěvní řád NP Šumava jako přísnější.

Dotázaní místní obyvatelé i starostové měli k Šumavě silnou citovou vazbu, což lze vyvozovat z toho, že kdyby měli možnost, nestěhovali by se jinam. Informovanost dotázaných místních obyvatel o programech na podporu hospodaření v chráněném území vyplývajících z omezení ochrany přírody od roku 1998 do roku 2003 vzrostla. Avšak když bylo v roce 2003 sledováno přímé zapojení místních obyvatel do těchto programů, byla zjištěna velmi nízká přímá účast. Vyšší informovanost místních obyvatel od Správy a místních samospráv by mohla zvýšit zapojení obyvatel do těchto programů a posléze i pozitivně ovlivnit vztah místních obyvatel k národnímu parku a jeho hodnocení – viz dále. Mezi sledovanými roky došlo k poklesu vnímání ovlivnění běžného života místních obyvatel i starostů obcí existencí národního parku. Toto ovlivnění bylo v roce 1998 hodnoceno negativně a v roce 2003 došlo k nepatrnému snížení negativního hodnocení.

Činnost Správy Národního parku Šumava byla celkově od roku 1998 do roku 2003 hodnocena místními obyvateli i starosty obcí lépe, pouze s kulturně výchovnou činností Správy byla vyjádřena respondenty z řad starostů v roce 2003 mírná nespokojenost. Komunikace mezi Správou Národního parku Šumava a obcemi byla v roce 2003 podle názoru místních obyvatel a starostů vyhovující. Správa NP by se tak měla více orientovat na přímou komunikaci s lidmi žijícími na území parku, spolupráci a zapojení obyvatel do péče o toto chráněné a velmi cenné území.

V obou sledovaných letech vnímali dotázaní místní obyvatelé i starostové příslušných obcí nabídku pracovních příležitostí na území národního parku jako velmi nedostatečnou a zároveň v obou letech vyjádřili dotázaní místní obyvatelé názor, že vznik Národního parku Šumava snížil počet pracovních příležitostí na území parku. Dotázaní místní obyvatelé neměli ekonomické příjmy z cestovního ruchu na území národního parku, jelikož nepracovali ve službách vázaných na cestovní ruch, a to jak v roce 1998, tak v roce 2003. Hledání a vytváření pracovních příležitostí by mělo být na území NP Šumava prioritou nejen pro management parku, ale také pro samosprávy obcí.

Národní park Šumava byl místními obyvateli i starosty obcí v roce 2003 shodně vnímán jako potenciál pro rozvoj obcí (v roce 1998 nebyla otázka zařazena do dotazníku); výše životních nákladů, ceny v obchodech apod. byly dávány do souvislosti s přítomností turistů v obou sledovaných letech, přičemž byly vnímány jako rostoucí.

Mezi sledovanými roky 1998 a 2003 došlo turisty k poklesu využívání hraničních přechodů pro pěší a cyklisty (např. Bučina). Turisté by otevření dalších takových přechodů v roce 1998 i v roce 2003 uvítali. Dotázaní místní obyvatelé by otevření dalšího přechodu v centrální části s Německem v roce 1998 spíše nedoporučovali, starostové by jej uvítali. V roce 2003 byli místní i starostové již relativně nejčastěji přesvědčeni, že otevření dalších hraničních přechodů pro pěší a cyklisty by neuškodilo ani přírodě na území parku, ani obci. V souvislosti s otevřením hraničního přechodu Modrý sloup je zřejmé, že této otázce je z pohledu Správy NP Šumava i veřejnosti nutné věnovat značnou pozornost.

Počet turistů v oblasti byl podle názoru všech skupin respondentů v obou letech rostoucí. Z pohledu místních obyvatel i turistů docházelo k nárůstu subjektivního vnímání pocitu rušení intenzitou turistického ruchu jak ve střediscích a jejich okolí, tak na turistických cestách. Tento indikátor je možné dále orientačně využít k hodnocení sociální a psychologické nosné kapacity území NP Šumava.

Na základě výsledků, diskuse a závěrů je možné zhodnotit, že hypotézy stanovené v úvodu práce (kapitola 2) nebyly zamítnuty.

9.2 Závěry a shrnutí zhodnocení vývoje a změn názorů a postojů respondentů na Šumavě v roce 1998 a v Podyjí v roce 2000

Vznik národních parků (Podyjí i Šumava) byl většinou dotázaných místních obyvatel zpětně hodnocen pozitivně. Stejně tak byla hodnocena pozitivně i existence národního parku v době konání průzkumu v každém z parků, přičemž v Podyjí byly pozitivní hlasy více zastoupeny. Obecně byly oba národní parky vnímány obyvateli kladně, přičemž v malém parku (NP Podyjí) byl kladný vztah místních obyvatel silnější.

Znalost konkrétního ekologického problému byla místními respondenty častěji uváděna na Šumavě (kůrovce a řešení kalamity), v Podyjí nebyl často problém identifikován a pokud ano, byly to zejména otázky místní infrastruktury. Turisté v Podyjí uváděli kolísání hladiny řeky Dyje či odpadky, turisté na Šumavě identifikovali kůrovcovou kalamitu. Velký park (NP Šumava) možná představuje širší niku nebo potenciál pro vytváření a existenci ekologických problémů, ačkoli problematika kůrovcové kalamity byla značně medializována. Domnívám se, že existenci ekologických problémů nelze vztahovat k velikosti daného území, ale právě k medializaci, osvětě a přístupu k řešení. Právě díky tomu, že kůrovcová kalamita, činnost některých

nevládních organizací ve vztahu ke kalamitě a medializace ohledně těžby napadených stromů přispěla k tomu, že se otázka kůrovce na Šumavě stala obecně široce známým problémem.

Stav životního prostředí na území NP Šumava byl většinou tamních turistů za poslední desetiletí hodnocen jako zhoršující se, v Podyjí turisté nevěděli, jak stav hodnotit (přijížděli poprvé). Dotázaní místní obyvatelé v obou parcích hodnotili stav životního prostředí jako neměnný či zhoršující se. I zde je možné přičíst stav hodnocení životního prostředí z pohledu turistů medializaci kůrovcové otázky. Také rostoucí holiny, které mohli opakovaně přijíždějící turisté pozorovat v průběhu posledního desetiletí v šumavských lesích, jistě přispěly svým podílem do tohoto hodnocení.

Dotázaní místní obyvatelé v Podyjí převážně neznali návštěvní řád Národního parku Podyjí, přičemž otázka takto formulovaná chyběla v dotazníku na Šumavě v roce 1998, a tak není možné výsledky srovnat. Otázkou pro management NP Podyjí zůstává, zda nezvýšit informovanost místních obyvatel o návštěvním řádu, případně umožnit diskusi s místními obyvateli vzhledem k tomu, že se převážně vyslovovali pro umožnění vstupu turistů do nejcennějších částí národního parku – viz níže.

Vstup do prvních zón (nejcennějších částí) národního parku by měl být podle relativně většinového názoru místních obyvatel na Šumavě vyloučen, zatímco v Podyjí spíše umožněn. Stejný názor v obou parcích měli i dotázaní turisté. V případě umožnění doporučovaly obě skupiny vstup s kvalifikovaným průvodcem. Starostové na Šumavě se vyslovili vyrovnaným podílem pro vyloučení i pro umožnění vstupu, v Podyjí více pro spíše umožnění vstupu turistů do nejohroženějších částí národního parku. V malém parku je tak patrná vyšší benevolence k možnému ohrožení unikátních společenstev z pohledu místních i turistů, ačkoli se nedomnívám, že by tento přístup byl z pohledu ochránářského obhajitelný. Velký národní park typu Šumavy, který je věhlasný jako Zelená střecha Evropy, má možná i v očích respondentů vyšší environmentální kredit, a proto je více ceněn. Vztah místních obyvatel k NP Šumava diskutuji v kapitole 8.2.1. Apeluji na možnost využití našich výsledků při vyhodnocování zpřístupnění hraničního přechodu Modrý sloup (viz výše) v první zóně, přičemž data z této práce mohou být použita jako indikátory veřejného mínění.

Respondenti z řad místních obyvatel na Šumavě vypovídali o daleko vyšším ovlivnění běžného života existencí národního parku a toto ovlivnění hodnotili většinou negativně. V Podyjí vliv parku na běžný život respondentů nebyl identifikován a pokud ano, byl převážně vnímán pozitivně – viz výše. Ve velkém parku je obecně vyšší možnost pro existenci konfliktních situací, a to zejména s ohledem na to, že všechny obce, které se účastnily šetření, se nacházejí na území NP Šumava. V Podyjí byla situace zcela jiná, a to nejen vzhledem k velikosti tohoto národního parku, ale zejména s ohledem na to, že většina obcí se nachází mimo území parku, v jeho ochranném pásmu. Je pak poměrně logické, že mnoho respondentů z řad místních obyvatel se necítilo existencí parku přímo ovlivněno, ačkoli některé práce vypovídají o vyšším riziku konfliktů v těsné blízkosti chráněného území, nežli přímo na jeho území (např. WTO/UNEP, 1992).

Na Šumavě měli dotázaní místní obyvatelé nižší povědomí o dotačních titulech pro podporu obyvatel žijících v chráněných územích nežli v Podyjí, ačkoli znalost o existenci těchto programů mezi představiteli místních samospráv byla vysoká. Jednoznačně tak usuzuji na nízkou informovanost mezi starosty obcí a místními obyvateli, nebo mezi správami obou parků a místními obyvateli o těchto programech, a to bez ohledu na to, o jak velký park se jedná.

Dotázaní starostové v Podyjí vyjadřovali spokojenost s činností Správy Národního parku Podyjí, místní obyvatelé spíše nevěděli, jak činnost Správy hodnotit. Na Šumavě byla projevena z řad místních obyvatel a starostů spíše nespokojenost s činností Správy NP Šumava. Obecně lze říci, že správy obou parků byly málo prezentovány ve vztahu k respondentům. Širší povědomí, dialog a užší spolupráce mezi podílňiky by byla rozhodně přínosem pro udržitelný rozvoj obou národních parků.

Respondenti z řad místních obyvatel v Podyjí měli zájem zapojit se do rozhodování o obci a nevěděli, jak hodnotit úroveň komunikace mezi Správou a obcemi. Starostové vnímali

komunikaci se Správou NP Podyjí jako vyhovující. I tyto závěry korespondují s dislokací podyjských obcí mimo území parku. Pokud je komunikace mezi Správou NP Podyjí a místní samosprávou hodnocena starosty obcí jako dobrá, a obyvatelé se chtějí podílet na rozhodování, je zapojení místních obyvatel do dialogu mezi parkem a samosprávou nabídkou řešení k zaplnění komunikační mezery mezi parkem a místními obyvateli. Poloha obcí v ochranném pásmu národního parku nevyklučuje komunikaci mezi občany a parkem, ba naopak. V otázkách rozvoje oblasti v souladu s ochranou vzácných ekosystémů NP Podyjí je komunikace základním pilířem úspěchu. Tato otázka v dotazníku na Šumavě v roce 1998 chyběla. Diskuse a besedy včetně individuálního jednání byly přímo doporučovány dotázanými místními obyvateli i starosty podyjských obcí jako prostředek k výměně informací mezi Správou a obcemi. Otázka výměny informací mezi obcemi a Správou NP Šumava v dotazníku na Šumavě v roce 1998 také chyběla. Národní park Podyjí byl vnímán jako možnost pro rozvoj tamních obcí a jeho vznik neměl podle názoru místních obyvatel vliv na počet pracovních míst v Podyjí. Šumavský národní park byl z pohledu dotázaných místních obyvatel příčinou poklesu nabídky práce na Šumavě. Zde je patrný zcela odlišný názor respondentů ve velkém a malém parku, kdy na Šumavě je jednoznačně nutné hledat možnosti zaměstnání pro místní obyvatele tak, aby byla nabídka práce prostředkem ke změně názoru místních obyvatel.

Nabídka pracovních příležitostí byla hodnocena respondenty v obou parcích jako velmi nedostatečná, ačkoli v Podyjí tento názor nebyl tak výrazný jako na Šumavě. Dotázaní místní obyvatelé neměli přínosy z cestovního ruchu ani v Podyjí, ani na Šumavě. V obou národních parcích či jejich ochranném pásmu byla nízká nabídka práce, je nutné hledat způsoby, kterými situaci řešit.

Dotázaní místní obyvatelé i starostové obcí v Podyjí se domnívali, že přítomnost turistů nemá vliv na výši cen a životní náklady v Podyjí. Otázka vlivu turistů na výši životních nákladů nebyla do dotazníku na Šumavě v roce 1998 zařazena.

Podle názoru dotázaných místních obyvatel bylo možné usuzovat na jistou míru ovlivnění sociální a psychologické nosné kapacity na cestách na Šumavě. V Podyjí v daleko menší míře. V okolí bydliště místních obyvatel v obou parcích nebyla respondenty vyjadřována výrazná nespokojenost s intenzitou turistického ruchu, ačkoli i zde byly identifikovány negativní ohlasy. Z pohledu dotázaných turistů by mohla být sociální nosná kapacita Šumavy také do jisté míry ovlivněna, zatímco v Podyjí nikoli. Ve velkém národním parku, který je navštěvován turisty opakovaně a na delší dobu, tak docházelo k poněkud vyhraněnějšímu vnímání intenzity turistického ruchu nežli v parku malém, který je turisty využíván pro krátkodobé pobyty prvně přijíždějících návštěvníků.

Auto jako dopravní prostředek k pohybu po území NP Podyjí bylo relativně méně využíváno turisty nežli v NP Šumava, v Podyjí bylo také více turistů používajících jako dopravního prostředku kolo a čistě pěších turistů. Toto zjištění souvisí se zcela jiným charakterem silnic a cest na Šumavě a v Podyjí, a také s velikostí obou parků. Na území NP Podyjí je jediná místní komunikace, na níž je ale v Čížově zákaz vjezdu motorových vozidel. Rozloha NP Šumava a množství silnic je s Podyjím nesrovnatelné.

Počet turistů, nekázeň turistů, nepořádek a automobilismus, byly podle názoru dotázaných místních obyvatel v Podyjí hlavními rušivými projevy turistiky v Podyjí. Stejně formulovaná otázka nebyla zařazena do dotazníku na Šumavě v roce 1998.

Na základě výsledků, diskuse a závěrů je možné zhodnotit, že hypotézy stanovené v úvodu práce (kapitola 2) nebyly zamítnuty.

9.3 Doporučení

Na základě výsledků jsem sestavila několik doporučení pro správy obou národních parků a představitele místních samospráv:

Šumava:

- ✦ Zintenzívnit a zefektivnit komunikaci mezi pracovníky Správy NP, zástupci obecních úřadů a místními obyvateli. Pomocí jednání a vzájemné výměny názorů a postojů společně hledat řešení jak zlepšit životní podmínky místních obyvatel. Správa parku by měla místním za stanovených podmínek zajistit úlevy od zákazů, případně urychlit vydávání povolení a výjimek pro místní obyvatele. Je nezbytné opakovaně vysvětlovat daná omezení a zákazy a hledat možnosti, jak ulevit místním a objasňovat, proč se na pracovníky Správy zákazy při výkonu práce nevztahují. Ze strany místních by měly zaznívat nápady, jak podnikat, co v oblasti zlepšit, umožnit, zajistit vyšší zaměstnanost. Podílníci v území by měli hledat možnosti řešení společně, v rámci uspokojení potřeb a zájmů všech zúčastněných tak, aby opatření nebyla na úkor ochrany přírody v tomto unikátním území a aby byl postupně v lidech vytvářen pozitivní názor k parku a životě na jeho území.
- ✦ Zavést trvalý konstruktivní dialog mezi podílňiky v území o možnosti otevírání dalších hraničních přechodů v centrální části NP Šumava (Modrý sloup) s hlavním cílem zachování unikátních přírodních stanovišť mezinárodního významu, které jsou lokalitami výskytu kriticky ohrožených druhů fauny a flory. Na základě ekosystémového přístupu a adaptivního managementu vyhodnocovat dopady na ekosystém po zpřístupnění Modrého sloupu Luzenským údolím a aktivně zamezovat negativním vlivům na unikátní společenstva.
- ✦ Zajistit častější účast pracovníků Správy NP Šumava na jednáních místních zastupitelstev (opakovaně doporučoval i Čihař, Staňková, & Najmanová, 2003a vyšší účast představitelů samospráv na jednáních Správy). Celkově zefektivnit a zdůraznit význam činnosti Rady Národního parku Šumava, případně umožnit přístup veřejnosti.
- ✦ Diskutovat, objasňovat a zprůhledňovat způsob řešení a vývoje kůrovcové kalamity, dokladovat dopad konkrétních zásahů a hledat vhodná řešení na základě adaptivního managementu a ekosystémového přístupu v rámci platné legislativy za co nejširší účasti veřejnosti. Omezit zkreslující medializaci problému kůrovcové kalamity a otázku ochrany lesa a managementu uvést do širších souvislostí s koncepcí ochrany ekosystémů v národním parku.
- ✦ Zavést systém poplatků za vstup turistů do národního parku celkově a poté i jednotlivě do konkrétních oblastí. Regulovat počet turistů do území přijíždějících podle odhadu nosné kapacity území (ubytovací kapacity, zatížení cest) systémem poplatků za vstup a pobyt. Odstupňovat poplatky podle způsobu a délky pobytu (jinak pro pěší a cyklisty, jinak pro týdenní pobyt a jednodenní návštěvu,...). Do konkrétních míst umožnit jen vstup s průvodcem pro skupiny a jen v určitou denní i roční dobu.
- ✦ Hledat možnosti lepšího zapojení místních obyvatel do podnikání a služeb v cestovním ruchu, upřednostňovat místní či regionální firmy a podnikatele, používat místní suroviny. K tomuto účelu usilovat o modifikaci daňové politiky na území NP a posílit příjmy obcí (tento požadavek přetrvává již od roku 1998 – in Čihař, Staňková, & Najmanová, 2003; Čihař, Třebický, & Tancošová, 1998). Formou půjček, dotací či projektů podporovat tradiční způsob hospodaření v území, tradiční řemesla a produkci potravin (pekařství, mlékárna, řeznictví, sklářské či keramické dílny, ukázky plavení dříví, apod.). Projednávat záměry předem, diskutovat o možnostech řešení, vzájemně si naslouchat a hledat kompromisní řešení.

- ✚ Pomocí propagace zvýšit povědomí místních obyvatel o dotačních titulech a programech na podporu života obyvatel žijících v území s omezeními vyplývajícími z režimu národního parku.
- ✚ V místech vysoké koncentrace cyklistů a pěších na cestách jednoznačně oddělit část cesty pro pěší a část pro cyklisty a opakovaně upozorňovat na dodržování nejvyšší povolené rychlosti u cyklistů a vzájemné ohleduplnosti jedné skupiny turistů ke druhé.
- ✚ Vybudovat systém záchytných parkovišť v místech vzdálenějších od centrální části národního parku a pohyb turistů do jádrové zóny umožnit pouze ekobusem, pěšky, či na kole, aby tak došlo k omezení motorismu na území národního parku.
- ✚ Lépe a častěji informovat návštěvnickou veřejnost o potřebě nosit si odpadky s sebou a vyhazovat je na místech k tomu určených; v kempch, obcích a turistických centrech zajistit třídění odpadu.
- ✚ Uskutečnit projekty zaměřené na aplikaci místní Agendy 21 a Návodů Úmluvy o biologické rozmanitosti k rozvoji biologické rozmanitosti a turistiky (Sustainable Tourism Guidelines) v oblasti NP Šumava.

Podyjí:

- ✚ Za pomoci a účasti podílníků v NP Podyjí a ochranném pásmu sestavit a sepsat plán péče NP Podyjí.
- ✚ Vylepšovat komunikaci mezi představiteli obcí v ochranném pásmu národního parku i na jeho území a místními obyvateli za účasti pracovníků Správy NP Podyjí, vyvolávat společné diskuse, besedy, a dosáhnout vyšší informovanosti místních obyvatel i starostů obcí o ochraně přírody na území parku, možnostech udržitelného rozvoje Podyjí při zachování udržitelné, přírodě šetrné turistiky zejména s přihlédnutím k možným dopadům cykloturistiky.
- ✚ Pomocí propagace zvýšit povědomí místních obyvatel o dotačních titulech a programech na podporu života obyvatel žijících v území s omezeními vyplývajícími z režimu národního parku.
- ✚ Zvyšovat informovanost návštěvnické veřejnosti o přírodních podmínkách v Podyjí, ochranném managementu a unikátních společenstvech, vydávat více informačních a propagačních materiálů, zachovat vydávání Podyjského listí a rozšířit jeho distribuci mezi širší laickou veřejnost.
- ✚ Zavést diskusi mezi Správou NP Podyjí, starosty a místními obyvateli na téma možnosti zpřístupnění nejcennějších částí NP Podyjí s vyzdvižením cílů ochrany přírody a zachování nejcennějších ekosystémů a společenstev.
- ✚ Hledat cesty k vyššímu zapojení místních obyvatel do služeb v udržitelném cestovním ruchu, upřednostňovat místní podnikatele, služby, produkty.
- ✚ Zatraktivnit Národní park Podyjí pomocí kulturních akcí, přednášek, naučných stezek, výprav za poznáním tak, aby turisté přijížděli na delší dobu a aby se za těmito akcemi a nabídkou vraceli opakovaně a pravidelně. Zaměřit se na všechny věkové kategorie turistů a nabídnout rozdílné škály relaxace i sportovního využití při nezbytném zachování principů ochrany přírody na území parku a udržitelného turismu.
- ✚ Uskutečnit projekty zaměřené na aplikaci místní Agendy 21 a Návodů Úmluvy o biologické rozmanitosti k rozvoji biologické rozmanitosti a turistiky (Sustainable Tourism Guidelines) v oblasti NP Podyjí a jeho ochranném pásmu.

10. Použitá a citovaná literatura

1. Arnberger, A., Brandenburg, C., & Muhar, A. (eds.), 2002. *Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas*. Austria: Bodenkultur University Vienna, 485 pp.
2. Akis, S., Peristianis, N., & Warner, J., 1996. Residents' attitudes to tourism development: the case of Cyprus. *Tourism Management*, 17 (7), 481-494.
3. Anonym (in m.s.). Národní park Podyjí. Informační leták Správy Národního parku Podyjí
4. Anonym, 2000a. Plán péče Národního parku Šumava na období 2001 – 2010. Vimperk, 140 str.
5. Anonym, 2000b. Národní park a Chráněná krajinná oblast Šumava. *Podyjské listí 1* (3/4). str. 15
6. Anonym, 2000c. Evropský diplom pro NP Podyjí. *Podyjské listí 1* (3/4). str. 1
7. Anonym, 2002. Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR na období 2002 - 2007. Ministerstvo pro místní rozvoj. 36 str.
8. Anonym, 2003. Metodika pro místní Agendy 21 v České republice. Strategie, postupy a techniky uplatnění MA 21 na místní a regionální úrovni ČR. ČEÚ, MŽP, Zdravá města, obce, regiony České republiky, DFID. MŽP, Praha, 27 str.
9. Anonym, 2004a. Postup realizace a aktualizace Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR do roku 2006. Ministerstvo pro místní rozvoj. 17 str.
10. Anonym, 2004b. Státní politika životního prostředí České republiky 2004-2010. Ministerstvo životního prostředí. 56 str.
11. Barančok, P., & Varšavová, M., 1996. The influence of tourism on the natural environment of the Belianske Tatry Mountains investigated on an educational hiking path situated in the locality of Monková Dolina – Kopské sedlo and its near surroundings. *Ekológia (Bratislava)*, 15 (4), 469 – 473.
12. Bellan, G.L., & Bellan-Santini, D. R., 2001. Viewpoint: A review of littoral tourism, sport and leisure activities: consequences on marine flora and fauna. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 11, 325-333.
13. Beltrán, J. (ed.), 2000. *Indigenous and Traditional Peoples and Protected Areas: Principles, guidelines and case studies*. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK and WWF International, Gland, Switzerland. xi + 133 pp.
14. Borrie, W.T., Freimund, W.A., & Davenport, M.A., 2002. Winter visitors to Yellowstone National Park: Their value orientations and support for the management actions. *Research in Human Ecology*, 9 (2), 41-48.
15. Borrini-Feyerabend, G., Kothari, A., & Oviedo, G., 2004. *Indigenous and Local Communities and Protected Areas: Towards equity and enhanced conservation*. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. xviii + 111 pp.
16. Bowcut, F., 1999. Ecological restoration and local communities: A case study from Sinkyone Wildereness State Park, Mendocino County, California. *Human Ecology*, 2 (27), 359-368.

17. Burson, S.L., Belant, J.L., Fortier, K.A., & Tomkiewicz, W.C., 2000. The effect of vehicle traffic on wildlife in Denali National Park. *ARCTIC*, 2, 146-151.
18. Ceballos-Lascuráin, H., 1996. *Tourism, ecotourism and protected areas: The state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development*. IUCN, Gland, Switzerland, and Cambridge, UK. xiv + 301 pp.
19. Clark, R., 2000. Sustainable tourism and Slovenian Natural Heritage. *Newsletter Central and Eastern Europe IUCN*, 21 (34), p. 9.
20. Council of Europe, 1997. Questions and Answers No. 3: Tourism & Environment., Council of Europe, Strassbourg
21. Čihař, M., 1996. Rekreačně-turistická exploatace centrální části Národního parku Šumava. *Silva Gabreta*, 1, 271 – 279.
22. Čihař, M., 1997. Ochrana přírody a management v povodí Vydry a Křemelné, Národní park Šumava II (vybrané aspekty hospodaření a managementu). *Planeta*, 3, 24 – 29.
23. Čihař, M., & Staňková, J., 2001a. Ukazatele udržitelného turismu v NP Podyjí a hodnocení jeho managementu veřejností. (Sustainable tourism indicators and public evaluation of the management in the Podyji/Thaya River Basin National Park). *Thayensia (Znojmo)*, 4, 33-41.
24. Čihař, M., & Staňková, J. (in m.s.), 2001b. *Selected Indicators of Sustainable Tourism in the Thayatal National Park – Quantitative Aspects*. Case study elaborated for the Thayatal NP Administration (Austria). Institute for Environmental Studies, Faculty of Science, Charles University, Prague.
25. Čihař, M., & Staňková, J. (in m.s.), 2001c. *Selected Indicators of Sustainable Tourism in the Thayatal National Park – Qualitative Aspects*. Case study elaborated for the Thayatal NP Administration (Austria). Institute for Environmental Studies, Faculty of Science, Charles University, Prague.
26. Čihař, M., & Staňková, J., 2006. Attitudes of stakeholders towards the Podyji/Thaya River Basin National Park in the Czech Republic. *Journal of Environmental Management* in press, doi:10.1016/j.jenvman.2005.11.002
27. Čihař, M., Staňková, J., & Najmanová, K. (in m.s.), 2003. *Monitoring udržitelného turismu v centrální části Národního parku Šumava*. Závěrečná zpráva z výzkumného titulu MŽP. Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha.
28. Čihař, M., Staňková, J., & Tancošová, Z. (in m.s.), 2000. *Základní ukazatele rekreačního a turistického využívání Národního parku Podyjí*. Závěrečná zpráva z výzkumného titulu MŽP. Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha.
29. Čihař, M., Štursa, J., & Třebický, V., 2002. Monitoring of tourism in the Czech National Parks. In A. Arnberger, C. Brandenburg, & A. Muhar (eds.). *Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas*. Conference Proceedings. (pp. 240 – 245). Vienna, Austria: Bodenkultur University.
30. Čihař, M., Tancošová, Z., & Třebický, V., 2000. Národní park Šumava a vybrané aspekty jeho udržitelného rozvoje – hodnocení místními obyvateli /obce Borová Lada, Horská Kvilda, Kvilda, Modrava, Filipova Huť, Srní a Prášily/. (The Sumava National Park and selected aspects of its sustainable development – evaluation by the local

- people /communities of Borova Lada, Horská Kvilda, Kvilda, Modrava, Filipova Hut, Srní a Prasíly/). *Silva Gabreta*, 5, 195-216.
31. Čihař, M., & Třebický, V., 1998. Analýza rekreačně-turistických aktivit v centrální části národního parku Šumava. Hromadná doprava ve velkoplošných chráněných územích. Sborník referátů, Národní park Šumava, MŽP ČR, PHARE, Srní 13.-14.5. 1998, 22-28.
 32. Čihař, M., Třebický, V., & Novák, J., 2001. Selected indicators of sustainable tourism in the central part of the Sumava National Park and Biosphere Reserve. *Silva Gabreta*, 6, 295-304.
 33. Čihař, M., Třebický, V., & Tancošová, Z. (in m.s.), 1998. *Rekreačně turistické využití centrální části NP Šumava a reflexe ochrannářského managementu veřejností*. Závěrečná zpráva z výzkumného titulu MŽP. Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha.
 34. Čihař, M., Třebický, V., & Tancošová, Z., 1999. Udržitelný turismus a jeho monitoring v jádrové zóně Národního parku a biosférické rezervaci Šumava. (Sustainable tourism monitoring in the core zone of the Sumava National Park and Biosphere Reserve). *Silva Gabreta*, 3, 229-242.
 35. Čihař, M., Třebický, V., Štursa, J., & Vítek, O., 1998. Rekreačně-turistické aspekty trvale udržitelného rozvoje KRNAP. *Geoekologiczne problemy Karkonoszy*, 285 – 293.
 36. ČSÚ, 2004. Statistická ročenka České republiky 2004. Scientia, ČSÚ Praha. 783 str.
 37. DFID, n.d. *Changing the Nature of Tourism: Developing an agenda for action*. London, UK: Environment Policy Department. Department for International Development, 28 pp.
 38. Dumont, B., Roovers, P., & Gulinck, H., 2005. Estimation of off-track visits in a nature reserve: A case study in central Belgium. *Landscape and Urban Planning*, 71, 311-321.
 39. Eagles, P. F.J., McCool, S. F., & Haynes, Ch. D. A., 2002. *Sustainable tourism in protected areas: Guidelines for planning and management*. IUCN Gland, Switzerland and Cambridge, UK. xv + 183 pp.
 40. Elcome, D., & Baines, J., 1999. *Steps to Success - Working with residents & neighbours to develop and implement plans for protected areas*. IUCN, Commission on Education and Communication, European Committee for EE, Switzerland. 42 pp
 41. Farrell, T.A., & Marion, J.L., 2001. Identifying and assessing ecotourism visitor impacts at eight protected areas in Costa Rica and Belize. *Environmental Conservation*, 28 (3), 215-225.
 42. FNNPE. 1993. *Loving them to Death? Sustainable tourism in Europe's Nature and National Parks*. Grafenau, Germany: FNNPE (Federation of Nature and National Parks in Europe, 96 pp.
 43. Font, A.R., 2000. Mass tourism and the demand for protected natural areas: A travel cost approach. *Journal of Environmental Economics and Management*, 39, 97-116.
 44. Fraga, J., 2006. Local perspectives in conservation politics: the case of the Ría Lagartos Biosphere Reserve, Yucatán, México. *Landscape and Urban Planning*, 74, 285-295.

45. GFANC (German Federal Agency for Nature Conservation) (ed.), 1997. *Biodiversity and tourism: Conflicts on the world's seacoasts and strategies for their solution*. Berlin, Heidelberg, Germany: Springer-Verlag. pp 343
46. Getz, D., 1994. Residents' attitudes towards tourism: A longitudinal study in Spey Valley, Scotland. *Tourism Management*, 15, 247-258.
47. Gössling, S., 1999. Ecotourism: A means to safeguard biodiversity and ecosystem functions? *Ecological Economics*, 29, 303-320.
48. Gulinck, H., Vyverman, N., Van Bochout, K., & Gobin, A., 2001. Landscape as framework for integrating local subsistence and ecotourism: A case study in Zimbabwe. *Landscape and Urban Planning*, 53, 173-182.
49. Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M., 2002. Resident attitudes. A structural modelling Approach. *Annals of Tourism Research*, 29 (1), 79-105.
50. Gursoy, D., & Rutherford, D.G., 2004. Host attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31 (3), 495-516.
51. Guyer, C., & Pollard, J., 1997. Cruise visitor impressions of the environment of the Shannon-Erne waterways system. *Journal of Environmental Management*, 51, 199-215.
52. Gündling, L., Korn, H., & Specht, R. (eds.), 2000. *Case Studies on Sustainable Tourism and Biological Diversity: Report of the International Expert Workshop*. BfN – Skripten 16. Bonn-Bad Godesberg, Germany: Bundesamt für Naturschutz (BfN)/Federal Agency for Nature Conservation, xii + 192 pp.
53. Hackel, J.D., 1998. Community conservation and the future of Africa's wildlife. *Conservation Biology*, 13 (4), 726-734.
54. Hadley, M. (ed.), 2002. *Biosphere reserves: Special places for people and nature*. Paris, France: UNESCO, 208 pp.
55. Hampton, M. P., 2005. Heritage, local communities and economic development. *Annals of Tourism Research*, 32 (3), 735-759.
56. Hardi, P., & DeSouza-Huletey, J.A., 2000. Issues in analyzing data and indicators for sustainable development. *Ecological Modelling*, 130, 59-65.
57. Hearne, R. R., & Salinas, Z. M., 2002. The use of choice experiments in the analysis of tourist preferences for ecotourism development in Costa Rica. *Journal of Environmental Management*, 65, 153-163.
58. Heinze, B., Bäurle, G., & Stolpe, G. (Eds.), 2001. *Financial Instruments for Nature Conservation in Central and Eastern Europe: Proceedings of a seminar held at the International Academy for Nature Conservation, Isle of Vilm, Germany, 27 May – 31 May 2001*. BfN – Skripten 50. Bonn, Germany: Bundesamt für Naturschutz (BfN)/Federal Agency for Nature Conservation, 231 pp.
59. Hesseln, H., Loomis, J.B., Gonzáles-Cabán, A., & Alexander, S., 2003. Wildfire effects on hiking and biking demand in New Mexico: A travel cost study. *Journal of Forest Economics*, 10 (1), 21-35.
60. Jílek, T., 2003. Šumava v podmínkách studené války. In M. Anděra, & P. Zavřel (eds.), *Šumava: Příroda, historie, život* (str. 397 – 402). Praha: Baset.

61. Johnson, J. D., Snepenger, D. J., & Akis, S., 1994. Residents' perceptions of tourism development. *Annals of Tourism Research*, 21 (3), 629 – 642.
62. Johnston, M.E., 1997. Polar tourism regulation strategies: Controlling visitors through codes of conduct and legislation. *Polar Record*, 33 (184), 13-20.
63. Johnston, M.E., 1998. Evaluating the effectiveness of visitor-regulation strategie for polar tourism. *Polar Record*, 34 (188), 25-30.
64. King, B., Pizam, A., & Milman, A., 1993. Social impact of tourism: Host perceptions. *Annals of Tourism Research*, 20, 650-665.
65. Klapková, Z., Krajšek, B., & Pondělíček, M., 2001. *Návod k použití místní Agendy 21 na příkladu projektu místní Agendy 21 v Českém krasu*. Ministerstvo životního prostředí. Praha: Agentura Aladin, 49 str.
66. Knight, D., Mitchell, B., & Wall, G., 1997. Bali: Sustainable development, tourism and coastal management. *Ambio*, 26 (2), 90-96.
67. Kostínková, H. (in m.s.), 2005. *Hodnocení ochrannářského managementu turistickou veřejností v Národním parku Šumava*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
68. Kovanda, J. (in m.s.), 1998. *Rekreace v CHKO Křivoklátsko a návrh řešení některých problémů s ní spojených*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
69. Kowalski, R., 1997. Parki narodowe jako obszary realizacji turystyki zrównoważonej. *Folia Turistica*, 7, 27-37.
70. Kučera, V. (in m.s.), 1998. *Průzkum turistického využití Českého Švýcarska*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
71. Kurczewski, R., 2001. Ecotourism in protected areas – chances and threats. *Ekológia (Bratislava)*, 20 (4), 403-407.
72. Kutiel, P., Eden, E., & Zhevelev, Y., 2000. Effect of experimental tramping and off-road motorcycle traffic on soil and vegetation of stabilized coastal dunes, Israel. *Environmental Conservation*, 27 (1), 14-23.
73. Kutnarová, L. (in m.s.), 1994. *Přírodní park Košíře-Motol*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
74. Lai, PH., & Nepal, SK., 2006. Local perspectives of ecotourism development in Tawushan Nature Reserve, Taiwan. *Tourism Management*, Article in press: doi:10.1016/j.tourman.2005.11.010
75. Lankford, S.V., & Howard, D.R., 1994. Developing a tourism impact attitude scale. *Annals of Tourism Research*, 21, 121-139.
76. Larws, D. (ed.), 2000. *Sustainable Tourism, Environment and Employment. Proceedings of International Conference Sustainable Tourism, Environment and Employment*. Berlin, Germany: Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit, 256 pp.
77. Lepš, J., 1996. *Biostatistika*. Jihočeská univerzita, biologická fakulta, České Budějovice, skriptum, 166 str.

78. Lezzi, C. S., 2001. From an environmental policy towards a sustainable tourism industry: The Albanian Case. John Wiley & Sons, Ltd. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystem*, 11, 335 – 337.
79. Li, W.J., 2006. Community decision making. Participation in development. *Annals of Tourism Research*, 33 (1), 132-143.
80. Lindberg, K., & Johnson, R.L., 1997. Modeling resident attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 24 (2), 402-424.
81. Machová, H. (in m.s.), 2005. *Vybrané indikátory udržitelného rozvoje a management ochrany přírody v Krkonošském národním parku*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
82. Mann, S.L., Steidl, R.J., & Dalton, V.M., 2002. Effects of cave tours on breeding *Myotis velifer*. *Journal of Wildlife Management*, 66 (3), 618-624.
83. Matoušek, L. (in m.s.), 1993. *Krčský les a jeho rekreační využití*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
84. Mbaiwa, J.E., 2003. The socio-economic and environmental impacts of tourism development on the Okavango Delta, north-western Botswana. *Journal of Arid Environments*, 54, 447-467.
85. McMinn, S., 1997. The challenge of sustainable tourism. *The Environmentalist*, 17, 135-141.
86. Menkhaus, S., & Lober, D.J., 1996. International ecotourism and the valuation of tropical rainforests in Costa Rica. *Journal of Environmental Management*, 47, 1-10.
87. Mikšíková, B. (in m.s.), 1997. *Výzkum Národního parku Podyjí (DÚ 06) jako součást projektu Péče o zvláště chráněná území (PPŽP/610/96) – sociologický výzkum postojů návštěvníků NPP k režimu ochrany přírody v NPP*.
88. Miller, J.R., & Hobbs, N.T., 2000. Recreational trails, human activity, and nest predation in lowland riparian areas. *Landscape and Urban Planning*, 50, 227-236.
89. Ministerstvo životního prostředí, 2005. *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky*. MŽP ČR, Praha, 128 str.
90. Mlčoch, S., Hošek, J., & Pelc, F., (ed.), 1998. *Státní program ochrany přírody a krajiny ČR*. Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha, 21 pp + xxi.
91. Morawa, Ch., 2000. Sustainable tourism development under the Convention on Biological Diversity. In *Tourism and Environment: The natural, cultural and socio-economic challenges of sustainable tourism*. Proceedings Colloquy organised by the Council of Europe and the Ministry of Environmental Protection and Regional Development of the Republic of Latvia. *Environmental encounters*, No 43. Riga (Latvia) 9-11 September 1999, 63 – 67.
92. Myatt, L.B., Scrimshaw, M.D., & Lester, J.N., 2003. Public perceptions and attitudes towards an established manager realignment scheme: Orplands, Essen, UK. *Journal of Environmental Management*, 68 (2), 173-181.
93. Najmanová, K. (in m.s.), 2004. *Průzkum názorového spektra obyvatel vybraných středisek Krkonošského národního parku a Národního parku Šumava*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy

94. Newmark, W.D., & Hough, J.L., 2000. Conserving wildlife in Africa: Integrated conservation and development projects and beyond. *BioScience*, 50 (7), 585-592.
95. Papageorgiou, K., 2001. A combined park management framework based on regulatory and behavioral strategies: Use of visitors' knowledge to assess effectiveness. *Environmental Management*, 28 (1), 61-73.
96. Pavlikakis, G. E., & Tsihrintzis, V. A., 2004. Perceptions and preference of the local population in Eastern Macedonia and Thrace National Park in Greece. *Landscape and Urban Planning*, Article in press: doi:10.1016/j.landurban.2004.12.008
97. Pisarski, Z., 1997. Udostępnienie turystyczne parku narodowego Gór Stołowych (Tourist access of Stowe Mountains National Park). *Turyzm*, 2 (7), 87-95.
98. Popelová, O. (in m.s.), 1998. *Rekreace v přírodě a některé problémy s ní spojené v CHKO Žďárské vrchy*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
99. Primack, R. B., Kindlmann, P., & Jersáková, J., 2001. *Biologické principy ochrany přírody*. Praha: Portál, s.r.o., 349 str.
100. Priskin, J., 2003. Tourist perceptions of degradation caused by coastal nature-based recreation. *Environmental Management*, 32 (2), 189-204.
101. Řehák, J., & Řeháková, B., 1986. *Analýza kategorizovaných dat v sociologii*. Praha: Academia, 397 str.
102. Řezníčková, Z., 2003. Osídlení Šumavy. In M. Anděra, & P. Zavřel (eds.), *Šumava: Příroda, historie, život* (str. 355 – 358). Praha: Baset.
103. Roe, D., Leader-Williams, N., & Dalal-Clayton, B., 1997. Take only photographs, leave only footprints: The environmental impacts of wildlife tourism. Wildlife and Development series No. 10, International Institute for Environment and Development, London.
104. Rosenberger, R.S., & Loomis, J.B., 1999. The value of ranch open space to tourists: combining observed and contingent behavior data. *Growth and Change*, 30, 366-383.
105. Saveriades, A., 2000. Establishing the social tourism capacity for the tourist resorts of the east coast of the Republic of Cyprus. *Tourism Management*, 21, 147-156.
106. Scarpa, R., Chilton, S.M., Hutchinson, W.G., & Buongiorno, J., 2000. Valuing the recreational benefits from creation of nature reserves in Irish forests. *Ecological Economics*, 33, 237-250.
107. Schultink, G., 2000. Critical environmental indicators: performance indices and assessment models for sustainable rural development planning. *Ecological Modelling*, 130, 47-58.
108. Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2002. Biological Diversity and Tourism: Development of Guidelines for Sustainable Tourism in Vulnerable Ecosystems. Montreal, Secretariat of the Convention on Biological Diversity, Canada, 9 pp.
109. Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2004. *Guidelines on Biodiversity and Tourism Development: International guidelines for activities related to sustainable tourism development in vulnerable terrestrial, marine and coastal ecosystems and habitats of major importance for biological diversity and protected*

- areas, including fragile riparian and mountain ecosystems (CBD Guidelines). Montreal, Canada: Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 29 pp.
110. Silovský, V., Čihař, M., Třebický, V., & Staňková, J., 2002. *The tourism potentials and impacts in protected mountain areas. Case Study - Šumava Biosphere Reserve. International Workshop for CEE Countries „Tourism in Mountain Areas“ 1st – 5th October, 2002, Babia Gora National Park, Poland, 26 pp.*
 111. Skuhřavý, V., 1997a. Lýkožrout smrkový na Šumavě. *Planeta, 1*, 23 – 25.
 112. Skuhřavý, V., 1997b. Národní park Šumava a lýkožrout smrkový. *Planeta, 4*, 22 – 24.
 113. Skuhřavý, V., 1997c. Zelená střecha Evropy. *Planeta, 5*, 21 – 25.
 114. Sovis, W., & Schutz, D. (in m.s.), 1995. *Průzkum názorů návštěvníků (dotazníková akce) 1995. Plán regionálního rozvoje okresu Znojmo, Národní park Podyjí – ČR. Úřad pro regionální rozvoj Znojmo, Národní park Podyjí ČR*
 115. Staňková, J. (in m.s.), 1999. *Rekreační exploatace CHKO Slavkovský les. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy*
 116. Stoeckl, N., Greiner, R., & Mayocchi, C., 2006. The community impacts of different types of visitors: an empirical investigation of tourism in North-west Queensland. *Tourism Management, 27*, 97-112.
 117. Sun, D., & Walsh, D., 1998. Review of studies on environmental impacts of recreation and tourism in Australia. *Journal of Environmental Management, 53*, 323-338.
 118. Švehla, M. (in m.s.), 1996. *Arrowtown: The perceived impacts of tourism by residents. Dissertation, University of Otago, New Zealand*
 119. Tancošová, Z. (in m.s.), 2001. *Vybrané aspekty ochanářského managementu a rozvoje obcí a jejich hodnocení místními obyvateli v Národním parku Šumava a v Krkonošském národním parku. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy*
 120. Těšitel, J., Kušová, D., & Bartoš, M., 1999. Non-marginal parameters of marginal areas. *Ekológia (Bratislava), 18* (1), 39-46.
 121. Tichá, E., 2003. Nové domy na Šumavě? Vzácnost. Přílivu nových lidí brání hlavně národní park, tvrdí mnozí starostové horských obcí. *Mladá Fronta Dnes, Kraj Plzeňský*, 19. prosince 2003
 122. Tisdell, C., & Wilson, C., 2002. Ecotourism for the survival of sea turtles and other wildlife. *Biodiversity and Conservation, 11*, 1521-1538.
 123. Tomiková, M. (in m.s.), 2001. *Vybrané aspekty udržitelného turismu v Národním parku České Švýcarsko a v jeho zázemí. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy*
 124. Trakolis, D., 2001. Local people's perceptions of planning and management issues in Prespes Lakes National Park, Greece. *Journal of Environmental Management, 61*, 227-241.
 125. Třebický, V. (in m.s.), 1997. *Rekreační aspekty udržitelného rozvoje Krkonošského národního parku. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy*

126. Třebický, V. (in m.s.), 2005. *Analýza turismu přírodního typu v Národním parku Šumava: 1997 – 2004*. Disertační práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
127. UNESCO, 2002. *Biosphere Reserves: Special places for people and nature*. UNESCO, Paris. 208 pp.
128. Valenčík, M., 2003. Poškozené a zničené památky na Šumavě. In M. Anděra, & P. Zavřel (eds.), *Šumava: Příroda, historie, život* (str. 457 – 482).
129. Vítková, R. (in m.s.), 1997. *Sledování rozvoje některých katastrů v centrální části CHKO Žďárské Vrchy*. Diplomová práce, Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
130. Vondruška, V., 1989. *Život staré Šumavy*. Západočeské nakladatelství, 248 str.
131. Wall, G., 1997. Is ecotourism sustainable? *Environmental Management*, 21 (4), 483-491.
132. Walpole, M.J., Goodwin, H.J., & Ward, K.G.R., 2000. Pricing policy for tourism in protected areas: Lessons from Komodo National Park, Indonesia. *Conservation Biology*, 15 (1), 218-227.
133. Walpole, M.J., 2001. Feeding dragons in Komodo National Park: A tourism tool with conservation complications. *Animal Conservation*, 4, 67-73.
134. Walpole, M.J., & Goodwin, H.J., 2000. Local economic impacts of dragon tourism in Indonesia. *Annals of Tourism Research*, 27 (3), 559-576.
135. Walpole, M.J., & Goodwin H.J., 2001. Local attitudes towards conservation and tourism around Komodo National Park, Indonesia. *Environmental Conservation*, 28 (2), 160-166.
136. Walpole, M.J., & Leader-Williams, N., 2001. Masai Mara tourism reveals partnership benefits: Wise use of income could satisfy local communities while aiding conservation efforts. *Nature*, 413, p. 771
137. Warnken, J., & Buckley, R., 1998. Scientific quality of tourism environmental impact assessment. *Journal of Applied Ecology*, 35, 1-8.
138. Watson, A.E., Hendee, J.C., & Zaglauer, H.P., 1996. Human values and codes of behavior: Changes in Oregon's Eagle Cap Wilderness visitors and their attitudes. *Natural Areas Journal*, 16 (2), 89 – 93.
139. Whinam, J., Cannel, E.J., Kirkpatrick, J.B., & Comfort, M., 1994. Studies on the potential impact of recreational horseriding on some alpine environments of the Central Plateau, Tasmania. *Journal of Environmental Management*, 40, 103-117.
140. Whinam, J., & Chilcott, N., 1999. Impacts of tramping on alpine environments in central Tasmania. *Journal of Environmental Management*, 57, 205-220.
141. Whinam, J., & Comfort, M., 1996. The impact of commercial horse riding on sub-alpine environments at Cradle Mountain, Tasmania, Australia. *Journal of Environmental Management*, 47, 61-70.
142. Wong, P.P., 1998. Coastal tourism development in Southeast Asia: relevance and lessons for coastal zone management. *Ocean & Coastal Management*, 38, 89-109.
143. WTO/UNEP, 1992. *Guidelines: Development of National Parks and Protected Areas for Tourism*. Madrid, Spain: WTO/UNEP with the assistance of IUCN. 53 pp.

144. Yu, D.W., Hendrickson, T., & Castillo, A., 1997. Ecotourism and conservation in Amazonian Perú: short-term and long-term challenges. *Environmental Conservation*, 24 (2), 130-138.
145. Zálaha, J., Erhart, J., & Erhartová, M., 1984. *Šumava od A do Z*. Jihočeské nakladatelství, 226 str.
146. Zvára, K., 1998. *Biostatistika*. Praha: Karolinum, 205 str.
147. Internet (1) <http://www.env.cz/ris/vis-edice.nsf>
148. Internet (2) <http://www.nppodyji.cz>
149. Internet (3) <http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf>
150. Internet (4) <http://www.wttc.org>
151. Internet (5) <http://www.npsumava.cz>
152. Internet (6) <http://vlastiveda.wz.cz/parky.htm>

Přílohy

Příloha č. 1 – Ukázka zpracování dat testováním homogenity v kontingenčních tabulkách (zpracování všech výsledků uvedeno na přiloženém CD)

Příloha č. 2 – Ukázka zpracování dat testováním předpokládaných vlastností četností (zpracování všech výsledků uvedeno na přiloženém CD)

Příloha č. 3 – Neparametrický test – srovnání hodnocení vzniku a existence národního parku

Příloha č. 4, Tabulka A – Výsledky testování homogenity – místní obyvatelé, první úroveň

Příloha č. 4, Tabulka B - Výsledky testování homogenity – místní obyvatelé, druhá úroveň

Příloha č. 4, Tabulka C - Výsledky testování homogenity – turisté, první úroveň

Příloha č. 4, Tabulka D - Výsledky testování homogenity – turisté, druhá úroveň

Příloha č. 4, Tabulka E - Výsledky testování homogenity – turisté x místní na Šumavě v roce 1998 a 2003

Příloha č. 4, Tabulka F - Výsledky testování homogenity – turisté x místní v Podyjí

Příloha č. 5 – Ilustrační fotografie pořízené v průběhu sběru dat

Příloha č. 6 – úplné znění dotazníků pro místní obyvatele a návštěvnickou veřejnost

Příloha č. 7 – mapa NP Podyjí a mapa NP Šumava

Příloha č. 1

ukázka zpracování dat testováním homogenity v kontingenčních tabulkách

Tabulka č. 30 a): V národním parku jste: (počet návštěv u turistů)

V parku jste:	absolutní počty			%		
	Šumava 98	Podyjí 00	Šumava 03	Šumava 98	Podyjí 00	Šumava 03
Poprvé	268	329	199	26,5%	62,9%	22,1%
Opakovaně	703	165	663	69,6%	31,5%	73,7%
Mám tu chatu (chalupu)	27	8	28	2,7%	1,5%	3,1%
Bydlím zde	12	21	10	1,2%	4,0%	1,1%
Celkem	1010	523	900	100,0%	100,0%	100,0%
Odmít. odpověď	10	0	0			

Testování homogenity

Šumava 1998 x Šumava 2003 x Podyjí 2000

Delta: 0,000 ; Maximum iterations: 50 ; Conv. criterion: ,0100
Convergence reached after 2 iterations

	df	p	
Maximum Likelihood Chi-square: 304,12	6	0,0000	
Pearson Chi-square: 316,23	6	0,0000	liší

Šumava 1998 x Šumava 2003

Pearson Chi-square: 5,2485 3 ,15448 neliší

Šumava 1998 x Podyjí 2000

Pearson Chi-square: 219,95 3 0,0000 liší

Res. Stand

	98XP00	98XP00	Total
1	-6,31927	8,78167	2,46240
2	5,48334	-7,62001	-2,13666
3	0,82062	-1,14039	-0,31977
4	-2,08924	2,90334	0,81410
Total	-2,10454	2,92461	0,82007

Tabulka č. 30 b): Znaménkové schéma (jednostranné normální testy s využitím Bonferroniho nerovnosti – Šumava 1998 x Podyjí 2000)

	Šumava 1998	Podyjí 2000
Poprvé	- - -	+ + +
Opakovaně	+ + +	- - -
Mám tu chatu	0	0
Bydlím zde	- 0 0	+ + 0

$\alpha_1 = 0,10$ $U_k = 1,83$ $S = 3$
 $\alpha_2 = 0,05$ $U_k = 2,13$
 $\alpha_3 = 0,01$ $U_k = 2,71$

Příloha č. 2

ukázka zpracování dat testováním předem předpokládaných vlastností četností

Tabulka č. 179

Věk	místní	starostové	π_m	f_m	s_x	T	T'	Výsledek
15 - 17	3	0	-	-	-	-	-	-
18 - 24	21	0	-	-	-	-	-	-
25 - 39	57	1	0,304812834	0,166666667	0,187928165	0,735101	0,291669077	Neliší
40 - 59	83	3	0,443850267	0,5	0,202832939	0,276827	-0,13401966	Neliší
60 a více	23	2	0,122994652	0,333333333	0,134081423	1,568738	0,947225535	Neliší
Celkem	187	6	-	-	-	-	-	-

Tabulka č. 180

Pohlaví	místní	starostové	π_m	f_m	s_x	T	T'	Výsledek
Muž	91	5	0,486631016	0,833333333	0,204051166	1,699095	1,290700705	Neliší
Žena	96	1	0,513368984	0,166666667	0,204051166	1,699095	1,290700705	Neliší
Celkem	187	6	-	-	-	-	-	-

Tabulka č. 181

Sociální zařazení	místní	starostové	π_m	f_m	s_x	T	T'	Výsledek
Student	7	0	-	-	-	-	-	-
Manuálně pracující	54	0	-	-	-	-	-	-
Duševně pracující	37	5	0,20441989	0,833333333	0,164637176	3,819997	3,313833023	Liší
Soukromý podnikatel	26	0	-	-	-	-	-	-
Důchodce	34	1	0,187845304	0,166666667	0,159457124	0,132817	-0,3897894	Neliší
Nezaměstnaný	6	0	-	-	-	-	-	-
V domácnosti	17	0	-	-	-	-	-	-
Celkem	181	6	-	-	-	-	-	-
Neodpověděli	6	0	-	-	-	-	-	-

Tabulka č. 182

Zaměstnání	místní	starostové	π_m	f_m	s_x	T	T'	Výsledek
Státní sektor	69	6	nelze testovat					
Soukromý sektor	56	0	-	-	-	-	-	-
Celkem	125	6	-	-	-	-	-	-
Neodpověděli	62	0	-	-	-	-	-	-

Příloha č. 3

Srovnání hodnocení vzniku parku v roce 1991 a v době konání průzkumu mezi obyvateli obcí

rok	NP	obec	počet párů	Spearmanův kor. koef.		Wilcoxonův test
				Spearman R	p-level	
1998	Šumava	Borová Lada	46	0,652973	0,000001	0,006491
1998	Šumava	Horská Kvilda	8	0,236842	0,572248	0,201244
1998	Šumava	Kvilda	32	0,741225	0,000001	0,850619
1998	Šumava	Modrava	16	0,708735	0,002116	0,027709
1998	Šumava	Prášíly	26	0,422753	0,031425	0,495521
1998	Šumava	Srní	52	0,478571	0,000332	0,004530
2000	Podýjí	Čížov	13	0,778499	0,001719	
2000	Podýjí	Hnanice	14	0,692602	0,006041	0,833936
2000	Podýjí	Lukov	11	0,507263	0,111233	0,799846
2000	Podýjí	Mašovice	17	0,534057	0,027228	0,483840
2000	Podýjí	Vranov nad Dyjí	61	0,678165	0,000000	0,097943
2003	Šumava	Borová Lada	32	0,754235	0,000001	0,406942
2003	Šumava	Horská Kvilda	21	0,235815	0,303445	0,410118
2003	Šumava	Kvilda	44	0,320495	0,033920	0,042131
2003	Šumava	Modrava	24	0,524976	0,008438	0,187402
2003	Šumava	Prášíly	32	0,616133	0,000174	0,285882
2003	Šumava	Srní	48	0,256877	0,077986	0,900331

p-level - hladina pravděpodobnosti

Spearman R - hodnota Spearmanova korelačního koeficientu

červeně vyznačeny hodnoty, u kterých $p < 5\%$

Příloha č. 4 – Tabulka A – první úroveň testování homogenity u místních obyvatel

Otázka z dotazníku Šumava 1998 č.	Otázka z dotazníku Šumava 2003 č.	Otázka z dotazníku Podýjí 2003 č.	Místní obyvatelé Šumava 1998 x Podýjí 2000 x Šumava 2003	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Delta	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdíl
1.	1.	1.	Věk	18,126	8	0	0,0203	Ano (od hladiny 5%)
2.	2.	2.	Pohlaví	3,453	2	0	0,1779	Ne
3.a	3.b	3.b	Zaměstnání	1,498	2	0	0,4729	Ne
3.b	3.a	3.a	Sociální zařízení	25,463	12	0	0,0128	Ano (od hladiny 5%)
4.	4.	4.	Vzdělání	14,090	8	0	0,0795	Ne
5.	5.	5.	Místní příslušnost	12,338	4	0	0,0150	Ano (od hladiny 5%)
5.a	5.a	5.a	Bydlíte zde od narození?	13,349	2	0	0,0013	Ano (od hladiny 1%)
5.a podotázka	5.a podotázka	5.a podotázka	Do oblasti mne přivedla			0		Nelze testovat
5.a podotázka	5.a podotázka	5.a podotázka	Do oblasti mne přivedla			0,5		Nelze testovat
5.b	5.b	5.b	Bydletel zde již Vaši předkové?	0,467	2	0	0,7919	Ne
6.	6.	6.	Cítíte se zde doma?					Nelze testovat
6.	6.	6.	Cítíte se zde doma? (sloučené kategorie)					Nelze testovat
7.	7.	7.	Kdybyste měl možnost, odstěhoval byste se jinam?	35,308	10	0	0,0001	Ano (od hladiny 0,1%)
8.a	8.a	8.a	Vznik NP v roce 1991 jste hodnotil?	21,022	8	0	0,0071	Ano (od hladiny 1%)
8.b	8.b	8.b	Dnes jeho existenci hodnotíte?	35,877	8	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
10.	10.	10.	Víte o nějakém konkrétním ekol. problému?	5,781	2	0	0,0556	Ne
16.a	15.a	14.a	Vstup turistů do nejořoz. přír. koutů byste:	58,445	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
16.b	15.b	14.b	V případě regul. vstupu byste preferoval?	7,623	6	0	0,2670	Ne
19.a	18.a	16.a	Ovlivňuje Vás v běžném životě existence NP?	14,451	8	0	0,07075	Ne
19.b	18.b	16.b	Jak toto ovlivnění hodnotíte?	20,624	8	0	0,00822	Ano (od hladiny 1%)
21.	20.	22.	Nabídku pracovních příležitostí hodnotíte?	23,433	8	0	0,0029	Ano (od hladiny 1%)
22.	21.	23.	Přinesl vznik NP nové pracovní příležitosti?	84,204	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
23.	22.	24.	Máte osobně ekon. přínos z cestovního ruchu?	15,327	4	0	0,00407	Ano (od hladiny 1%)
26.a	28.a	28.a	Jak vnímáte intenzitu tur. ruchu na cestách?	23,425	6	0	0,0007	Ano (od hladiny 0,1%)
26.b	28.b	28.b	Jak vnímáte intenzitu tur. ruchu v okolí Vašeho bydliště?	6,959	6	0	0,3246	Ne

Príloha č. 4 – Tabuľka B – druhá úroveň testovania homogenity u miestnych obyvateľ

otázka	strovnání	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdil
Věk	Š 98 x Š 03	7,2	4	0,1258	Ne
	Š 98 x P 00	11,9	4	0,0179	Ano (od hladiny 5%)
Sociální zařízení	Š 98 x Š 03	14,2	6	0,0273	Ano (od hladiny 5%)
	Š 98 x P 00	12,1	6	0,0606	Ne
Bydlíte zde od narození?	Š 98 x Š 03	1,2	1	0,265	Ne
	Š 98 x P 00	12,9	1	0,0003	Ano (od hladiny 0,1%)
Odstěhoval byste se jinam?	Š 98 x Š 03	12,8	5	0,025	Ano (od hladiny 5%)
	Š 98 x P 00	13,5	5	0,0192	Ano (od hladiny 5%)
Vznik NP jste hodnotili?	Š 98 x Š 03	15,1	4	0,0047	Ano (od hladiny 1%)
	Š 98 x P 00	5,5	4	0,2374	Ne
Dnes jeho existenci hodnotíte	Š 98 x Š 03	13,3	4	0,0099	Ano (od hladiny 1%)
	Š 98 x P 00	14,4	4	0,006	Ano (od hladiny 1%)
Názor na vstup turistů do neohrož. koutů	Š 98 x Š 03	5,5	3	0,1369	Ne
	Š 98 x P 00	35,2	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Jak toto ovlivnění hodnotíte?	Š 98 x Š 03	2,2	4	0,71	Ne
	Š 98 x P 00	15,6	4	0,004	Ano (od hladiny 5%)
Hodnocení pracovni nabídky	Š 98 x Š 03	7,76	4	0,100	Ne
	Š 98 x P 00	18,4	4	0,001	Ano (od hladiny 5%)
Přinesl NP prac. příležitosti?	Š 98 x Š 03	23,8	3	0,00003	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	77,4	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Máte ekon. přínos z cest. ruchu?	Š 98 x Š 03	3,1	2	0,213	Ne
	Š 98 x P 00	6,02	2	0,049	Ano (od hladiny 5%)
Jak vnímáte tur. ruch na cestách?	Š 98 x Š 03	7,4	3	0,6	Ne
	Š 98 x P 00	19,8	3	0,0002	Ano (od hladiny 0,1%)

Příloha č. 4 – Tabulka C - první úroveň testování homogenity u turistů

Otázka z dotazníku Šumava 1998 č.	Otázka z dotazníku Podryjí 2000 č.	Otázka z dotazníku Šumava 2003 č.	Turisté Šumava 1998 x Podryjí 2000 x Šumava 2003	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Delta	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdíl
			Verze dotazníku	157,13	4	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
15.	15.	15.	Věk (bez nejmladší věk. skupiny)	67,177	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
16.	16.	16.	Pohlaví	5,7415	2	0	0,0566	Ne
17.c	17.c	17.c	Velikost sídla	23,505	8	0	0,0028	Ano (od hladiny 1%)
18.	18.	18.	Sociální zařazení	90,189	12	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
19	19.	19.	Vzdělání	56,729	4	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
1.a	1.a	1.a	V NP jste (počet návštěv)	316,23	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
2.a	2.a	2.a	Délka pobytu v NP (slouč. kategorie)	334,17	18	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
3.	3.	3.	Pobyt v NP trávíte s:	67,235	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
4.b	4.c	4.b	Způsob ubytování	51,679	8	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
4.c	4.d	4.c	Doprava do NP	117,32	10	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
8.	7.	8.	Stav životního prostředí	135,13	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
7.	8.	7.	Víte o nějakém ekol. problému	371,37	2	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
12.a	12.a	12.a	Vstup turistů do nejohroženějších částí NP	6,631	6	0	0,3563	Ne
12.b	12.b	12.b	V případě regulovaného vstupu	77,463	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
13.a	13.a	13.a	Využili jste hraničního přechodu pro pěší	161,25	2	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
13.b	13.b	13.b	Otevření dalších takových přechodů byste	10,147	6	0	0,1186	Ne

Příloha č. 4 – Tabulka D - druhá úroveň testování homogenity u turistů

otázka	srovnání	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdíl
Jazyková verze dotazníku	Š 98 x Š 03	0,8	2	0,671	Ne
	Š 98 x P 00	103,2	2	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Věk	Š 98 x Š 03	38,5	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	7,5	3	0,06	Ne
Velikost sídla	Š 98 x Š 03	11,4	4	0,023	Ano (od hladiny 5%)
	Š 98 x P 00	7,7	4	0,1	Ne
Sociální zařazení	Š 98 x Š 03	40,9	6	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	20,7	6	0,0021	Ano (od hladiny 1%)
Vzdělání	Š 98 x Š 03	9,5	2	0,009	Ano (od hladiny 1%)
	Š 98 x P 00	24,3	2	0,00001	Ano (od hladiny 0,1%)
Počet návštěv v NP	Š 98 x Š 03	5,2	3	0,15	Ne
	Š 98 x P 00	219,95	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Délka pobytu	Š 98 x Š 03	51,9	9	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	214,7	9	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Pobyt trávíte s:	Š 98 x Š 03	12,5	3	0,006	Ano (od hladiny 1%)
	Š 98 x P 00	33,8	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Způsob ubytování	Š 98 x Š 03	24,3	4	0,00007	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	29,9	4	0,00001	Ano (od hladiny 0,1%)
Doprava do NP	Š 98 x Š 03	18,9	5	0,002	Ano (od hladiny 1%)
	Š 98 x P 00	51,0	5	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Názor na změnu stavu ŽP	Š 98 x Š 03	18,8	3	0,0003	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	90,3	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Znáte ekologický problém?	Š 98 x Š 03	28,4	1	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	225,0	1	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Preference vstupu v případě regulace	Š 98 x Š 03	72,3	3	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
	Š 98 x P 00	11,6	3	0,009	Ano (od hladiny 1%)
Využili jste hraničního přechodu?	Š 98 x Š 03	9,1	1	0,003	Ano (od hladiny 1%)
	Š 98 x P 00	98,9	1	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)

Příloha č. 4 – Tabulka E – testování homogenity mezi odpověďmi turistů a místních na Šumavě

Otázka z dotazníku pro turisty č.	Otázka z dotazníku pro místní č.	Šumava 1998 turisté x místní	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Delta	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdíl
15.	1.	Věk	6,267	3	0	0,0993	Ne
16.	2.	Pohlaví	2,975	1	0	0,0846	Ne
18.	3.b	Sociální zařazení	130,01	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
19.	4.	Vzdělání	204,71	2	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
7.	9.	Názor na změnu stavu živ. prostředí	133,81	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
8.	10.	Víte o nějakém konkrétním ek. problému?	0,3403	1	0	0,5596	Ne
10.a	12.a	Způsob řešení kůrovcové kalarnity Vám?	76,072	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
10.b	12.b	Domníváte se, že by se suché stromy měly:	47,442	2	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
12.a	16.a	Vstup turistů do nejohrož. přír. koutů	43,746	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
12.b	16.b	V případě regulovaného vstupu byste doporučoval:	34,690	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
11.a	26.a	Jak vnímáte intenzitu tur. ruchu na cestách?	11,123	3	0	0,0111	Ano (od hladiny 5%)
11.b	26.b	Jak vnímáte intenzitu tur. ruchu ve střediscích (v okolí bydliště)?	33,489	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
Otázka z dotazníku pro turisty č.	Otázka z dotazníku pro místní č.	Šumava 2003 turisté x místní	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Delta	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdíl
15.	1.	Věk	15,086	3	0	0,0017	Ano (od hladiny 1%)
16.	2.	Pohlaví	1,287	1	0	0,2566	Ne
18.	3.a	Sociální zařazení	59,218	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
19.	4.	Vzdělání	165,69	2	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
		Názor na změnu stavu živ. prostředí					Nelze testovat
7.	10.	Víte o nějakém konkrétním ek. problému?	3,955	1	0	0,0467	Ano (od hladiny 5%)
12.a	15.a	Vstup turistů do nejohroženějších přír. koutů	60,132	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
12.b	15.b	V případě regulovaného vstupu byste doporučoval:	6,926	3	0	0,0743	Ne

Příloha č. 4 – Tabulka F – testování homogenity u odpovědí místních a turistů v Poději

Otázka z dotazníku pro turisty č.	Otázka z dotazníku pro místní č.	Poději 2000 turisté x místní	Pearsonův χ^2	Stupně volnosti (df)	Delta	Hladina pravděpodobnosti (p)	Rozdíl
15.	1.	Věk	52,819	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
16.	2.	Pohlaví	0,180	1	0	0,6712	Ne
18.	3.a	Sociální zařazení	84,287	6	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
19.	4.	Vzdělání	24,963	2	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
7.	9.	Stav životního prostředí se podle Vás?	161,80	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
8.	10.	Více o nějakém ekol. problému?	60,796	1	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
12.a	14.a	Vstup turistů do neohrož. přír. koutů?	25,859	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)
12.b	14.b	V případě regulovaného vstupu byste preferoval?	12,458	3	0	0,006	Ano (od hladiny 1%)
11.a	28.a	Jak vnímáte intenzitu tur. ruchu na cestách?	10,627	3	0	0,0139	Ano (od hladiny 5%)
11.b	28.b	Jak vnímáte intenzitu tur. ruchu ve střediscích?	28,390	3	0	0,0000	Ano (od hladiny 0,1%)

Příloha č. 5 – Ilustrační fotografie z průběhu sběru dat u návštěvnické veřejnosti

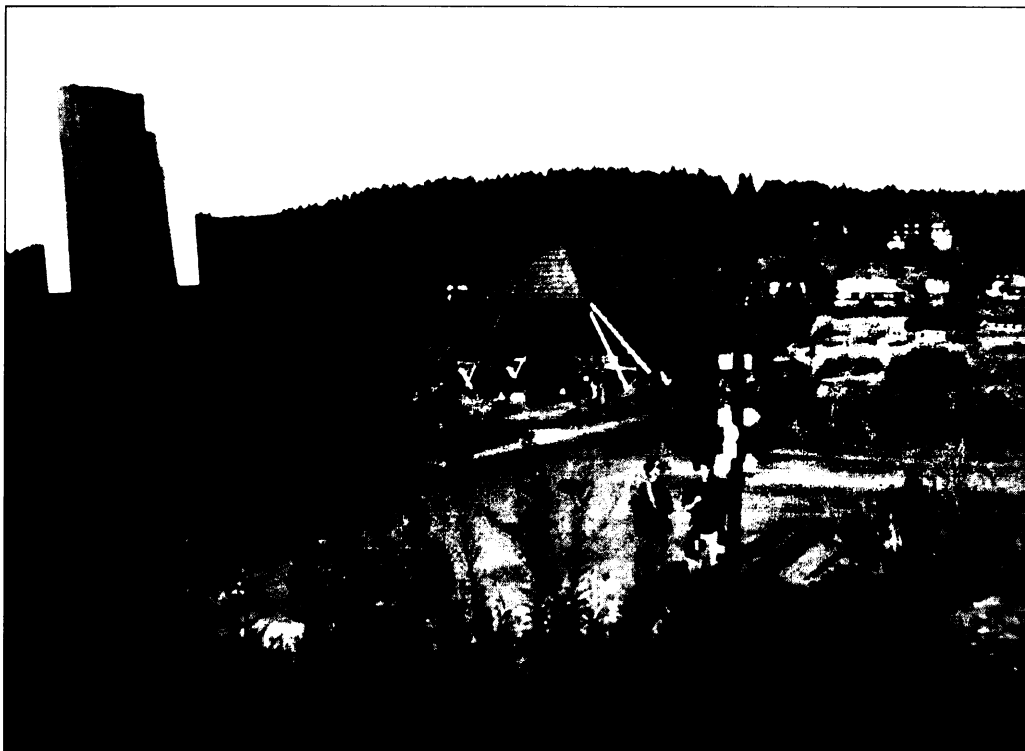
Obrázek č. 1: Lokalita sběru dat na Šumavě – Kvilda

Obrázek č. 2: Lokalita sběru dat na Šumavě – Antýgl

Obrázek č. 3: Lokalita sběru dat na Šumavě – Modrava

Obrázek č.4: Lokalita sběru dat na Šumavě – Horská Kvilda

Obrázek č. 5: Lokalita sběru dat v Podyjí – Na Keplech

Obrázek č. 6: Lokalita sběru dat v Podyjí – Pod Šobesem

Obrázek č. 7: Lokalita sběru dat v Podyjí – Příčky

Obrázek č. 8: Lokalita sběru dat v Podyjí – Hardegg

Obrázek č. 9: Řízený rozhovor s osloveným turistou

Obrázek č. 10: Rozcestník na křižovatce Na Keplech v Podují

ANKETA ŠUMAVA 1998

Vážená paní, vážený pane. Hledáme rovnováhu mezi zájmy ohrožené přírody a potřebami veřejnosti. Proto jsme si dovolili Vás oslovit a požádat o vyplnění přiloženého dotazníku. Nezávislým zpracovatelem průzkumu je Ústav pro životní prostředí PřF Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ČR. Získané informace budou využity orgány státní správy při koncepci udržitelného rozvoje oblasti, ve které žijete. Předem Vám děkujeme za spolupráci, objektivitu a laskavé pochopení.

DEMOSKOPICKÝ BLOK

1. Věk

¹ 15–17 ² 18–24 ³ 25–39 ⁴ 40–59 ⁵ 60 a více

2. Pohlaví

¹ muž ² žena

3. Povolání a sociální zařazení

Zaměstnání

¹ státní sektor (školství, zdravotnictví, apod.) ² soukromý sektor

Hlavní zaměstnání (obor):

Vedlejší zaměstnání:

Zaměstnání před rokem 1989:

Sociální zařazení

¹ student ² manuálně pracující ³ duševně pracující ⁴ manažer, majitel, soukromý podnikatel
⁵ důchodce ⁶ nezaměstnaný ⁷ žena (muž) v domácnosti

4. Vzdělání ¹ základní ² vyučen ³ střední ⁴ vyšší střední (nástavba) ⁵ vysokoškolské

5. Místní příslušnost

¹ místní obyvatel ² chalupář

↓

Bydlíte na Šumavě již od narození?

¹ ano ² ne → Bydlím zde od roku

Dříve jsem bydlel (uved'te, prosím, název obce a okres)

Do této oblasti mne přivedla:

¹ Touha bydlet v přírodním prostředí, na venkově

² Přiznal, provdala jsem se sem

³ Zdědil (koupil) jsem zde dům

⁴ Možnosti soukromého podnikání

⁵ Jiný důvod. Chcete-li, uveďte jaký

.....

Bydleli zde již Vaši předkové?

¹ ano → ³ rodiče ² ne

→ ⁴ prarodiče

→ ⁵ jiní předkové

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A PŘÍRODA V NP ŠUMAVA**6. Cítíte se na Šumavě doma?**

- ¹ určitě ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ nevím

7. Kdybyste měl(a) možnost, odstěhoval(a) byste se ze Šumavy jinam?

- ¹ ano, rád(a) ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ jinde bych nemohl(a) žít ⁶ nevím

8. Vznik Národního parku Šumava v roce 1991 (dále jen NP Šumava) jste hodnotil(a)

- ¹ pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně
⁴ negativně ⁵ nevím

Dnes existenci NP Šumava hodnotíte

- ¹ pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně
⁴ negativně ⁵ nevím

9. Stav životního prostředí v NP se podle Vás za dobu jeho existence (od roku 1991)

- ¹ zlepšil ² nezměnil ³ zhoršil ⁴ nevím

10. Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému v NP Šumava?

- ¹ ano → *Napište, prosím, stručně o kterém (o kterých):*

-
² ne

11. Která z uvedených činností poškozuje přírodní prostředí v NP Šumava nejvíce (křížek) a která nejméně (kroužek)

- ¹ znečišťování vod ² znečišťování ovzduší ³ likvidace odpadů ⁴ poškozování lesů
⁵ stavební aktivity ⁶ turistický ruch ⁷ doprava

Největší rizika pro kvalitu ovzduší v NP spatřujete v:

- ¹ přenosu škodlivin ze vzdálenějších oblastí ² rozvoji automobilismu
³ škodlivinách z místních topenišť ⁴ nevím

12. Způsob řešení kůrovcové kalamity v lesích NP Šumava Vám:

- ¹ vadí ² nevadí ³ nevím o tom, jak se kalamita řeší ⁴ nevím o kůrovcové kalamitě

Domníváte se, že by se suché stromy v nejcennějších částech NP (1. zóna) měly:

- ¹ ponechávat ² odstraňovat ³ nevím

13. Který z dále uvedených problémů je podle Vás v NP nutno řešit přednostně (křížek) a kterému z nich přikládáte nejmenší pozornost (kroužek)

- ¹ otázka kvality vod ² otázka kvality ovzduší ³ úbytek vzácných organismů ⁴ živelná turistika
⁵ stav lesů ⁶ rozvoj infrastruktury, občanská vybavenost ⁷ dopravní vybavenost

14. Která z uvedených rekreačních aktivit škodí přírodě v NP nejvíce (křížek) a která nejméně (kroužek)

- ¹ pěší turistika ² cykloturistika ³ sportovní aktivity ve střediscích
⁴ tramping ⁵ chalupaření ⁶ sběr hub a lesních plodů
⁷ sjezdové lyžování ⁸ běžecké lyžování ⁹ motorismus

15. Myslíte si, že současný režim ochrany přírody v NP Šumava je:

- ¹ příliš přísný ² spíše přísný ³ vyhovující ⁴ spíše mírný ⁵ příliš mírný ⁶ nevím

16. Domníváte se, že vstup turistů do nejohroženějších přírodních koutů NP má být

- ¹ zcela vyloučen ² spíše vyloučen ³ spíše umožněn ⁴ možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu turistů do takových přírodních míst byste preferoval(a)

- ¹ časové omezení vstupu ² zavedení poplatků (vstupného) ³ vstup s kvalifik. průvodcem
⁴ jiný způsob regulace → *Můžete specifikovat?*

17. Otevírání dalších hraničních přechodů v centrální oblasti NP by podle Vás zdejší přírodě

- ¹ rozhodně uškodilo ² spíše uškodilo ³ spíše neuškodilo ⁴ rozhodně neuškodilo ⁵ nevím

18. Víte o existenci programů zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny, které jsou realizovány nebo spolurealizovány ministerstvem životního prostředí (např. program Obnova venkova, Program péče o krajinu, ÚSES)?

- ¹ ano ² ne

Podíle se nějakým způsobem na některém z nich? Uved'te, prosím, jakým.

.....

19. Ovlivňuje Vás v běžném životě existence NP?

- ¹ určitě ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ nevím

Toto ovlivnění hodnotíte

- ¹ velmi pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ velmi negativně ⁵ nevím

20. Se správní a řídicí činností Správy NP Šumava jste

- ¹ spokojen(a) ² spíše spokojen(a) ³ spíše nespokojen(a) ⁴ nespokojen(a) ⁵ nevím

VLIV TURISMU A REKREACE NA ROZVOJ OBLASTI NP ŠUMAVA**21. Nabídku pracovních příležitostí na území NP a v jeho zázemí hodnotíte jako**

- ¹ velmi dobrou ² spíše dobrou ³ spíše nedostatečnou ⁴ velmi nedostatečnou ⁵ nevím

22. Přinesl podle Vás vznik NP Šumava do této oblasti nové pracovní příležitosti?

- ¹ ano, počet pracovních příležitostí vzrostl ² vznik NP neměl na počet pracovních míst vliv
³ ne, vznikem NP se počet pracovních příležitostí snížil ⁴ nevím

23. Máte nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v NP Šumava?

- ¹ ano, pracuji ve službách vázaných na cestovní ruch (penzióny, restaurace, apod.)
² ano, ale v oblasti cestovního ruchu nejsem zaměstnán(a) (např. vlastníte pension, ale pracujete jako úředník)
³ ne, z cestovního ruchu nemám žádný ekonomický přínos

24. Uved'te, prosím, v čem je podle Vás prostředí v NP pro turisty atraktivní?

.....

25. Počet návštěvníků v oblasti po vzniku NP Šumava (1991) vzhledem k osmdesátým letům v období 1991-1995

- ¹ silně vzrostl ² poněkud vzrostl ³ poněkud poklesl ⁴ silně poklesl ⁵ nevím

v období 1995 po současnost

- ¹ silně vzrostl ² poněkud vzrostl ³ poněkud poklesl ⁴ silně poklesl ⁵ nevím

26. Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu na území NP

	velmi mne ruší	ruší mne	nevadí mi	mohla by i vzrůst
na turistických cestách	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐
v okolí mého bydliště	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐

Který z projevů turismu je podle Vás v NP Šumava nejvíce rušivý (křížek):

- ¹ počet rekreantů ² nekázeň a živelnost turistů ³ automobilismus ⁴ hlučnost
⁵ nepořádek (odpadky a pod.)
⁶ jiný důvod → *Můžete specifikovat?*

27. Které turisty v NP Šumava uvítáte nejraději?

- ¹ Čechy nebo Moravany ² cizince ³ nerozlišuji

Z ČR upřednostňuji:

- ¹ obyvatele Prahy ² ostatní městské obyvatele ³ venkovské obyvatele ⁴ nerozlišuji

Z ciziny upřednostňuji (kterou národnost):

- ¹ Slováky ² Němce ³ Rakušany ⁴ Holanďany ⁵ Francouze ⁶ Brity
⁷ Američany ⁸ jinou národnost → *Jakou?* ⁹ nerozlišuji

28. Přítomnost turistů zdejší životní náklady (např. vysoké ceny v obchodech apod.) oproti jiným regionům v ČR

- ¹ jednoznačně zvyšuje ² spíše zvyšuje ³ spíše snižuje ⁴ jednoznačně snižuje

29. Otevření nových hraničních přechodů s Německem v centrální oblasti NP Šumava byste:

- ¹ zakázal(a) ² nedoporučoval (a) ³ spíše uvítal(a) ⁴ uvítal(a)

ANKETA ŠUMAVA 1998 – léto

Moderní ochrana přírody a krajiny na území Národního parku (NP) a Biosférická rezervace Šumava potřebuje znát připomínky, postřehy a doporučení návštěvníků. Ústav pro životní prostředí PŘF Univerzity Karlovy ve spolupráci se Správou NP Šumava a Ministerstvem životního prostředí ČR mají upřímný zájem takové informace posuzovat a kvalifikovaně je využívat. Děkujeme Vám proto předem za čas, který naší anketě věnujete, a přejeme Vám příjemný pobyt na Šumavě.

1. Na území NP jste ¹ poprvé ² opakovaně ³ mám tu chatu (chalupu) ⁴ bydlím zde
 ↓
¹ vždy v létě různě → byl(a) jsem tu: ² na jaře ³ v létě ⁴ na podzim ⁵ v zimě

2. Předpokládaná doba Vašeho pobytu

Počet dní ¹ 1 ² 2 ³ 3 ⁴ 4 ⁵ 5 ⁶ 6 ⁷ 7 ⁸ více → počet týdnů ¹ 1 ² 2 ³ 3 ⁴ 4 ⁵ 5 ⁶ více
 Kolikátý den jste v NP

3. Pobyt v NP trávíte

¹ sám(a) ² s partnerem(kou) ³ s rodinou (dětmi) ⁴ s přáteli

4. Místo a způsob ubytování, doprava

Místo ubytování ¹ na území NP ² vně území NP

Způsob ubytování ¹ hotel ² penzión ³ podniková chata ⁴ kemp ⁵ jinak

Dopravní prostředek do místa ubytování

¹ auto ² zájezdový autobus ³ linkový autobus ⁴ vlak ⁵ kolo ⁶ jinak

Při výletech po NP se dopravuji:

¹ výhradně pěšky kombinovaně → ² pěšky + ³ autem + ⁴ zájezdovým autobusem +
⁵ linkovým autobusem + ⁶ autobusem správy NP + ⁷ vlakem + ⁸ na kole

5. Jak velkou roli měla existence NP při výběru místa Vašeho pobytu

¹ žádnou roli ² málo důležitou roli ³ důležitou roli

⁴ bez existence NP bych nepřijel(a) ⁵ o existenci NP nevím

6. Jaký je hlavní motiv Vašeho pobytu v NP

¹ příroda a její krásy ² sportovní vyžití ³ klid a odpočinek ⁴ kulturní vyžití

↓ ↓ ↓ ↓
¹ pozorování, ³ turistika ⁶ relaxace, ⁸ pamětihodnosti
 poznávání ⁴ sportování v centrech sbírání sil ⁹ život místních obyvatel
² relaxace, odpočinek ⁵ cykloturistika ⁷ zdravotní motiv ¹⁰ zábava v centrech (chatách)

7. Stav životního prostředí v NP se podle Vašeho názoru za poslední roky

¹ zlepšil ² nezměnil ³ zhoršil ⁴ nevím

8. Víte o nějakém ekologickém problému v NP Šumava?

¹ ano → O kterém? ² ne

9. Která z uvedených činností poškozuje přírodní prostředí v NP Šumava nejvíce (křížek) a která nejméně (kroužek)

¹ znečišťování vod ² znečišťování ovzduší ³ likvidace odpadů ⁴ poškozování lesů
⁵ stavební aktivity ⁶ turistický ruch ⁷ doprava

10. Způsob řešení kůrovcové kalamity v lesích NP Šumava Vám:

¹ vadí ² nevadí ³ nevím o tom, jak se kalamita řeší ⁴ nevím o kůrovcové kalamitě

Domníváte se, že by se suché stromy v nejcennějších částech NP (1. zóna) měly

¹ ponechávat ² odstraňovat ³ nevím

11. Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu na území NP

	velmi mne ruší	ruší mne	nevadí mi	mohla by i vzrůst
na turistických cestách	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐
ve střediscích a v jejich okolí	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐

Na túry chodíte nejraději: ¹ sám (*sama*) ² ve dvojici ³ ve skupině

Během pobytu v NP upřednostňujete:

¹ delší výlety a hřebenové túry ² procházky po střediscích a blízkém okolí

³ různě (podle okolností)

Máte raději terén: ¹ velmi těžký ² spíše obtížnější ³ spíše lehčí ⁴ lehký

Cykloturistika na cestách Vám:

¹ velmi vadí ² vadí ³ v zásadě nevadí ⁴ mohla by i vzrůst

12. Domníváte se, že vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů NP má být

¹ zcela vyloučen ² spíše vyloučen ³ spíše umožněn ⁴ možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu turistů do takových přírodních míst byste preferoval(a)

¹ časové omezení vstupu ² zavedení poplatků (vstupného) ³ vstup s kvalifik. průvodcem

⁴ jiný způsob regulace → *Můžete specifikovat?*

13. Využil jste nebo využijete během tohoto pobytu v NP hraničních přechodů pro pěší a cyklisty (např. Bučina)

¹ ne → ² vím o jejich existenci ³ nevím o nich

⁴ ano → ⁵ jednou ⁶ opakovaně (během více než jednoho výletu)

Otevření dalších takových přechodů v oblasti bych:

¹ zakázal(a) ² nedoporučoval(a) ³ spíše uvítal(a) ⁴ rozhodně uvítal(a)

14. Vaše dosavadní spokojenost s náklady na dovolenou v NP

¹ velmi nespokojen(a) ² spíše nespokojen(a) ³ odpovídají mojí představě

⁴ spíše spokojen(a) ⁵ velmi spokojen(a)

Svoje pobytové náklady na osobu a na den v NP (ubytování a strava) odhadujete na

< 100 Kč 200 Kč 300 Kč 400 Kč 500 Kč 600 Kč 700 Kč 800 Kč 900 Kč > 1000 Kč

Demoskopie

14. věk ¹ 15–17 ² 18–24 ³ 25–39 ⁴ 40–59 ⁵ 60 a více

15. pohlaví ¹ muž ² žena

16. bydliště země okres

velikost sídla (počet obyvatel):

¹ do 2 000 ² 2 000–10 tis. ³ 10 tis. – 100 tis. ⁴ 100 tis. – 1 milión ⁵ 1 milión a více

17. povolání a sociální zařazení

¹ student ² manuálně pracující ³ duševně pracující ⁴ manažer, majitel, soukromý podnikatel

⁵ důchodce ⁶ nezaměstnaný ⁷ žena (muž) v domácnosti

18. vzdělání ¹ základní ² střední ³ vysokoškolské

ANKETA ŠUMAVA 2003

Vážení paní, vážený pane. Hledáme rovnováhu mezi zájmy ochrany přírody a rozvojem společnosti. Proto jsme si dovoluili Vás po pěti letech od předchozího průzkumu v roce 1998 oslovit a požádat o vyplnění přiloženého dotazníku. Nezávislým zpracovatelem průzkumu je opět Ústav pro životní prostředí PřF Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ČR. Získané informace budou využity orgány státní správy i samosprávy při koncepci udržitelného rozvoje oblasti, ve které žijete. Předem Vám děkujeme za spolupráci, objektivitu a laskavé pochopení.

ÚVODNÍ BLOK

1. Věk

- 15–17 18–24 25–39 40–59 60 a více

2. Pohlaví

- muž žena

3. Povolání a sociální zařazení

Sociální zařazení

- student manuálně pracující duševně pracující manažer, majitel, soukromý podnikatel
 důchodce nezaměstnaný v domácnosti

Zaměstnání

- státní sektor (školství, zdravotnictví, apod.) soukromý sektor → sídlo firmy:

Hlavní zaměstnání (obor):

Vedlejší zaměstnání:

Zaměstnání před rokem 1989:

4. Vzdělání

- základní vyučen (a) střední vyšší střední (nástavba) vysokoškolské

5. Místní příslušnost

- místní obyvatel chalupář ostatní

↓

Bydlíte v oblasti Šumavy již od narození? ano

ne → Bydlím zde od roku

→ Dříve jsem bydlel (okres)

Do této oblasti mne přivedla:

Touha bydlet v přírodním prostředí, na venkově

Přiznal, provdala jsem se sem

Zdědil (koupil) jsem zde dům

Možnosti soukromého podnikání

Jiný důvod. Chcete-li, uveďte jaký:

.....

Bydleli zde již Vaši předkové?

ano → rodiče ne

→ prarodiče

→ jiní předkové

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A PŘÍRODA V NP ŠUMAVA**6. Cítíte se na Šumavě doma?**

¹ určitě ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ nevím

7. Kdybyste měl(a) možnost, odstěhoval(a) byste se jinam?

¹ ano, rád(a) ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ jinde bych nemohl(a) žít ⁶ nevím

8. Vznik Národního parku Šumava v roce 1991 (dále jen NP Šumava) jste hodnotil(a)

¹ pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ negativně ⁵ nevím

Dnes existenci NP Šumava hodnotíte

¹ pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ negativně ⁵ nevím

9. Stav životního prostředí v NP se podle Vás:

od roku 1991 do roku 1998: ¹ zlepšil ² nezměnil ³ zhoršil ⁴ nevím

od roku 1998 do roku 2003: ¹ zlepšil ² nezměnil ³ zhoršil ⁴ nevím

10. Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému v NP Šumava?

¹ ano → *Napište, prosím stručně, o kterém (o kterých):*

.....

² ne

11. Který z dále uvedených problémů je podle Vás v NP nutno řešit přednostně (křížek) a kterému z nich přikládáte nejmenší pozornost (kroužek)

¹ otázka kvality vod ² otázka kvality ovzduší ³ otázka odpadů ⁴ úbytek vzácných organismů

⁵ živelná turistika ⁶ stav lesů ⁷ rozvoj infrastruktury, občanská vybavenost

⁸ dopravní vybavenost ⁹ jiný → *Uveďte, prosím, jaký*.....

12. Která z uvedených rekreačních aktivit škodí podle Vás přírodě v NP nejvíce (křížek) a která nejméně (kroužek)

¹ pěší turistika ² cykloturistika ³ sportovní aktivity ve střediscích ⁴ tramping ⁵ chalupaření

⁶ sběr hub a lesních plodů ⁷ sjezdové lyžování ⁸ běžecké lyžování ⁹ motorismus

¹⁰ jiné (jaké).....

13. Myslíte si, že současný režim ochrany přírody v NP Šumava je:

¹ příliš přísný ² spíše přísný ³ optimální ⁴ spíše mírný

⁵ příliš mírný ⁶ nevím

→ *Uveďte, prosím, v čem je podle Vás návštěvní řád mírný či přísný:*.....

.....

14. Návštěvní řád NP Šumava hodnotíte jako:

¹ příliš přísný ² spíše přísný ³ optimální ⁴ spíše mírný

⁵ příliš mírný ⁶ nevím, nemám názor ⁷ neznám návštěvní řád

→ *Uveďte, prosím, v čem je podle Vás návštěvní řád mírný či přísný:*.....

.....

15. Domníváte se, že vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů NP má být

¹ zcela vyloučen ² spíše vyloučen ³ spíše umožněn ⁴ možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu turistů do takových přírodních míst byste preferoval(a)

¹ časové omezení vstupu ² zavedení poplatků (vstupného) ³ vstup s kvalifikovaným průvodcem

⁴ jiný způsob regulace → *Můžete specifikovat?*

16. Otevírání dalších hraničních přechodů v centrální oblasti (např. Modrý sloup) NP by podle Vás zdejší přírodě:

¹ rozhodně uškodilo ² spíše uškodilo ³ spíše neškodilo ⁴ rozhodně neškodilo ⁵ nevím

rozvoji Vaší obce:

¹ rozhodně uškodilo ² spíše uškodilo ³ spíše neškodilo ⁴ rozhodně neškodilo ⁵ nevím

17. Víte o existenci dotačních programů zaměřených na podporu obyvatel žijících v oblastech s omezeními vyplývajícími z režimu národního parku?

¹ ano ² ne *Podíli se nějakým způsobem na některém z nich? Uveďte prosím jakým:*

18. Ovlivňuje Vás v běžném životě existence NP?

¹ určitě ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ nevím

↓
Uveďte, prosím, jak:

Jak toto ovlivnění hodnotíte?

¹ velmi pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ velmi negativně ⁵ nevím

19. Uveďte prosím, jak jste spokojen(a) s činností Správy NP Šumava jako:

	úřadu	organizace pečující o přírodní hodnoty v NP	kulturně-výchovné instituce
spokojen(a)	¹ ☐	² ☐	³ ☐
spíše spokojen(a)	¹ ☐	² ☐	³ ☐
spíše nespokojen(a)	¹ ☐	² ☐	³ ☐
nespokojen(a)	¹ ☐	² ☐	³ ☐
nevím	¹ ☐	² ☐	³ ☐

Uveďte, prosím, jaké jsou důvody Vaší spokojenosti či nespokojenosti:

TURISMUS, REKREACE A UDRŽITELNÝ ROZVOJ OBLASTI NP ŠUMAVA**20. Nabídku pracovních příležitostí na území NP Šumava a v jeho zázemí hodnotíte jako**

¹ velmi dobrou ² spíše dobrou ³ spíše nedostatečnou ⁴ velmi nedostatečnou ⁵ nevím

21. Přinesl podle Vás vznik NP Šumava do této oblasti nové pracovní příležitosti?

¹ ano, počet pracovních příležitostí vzrostl ² vznik NP neměl na počet pracovních míst vliv
³ ne, vznikem NP se počet pracovních příležitostí snížil ⁴ nevím

22. Máte nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v NP Šumava?

¹ ano, pracuji ve službách vázaných na cestovní ruch (penziony, restaurace, apod.)
² ano, ale v oblasti cestovního ruchu nejsem zaměstnán(a) (např. vlastníte pension, ale pracujete jako úředník)
³ ne, z cestovního ruchu nemám žádný ekonomický přínos

23. Uveďte, prosím, v čem je podle Vás NP Šumava pro turisty atraktivní?

.....

24. Počet návštěvníků v současné době v NP Šumava podle Vás

¹ vzrůstá ² stagnuje ³ klesá ⁴ nevím

25. Stávající úroveň komunikace mezi Správou NP a Vaší obcí hodnotíte jako:

¹ vyhovující ² nevyhovující ³ nevím

V čem navrhuje zlepšení?

.....

26. Skýtá existence NP nějaké možnosti pro rozvoj Vaší obce?

¹ ano → *Uveďte, prosím, jaké:*

² ne → *Uveďte, prosím, z jakého důvodu:*

27. Přítomnost turistů zdejší životní náklady (např. vysoké ceny v obchodech apod.) oproti jiným regionům

¹ jednoznačně zvyšuje ² spíše zvyšuje ³ spíše snižuje ⁴ jednoznačně snižuje ⁵ nemá na ně vliv

28. Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu na území NP Šumava

	velmi mne ruší	ruší mne	nevadí mi	mohla by i vzrůst
a) na turistických cestách	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐
b) v okolí mého bydliště	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐

Který z projevů turismu je podle Vás v NP Šumava nejvíce rušivý?

¹ počet návštěvníků ² nekázeň a živelnost návštěvníků ³ automobilismus ⁴ hlučnost

⁵ nepořádek (odpadky a pod.) ⁶ jiný → *Můžete specifikovat?*

.....

Autoři dotazníku Vám děkují za ochotu a čas, který jste věnoval(a) jeho vyplnění. Máte-li další návrhy, připomínky či doporučení k tématu, sdělte nám je, prosím:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

místo datum hodina cyklista tazatel.....

ANKETA ŠUMAVA 2003

Moderní ochrana přírody a krajiny na území Národního parku (NP) a Biosférické rezervace Šumava potřebuje znát připomínky, postřehy a doporučení návštěvníků. Ústav pro životní prostředí PŘF Univerzity Karlovy ve spolupráci se Správou NP Šumava a Ministerstvem životního prostředí ČR mají upřímný zájem takové informace posuzovat a kvalifikovaně je využívat. Děkujeme Vám předem za čas, který naší anketě věnujete a přejeme Vám příjemný pobyt na území NP.

- 1. Na území NP jste** poprvé opakovaně mám tu chatu (chalupu) bydlím zde
(včetně období před vyhlášením NP) ↓ (dále na otázku 4) (dále na otázky 4a,d; 6)

byl(a) jsem tu: na jaře v létě na podzim v zimě
- 2. Předpokládaná doba Vašeho pobytu**
Počet dní 1 2 3 4 5 6 → Počet týdnů 1 2 3 4 5 6 více
Kolikátý den jste dnes v NP?
- 3. Pobyt v NP trávíte:**
 sám(a) s partnerem(kou) s rodinou (dětmi) s přáteli
- 4. Místo a způsob ubytování, doprava**
Místo ubytování (lokalita)
Způsob ubytování hotel penzión podniková chata kemp jinak → Jak?
Dopravní prostředek do místa ubytování
 auto zájezdový autobus linkový autobus vlak kolo jinak → Jak?
Při výletech po NP se dopravuji:
 výhradně pěšky kombinovaně → pěšky + autem + zájezdovým autobusem +
 linkovým autobusem + autobusem správy NP + na kole
 jinak → Jak?
- 5. U následujících tvrzení prosím uveďte, do jaké míry s nimi souhlasíte, či naopak nesouhlasíte:**
"Na Šumavu jsem přijel(a) kvůli NP"
 rozhodně souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím rozhodně nesouhlasím
"Hlavní motiv mého pobytu v NP je:"

	rozhodně souhlasím	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	rozhodně nesouhlasím
Příroda a její krásy	☐	☐	☐	☐
Sportovní vyžití	☐	☐	☐	☐
Klid a odpočinek	☐	☐	☐	☐
Kulturní vyžití	☐	☐	☐	☐
- 6. Věnujete se v NP (kromě pěší turistiky a cykloturistiky) některé z uvedených činností?**
 pozorování živočichů a rostlin houbaření sběr lesních plodů tramping
 horolezectví jiné aktivity a sporty (např. koupání, rybaření, MTB) → Jaké?

Uveďte prosím, jak trávíte volný čas v případě nepříznivého počasí během pobytu v NP (např.: aktivní nebo pasivní relaxace v ubytovacím zařízení, návštěva sportovních či kulturních zařízení, pobyt v přírodě):
- 7. Víte o nějakém ekologickém problému v NP Šumava?**
 ano → O kterém? ne
- 8. Stav životního prostředí v oblasti současného NP se podle Vás za poslední desetiletí**
 zlepšil nezměnil zhoršil nevím

9. Jste spokojen(a) s informačním systémem (inform. tabule a střediska, značení cest, propagační materiály, atd.) v NP?

1 velmi spokojen(a) 2 spíše spokojen(a) 3 spíše nespokojen(a) 4 velmi nespokojen(a)

V jaké oblasti doporučujete zlepšení?

10. Současná intenzita tur. ruchu na území NP je podle Vás:

	vysoká	optimální	nízká	nevím
na turistických cestách	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
ve střediscích a v jejich okolí	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
Na túry (výlety) chodíte většinou:		1 ☐ sám (sama)	2 ☐ ve dvojici	3 ☐ ve skupině

Během pobytu v NP upřednostňujete:

1 delší výlety 2 procházky v okolí ubytování 3 různě (podle okolností)

11. Vnímáte společné využívání cest pěšími turisty a cykloturisty jako konfliktní?

1 rozhodně ano 2 spíše ano 3 spíše ne 4 rozhodně ne 5 nevím

Uveďte, prosím, proč

12. Domníváte se, že vstup turistů do nejohroženějších přírodních koutů NP má být

1 zcela vyloučen 2 spíše vyloučen 3 spíše umožněn 4 možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu turistů do takových přírodních míst byste preferoval(a):

1 časové omezení vstupu 2 zavedení poplatků (vstupného) 3 vstup s kvalifikovaným průvodcem

4 jiný způsob regulace → Můžete specifikovat?

13. Využil(a) jste nebo využijete během tohoto pobytu v NP hraničních přechodů pro pěší a cyklisty (např. Bučina)?

1 ne → 2 vím o jejich existenci 3 nevím o nich

4 ano → 5 jednou 6 opakovaně (nikoliv v rámci jednoho výletu)

Otevření dalších takových přechodů v oblasti bych:

1 zakázal(a) 2 nedoporučoval(a) 3 spíše uvítal(a) 4 rozhodně uvítal(a)

14. Jak jste spokojen(a) s náklady na dovolenou v NP ?

1 velmi nespokojen(a) 2 spíše nespokojen(a) 3 spíše spokojen(a) 4 velmi spokojen(a)

Svoje pobytové náklady na osobu a na den v NP odhadujete na:

ubytování a strava

< 100 Kč 200 Kč 300 Kč 400 Kč 500 Kč 600 Kč 700 Kč 800 Kč 900 Kč > 1000 Kč

místní doprava, vstupné, parkovné, informační materiály, apod.

< 100 Kč 200 Kč 300 Kč 400 Kč 500 Kč 600 Kč 700 Kč 800 Kč 900 Kč > 1000 Kč

DEMOSKOPIE

15. Věk 1 15–17 2 18–24 3 25–39 4 40–59 5 60 a více

16. Pohlaví 1 muž 2 žena

17. Bydliště země okres

velikost sídla (počet obyvatel):

1 do 2 000 2 2 000–10 tis. 3 10 tis. – 100 tis. 4 100 tis. – 1 milión 5 1 milión a

více

18. Povolání a sociální zařazení

1 student 2 manuálně pracující 3 duševně pracující 4 manažer, majitel, soukromý podnikatel

5 důchodce 6 nezaměstnaný 7 žena (muž) v domácnosti

19. Vzdělání 1 základní 2 střední 3 vysokoškolské

ANKETA PODYJÍ 2000

Vážená paní, vážený pane. Hledáme rovnováhu mezi zájmy ochrany přírody a rozvoje společnosti. Proto jsme si dovolili Vás oslovit a požádat o vyplnění přiloženého dotazníku. Nezávislým zpracovatelem průzkumu je Ústav pro životní prostředí PŘF Univerzity Karlovy v Praze ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ČR. Získané informace budou využity orgány státní správy i samosprávy při koncepci udržitelného rozvoje oblasti, ve které žijete. Předem Vám děkujeme za spolupráci, objektivitu a laskavé pochopení.

DEMOSKOPICKÝ BLOK

1. Věk

- ¹ 15–17 ² 18–24 ³ 25–39 ⁴ 40–59 ⁵ 60 a více

2. Pohlaví

- ¹ muž ² žena

3. Povolání a sociální zařazení

Sociální zařazení

- ¹ student ² manuálně pracující ³ duševně pracující ⁴ manažer, majitel, soukromý podnikatel
⁵ důchodce ⁶ nezaměstnaný ⁷ v domácnosti

Zaměstnání

- ¹ státní sektor (školství, zdravotnictví, apod.) ² soukromý sektor → sídlo firmy:

Hlavní zaměstnání (obor):

Vedlejší zaměstnání:

Zaměstnání před rokem 1989:

4. Vzdělání

- ¹ základní ² střední ³ vysokoškolské

5. Místní příslušnost

- ¹ místní obyvatel ² chalupář ³ ostatní

↓

Bydlíte v oblasti Podyjí již od narození? ¹ ano

² ne → Bydlím zde od roku

→ Dříve jsem bydlel (okres)

Do této oblasti mne přivedla:

¹ Touha bydlet v přírodním prostředí, na venkově

² Přizemil, provdala jsem se sem

³ Zdědil (koupil) jsem zde dům

⁴ Možnosti soukromého podnikání

⁵ Jiný důvod. Chcete-li, uveďte jaký:

.....

Bydleli zde již Vaši předkové?

¹ ano → ³ rodiče ² ne

→ ⁴ prarodiče

→ ⁵ jiní předkové

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A PŘÍRODA V NP PODYJÍ**6. Cítíte se v oblasti Podyjí doma?**

- ¹ určitě ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ nevím

7. Kdybyste měl(a) možnost, odstěhoval(a) byste se jinam?

- ¹ ano, rád(a) ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ jinde bych nemohl(a) žít ⁶ nevím

8. Vznik Národního parku Podyjí v roce 1991 (dále jen NP Podyjí) jste hodnotil(a)

- ¹ pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ negativně ⁵ nevím

Dnes existenci NP Podyjí hodnotíte

- ¹ pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ negativně ⁵ nevím

9. Stav životního prostředí v oblasti současného NP se podle Vás za poslední desetiletí

- ¹ zlepšil ² nezměnil ³ zhoršil ⁴ nevím

10. Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému v NP Podyjí?

- ¹ ano → *Napište, prosím stručně, o kterém (o kterých):*
-
- ² ne

11. Který z dále uvedených problémů je podle Vás v NP nutno řešit přednostně (křížek) a kterému z nich přikládáte nejmenší pozornost (kroužek)

- ¹ otázka kvality vod ² otázka kvality ovzduší ³ otázka odpadů ⁴ úbytek vzácných organismů
- ⁵ živelná turistika ⁶ stav lesů ⁷ rozvoj infrastruktury, občanská vybavenost
- ⁸ dopravní vybavenost ⁹ jiný → *Uveďte, prosím, jaký*

12. Která z uvedených rekreačních aktivit škodí podle Vás přírodě v NP nejvíce (křížek) a která nejméně (kroužek)

- ¹ pěší turistika ² cykloturistika ³ jízda na koni
- ⁴ tramping ⁵ chalupaření ⁶ sběr hub a lesních plodů
- ⁷ rybaření ⁸ motorismus ⁹ *jiné (jaké)*
-

13. Návštěvní řád NP Podyjí hodnotíte jako:

- ¹ příliš přísný ² spíše přísný ³ optimální ⁴ spíše mírný
- ⁵ příliš mírný ⁶ nevím, nemám názor ⁷ neznám návštěvní řád

→ *Uveďte, prosím, v čem je podle Vás návštěvní řád mírný či přísný:*

.....

14. Domníváte se, že vstup turistů do neohroženějších přírodních koutů NP má být

- ¹ zcela vyloučen ² spíše vyloučen ³ spíše umožněn ⁴ možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu turistů do takových přírodních míst byste preferoval(a)

- ¹ časové omezení vstupu ² zavedení poplatků (vstupného) ³ vstup s kvalifikovaným průvodcem
- ⁴ jiný způsob regulace → *Můžete specifikovat?*
-

15. Víte o existenci programů zaměřených na podporu udržitelného rozvoje obcí a na péči o přírodu a krajinu (např. PHARE, SAPARD, Obnova venkova, Program péče o krajinu, Státní fond životního prostředí)?

¹ ano ² ne

16. Ovlivňuje Vás v běžném životě existence NP?

¹ určitě ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ určitě ne ⁵ nevím

↓

↓

Uved'te, prosím, jak:

Jak toto ovlivnění hodnotíte?

¹ velmi pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ velmi negativně ⁵ nevím

17. Uved'te prosím, jak jste spokojen(a) s činností Správy NP Podyjí jako:

úřadu organizace pečující o přírodní hodnoty v NP kulturně-výchovné

instituce

spokojen(a) ¹ ² ³

spíše spokojen(a) ¹ ² ³

spíše nespokojen(a) ¹ ² ³

nespokojen(a) ¹ ² ³

nevím ¹ ² ³

Uved'te, prosím, jaké jsou důvody Vaší spokojenosti či nespokojenosti:

TURISMUS, REKREACE A UDRŽITELNÝ ROZVOJ OBLASTI NP PODYJÍ

18. Máte zájem zapojit se do rozhodování o Vaší obci?

¹ rozhodně ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ rozhodně ne ⁵ nevím

19. Jakému způsobu poskytování informací ze strany NP dáváte přednost?

¹ informace v místním tisku ² diskuse a besedy ³ vývěsní tabule ⁴ leták, oběžník

⁵ místní rozhlas ⁶ jinak → *Uved'te, prosím, jak:*

Jaký způsob výměny informací z Vaší strany směrem k NP upřednostňujete?

¹ individuální jednání ² veřejné diskuse a besedy ³ písemná forma (např. dopis)

⁴ jinak → *Uved'te, prosím, jak:*

20. Stávající úroveň komunikace mezi Správou NP a Vaší obcí hodnotíte jako:

¹ vyhovující ² nevhovující ³ nevím

↓

V čem navrhujete zlepšení?

21. Skýtá existence NP nějaké možnosti pro rozvoj Vaší obce?

¹ ano → *Uved'te, prosím, jak:*

² ne → *Uved'te, prosím, z jakého důvodu:*

22. Nabídku pracovních příležitostí na území NP Podyjí a v jeho zázemí hodnotíte jako

- ¹ velmi dobrou ² spíše dobrou ³ spíše nedostatečnou ⁴ velmi nedostatečnou ⁵ nevím

23. Přinesl podle Vás vznik NP Podyjí do této oblasti nové pracovní příležitosti?

- ¹ ano, počet pracovních příležitostí vzrostl ² vznik NP neměl na počet pracovních míst vliv
³ ne, vznikem NP se počet pracovních příležitostí snížil ⁴ nevím

24. Máte nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v NP Podyjí?

- ¹ ano, pracuji ve službách vázaných na cestovní ruch (penzióny, restaurace, apod.)
² ano, ale v oblasti cestovního ruchu nejsem zaměstnán(a) (např. vlastníte pension, ale pracujete jako úředník)
³ ne, z cestovního ruchu nemám žádný ekonomický přínos

25. Uveďte, prosím, v čem je podle Vás NP Podyjí pro turisty atraktivní?

.....

26. Počet návštěvníků v současné době v NP Podyjí podle Vás

- ¹ vzrůstá ² stagnuje ³ klesá ⁴ nevím

27. Přítomnost turistů zdejší životní náklady (např. vysoké ceny v obchodech apod.)

- ¹ jednoznačně zvyšuje ² spíše zvyšuje ³ spíše snižuje
⁴ jednoznačně snižuje ⁵ nemá na ně vliv

28. Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu na území NP Podyjí

	velmi mne ruší	ruší mne	nevadí mi	mohla by i vzrůst
a) na turistických cestách	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐
b) v okolí mého bydliště	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐

Který z projevů turismu je podle Vás v NP Podyjí nejvíce rušivý

- ¹ počet návštěvníků ² nekázeň a živelnost návštěvníků ³ automobilismus ⁴ hlučnost
⁵ nepořádek (odpadky a pod.) ⁶ jiný → *Můžete specifikovat?*

Autoři dotazníku Vám děkují za ochotu a čas, který jste věnoval(a) jeho vyplnění. Máte-li další návrhy, připomínky či doporučení k tématu, sdělte nám je, prosím:

.....

místo datum hodina cyklista tazatel.....

ANKETA PODYJÍ 2000

Moderní ochrana přírody a krajiny na území Národního parku (NP) Podyjí potřebuje znát připomínky, postřehy a doporučení návštěvníků. Ústav pro životní prostředí PŘF Univerzity Karlovy ve spolupráci se Správou NP Podyjí a Ministerstvem životního prostředí mají upřímný zájem takové informace posuzovat a kvalifikovaně je využívat. Děkujeme Vám předem za čas, který naší anketě věnujete a přejeme Vám příjemný pobyt na území NP.

- 1. Na území NP jste** poprvé opakovaně mám tu chatu (chalupu) bydlím zde
(včetně období před vyhlášením NP)

↓
byl(a) jsem tu: na jaře v létě na podzim v zimě
- 2. Předpokládaná doba Vašeho pobytu**
Počet dní 1 2 3 4 5 6 → Počet týdnů 1 2 3 4 5 6 více
Kolikátý den jste dnes v NP?
- 3. Pobyt v NP trávíte:**
 sám(a) s partnerem(kou) s rodinou (dětmi) s přáteli
- 4. Místo a způsob ubytování, doprava**
Místo ubytování (lokalita) na území NP vně území NP
Způsob ubytování hotel penzión podniková chata kemp jinak → Jak?.....
Dopravní prostředek do místa ubytování
 auto zájezdový autobus linkový autobus vlak kolo jinak → Jak?.....
Při výletech po NP se dopravuji:
 výhradně pěšky kombinovaně → pěšky + autem + zájezdovým autobusem +
 linkovým autobusem + na kole + jinak → Jak?.....
- 5. U následujících tvrzení prosím uveďte, do jaké míry s nimi souhlasíte, či naopak nesouhlasíte:**
"Do Podyjí jsem přijel(a) kvůli NP"
 rozhodně souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím rozhodně nesouhlasím
"Hlavní motiv mého pobytu v NP je:"
rozhodně souhlasím spíše souhlasím spíše nesouhlasím rozhodně nesouhlasím

Příroda a její krásy	☐	☐	☐	☐
Sportovní vyžití	☐	☐	☐	☐
Klid a odpočinek	☐	☐	☐	☐
Kulturní vyžití	☐	☐	☐	☐
- 6. Věnujete se v NP (kromě pěší turistiky a cykloturistiky) některé z uvedených činností?**
 pozorování živočichů a rostlin houbaření sběr lesních plodů tramping
 jiné aktivity a sporty (např. koupání, rybaření, MTB) → Jaké?
- 7. Stav životního prostředí v oblasti současného NP se podle Vás za poslední desetiletí**
 zlepšil nezměnil zhoršil nevím
- 8. Víte o nějakém ekologickém problému v NP Podyjí?**
 ano → O kterém? ne
- 9. Který z dále uvedených problémů je podle Vás v NP nutno řešit přednostně (křížek) a kterému přikládáte nejmenší pozornost (kroužek)?**
 otázka kvality vod otázka kvality ovzduší otázka odpadů úbytek vzácných organismů
 živelná turistika stav lesů rozvoj infrastruktury, občanská vybavenost
 dopravní vybavenost jiný → Uveďte, prosím, jaký?
- 10. Jste spokojen(a) s informačním systémem v NP?**
 velmi spokojen(a) spíše spokojen(a) spíše nespokojen(a) velmi nespokojen(a)
V jaké oblasti doporučujete zlepšení?

11. Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu na území NP?

- velmi mne ruší ruší mne nevadí mi mohl by i vzrůst
- na turistických cestách ¹ ² ³ ⁴
- ve střediscích a v jejich okolí ¹ ² ³ ⁴
- Na túry chodíte: ¹ *sám (sama)* ² *ve dvojici* ³ *ve skupině*
- Během pobytu v NP upřednostňujete:
- ¹ *delší výlety* ² *procházky v okolí ubytování* ³ *různě (podle okolností)*
- Cykloturistika na cestách Vám:
- ¹ *velmi vadí* ² *vadí* ³ *v zásadě nevadí* ⁴ *mohla by i vzrůst*

12. Domníváte se, že vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů NP má být

- ¹ zcela vyloučen ² spíše vyloučen ³ spíše umožněn ⁴ možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu turistů do takových přírodních míst byste preferoval(a):

- ¹ *časové omezení vstupu* ² *zavedení poplatků (vstupného)* ³ *vstup s kvalifikovaným průvodcem*
- ⁴ *jiný způsob regulace* → *Můžete specifikovat?*

13. Využil(a) jste nebo využijete během tohoto pobytu v NP hraničních přechodů pro pěší a cyklisty (např. Hardegg)?

- ¹ ne → ² *vím o jejich existenci* ³ *nevím o nich*
- ⁴ ano → ⁵ *jednou* ⁶ *opakovaně (nikoliv v rámci jednoho výletu)*

Otevření dalších takových přechodů v oblasti bych:

- ¹ *zakázal(a)* ² *nedoporučoval(a)* ³ *spíše uvítal(a)* ⁴ *rozhodně uvítal(a)*

14. Jak jste spokojen(a) s náklady na dovolenou v NP?

- ¹ velmi nespokojen(a) ² spíše nespokojen(a) ³ odpovídají mojí představě
- ⁴ spíše spokojen(a) ⁵ velmi spokojen(a)

Svoje bytové náklady na osobu a na den v NP odhadujete na:

ubytování a strava

< 100 Kč 200 Kč 300 Kč 400 Kč 500 Kč 600 Kč 700 Kč 800 Kč 900 Kč

> 1000 Kč

místní doprava, vstupné, parkovné apod.

< 100 Kč 200 Kč 300 Kč 400 Kč 500 Kč 600 Kč 700 Kč 800 Kč 900 Kč

> 1000 Kč

DEMOSKOPIE

15. Věk ¹ 15–17 ² 18–24 ³ 25–39 ⁴ 40–59 ⁵ 60 a více

16. Pohlaví ¹ muž ² žena

17. Bydliště země okres

velikost sídla (počet obyvatel):

- ¹ do 2 000 ² 2 000–10 tis. ³ 10 tis. – 100 tis. ⁴ 100 tis. – 1 milión ⁵ 1 milión a více

18. Povolání a sociální zařazení

¹ student ² manuálně pracující ³ duševně pracující ⁴ manažer, majitel, soukromý podnikatel

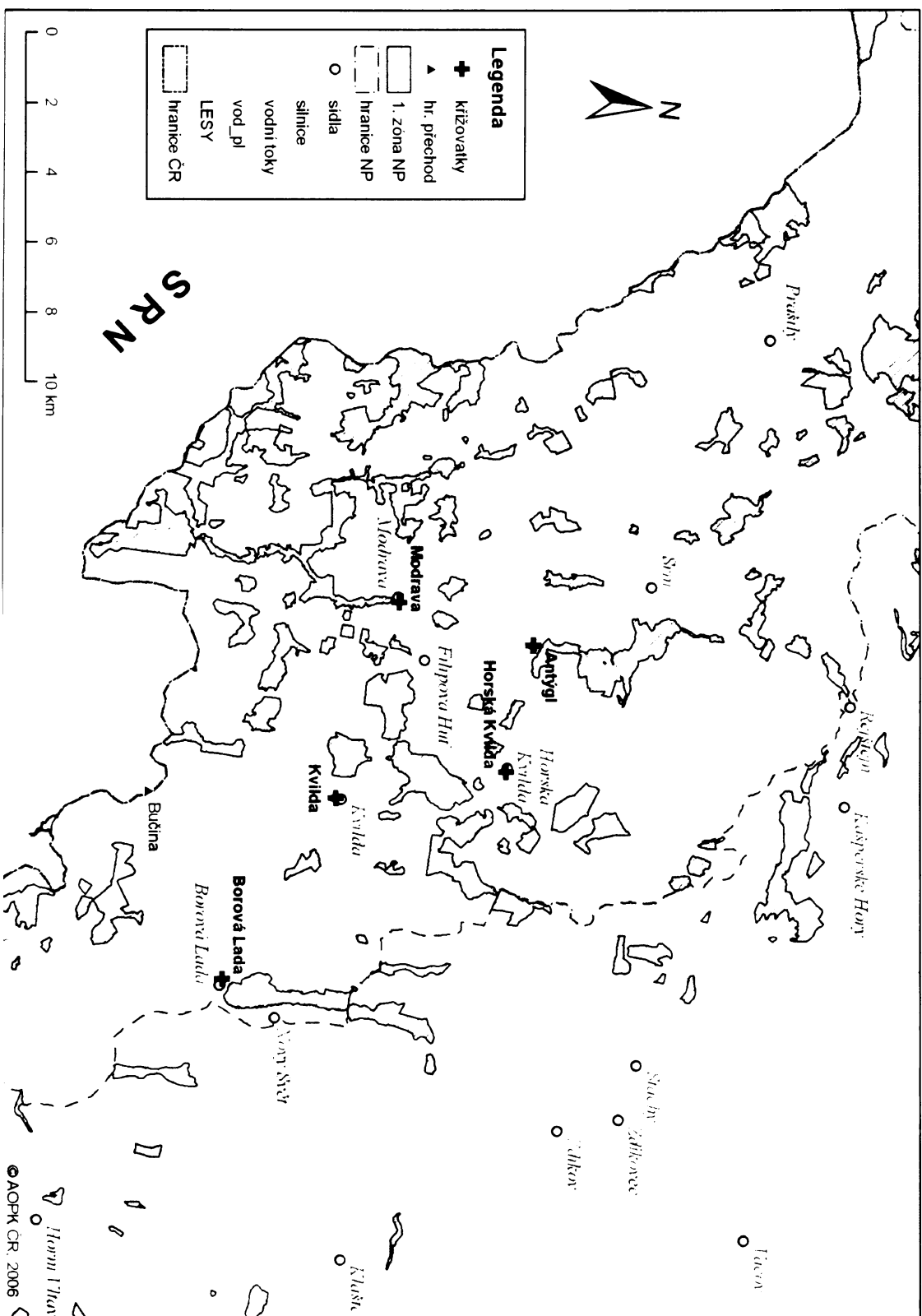
⁵ důchodce ⁶ nezaměstnaný ⁷ žena (muž) v domácnosti

19. Vzdělání ¹ základní ² střední ³ vysokoškolské

20. A na závěr... Věděl(a) jste před naším rozhovorem, že jste v NP ?

- ¹ ano → *Uveďte, prosím, jak jste se o parku dozvěděl(a):*
- ² ne

Příloha č. 7 – mapa NP Šumava

Příloha č. 7 – mapa NP Podýjí

